

JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

Journal of Education and Social Development

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ปีการศึกษา 2558 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2558)

Vol. 11 No. 1 Academic Year 2015 (July - December 2015)

ISSN 1905-2693

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม Journal of Education and Social Development

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ปีการศึกษา 2558
(กรกฎาคม - ธันวาคม 2558)

Vol. 11 No. 1 Academic Year 2015
(July - December 2015)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาและการพัฒนาสังคม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อส่งเสริมการเสนอผลงานทางวิชาการด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมของนักวิชาการทั่วไปในรูปแบบบทความทางวิชาการและบทความพิเศษ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธร
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร

สถาบันคลังสมองของชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มิลินทสูต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่เฒ่ามัตย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตรี เสาวคนธ์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เจ้าของ

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเขียนหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนทั้งสิ้น
เจ้าของและคณะบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณีย์ เพชรชื่น
โครงการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเป็น
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สสวท.
ดร.ฉัตรชนก สายสุวรรณ
โครงการพระราชทานความช่วยเหลือ
ด้านการศึกษาแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา
ดร.วิราวรรณ มูลตรีภักดี
ผู้รับใบอนุญาต
โรงเรียนนานาชาติมูลนิธิภักดี
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพัน พรหมบุตร
นักวิชาการอิสระ ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รองศาสตราจารย์ชารี มณีศรี
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.โกมล จันทวงษ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิชาติพิชัย
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์
นักวิชาการอิสระ ข้าราชการบำนาญ
กระทรวงมหาดไทย
ดร.วรรณภา พัวเวส
ข้าราชการบำนาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ศรีญาณลักษณ์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไล สถิตย์เสถียร
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์ วิเศษสุวรรณ
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.สราวดี เพ็งศรีโคตร
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ณลินี บำเรอราช
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์พริดา สุดประเสริฐ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
วิทยาเขตบางพระ
ดร.ช.ธง พวงสุวรรณ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตร์ี เสาวคนธ์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.อรนรินทร์ ขจรวงษ์วัฒนา
โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.อัญชลี เหมชะญาติ
มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยรัตน์ ทรัพย์จิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมภรณ์
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
รองศาสตราจารย์ ดร.สมสิทธิ์ จิตรสถาพร
ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ขาวเหลือง
มหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงาน

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทร. 038-102-067-8
Fax: 038-391-043

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ

ค่าสมาชิกวารสาร

ปีละ 150 บาท (รวมค่าส่ง)

การส่งต้นฉบับบทความ

ติดต่อส่งต้นฉบับได้ที่
กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและ
การพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การสมัครเป็นสมาชิก

ยื่นใบสมัครสมาชิก พร้อมเงินสดหรือ
ธนาคัดสั่งจ่าย ปทฝ.มหาวิทยาลัยบูรพา
ในนาม นางศรีวรรณ ยอดนิล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

บทบรรณาธิการ

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมฉบับนี้ เป็นฉบับปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 1 (กรกฎาคม 2558 – ธันวาคม 2558) เนื่องจากปีพุทธศักราช 2558 นี้ เป็นปีครบรอบปีที่ 60 แห่งการก่อตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งมีพัฒนาการมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พุทธศักราช 2498 วารสารฉบับนี้จึงยังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเฉลิมฉลองดังกล่าว ในด้านเนื้อหาสาระยังคงเนื้อหาบทความวิชาการ และบทความวิจัยในวิชาสาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคมเช่นเดิม

เนื้อหาในวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิชาการ 1 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม รวมทั้งบทความวิจัยอีกจำนวน 19 เรื่อง ซึ่งบทความวิจัยเหล่านี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และผู้สนใจศึกษาค้นคว้าประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาสังคมในแง่มุมต่างๆ เช่น บทความ ด้านการอาชีวศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และอื่นๆ ซึ่งมีองค์ความรู้ใหม่ที่นำศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ในนามกองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินบทความ และสมาชิกผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและติดตามวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมมาโดยตลอด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกท่าน แล้วพบกันใหม่ในวารสารฉบับหน้า

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ	4
บทความวิชาการ	
การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (วิภาดา พินลา)	7
บทความวิจัย	
รายงานการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (พวงทิพย์ ธรรมกิจจา)	20
การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากร ในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (คำวิไล เพ็งพิลาวงค์, ดร.กัญจนวลัย นนทแก้ว, ดร.วรรณวิชนี ถนนอมชาติ)	32
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 (ดารณี คงกระพันซ์, ดร.ภารดี อนันต์นาวิ, ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)	47
แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น (ธนันท์ สิงหเสม, ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)	58
การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (จริยา กำลิ่งมาก, ดร.ภัทรภร ชัยประเสริฐ, ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์)	71
การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องโภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา (ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์, ดร.สุกัญญา เจริญวัฒนะ, ดร.กนก พานทอง)	83
การส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก (วัลภา พงษ์พันธ์, ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ, ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)	98
ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ศศิวิมล เสถียรเขต, ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์, ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)	112
การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ (จันทร์ชลิ มาพุทธ)	123
การบริหารงานวิชาการตามทฤษฎีของครูในโรงเรียน สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี (นพเก้า เนียวกุล, ดร.อรวรรณ ชมชัยยา)	136
การพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัยกำแพงเพชร เดียล โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล, ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง, ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ดร.ดุสิต ขาวเหล็กอง, ดร.แดน ทองอินทร์, ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา, ดร.เมธิ ธรรมวัฒนา)	146
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD (นිරุช พวงขาว, ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์, ดร.ภัทรภร ชัยประเสริฐ)	157

สารบัญ

	หน้า
การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจํา รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (ศักดิ์ดา สุจริต, ดร.ดวงพร ธรรมะ, ดร.นคร ละลอกน้ำ)	170
การปรับตัวของแม่วัยรุ่น (อัญชลี เหมชะญาติ, ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)	179
การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับชั้น (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (เกษมสันต์ พานิชเจริญ, เชิดชัย ชาญสมุทร, เอกยศ มานะสม, ปณิตดา จูเกาส์, ระพีพัฒน์ เดือนเพ็ญศรี, โสภณ อารมณ์ศิริโรจน์)	191
การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสอนประกอบการสอนประเภทแบบฝึกสำหรับการพัฒนาทักษะการวิจัย ด้านการคิดเชิงเหตุและผล ของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ดร.มณฑา จำปาเหลือง)	206
ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 (ปัญญา กันเกตุ, ดร.ธร สุนทรายุทธ)	220
การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับชั้น (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (อภิพัชร เพ็ญเกษม, ชูชาติ พิณพาทย์, กมลวรรณ พลรักดี, อรวรา บัวผา, ภัฐิธีร์ดา วัฒนประดิษฐ์)	231
การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ในกลุ่มชาวไทยภูเขา อีสานใต้ (ชัยสิทธิ์ คุณสวัสดิ์, ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล, ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)	246
การประเมิน “หลักสูตรการศึกษาระดับชั้น สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต” ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2548 (ดร.ชูชาติ พิณพาทย์)	258
การสังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาของคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ธนะวัฒน์ วรรณประภา)	270
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา: กรณีศึกษารายวิชาการพัฒนากับการศึกษา (วรุณี เพ็งพันธ์)	279
บทวรรณกรรมวิจารณ์	
ประวัติการศึกษาไทย: มองผ่านยุคสมัยของโรงเรียน/การศึกษากับสังคมไทย: มองผ่านยุคสมัยของการพัฒนา (ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)	291

การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

Developing Good Citizens by The Way of Democracy Through Civic Duty, Cultural and Social Life Course

วิภาดา พินลา*

บทคัดย่อ

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า คนเรามีความสามารถในการพัฒนาตนเองและมีอิสระที่จะเลือกดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง เพราะคนเราย่อมเลือกทางที่ดีที่สุดผ่านการลองผิดลองถูก ประชาธิปไตยจึงเป็นระบบการเมืองการปกครองที่ประชาชนทั้งหลายปกครองตัวเองร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นวิชาหนึ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทยให้มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับประชาธิปไตย ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองในระบบการศึกษาไทยยังมีจุดบกพร่อง เพราะยังยึดติดกับเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนดมากกว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำคัญในการส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ โรงเรียนจึงควรปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้ได้เรียนรู้ทฤษฎีผ่านการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต และเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปใช้ในสังคมและประเทศชาติสืบไป

คำสำคัญ: พลเมืองดี/ วิถีประชาธิปไตย/ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

Abstract

Democratic citizenship is based on the belief that we have the capability of self-development and freedom to choose our own lifestyle because we select the best through trial and error. Therefore, democracy is a political system that the people are autonomous. Developing good citizens by the way of democracy through civic duty, cultural and social life course is one of the courses that help students raise awareness of Thai citizenship to have knowledge, basic skills and positive attitude about democracy. Moreover, learning of civic duty in Thai education system has some flaws, because they are stuck to the contents based on the curriculum rather than learning through practicality. Thus, the school is an important place in encouraging and teaching the students to realize the importance of being good citizens. Schools should cultivate children

*อาจารย์ สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

and youth to learn theories through practice every day. This can be a preparation of students to become good adults in the future and can also be an important basis in continually applying to society and nation.

Keywords: Good citizens/ democratic path/ civic duty/ cultural and social life

ความหมายพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

คำว่า “พลเมือง” อาจจะเป็นคำที่ไม่คุ้นหูมากนัก สำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ที่มักจะใช้หรือได้ยินกันโดยทั่วไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคำว่าพลเมืองใช้เพื่อสื่อให้เห็นถึงคนที่มีสำนึกไปกว่าการเป็นเพียงประชาชนผู้รับประโยชน์จากภาครัฐเท่านั้น ก่อนอื่นเราจะต้องมาทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า “พลเมือง” (Citizen) “ประชาชน” (People) และ “ราษฎร” (Subject) ว่ามีความหมายแตกต่างกันอย่างไร (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, หน้า 9-12)

ประชาชน หมายถึง คนทั่วไป คนของประเทศ เช่น เราเป็นประชาชนคนธรรมดาไม่มีอภิสิทธิ์ใด ๆ ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมายใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้

พลเมือง หมายถึง หมู่คนที่ เป็นของประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่น ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีพลเมือง 60 ล้านคน คำว่าพลเมือง แปลว่า กำลังของเมือง หมายถึง คนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจต่อรองกับประเทศอื่นโดยความหมายของคำว่า พลเมือง จึงหมายถึง คนที่สนับสนุนเป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นคนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง เช่น รัฐบาลมีหน้าที่บริหารประเทศเพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี

ราษฎร แปลว่า คนของรัฐ ความหมายเดิมหมายถึง สามัญชน คือคนที่ไม่ใช่ขุนนาง โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 สังกมไทยโบราณนั้น ประชาชนเป็นไพร่หรือทาสเกือบทั้งหมด พอมาถึงช่วงรัชกาลที่ 5 ได้มีการเปลี่ยนแปลง

การบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ มีการเลิกทาสทำให้ประชาชนกลายเป็นราษฎรที่ไม่ต้องรับใช้เจ้าขุนมูลนาย และมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากันในความหมายคือ “ผู้ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐและต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองเช่นเดียวเหมือนกันหมด “ราษฎร” จึงหมายถึง คนธรรมดา หมู่คนที่มิใช่ข้าราชการ หรือทหาร ตำรวจ มีความหมายคล้ายกับ คำว่า “ประชาชน” แต่มีความหมายเป็นทางการน้อยกว่าคำว่า ประชาชน เช่น เราเป็นราษฎรธรรมดา แต่ถ้าผู้บริหารประเทศคดโกง น้อราษฎ์บังหลวงเราก็ต้องไปคัดค้าน คำว่า ราษฎร อาจหมายถึงคนทั่วไปของอำเภอหรือจังหวัดก็ได้ เช่น ที่จังหวัดนี้ราษฎรทำมาหากินทางเกษตรกรรม จังหวัดของเราได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่ราษฎรยากจนที่สุด

กล่าวโดยสรุป คำว่า “พลเมือง” มีความแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการรักษาสิทธิต่าง ๆ ของตน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นพลเมือง (Citizen) มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐ ต่างจากคำว่า ประชาชน ที่กลายเป็นผู้รับคำสั่งทำตามผู้อื่น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจึงอยู่ที่การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “พลเมือง” “วิถี” และ “ประชาธิปไตย” ไว้ดังนี้

“พลเมือง” หมายถึง ประชาชน ราษฎร ชาวประเทศ

“วิถี” หมายถึง สาย แนว ถนน ทาง

“ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

ดังนั้น คำว่า “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและเป็นประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามหลักการทางประชาธิปไตย

คุณลักษณะของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

บุคคลจะเป็นพลเมืองดีของสังคมได้นั้น จำเป็นต้องตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ภายใต้การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ ซึ่งการเป็นพลเมืองที่ดีต้องรู้จักเคารพกฎหมาย เคารพสิทธิ เสรีภาพ มีเหตุผล ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก เพราะนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ได้มีนักการศึกษาได้จำแนกคุณลักษณะของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยไว้ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

สารัช บัวศรี (2541, หน้า 67-68)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2558, หน้า 12-13)	การสังเคราะห์คุณลักษณะของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
1. มีความเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (คารวธรรม) คือ ทุกคนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา และความคิด ทุกคนย่อมเคารพในความคิดของผู้อื่น ทุกคนย่อมแสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ให้โอกาสและเคารพความคิดเห็นของคนทุกคน รวมถึงเคารพในสถาบันสำคัญของประเทศ เช่น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	1. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันมีอาจล่วงละเมิดได้ การมีอิสรภาพ ความเสมอภาค การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม ยอมรับความแตกต่างของทุกคน	1. การเคารพซึ่งกันและกัน (คารวธรรม) เคารพในระเบียบ กฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวมด้วยความความเสมอภาค การประพฤติตนเป็นผู้มีภาวะธรรม
2. มีการแบ่งปัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (สามัคคีธรรม) ได้แก่ การทำงานร่วมกัน โดยใครหนัดทางไหนก็แบ่งงานนั้นไปทำ โดยไม่บ่ายเบี่ยงหรือหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำตามอัตราภาพและประสานงานกันหมด โดยทำ ตามที่ได้ตกลงกันตามแผนที่วางไว้ให้ลุล่วงไปด้วยดี	2. เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎหมาย กติกาของสังคมเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ มีกฎกติกาที่วางอยู่บนความยุติธรรมและชอบธรรม มีหลักนิติรัฐในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพมิให้ถูกละเมิด	2. การทำงานร่วมกัน (สามัคคีธรรม) การร่วมคิดหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ตามสิทธิ เสรีภาพที่พึงมี หรือเป้าหมายที่กำหนด การประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม

สาโรช บัวศรี (2541, หน้า 67-68)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2558, หน้า 12-13)	การสังเคราะห์คุณลักษณะของ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (ปัญญาธรรม) คือ การมีเหตุผลในการทำงาน การค้นคว้าหาความรู้เรื่องที่ต้องมาใช้ในการทำงาน	3. รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม โดยตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม ในการดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเกื้อกูลกัน ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล	3. การใช้สติปัญญา (ปัญญาธรรม) ใช้เหตุผลแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการทำงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม การประพฤติตนเป็นผู้มีปัญญาธรรม

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคคลที่ช่วยให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานความแตกต่างหลากหลาย อาทิ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การร่วมมือกันทำงาน การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างมีเหตุผลในงานหรือโครงการต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชนถึงระดับประเทศ ฯลฯ และเพื่อให้การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเกิดเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนและถาวรนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปลูกฝังความรู้ ทักษะ เจตคติเกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านระบบการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาค้นทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถตอบสนองทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาที่จะช่วยให้บรรลุถึงจุดหมายในอีกมิติหนึ่งว่า

“...ผู้ที่มุ่งหวังความดีและความเจริญมั่นคงในชีวิตจะต้องไม่ละเลยการศึกษา ความรู้ที่จะศึกษามี 3 ส่วน คือ ความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการ และความรู้คิดอ่านตามเหตุผลความเป็นจริง อีกประการหนึ่งจะต้องมีความจริงใจและบริสุทธิ์ใจไม่ว่าในงาน ในผู้ร่วมงานหรือในการรักษาระเบียบแบบแผน ความดีงาม ความถูกต้องทุกอย่าง

ประการที่สามต้องฝึกฝนให้มีความหนักแน่นทั้งภายในใจ ในคำพูด...” (24 มกราคม 2530) พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม (2552, หน้า 64)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา วิชาความรู้ และผลแห่งการใช้วิชาความรู้ในเชิงปฏิบัติ กล่าวคือ การศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล ฉะนั้นการศึกษาจึงไม่ใช่การกระทำหรือกิจกรรมที่สิ้นสุดในตัวเอง แต่เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่จุดหมายบางประการ การศึกษาในความหมายนี้จึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาความรู้ทั้งในทางวิชาการ (ทฤษฎี) และในทางธรรม (ปฏิบัติ) หมายความว่าการศึกษาจะต้องใช้หลักแห่งวิชาการที่จะช่วยให้แนวทางการปฏิบัติบรรลุผล และให้ความรู้แห่งการปฏิบัติอันได้แก่ การฝึกฝนปฏิบัติวิชาการในความ เป็นจริงเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและชำนาญ

หลักการการจัดการเรียนรู้ตามวิถี ประชาธิปไตย

การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมมีผลการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่องที่เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการต่อยอดการเรียนรู้จาก

รายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ผู้เรียนเกิด พุทธพิสัย (Cognitive domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor domain) และจิตพิสัย (Affective domain) การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนใน 3 ประการ ดังนี้

1. การสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Cognitive domain) และนำไปประยุกต์ใช้ได้ ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง (Civic knowledge) ได้แก่ เนื้อหาความรู้ที่เป็นหลักและแนวคิดเรื่องระบบการปกครอง สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญ การออกกฎหมายและการกำหนดนโยบาย หลักนิติธรรม หลักฉันทามติ หลักการจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น ความรู้เหล่านั้นจะใช้เป็นหลักคิดในการจำแนกรูปแบบของรัฐบาลแบบประชาธิปไตยกับแบบอื่น วิเคราะห์การใช้อำนาจและความสามารถของรัฐ และความเข้าใจได้ว่าประชาธิปไตยจะล้มเหลวหากรัฐบาลมีอำนาจมากเกินไปหรือน้อยเกินไป และไม่สนใจเสียงส่วนน้อย เป็นต้น

2. การสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง (Psychomotor domain) คือมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญ สำหรับพลเมือง (Civic skills) ความรู้ต้องได้รับการประยุกต์ใช้ให้เป็นผลต่อชีวิตของพลเมือง มีการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา (Intellectual skills) และทักษะการมีส่วนร่วม (Participatory skills) ที่ทำให้พลเมืองสามารถคิดและแสดงสิทธิของตน ดังนี้ ทักษะทางสติปัญญาจะทำให้พลเมืองสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลและข่าวสารอันเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ชีวิตส่วนรวมและประโยชน์ร่วมของชุมชน รัฐ และประเทศชาติ และสามารถตัดสินใจในประเด็นเหล่านั้นได้ การเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนต้องถูกท้าทายให้ใช้ความคิดและข่าวสาร ทั้งโดยปัจเจกบุคคลและร่วมกันคิด ทักษะการมีส่วนร่วม สามารถผลักดันให้พลเมืองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

3. การสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย (Affective domain) ได้แก่ ผู้เรียนต้องเกิดความรู้สึก ตระหนัก ความเต็มใจและมีทัศนคติประชาธิปไตยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่ เช่น เต็มใจในการเคารพกฎหมาย เห็นความสำคัญของความคิดเห็นที่แตกต่างและรับฟังอย่างเคารพในความเห็นต่างนั้น เชื่อมมั่นในตนในฐานะเจ้าของอำนาจการ จิตพิสัยที่สำคัญคือ การมีคุณธรรมของพลเมือง (Civic virtue) ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่จะช่วยยกระดับและรักษาประชาธิปไตยให้ยั่งยืน ดังนัยที่ว่าหากพลเมืองต้องการความมั่นคงปลอดภัยของสิทธิของตนในระบบประชาธิปไตยแล้ว พลเมืองต้องมีความรับผิดชอบต่อสิทธิเหล่านั้นด้วยการเคารพต่อสิทธิบุคคลอื่น ต้องกระทำหรือปฏิบัติกรใด ๆ ในการป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่นจากการคุกคามของบุคคลอื่น ใช้สิทธิของตนในการทำให้ประชาธิปไตยทำงาน เช่น การใช้สิทธิออกเสียงการใช้เสรีภาพในการพูดและแสดงออก การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่างๆ การมีวินัยในตนเอง การให้อภัย การเคารพศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ การทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม (ลิจิต ธีรเวคิน, 2536, หน้า 10) และนอกจากนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความมั่นใจในตนเอง และเชื่อมั่นศรัทธาในแนวทางประชาธิปไตยจนพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในครอบครัวและชุมชนต่อไปได้ จำเป็นต้องร่วมมือกับสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวเอง เพื่อเติบโตเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในสังคมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. ครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่จะหล่อหลอมเด็กทั้งก่อนเข้าโรงเรียน และเมื่ออยู่ในโรงเรียนแล้ว ซึ่งสถาบันครอบครัวจะเป็นสถาบันสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการบ่มเพาะผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับโรงเรียน

2. โรงเรียน/สถาบันการศึกษา เป็นกลไกของรัฐที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และแผนพัฒนาประเทศ ที่ต้องให้การสนับสนุนในการสร้างเยาวชน

ของชาติให้มีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของประเทศ รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศของตน ด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะประชาธิปไตย เพื่อเป็นพลังสำคัญ ในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าขึ้น

3. สื่อ เป็นห้องเรียนใหญ่ของสังคม ซึ่งสะท้อน ภาพของชุมชน สังคมไทย และสังคมโลกให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น สื่อต่างๆ ที่แวดล้อม อยู่ในสังคม จึงพึงพิจารณาในการส่งเสริมการเรียนรู้ตาม แนวทางประชาธิปไตยในยุคเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ดี สถาบันครอบครัว โรงเรียน และ ชุมชน เป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุดและมีอิทธิพล ต่อการเรียนรู้ของเด็กมากด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะความ เป็นชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนทางสังคมที่เด็ก ควรได้มีส่วนรับรู้และเรียนรู้จากชุมชนของตน และความ เป็นชุมชนนั้นมีความเป็นมา มีการพัฒนาต่อเนื่องอย่าง มีอารยะ คือ มีภูมิศาสตร์ และมีวัฒนธรรม ทั้งภาษา ประเพณีและการดำรงชีวิตที่สืบสานกันมาอย่างต่อเนื่อง ชุมชนจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งอัน สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนใน แต่ละพื้นที่ที่มีคนหลากหลายอยู่ทั่วประเทศ (สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, หน้า 7)

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตใน สังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมให้บรรลุ เป้าหมายนั้น ผู้สอนจะต้องใช้กระบวนการ เทคนิค วิธีสอน ที่มีขั้นตอนเน้นสู่การปฏิบัติจริง โดยต้องแสวงหาและ เลือกใช้ กระบวนการ เทคนิค วิธีสอนอย่างเหมาะสม ซึ่ง ตัวอย่างกระบวนการ วิธีสอน วิธีคิดที่นำเสนอนี้เป็นเพียง ส่วนหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

สิริวรรณ ศรีพหล (2552, หน้า 37-51) ได้กล่าว ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความ เป็นพลเมืองดี พัฒนาเจตคติ และจิตสำนึกความเป็น พลเมืองดี มีดังต่อไปนี้คือ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการ สาธิต ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดมโนคติความคิด และ เข้าใจหลักการโดยผ่านการแสดงหรือการกระทำให้เห็น ได้อย่างชัดเจน เพราะบางสิ่งบางอย่างหรือกระบวนการ บางอย่าง ถ้าแสดงให้เห็นว่าเกิดขึ้นอย่างไร มีขั้นตอน อย่างไรแล้ว ย่อมเป็นการง่ายกว่าที่จะอธิบายสิ่งนั้นหรือ กระบวนการนั้นๆ ด้วยคำพูด การอธิบายด้วยคำพูด จะมีลักษณะเชิงนามธรรม แต่การสาธิตจะมีลักษณะเชิง รูปธรรม ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น

นอกจากนั้น ยังเป็นการสอนที่ประหยัดเวลาทั้ง ผู้สอนและผู้เรียน เช่น บางครั้งผู้สอนต้องการอธิบาย อันมีความซับซ้อนต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงจึงจะทำให้ เข้าใจบทเรียนได้ แต่ถ้าใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ สาธิตแล้ว จะทำให้ประหยัดเวลาในการอธิบาย และทำให้ ผู้เรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะการได้ประสบการณ์ ตรงย่อมทำความตื่นเต้นให้ผู้เรียนมากกว่าคำอธิบาย ธรรมดาๆ เช่น การสอนเรื่องมารยาทไทย ผู้สอนต้องการ ฝึกฝนการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เป็นต้น มีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1.1 ขั้นเตรียมการสอน ผู้สอนต้องวิเคราะห์ เสียก่อนว่า บทเรียนที่จะสอนนั้นจะต้องใช้วิธีการสาธิต ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้ให้พิจารณาเนื้อหาและ วัตถุประสงค์ของบทเรียนด้วย

1.2 ขั้นสาธิต ผู้สอนต้องบอกวัตถุประสงค์ ของการสาธิต เพื่อผู้เรียนจะได้เข้าใจว่าตนจะได้อะไร จากบทเรียน อาจบอกเนื้อหาย่อๆ ของบทเรียนก่อนก็ได้

1.3 ขั้นสรุปและการประเมินผล ผู้สอนควร สรุปความสำคัญของสิ่งที่สาธิตไปนั้น อาจใช้การอธิบาย สั้น ๆ หรืออาจใช้วิธีการสรุปโดยการถามปัญหาหรือ คำถามกับผู้เรียนเกี่ยวกับสาระสำคัญ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอภิปราย ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ของตนในระหว่างที่เข้าร่วมอภิปราย กล่าวคือ สามารถแสดงความคิด ข้อโต้แย้ง หรือข้อสนับสนุนได้เมื่อรู้ข้อเท็จจริงหรือมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ นอกจากการได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้เรียนยังได้รับความรู้ในด้านวิชาการ จากการอภิปรายของสมาชิกในกลุ่มหรือจากการเสนอข้อสรุปของกลุ่มอื่นๆ

คุณค่าประการสำคัญอีกข้อหนึ่งคือ ด้านเจตคติ ได้แก่ การพัฒนาค่านิยมด้านประชาธิปไตย เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ การยอมรับมติของกลุ่ม เป็นต้น ส่วนทักษะการเรียนรู้มุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการในการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการใช้ความคิด ในลักษณะมีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล คิดในเชิงเปรียบเทียบ คิดอย่างมีลำดับ คิดอย่างแยกแยะ

นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้ฝึกฝนทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่มการอภิปรายจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้เรียน โดยฝึกทักษะการพูดและการแสดงความคิดเห็น และฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย การทำงานในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการปฏิบัติสัมพันธ์ภายในกลุ่ม รวมทั้งฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามภายในกลุ่ม เช่น การสอนเรื่องค่านิยม ความมีวินัยในตนเอง ผู้สอนต้องการฝึกฝนความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียรและอดทน การใฝ่หาความรู้ การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ การยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นต้น มีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นเตรียมการอภิปราย โดยการกำหนดหัวข้อและรูปแบบการอภิปราย บทบาทผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งการจัดห้องเรียนและอุปกรณ์การสอน

2.2 ขั้นดำเนินการอภิปราย โดยผู้สอนบอกหัวข้อหรือปัญหาการอภิปราย กำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการอภิปราย และดำเนินการอภิปราย

2.3 ขั้นสรุป โดยให้ผู้แทนกลุ่มแต่ละกลุ่มสรุปผล และผู้สอนสรุปอีกครั้งเพื่อความกระจ่าง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ ส่งเสริมผู้เรียนให้แสดงพฤติกรรมหรือบทบาทต่างๆ กันไปตามบทบาทที่กำหนดไว้ในเหตุการณ์ พฤติกรรมที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้แสดงบทบาทออกมา นั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์ เจตคติของผู้แสดงที่มีต่อบทบาทหรือพฤติกรรมของผู้สวมบทบาทนั้นอยู่ รวมทั้งเข้าใจพฤติกรรมของผู้อื่นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือปัญหานั้น เพราะผู้เรียนได้ลงสวามบทบาทของพลเมืองในแง่ต่างๆ

คุณค่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ จะเกิดขึ้นทั้งผู้แสดงบทบาทและผู้ชม กล่าวคือ กลุ่มผู้แสดงคือกลุ่มที่มีโอกาสออกไปแสดงบทบาทหรือสมมติว่าอยู่ในเหตุการณ์นั้นแล้วแสดงความรู้สึก พฤติกรรมของตนออกมา ทำให้เข้าใจชีวิตจริงมากขึ้นเพราะเป็นการนำเอาเหตุการณ์จริงๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมาให้ผู้เรียนได้เข้าไปเกี่ยวข้อง ได้เรียนรู้บทบาทใหม่ๆ และได้ทดสอบบทบาทนั้นๆ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจของบุคคลอื่นๆ ในเหตุการณ์นั้นโดยตรง ช่วยให้รู้ถึงวิธีการติดต่อกับผู้อื่นว่าจะต้องแสดงบทบาทอย่างไร ทำให้มีทัศนคติที่กว้างขวาง มองโลกในแง่บวกที่กว้างกว่าเดิม ส่วนในกลุ่มผู้ชมช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการติดต่อ การแสดงบทบาทระหว่างสมาชิกในสังคม เข้าใจความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม และทัศนคติของผู้อื่น มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และการหาทางออกเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์นั้นๆ

นอกจากนั้น ยังช่วยผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม เข้าใจปัญหาของสังคม วิธีการอยู่ในสังคม และการแก้ปัญหา โดยเน้นเรื่องการแสดงบทบาท รวมทั้งเข้าใจความสัมพันธ์ของมนุษยชาติในสังคมอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสำคัญของการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน ต้องแสดงบทบาทที่เหมาะสม และเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่ามีสาเหตุจากอะไร และถ้าคนอยู่ในเหตุการณ์นั้น ตนเองจะเป็นเช่นใด เช่น การสอนเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ผู้สอนต้องการฝึกฝนการไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและ

เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ การใช้ของส่วนรวมด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง เป็นต้น มีขั้นตอนสำคัญ 9 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นกำหนดปัญหา หรือประเด็นที่จะนำมาสู่การแสดง ควรเลือกปัญหาที่ไม่ซับซ้อนมากนัก และควรเกี่ยวข้องกับเฉพาะประเด็นหรือวัตถุประสงค์เดียวกันเท่านั้น

3.2 ขั้นเลือกผู้แสดง ครูและผู้เรียนอาจร่วมกันเลือกผู้แสดงว่าใครควรสวมบทบาทใด อาจให้ผู้เรียนอาสาสมัครเองก็ได้หรือบางครั้งครูอาจมีเงื่อนไขในการเลือกผู้แสดงเพื่อความเหมาะสม

3.3 ขั้นจัดฉากและกำหนดขอบเขตของบทบาท การแสดงบทบาทสมมติต้องการจัดฉากเพียงเล็กน้อย ส่วนบทนั้นจะไม่มีการเตรียมบทอย่างเป็นทางการ บทบาทนั้นถือเป็นอิสระของผู้แสดง

3.4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูต้องมอบหมายกิจกรรมระหว่างการชมแก่ผู้สังเกตการณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มิใช่ชมโดยไม่มีจุดหมาย

3.5 ขั้นแสดง ผู้แสดงทุกคนแสดงบทบาทที่ได้รับมอบหมาย โดยการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนออกอย่างเต็มที่ เพราะผู้แสดงและผู้ชมจะเข้าใจเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น

3.6 ขั้นอภิปรายและการประเมินผล ผู้แสดงมีโอกาสที่จะแสดงเหตุผลทัศนคติของตนได้ว่าทำไมจึงแสดงบทบาทหรือความรู้สึกเช่นนั้น การอภิปรายจะช่วยให้เกิดความคิดกว้างไกลขึ้น

3.7 ขั้นแสดงเพิ่มเติม เพื่อให้เหตุการณ์มีทางออกนอกเหนือจากที่แสดงไปแล้ว เช่น บางครั้งเมื่ออภิปรายจบลง กลุ่มอภิปรายเห็นทางออกของเหตุการณ์นั้น หรือมีวิธีการแก้ปัญหาในแนวใหม่ อาจแสดงเพิ่มเติม อาจแสดงเพิ่มเติมเพื่อดูผลว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเป็นทางออกใหม่

3.8 ขั้นอภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง กลุ่มอภิปรายและประเมินผลอีกครั้งเกี่ยวกับการแสดง อาจมี

การเปรียบเทียบครั้งแรกและครั้งหลังว่าแตกต่างอย่างไร พร้อมกับหาข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับ

3.9 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปเป็นหลักการ สรุปเรื่องราวที่ได้ศึกษาไป อาจให้ผู้แทนกลุ่มสรุปการอภิปรายของกลุ่มตนว่าเป็นอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ มีความคิดกว้างขึ้น

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้เกมจำลองสถานการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับสภาพที่เหมือนจริง ทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเคารพในกฎ กติกา การมีน้ำใจนักกีฬา การทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งความสนุกสนานจากการแข่งขัน การชิงไหวชิงพริบอีกด้วย เช่น การสอนเรื่องพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้สอนต้องการฝึกฝนให้เคารพข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบในห้องเรียนและสถาบันการศึกษา การใช้สิ่งของ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ของส่วนรวม การดูแลรักษาสิ่งของ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ของส่วนร่วม เป็นต้น มีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

4.1 ขั้นแนะนำ ผู้สอนเสนอหัวข้อที่จะเรียนแก่ผู้เรียน จากนั้นจะให้แนวคิดหรือมโนคติหลักๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีอยู่ในบทเรียน เพื่อเป็นการปูพื้นความรู้ในเรื่องที่จะเรียน

4.2 ขั้นการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนแนะนำผู้เรียนเกี่ยวกับกติกา บทบาท วิธีการเสียก่อน จากนั้นก็แบ่งกลุ่มผู้เรียนเพื่อร่วมกิจกรรมต่อไป ส่วนผู้สอนทำหน้าที่แนะนำดูแลให้การปฏิบัติกิจกรรมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ สังเกตแล้วบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคล

4.3 ขั้นสรุปกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้สรุปสิ่งที่เรียนไปแล้ว ผู้สอนอาจช่วยเหลือผู้เรียนในการสรุป โดยเน้นในเรื่องต่างๆ เช่น สรุปเหตุการณ์และความคิดเห็น วิเคราะห์กระบวนการที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม เปรียบเทียบบทเรียนจากสถานการณ์จำลองกับโลกแห่งความเป็นจริง

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกความสามารถทางสติปัญญา โดยเฉพาะในเรื่องของการคิด คือ คิดอย่างมีระบบ คิดอย่างมีเหตุผล ไม่หลงงมงาย หรือเชื่ออะไรง่ายๆ ทั้งๆ ที่ยังไม่มีความมั่นใจ การฝึกแก้ปัญหาจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยในระดับสูงคือ ทักษะทางสติปัญญา และยังเน้นทักษะการตัดสินใจอีกด้วย เช่น การสอนเรื่องความปรองดอง สมานฉันท์ ผู้สอนต้องการฝึกฝนให้รู้จักความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความขัดแย้งในภูมิภาคของตนและแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี เป็นต้น มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

5.1 ขั้นการกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา ผู้สอนหรือผู้เรียนอาจร่วมกันหยิบยกปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจมาเสนอต่อกลุ่มผู้เรียน ปัญหาที่จะนำมาศึกษานี้อาจมาจากแหล่งต่างๆ

5.2 ขั้นการตั้งสมมติฐาน ผู้เรียนพยายามใช้ความรู้ประสบการณ์ ตลอดจนจินตนาการ หลักการ ฯลฯ ที่ได้เรียนมาแล้วมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดในกลุ่มว่าสาเหตุของปัญหานั้นเกิดจากอะไร เป็นการทำนายและให้คำตอบมาก่อน แล้วจึงหาทางพิสูจน์ว่าคำตอบที่คิดกันขึ้นมาั้นมีความถูกต้องอย่างไร

5.3 ขั้นการเก็บและการรวบรวมข้อมูล เป็นการพิสูจน์ว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้มีความถูกต้องประการใด อาทิ ห้องสมุด การสัมภาษณ์ ตำราเรียน การสังเกตงานวิจัย ทัศนศึกษา การทดลอง สถิติ ฯลฯ

5.4 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลมาพิจารณาว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ประการใด เพื่อนำไปพิสูจน์ข้อสมมติฐานอีกทีหนึ่ง

5.5 ขั้นการสรุปผล ตั้งเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการต่อไป

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวน ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกเป็นคนช่างสังเกตช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมา

จัดความสงสัย เช่น การสอนเรื่องยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้สอนต้องการฝึกฝนให้รู้จักการใช้สินค้าไทย การดูแลโบราณสถานและโบราณวัตถุ การรักษาสาธารณสมบัติ การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีการปฏิบัติตนตามพระราชจริยวัตร และพระจริยวัตรพระบรมราชาบาท และการทรงงาน เป็นต้น มีขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2549 อ้างถึงใน Edwin Fenton)

6.1 ขั้นการกำหนดปัญหา โดยพิจารณาจากข้อมูล

6.2 ขั้นการกำหนดสมมติฐาน เพื่อเป็นแนวทางพิสูจน์คำตอบ

6.3 ขั้นการพิจารณาข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่ามีความถูกต้องสมเหตุสมผลเพียงใด

6.4 ขั้นการรวบรวมข้อมูลโดยการกำหนดว่าข้อมูลใดที่จำเป็นสำหรับการพิสูจน์สมมติฐานและลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

6.5 ขั้นการวิเคราะห์ การประเมิน และการแปลความข้อมูล พิจารณาว่าข้อมูลนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะตอบหรือไม่ มีความทันสมัย และน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

6.6 ขั้นการทดสอบข้อสมมติฐานจากข้อมูลที่หามาได้ มาทดสอบสมมติฐานว่าถูกต้องหรือไม่ แล้วสรุปหาคำตอบในลักษณะที่เป็นหลักการทั่วไป

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2556, หน้า 6-16) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสู่การปฏิบัติ มีดังนี้

1. ฝึกการเคารพกติกา ให้ผู้เรียนตกลงกติกาในการอยู่ร่วมกัน โดยให้มีการประเมินผลการเคารพกติกาเป็นระยะๆ และสรุปผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนประเมินตนเองว่าละเมิดกติกาข้อใด เพราะเหตุใด และจะพัฒนาตนเองอย่างไรให้สามารถปฏิบัติตามกติกาข้อนี้ได้ โดยกิจกรรมนี้จะทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้วยการไม่ละเมิดกติกาที่ตัวเอง หรือสังคมกำหนดขึ้น

2. ฝึกการเคารพสิทธิผู้อื่น ตั้งคำถามว่า “คุณเคยถูกละเมิดสิทธิอะไรบ้าง” และ “คุณเคยละเมิดสิทธิ/กตিকাอะไรบ้าง” เป็นการชี้ให้เห็นว่าสาเหตุส่วนใหญ่ของการละเมิดสิทธิผู้อื่น เกิดจากตัวเรา ดังนั้นถ้าเริ่มแก้ไขที่ตัวเราด้วยการเคารพสิทธิของผู้อื่นปัญหาเรื่องการถูกละเมิดสิทธิก็จะหมดไป

3. ฝึกการเคารพความแตกต่าง ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มประมาณ 8-15 คน กำหนดประเด็นปัญหาให้แต่ละกลุ่มระดมสมองในการวิจารณ์ประเด็นปัญหานั้น โดยกำหนดกติกาเมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นสมาชิกคนอื่น ๆ ต้องฟังอย่างตั้งใจ ห้ามเถียง ห้ามโต้แย้ง แต่ถามได้ จากนั้นให้สรุปความคิดเห็นเป็นภาพรวมของกลุ่มแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน

4. ฝึกการเคารพหลักความเสมอภาค มอบหมายให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์คนที่ตนคิดว่ามีฐานะด้อยกว่า หรือ

ตารางที่ 2 การจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

นำเสนอ Clip VDO ที่สะท้อนความคิด ความเป็นอยู่ หรือการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีฐานะ หรือสถานภาพที่แตกต่างกัน แล้วชี้ให้เห็นถึงความมีมนุษย์ที่มีสิทธิโดยเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคกัน

5. ฝึกการพึ่งพาตนเอง ใช้วิธีการเช่นเดียวกับการฝึกการเคารพความแตกต่าง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะให้เห็นว่าปัญหาทุกอย่างเกิดขึ้นจากการกระทำหรือความคิดของตัวเราเอง ปัญหาทุกอย่างจึงแก้ไขได้ด้วยตัวเรานั้นเอง

6. ฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วให้นักศึกษาพูดถึงคนหรือใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ โดยผู้สอนชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของคนในสังคม จากนั้นมอบหมายกิจกรรมหรือโครงการ

หลักการการจัดการเรียนรู้ตามวิถีประชาธิปไตยของนักวิชาการ	การจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักวิชาการ		การสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
	สิริวรรณ ศรีพหล (2552, หน้า 37-51)	ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2556, หน้า 6-16)	
ลิจิต ธีรเวทิน (2536, หน้า 10)	1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสาธิต ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดมโนคติความคิด และเข้าใจหลักการ	5. ฝึกการพึ่งพาตนเอง	1. การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ(Cognitive domain)
1. การสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Cognitive domain)	5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกความสามารถทางสติปัญญา โดยเฉพาะในเรื่องของการคิด คือ คิดอย่างมีระบบ คิดอย่างมีเหตุผล	4. ฝึกการเคารพหลักความเสมอภาค	ด้านพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการสาธิต กระบวนการ การแก้ปัญหาในการพึ่งพาตนเองโดยยึดหลักความเสมอภาคที่เน้นการคิดขั้นสูง (ปัญญาธรรม)

หลักการการจัดการเรียนรู้ตามวิถีประชาธิปไตยของนักวิชาการ	การจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักวิชาการ		การสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
ลิขิต ชีรเวดิน (2536, หน้า 10)	สิริวรรณ ศรีพหล (2552, หน้า 37-51)	ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2556, หน้า 6-16)	
2. การสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง (Psychomotor domain)	4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการใช้เกมจำลองสถานการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับสภาพที่เหมือนจริง ทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเคารพในกฎ กติกา การมีน้ำใจนักกีฬา	1. ฝึกการเคารพกติกา ให้ผู้เรียนตกลงกติกาในการอยู่ร่วมกัน	2. การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะ (Psychomotor domain) ด้านพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการใช้เกมจำลองสถานการณ์
	6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการใช้สับสนสอบสวน ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกเป็นคนช่างสังเกต ช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมาจัดความสงสัย	2. ฝึกการเคารพสิทธิผู้อื่น	การสืบสวนสอบสวน ในการเคารพกติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม (สามัคคีธรรม)
3. การสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย (Affective domain)	2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอภิปราย ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ของตนในระหว่างอภิปราย	3. ฝึกการเคารพความแตกต่าง	3. การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทัศนคติ (Affective domain) ด้านพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ ในการเคารพความแตกต่างและรับผิดชอบต่อสังคมที่เน้นอารมณ์และความรู้สึก (คารวะธรรม)
	3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแสดงบทบาทสมมติ ส่งเสริมผู้เรียนให้แสดงพฤติกรรมหรือบทบาทต่างๆ กันไปตามบทบาทที่กำหนดไว้ในเหตุการณ์	6. ฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม	

จากตารางที่ 2 การจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาให้เยาวชนไทยเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ ที่เน้นการคิดขั้นสูง 2) ด้านทักษะที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม และ 3) ด้านทัศนคติที่เน้นอารมณ์และความรู้สึก เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนพระมหากษัตริย์ มีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปรองดองสมานฉันท์ ความมีวินัยในตนเองท่ามกลางสังคมแห่งความหลากหลายและจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับ Hess and Therney (1973, หน้า 149) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนไม่ว่าจะเป็นประเทศใด ระดับชั้นใดหรือโรงเรียนใดจะมี

ทัศนคติต่อมโนทัศน์ประชาธิปไตยเหมือนกัน 2) ความสนใจทางด้านการเมืองของนักเรียนที่ต่างเพศ ต่างระดับชั้นและต่างโรงเรียนกันจะเหมือนกัน 3) ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างชั้นของนักเรียนและทัศนคติที่มีต่อมโนทัศน์ทางด้านประชาธิปไตยหรือความเชื่อในหลักของประชาธิปไตย 4) ความคิดของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดดำเนินการของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองหรือภาพพจน์การเป็นพลเมืองดี ดังนั้นการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมนี้ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ความรู้รวมถึงรู้จักการลงมือปฏิบัติ (Action) ที่มีความหมายและมีคุณค่าแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริงสืบต่อไป

บทสรุป

อย่างไรก็ตาม ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจะพัฒนาไปได้ั้น ประชาชนต้องมีความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีในระบบประชาธิปไตยดังที่ได้กล่าวมา เพราะเมื่อประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่ และเสรีภาพ

ตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็จะส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้อำนาจของตนได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้การพัฒนาประชาธิปไตยในเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย รักษาตียึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความปรองดอง สามานฉันท์ ความมีวินัยในตนเอง อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 3 ด้าน ได้แก่ 1) รู้จักความเคารพซึ่งกันและกัน (คารวธรรม) 2) รู้จักการแบ่งปัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน และ 3) รู้จักมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (ปัญญาธรรม) โดยอาศัยเนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมให้ผู้เรียนคิดเป็น รู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ และรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาแทนการใช้กำลังความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งยังเป็นเกาะป้องกันทำให้ไม่ถูกชักจูงและถูกรอบงำความคิดและพวกพ้องให้กระทำในสิ่งที่ไม่เป็นผลดีกับสังคมและประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2556). *คู่มือการจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้างพลเมืองในระบบประชาธิปไตย*. ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม. (2552). *พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 มกราคม 2530*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2536, 17 กรกฎาคม). *การศึกษาและการพัฒนาประชาธิปไตย*. มติชน, หน้า 10.
- สาโรช บัวศรี. (2541). *พื้นฐานการเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2558). *คู่มือพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวทางการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2549). การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการสอนหน่วยที่ 10*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2552). *การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Robert, H., & Therney, J. (1973). *The Development of Political Attitudes in Children*. Chicago: Aldine.

รายงานการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

**Report on the Use of a Learning Package on Leading
to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies,
Religion and Culture for Grade 5 Students**

พวงทิพย์ ธรรมกิจจา*

บทคัดย่อ

รายงานการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 46 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง จำนวน 4 เล่ม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างมีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.27/83.92 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80
2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.8414 แสดงว่านักเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้น 0.8414 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.14

*ข้าราชการครู วิทยะฐานะครูชำนาญการพิเศษ สังกัดโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล เทศบาลเมืองทุ่งสง ตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ ชุดการเรียนรู้ สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง/ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม/ ชุดการเรียนรู้/ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this research were: 1) To develop a learning package on Leading to Civic Responsibilities for Grade 5 students with the efficiency based on the criterion of 80/80; 2) To investigate the value of effectiveness index of this learning package; 3) To compare the academic achievement of the students' pretest and posttest after learning through the learning package on Leading to Civic Responsibilities, and 4) To examine Grade 5 students' satisfaction towards learning through the use of this learning package. The sample, derived by means of cluster random sampling, consisted of 46 Grade 5/2 students studying in the first semester of the academic year 2014 at Tedsaban Wat Chai Chumpon School under the jurisdiction of Muaung Tungsong Municipality. Research instruments included: 1) Learning package on Leading to Civic Responsibilities which has four books; 2) A 40-item, 4-alternative multiple choice academic achievement test; and 3) A 5-level rating scale questionnaire on students' satisfaction. Statistical devices employed for the data analysis were mean, standard deviation, and t-test.

The findings were as follows:

1. The efficiency of the learning package on Leading to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture for Grade 5 students, resulting from the learning of the sample, was found at 86.27/83.92, which was higher than the criterion of 80/80 criterion as set.

2. The effectiveness index of the learning package on Leading to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture for Grade 5 students was found at 0.8414. This signifies that the students' knowledge has been increased at 0.8414 or 84.14 percent.

3. The academic achievement of the Grade 5 students after learning through the use of the learning package on Leading to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture was found significantly higher than that of before learning at the statistical level of .05.

4. The overall satisfaction level of the grade 5 students towards the use of the learning package on Leading to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture was found at the highest level.

Keywords: Learning Package on Leading to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture; Learning Package/ Leading to Civic Responsibilities in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนโดยการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล ปัจจุบันการเรียนการสอนในระดับนี้ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้าน มีปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ขาดการพัฒนาสื่อการสอนให้สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ขาดสิ่งที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ใช้เอง หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรอบรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ โดยในปีการศึกษา 2555 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.03 และในปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ย

ร้อยละ 68.32 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้คือ ร้อยละ 70 (โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล, 2556, หน้า 46) และเมื่อศึกษาปัญหาพบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่มีปัญหามากที่สุด คือ เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาในเรื่อง พลเมืองดีนั้นบางเนื้อหายังเป็นนามธรรม นักเรียนมีการรับรู้แต่ไม่สามารถที่จะนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ และกิจกรรมการสอนยังคงเน้นเนื้อหาเป็นหลัก ขาดรูปแบบการสอนตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ขาดการสร้างจริยธรรม และปลูกฝังค่านิยม นอกจากการสอนในแต่ละวัน นอกจากนี้ ครูผู้สอนบางท่านยังไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 บางท่านได้รับการอบรมแต่ไม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง เนื่องจากขาดสื่อการเรียนการสอนและเทคนิคการสอน ทำให้ผู้สอนบางท่านไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ดีเท่าที่ควร ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาแก้ปัญหาผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมได้อย่างดี ซึ่ง สฐิพร สอนอ่อน (2553, หน้า 33) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อการสอน ชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi Media) ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะรับประสบการณ์จากสื่อหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ และช่วยลดภาระในการเตรียมการสอน การหาอุปกรณ์การสอน บทเรียนและแบบฝึกหัด ทั้งยังทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และมีดัชนีประสิทธิผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ครูผู้สอนสามารถนำชุดการเรียนรู้นี้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมมุติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 270 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองทุ่งสง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 46 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (พิสนุ พองศรี, 2551, หน้า 116)

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีลักษณะเป็นความเรียงเชิงสารคดีและมีรูปภาพประกอบ

โดยแบ่งโครงสร้างของเนื้อหาในชุดการเรียนรู้เป็นเรื่อง ๆ จำนวน 4 เล่ม คือ เล่มที่ 1 พลเมืองดีของสังคม เล่มที่ 2 สิทธิของเด็ก เล่มที่ 3 การปกครองท้องถิ่นของไทย และ เล่มที่ 4 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างวันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึง วันที่ 17 เดือนกันยายน พ.ศ. 2557 รวม 15 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

กรอบความคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปรตาม

- 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยรายงานการใช้ชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองในรูปแบบ one group pretest posttest design (หนึ่งกลุ่มสอบก่อน-สอบหลัง) (ล้วน สายยศ, 2538, หน้า 249) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ จำนวน 4 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้ และหาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษารายละเอียดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนรู้ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดการเรียนรู้สู่นำที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 พลเมืองดีของสังคม เล่มที่ 2 สิทธิของเด็ก เล่มที่ 3 การปกครองท้องถิ่นของไทย และเล่มที่ 4 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้

2. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3. กำหนดผลการเรียนรู้โดยให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์ การเรียนรู้ในหลักสูตร และเนื้อหา

4. ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ การเรียนรู้ โดยมีสิ่งเร้า การให้รางวัลเป็นระยะ ๆ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

5. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของการเรียนรู้ในแต่ละเล่มให้ชัดเจนโดยมีองค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) และกระบวนการ (Process) และให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและมาตรฐานการเรียนรู้

6. นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมในเนื้อหา ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องในประเด็นต่าง ๆ จำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปดำเนินการ ดังนี้

6.1 การทดลองแบบรายบุคคล (individual tryout) นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 3 คน ที่มีระดับความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน โดยใช้ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ โดยปฏิบัติดังนี้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ศึกษาชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง เล่มที่ 1 - เล่มที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมจากใบกิจกรรมศึกษาเอกสารความรู้/บัตรเนื้อหา แต่ละเล่ม และเมื่อเรียนจบแล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในด้านต่างๆ โดยทำการทดลองเพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้นและ

นำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลการทดลองพบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 69.11/60.83 ผู้วิจัยจึงนำนวัตกรรมไปปรับปรุงเนื้อหาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

6.2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (small group tryout) นำชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมืองที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ที่ไม่ใช่ นักเรียนผ่านการทดลองแบบรายบุคคล จำนวน 9 คน ที่มีระดับความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน โดยใช้ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ โดยปฏิบัติดังนี้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ศึกษาชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง เล่มที่ 1 - เล่มที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมจากใบกิจกรรมศึกษาเอกสารความรู้/บัตรเนื้อหา แต่ละเล่ม และเมื่อเรียนจบแล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในด้านต่างๆ โดยทำการทดลองเพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้นและนำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลการทดลองพบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.78/78.89 ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงตามข้อบกพร่องให้มีความชัดเจนเหมาะสมยิ่งขึ้น

6.3 การทดลองภาคสนาม (field-tryout) นำชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมืองที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ที่ไม่ใช่ นักเรียนที่ผ่านการทดลองแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มเล็ก จำนวน 30 คน ที่มีระดับความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 10 คน โดยใช้ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ โดยปฏิบัติดังนี้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ศึกษาชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง เล่มที่ 1 - เล่มที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมจากใบกิจกรรม ศึกษาเอกสารความรู้/บัตรเนื้อหา แต่ละเล่ม และเมื่อเรียนจบแล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในด้าน

ต่าง ๆ โดยทำการทดลองเพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้นและนำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ผู้หน้าที่พลเมือง ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลการทดลองพบว่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เท่ากับ 86.27/83.92 ซึ่งสามารถนำไปใช้จริงได้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารการวัดผลและประเมินผลต่าง ๆ

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนนตอบถูกได้ 1 คะแนนและตอบผิดได้ 0 คะแนน

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ตรวจสอบชุดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) โดยใช้สูตรของโรวินเนลและแฮมเบอดัน (Rowinelli & Hanbleton อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 65) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 0.60-1.00

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่นำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เคยเรียนเนื้อหา สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม แล้วและนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาหาคุณภาพ โดยหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 50% โดยใช้สูตรของวิธีของ Cox and Vargas (1966), Tucker and Vagas (1971) และ Vagas (1969) อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 197) มีได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson procedure) สูตร KR.20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2545, หน้า 69) ซึ่งได้ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือแบบทดสอบควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบทดสอบนั้นมีผลการวัดที่มีความคงที่แน่นอนเป็นที่เชื่อถือได้

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ผู้หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ตรวจสอบชุดการเรียนรู้ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) โดยใช้สูตรของโรวินเนลและแฮมเบอดัน (Rowinelli & Hanbleton อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 65) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 - 0.80 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 30 คนซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกับที่นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach (1990) อ้างถึงใน

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2545, หน้า 70-74) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.747

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างวันที่ 18 สิงหาคม 2557 ถึง 17 กันยายน 2557 ใช้ระยะเวลาสอน 15 ชั่วโมง จำนวน 15 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยไม่รวมเวลาทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

2. ผู้วิจัยชี้แจงนักเรียนเพื่อความเข้าใจให้ทราบถึงวิธีการทดลอง และความมุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ ก่อนที่จะทำการสอนในชั่วโมงแรก เพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียน แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

4. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ ตามกิจกรรมที่ออกแบบในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทำแบบทดสอบ และไปงานจนครบทุกแผน

5. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ ฉบับเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน เมื่อสิ้นสุดการสอนครบ 15 แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

6. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความแปรปรวน (S^2) การทดสอบค่าทีแบบ Dependent sample t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ค่าประสิทธิภาพ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	%	E_1/E_2
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1)	46	218	188.07	86.27	86.27/83.92
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)	46	40	33.57	83.92	

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 86.27/83.92

ตารางที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน ทดสอบก่อนเรียน	ผลรวมของคะแนน ทดสอบหลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล
46	40	782	1096	0.8414

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.8414 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.8414 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.14

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบชุดการเรียนรู้	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	<i>t</i>
ก่อนเรียน	46	27.93	1.86	22.47*
หลังเรียน	46	38.18	1.36	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.27/83.92

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.8414 แสดงว่านักเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้น 0.8414 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.14

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)

อภิปรายผล

รายงานการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.27/83.92 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าชุดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมีขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบโดยวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมชุดการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระบุประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัชรพงศ์ สุราราชกุล (2552, หน้า 129-130) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานและชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.14/87.49

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.8414 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุดการเรียนรู้ทั้ง 4 เล่มมีรูปแบบเหมาะสมกับการเรียนรู้และความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน รวมทั้งมีการกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมครอบครัว โดยกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น จัดกลุ่มนักเรียนและครูไปทำบุญวันพระที่วัด หากวันพระใดที่ตรงกับวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ กำหนดให้นักเรียนไปทำบุญที่วัดกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับผลวิจัยของเพียงใจ บุญประสงค์ (2554,

หน้า 59-60) พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ชาติไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาความสามารถทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 75.20

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมือง ที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรม “ของหายได้คืน” โดยการปลูกฝังนักเรียนในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เช่น นักเรียนคนใดเก็บของมีค่าได้ขอให้นำไปแจ้งที่คุณครู ประกาศหาผู้เป็นเจ้าของต่อไป มีการประกาศคุณงามความดีให้กับนักเรียนที่ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีหน้าเสาธงในวันต่อไป ซึ่งทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้จริง รวมสามารถจดจำเป็นความรู้ได้ดีกว่าการท่องจำ และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ คำหอม (2551, หน้า 130 - 132) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้มีคะแนนสูงกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ ดังกล่าวโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้สู่หน้าที่พลเมืองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจเพราะชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจะประกอบด้วยสื่อชนิดต่าง ๆ

เช่น บัตรภาพ ใบความรู้ สลากคำถาม เป็นต้น ซึ่งสื่อการเรียนการสอนเหล่านี้นักเรียนเป็นผู้ใช้ด้วยตนเอง ร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม จึงทำให้สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและความอยากเรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพร ชูรอด (2554, หน้า 104) ศึกษา รายงานผลการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนนี้ในระดับมากที่สุด และแนวคิดของกาญจนา เกียรติประวัติ (2552, หน้า 174-175) อำนาจ จันทร์พางาม (2553, หน้า 57) พนารัตน์ ศรีปัญญากร (2552, หน้า 39) ที่มีความคิดเห็นว่าชุดการเรียนรู้นี้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในขณะกำลังเรียนและ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนที่นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้น้อย ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนคำแนะนำในการใช้ชุดการเรียนรู้แล้ว แต่ นักเรียนก็ยังคงเกิดความสงสัย ดังนั้น ครูจึงควรให้คำแนะนำอธิบายขั้นตอนในการใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนการเริ่มใช้ชุดการเรียนรู้ เพราะจะทำให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมที่บรรจุอยู่ในชุดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

ถูกต้องเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจากการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้

1.2 จากการวิจัย พบว่า เนื้อหาในชุดการเรียนรู้คู่มือที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 เล่มที่ 4 เรื่อง การปกครองท้องถิ่นของไทย เป็นชุดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหามาก ดังนั้น ในชุดการเรียนรู้ควรใช้สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหาประกอบ เช่น วิดีทัศน์ สื่อประสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในบทเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.3 จากการวิจัย พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้หากผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม ครูจะต้องเตรียมชุดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในชุดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับจำนวนของนักเรียน เพื่อความสะดวกในการทำกิจกรรมร่วมกันและให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยพัฒนาชุดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ พระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ เพื่อให้มีชุดการเรียนรู้หลากหลายเนื้อหา

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบปกติและชุดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ พระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2552). นวัตกรรมทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พนรัตน์ ศรีปัญญากร. (2553). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชญ์ พงศรี. (2551). เทคนิควิธีประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.
- เพียงใจ บุญประสงค์. (2554). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ชาติไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนเทศบาล 4 (วัดโพธาราม).
- โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล. (2556). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประจำปีการศึกษา 2555. นครศรีธรรมราช: โชคดีการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2545). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วัชรพงศ์ สุราราชกูร์. (2552). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมพร ชูรอด. (2554). รายงานผลการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล.
- สุจิตพร สอนอ่อน. (2553). การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์.
- เสาวลักษณ์ คำหอม. (2551). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำนาจ จันทร์พางาม. (2553). ชุดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม เรื่องการใช้เหตุผล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

**การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากร
ในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน***
**Study of Core Competency of Personnel
in The Ministry of Industry and Commerce to Asean Economic
Community, Lao People's Democratic Republic**

คำวิไล เฟ็งพิลาวงศ์**
ดร.กัญจนวลัย นนทแก้ว***
ดร.วรรณวิชนี ถนอมชาติ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการกำหนดประเภทสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป.ลาว เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับสมรรถนะหลัก โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง 3) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว 4) เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว กลุ่มประชากรที่ศึกษามีจำนวน 189 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และวิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน เมื่อเรียงระดับโดยค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ รองลงมา ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย เป็นอันดับที่ 3 ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรม และความหลากหลาย ด้านการบริการที่ดี ด้านการสื่อสาร ด้านภาษา อังกฤษ และภาษาอาเซียน และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามลำดับ

*วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการเปรียบเทียบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาและปัจจัยการทำงานได้แก่ ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ผลการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน พบว่า สมรรถนะหลักด้านความเชื่อมั่นศรัทธา ต่อนโยบาย มีระดับความสำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน ด้านการบริการที่ดี อยู่ในลำดับที่ 3 ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์อยู่ในลำดับที่ 4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ในลำดับที่ 5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในลำดับที่ 6 ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลาย อยู่ในลำดับที่ 7 ด้านการสื่อสารอยู่ในลำดับที่ 8 ด้านภาวะผู้นำอยู่ในลำดับที่ 9 ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในลำดับที่ 10 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์อยู่ในลำดับที่ 11 ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพอยู่ในลำดับที่ 12

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ สามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

1. บุคลากรทุกคนในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย มีความภักดีต่อองค์กรและพร้อมที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2. ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคมในการประพฤติปฏิบัติ รัฐธรรมนูญ กฎหมายและระเบียบของข้าราชการ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ไม่เอาทรัพย์สินของรัฐมาเป็นของส่วนตัว ครอบครัว และพวกพ้อง

3. บุคลากรต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานในวงราชการและมีความเสียสละทุ่มเทแรงกาย แรงใจในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรและหน่วยงานด้วยความจริงใจ

4. บุคลากรทุกคนควรมีแนวคิดสร้างสรรค์ คิดค้นหาวิธีการในการนำเอานโยบายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่องค์กรเพื่อให้แนวทางนโยบายที่กำหนดออกได้เข้าสู่การปฏิบัติที่แท้จริง

5. ควรเห็นพร้อมและสนับสนุนแนวทางนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับอนุภาคพื้นและสากล และนโยบายอันเป็นอุตสาหกรรมและทันสมัยให้นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงในอนาคต

6. ควรมีการจัดฝึกอบรมเผยแพร่ เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมให้บุคลากรภายในกระทรวงเป็นระยะ เพื่อให้บุคลากรได้ซึมซับ และให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว

7. ไม่ควรนำเอาความลับขององค์กรไปเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะทำให้ภาพลักษณ์ ตลอดจนชื่อเสียงขององค์กรเสื่อมเสีย และมีผลกระทบในวงกว้าง

8. ควรนำเอาหลักการบริหารจัดการ หรือเครื่องมือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพแก่วงราชการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและมีผลต่อการพัฒนาทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรไปในทางที่ดีขึ้น

9. ควรให้มีการกำหนดตัวชี้วัด หรือพฤติกรรมอันพึงมีของบุคลากรทุกคนและทำให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายภายในองค์กร

10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารบุคลากรของกระทรวงควรให้ความสนใจและเสาะแสวงหาแนวทางในการพัฒนาจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์โดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อทำให้องค์กรโปร่งใสปลอดจากปัญหาการคอร์รัปชันในอนาคต

11. บุคลากรบางหน่วยงานในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ยังไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหา การบริการที่ดีทำให้ผู้มารับบริการขาดความเชื่อมั่นคุณภาพของการให้บริการ ยังไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นระบบการ บริการซักช้า ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามแนวทางนโยบายที่กำหนด

12. การบริการที่ดีควรเริ่มที่ตัวของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานถ้าบุคลากรทุกคนรู้หน้าที่และความ รับผิดชอบของตัวเองดีจะทำให้การบริการเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ดังนั้นจึงควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ บุคลากรรับรู้

13. เพื่อปรับปรุงงานด้านการบริการให้ดีขึ้นควรจัดส่งพนักงานของหน่วยงานไปทัศนศึกษาดูงานทั้งภายใน และต่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้และนำมาพัฒนาด้านการบริการให้มีคุณภาพดีขึ้น

14. บุคลากรทุกคนต้องมีบุคลิกภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีการพูดจาที่ไพเราะไม่แข็ง กระด้างจนเกินไป ยอมรับและให้เกิดริเพื่อร่วมงานในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อ การทำงานเพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

15. ควรมีการสื่อสารให้บุคลากรทุกคนในองค์กรได้รับทราบถึงข้อดีข้อเสีย โอกาสและข้อจำกัดที่มีผลต่อ การทำงานภายในองค์กรในเมื่อเข้าสู่ยุคของการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เพื่อให้พนักงานได้ตระหนักรู้ และเตรียมพร้อมรองรับการทำงานในรูปแบบใหม่ในลักษณะหลากหลายมิติและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก/ บุคลากร/ กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

The purpose of this research to were 1) to study of core competencies of personnel in Ministry of industry and commerce to ASEAN Economic Community, Lao people's democratic republic 2) to compare the views of the management on core competencies classified by Education jobs affiliations and experience to the position 3) to prioritize Critical core competencies of personnel in the Ministry of Industry and commerce, Lao PDR 4) to suggest further comments the core competencies of personnel in the Ministry of Industry and commerce, Lao PDR.

The study population were 189 administrator the data was collected by using Questionnaires which a query is a five-level scale and the date analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results of this study were as follow: administrator opinions of all core competencies of personnel in ministry of industry and commerce Lao PDR in 12 core competencies were high level respect as: 1) Ethic and integrity, 2) expertise, 3) Confidence policy, 4) team work, 5) Learning and continuous improvement, 6) technology, 7) Leadership, 8) Working across cultures and diversity, 9) service mind, 10) communication, 11) English and ASEAN language and 12) namely motivation achievement. The comparison showed that assumption: Administration, Ministry of Industry and commerce of Lao PDR. Personal factors are educational and working factors. Including jobs,

Institutions and experience to the position. There Comments on the core competencies of the 12 side were significant different.

The priorities of the core competencies of the 12 side was found 1) The trust policy 2) English and ASEAN language 3) Service mind 4) Ethics and Integrity 5) Learning and continuous improvement 6) Technology 7) Working across cultures and diversity 8) Communication 9) Leadership 10) Teamwork 11) Achievement and 12) Expertise

Summary of comments and suggestions on other core competencies Main idea can be summarized as follows:

1. All personnel of the Ministry of Industry and Commerce Lao PDR. Must have confidence believe in the policy, Loyalty to the organization And ready to work to accomplish the assigned duties and responsibilities at all times.

2. Should be a good role model to the society in practice in constitutional law and Regulations of the Commissioner no corruption not the property of the state for the personal family and dissenters

3. Personnel must be honest to operational in the government and self-sacrifice Dedicated body and soul to the work for the benefit of organizations and agencies with sincerity.

4. All staff members should be creative. Find a way to bring the policy into practice the organization to achieve maximum efficiency guidelines set out into actual practice.

5. Should agree upon and support policies, strategic Plan The economic links The particle surface and universal the modern industrial policies and practices that lead to true in the future.

6. Should have training in dissemination, on moral and ethical personnel actions, Ministry is to provide personnel to absorb and to focus on such issues.

7. Do not take the organization to disclose confidential without the permission of the administration and government, related jobs will make an appearance, the reputation of an organization, and have a broad impact.

8. Should management principles or human resources to deploy them effectiveness of the government-defined rules that can lead to practical and influence the development of moral and ethical standards of people in a better way.

9. Should be a set of indicators behavior or any of all staff and made acceptable to all parties within the organization

10. Agencies involved with the management and staff of the Department should pay attention, seek to develop a code of ethics and honesty soon. In order to make the organization transparent, corruption-free in the future

11. Personnel departments in the Ministry of Industry and Trade, Lao PDR had not. Important to make a good service, the service confidence and quality of service. Did not go as it should be, login retardation services therefore, agencies must find a way, amended to comply with the policy.

12. Service mind should be started at the personnel agency personnel if anyone knows, duties and responsibilities of their own good will cause the service is acceptable to all parties, so it should be an advertisement. Information for staff recognition

13. To improve reliability and provide better service to ship the staff of the symposium, study on both domestic and international opportunities for staff to learn and develop a better quality of service.

14. All personnel must have a good personality and good human relations with colleagues are talking to, musically, not too hard Recognize and honor colleagues to express their opinions and suggestions for further work to improve the way it works, the better.

15. Should be communicated to all personnel in the organization were aware of the advantages and opportunities, limitations that affect the organization of work in the era of liberalization of trade and investment, so that employees are aware of and prepared to work in new ways in a variety of dimensions and more complex.

Keywords: Core Competency/ personnel/ ASEAN Economic Community/ Ministry of Industry and Commerce

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรต่างๆ เร่งปรับตัวให้พร้อมรับมือกับการแข่งขันที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในทั่วทุกมุมโลก และในภูมิภาคได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในระดับประเทศ และองค์กร แนวโน้มของกระแสการร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง สังคม และวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญที่ทุกๆ องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้เพื่อหาวิธีการรับมือโดยเฉพาะในเดือนธันวาคม ปี 2558 ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้ตกลงร่วมกันที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community (AEC) อย่างเต็มรูปแบบซึ่งการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะประกอบไปด้วยสามเสาหลักที่สำคัญคือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2558 จะทำให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนที่เสรีมากยิ่งขึ้น

อันจะทำให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศมีพันธะสัญญาที่จะต้องปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กรมเจรจาการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2554, หน้า 7-9)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงถือเป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญในการเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น และเพื่อทำให้การพัฒนาต่อไปในอนาคตมีลักษณะที่ยั่งยืน การก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้นี้ องค์กรมีความจำเป็นต้องหันมาทบทวนในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาคน หรือทรัพยากรมนุษย์ และถือว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่จะส่งผลทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนด ประเทศ สปป. ลาว หนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN) และสมาชิกใหม่ลำดับที่ 158 ขององค์การการค้าโลก World Trade Organization (WTO) นับจากวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ได้ให้ความพยายามมาเป็นอย่างมากเกือบ 16 ปี (พ.ศ. 2540-2556) ได้

ให้ความสำคัญต่อปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การโดยได้ปรับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศมาโดยตลอด นับเป็นเวลากว่า 38 ปี (พ.ศ. 2518-2556) ที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประเทศชาติได้รับการพัฒนาที่มั่นคง และยั่งยืนสืบไป

นโยบายเปลี่ยนแปลงใหม่รอบด้านอย่างมีหลักการของรัฐบาล สปป. ลาว ที่กำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2529 ได้เปิดรับการร่วมมือทางด้านการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศที่มีลักษณะเสรีเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการเปิดรับเอาเครื่องมือบทเรียนวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ก้าวหน้าในทุกๆ ภาคส่วน ให้มีคุณภาพสามารถปฏิบัติภารกิจที่สำคัญตามหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรในกระทรวงและองค์การต่างๆ ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้บุคลากรในแต่ละระดับได้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการเข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมการประชุมเสวนาทางวิชาการ ไปที่ศึกษาดูงานไปศึกษาต่อทั้งภายใน และต่างประเทศและวิธีการอื่นๆ (กระทรวงแผนการและการลงทุน สปป. ลาว, 2554)

อย่างไรก็ตาม ความปรารถนาอันสูงสุดของกระทรวงอุตสาหกรรม และการค้า สปป. ลาว ที่อยากให้บุคลากรของกระทรวงทุกคนมีความรู้ความสามารถ หรือสมรรถนะที่เหมาะสมกับการทำงานในยุคของการเปิดเสรีจึงมีความจำเป็นที่ต้องคิดค้นริเริ่มนำเอาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดสมรรถนะของบุคลากรเข้ามาปรับใช้ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นมาเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะคติที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานควรมีสมรรถนะที่สูงขึ้นตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการกำหนดสมรรถนะหลักเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรม และการค้า สปป. ลาว จึงทำการศึกษาการสำรวจสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรม และการค้า สปป. ลาว เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้เพื่อนำ

เอาผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรที่ใช้ในการสำรวจ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับรองหัวหน้าแผนก หัวหน้าแผนก รองอธิบดีกรม อธิบดีกรม รัฐมนตรีช่วยว่าการ และรัฐมนตรีว่าการ รวมทั้งสิ้น 189 คน ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 ที่กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ในนครหลวงเวียงจันทน์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ระดับตำแหน่งงาน หน่วยงาน และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นและเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้ในการพัฒนาบุคลากรกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ในอนาคต จากสมรรถนะหลัก 12 ด้านเป็นแบบเลือกตอบโดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญสมรรถนะหลัก 12 ด้านจำนวน 64 ข้อ แบบสอบถามดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของลิเคอร์ต์ โดยการกำหนดระดับสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว โดยให้นำหน้าให้คะแนนตามแบบของเบส และคานห์ (Best & Kanh, 1993, pp. 246-250 อ้างถึงใน ทิพวรรณ เจริญผล, 2542 หน้า 63) ดังนี้ ระดับความคิดเห็น เห็นด้วย

มากที่สุดให้ 5 คะแนน ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก ให้ 4 คะแนน ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง ให้ 3 คะแนน ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยให้ 2 คะแนน ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความหมายของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารต่อสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง สมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง สมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นมาก คะแนนเฉลี่ย 2.61- 3.40 หมายถึง สมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง สมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง สมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลัก 12 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว โดยเรียงลำดับสมรรถนะหลักที่คิดว่าสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 และความสำคัญน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้ายตามลำดับ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าสมรรถนะหลักที่กำหนดมานั้นเพียงพอหรือไม่ และถ้ายังไม่เพียงพอควรมีสมรรถนะหลักที่จำเป็นอะไรบ้างในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากร พบว่า บุคลากรผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5 อายุระหว่าง 46-55 ปี 26.9 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 50.0 ระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 42.9 ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งระหว่าง 2-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.4 และ 6-9 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.0 ระดับตำแหน่งงานรองหัวหน้าแผนก คิดเป็นร้อยละ 46.7 หน่วยงานในส่วนของห้องการกระทรวง (สำนักปลัด) คิดเป็นร้อยละ 16.5 กรมทะเบียนและคุ้มครองวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 11.5 กรมการค้าภายในคิดเป็นร้อยละ 9.9 กรมอุตสาหกรรมและหัตถกรรมคิดเป็นร้อยละ 9.3 กรมนโยบายการค้าต่างประเทศและกรมการนำเข้าและส่งออก คิดเป็นร้อยละ 8.2 กรมส่งเสริมวิสาหกิจขนาด เล็กและกลาง และกรมส่งเสริมและพัฒนาสินค้า คิดเป็นร้อยละ 7.1 กรมแผนการและการร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 6.6 สถาบันค้นคว้าเศรษฐกิจการค้า และกรมจัดตั้งและพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และกรมตรวจตรา คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

2. สรุปผลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิจัย

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายตามลำดับดังนี้ 1) ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.04, SD = .42$) 2) ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{X} = 3.95, SD = .37$) 3) ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย ($\bar{X} = 3.94, SD = .50$) 4) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.94, SD = .53$) 5) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.90, SD = .56$) 6) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.88, SD = .44$) 7) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.88, SD = .44$)

8) ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลาย ($\bar{X} = 3.87, SD = .59$) 9) ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X} = 3.83, SD = .72$) 10) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.80, SD = .71$) 11) ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน ($\bar{X} = 3.78, SD = .70$) และ 12) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 3.76, SD = .32$) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ วุฒิการศึกษาและการทำงาน ได้แก่ ตำแหน่งงาน หน่วยงาน และประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้านแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งก็หมายความว่าผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วยกับสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ที่พึงมีเพื่อให้บุคลากรทุกคนภายในกระทรวงปฏิบัติงานได้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่องค์กรกำหนด แสดงให้เห็นว่านี่คือสมรรถนะที่จำเป็นและพฤติกรรมที่ต้องการในการทำงานของบุคลากรในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สรุปผลการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผลการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว โดยเรียงลำดับสมรรถนะที่มีความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย 2) ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน 3) ด้านการบริการที่ดี 4) ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ 5) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลาย 8) ด้านการสื่อสาร 9) ด้านภาวะผู้นำ 10) ด้านการทำงานเป็นทีม 11) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 12) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีดังนี้

1. บุคลากรทุกคนในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย มีความภักดีต่อองค์กรและพร้อมที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2. ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคมในการประพฤติปฏิบัติ รัฐธรรมนูญ กฎหมายและระเบียบของข้าราชการไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ไม่เอารัดเอาเปรียบเป็นส่วนตัว ครอบครัวและพวกพ้อง

3. บุคลากรต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานในวงราชการและมีความเสียสละทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงาน เพื่อผลประโยชน์ขององค์กรและหน่วยงานด้วยความจริงใจ

4. บุคลากรทุกคนควรมีแนวคิดสร้างสรรค์ คิดค้นหาวิธีการในการนำเอานโยบายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่องค์กรเพื่อให้แนวทางนโยบายที่กำหนดออกได้เข้าสู่การปฏิบัติที่แท้จริง

5. ควรเห็นพร้อมและสนับสนุนแนวทางนโยบายแผนยุทธศาสตร์ ในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับอนุภาคพื้นและสากล และนโยบายอันเป็นอุตสาหกรรมและทันสมัย ให้นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงในอนาคต

6. ควรมีการจัดฝึกอบรมเผยแพร่ เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมให้บุคลากรภายในกระทรวงเป็นระยะ เพื่อให้บุคลากรได้ซึมซับ และให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว ไม่ควรนำเอาความลับขององค์กรไปเปิดเผยโดยไม่รับอนุญาตจากผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะทำให้ภาพลักษณ์ ตลอดจนชื่อเสียงขององค์กรเสื่อมเสีย และมีผลกระทบในวงกว้าง

8. ควรนำเอาหลักการบริหารจัดการ หรือ เครื่องมือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพแก่วงราชการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา

ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและมีผลต่อการพัฒนาทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรไปในทางที่ดีขึ้น

9. ควรให้มีการกำหนดตัวชี้วัด หรือพฤติกรรมอันพึงมีของบุคลากรทุกคนและทำให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายภายในองค์กร

10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารบุคลากรของกระทรวงควรให้ความสนใจและแสวงหาแนวทางในการพัฒนาจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์โดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อทำให้องค์กรโปร่งใสปลอดจากปัญหาการคอร์รัปชันในอนาคต

11. บุคลากรบางหน่วยงานในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ยังไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหาการบริการที่ดีทำให้ผู้มารับบริการขาดความเชื่อมั่นคุณภาพของการให้บริการ ยังไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นระบบการบริการซักช้า ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามแนวทางนโยบายที่กำหนด

12. การบริการที่ดีควรเริ่มที่ตัวของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานถ้าบุคลากรทุกคนรู้หน้าที่และความรับผิดชอบของตัวเองดีจะทำให้การบริการเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายดังนั้นจึงควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรรับรู้

13. เพื่อปรับปรุงงานด้านการบริการให้ดีขึ้นควรจัดส่งพนักงานของหน่วยงานไปทัศนศึกษาดูงานทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้และนำมาพัฒนาด้านการบริการให้มีคุณภาพดีขึ้น

14. บุคลากรทุกคนต้องมีบุคลิกภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีการพูดจาที่ไพเราะไม่แข็งกระด้างจนเกินไป ยอมรับและให้เกียรติเพื่อนร่วมงานในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อการทำงานเพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

15. ควรมีการสื่อสารให้บุคลากรทุกคนในองค์กรได้รับทราบถึงข้อดีข้อเสีย โอกาสและข้อจำกัดที่มีผลต่อการทำงานภายในองค์กรในเมื่อเข้าสู่ยุคของการ

เปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เพื่อให้พนักงานได้ตระหนักและเตรียมพร้อมรองรับการทำงานในรูปแบบใหม่ในลักษณะหลากหลายมิติและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ต่อสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริการที่ดี ด้านภาวะผู้นำ ด้านการสื่อสารด้านความเชื่อมั่นศรัทธา ต่อนโยบาย ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลาย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ วุฒิการศึกษา ระดับตำแหน่งงาน หน่วยงาน และประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคลากรระดับผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้านแตกต่างกันอาจเป็นเพราะการมีการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีประสบการณ์และการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเป็นพื้นฐานแห่งความคิดและเกิดวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันสอดคล้องกับอนุสอน ดวงไสวัด (2554) การศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรองค์กรท่องเที่ยวแห่งชาติลาว พบว่า วุฒิการศึกษาและปัจจัยการทำงาน ได้แก่ ระยะเวลาในการทำงาน ตำแหน่งงาน หน่วยงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้านต่างกัน และสอดคล้องกับปาริชาติ ดีพร้อม (2554) ที่ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้ปฏิบัติงานทรัพยากรบุคคล กรณีศึกษา บริษัท โลจิสติก อัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า วุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 7 ด้านต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรรณิกา กองทอง (2550) ศึกษาเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของ

พนักงานในกลุ่มบริษัท พนัสโพลทรี จังหวัดชลบุรี พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของพนักงานกลุ่มบริษัท พนัสโพลทรี ไม่แตกต่างกัน

2. ตำแหน่งงาน หน่วยงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ที่แตกต่างกันของบุคลากรระดับผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้านแตกต่างกันสอดคล้องกับ กรรณิกา กองทอง (2550) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของพนักงานในกลุ่มบริษัท พนัสโพลทรี จังหวัดชลบุรี สอดคล้องกับอานูซอนดวงโสวัต (2554) การศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรรองกรรมการทอเย็บแห่งชาติลาวและสอดคล้องกับ ปารีชาติ ดีพร้อม (2554) ที่ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้ปฏิบัติงานทรัพยากรบุคคล กรณีศึกษา: บริษัท โลจิสติกอัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด

ผลการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้าน เกี่ยวกับประเด็นการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักเพื่อนำผลการสำรวจความคิดเห็นไปนำเสนอต่อผู้บริหารพิจารณาต่อกับประเด็นดังกล่าวนี้ ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547) ได้กล่าวเอาไว้ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารเอาไว้ว่าให้ออกแบบแบบสำรวจเพื่อสอบถามผู้บริหารทุกหน่วยงานว่าถ้าจะให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์การตามที่กำหนดไว้ผู้บริหารแต่ละคนควรจะกำหนดเรื่องใดเป็นสมรรถนะหลักเมื่อได้รับแบบสำรวจมาแล้วให้รวบรวมและสรุปเป็นโมเดลอาจสรุปให้เหลือเพียง 5-10 ด้านแล้วให้ส่งโมเดลที่ได้ไปให้ผู้บริหารลงความเห็นอีกครั้งว่าใน 5-10 ด้านนี้ด้านไหนสำคัญมากที่สุดด้านไหนสำคัญน้อยที่สุด โดยให้ผู้บริหารจัดลำดับตามความสำคัญและนำมาสรุปอีกครั้งพร้อมกับเหตุผลของสมรรถนะหลักแต่ละด้านซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจะสรุปและอภิปรายผลการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักทั้งหมดใน

จำนวน 12 ด้านตามผลการสำรวจ และนำมาอภิปรายผลกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

บุคลากรระดับผู้บริหารในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ทุกตำแหน่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย ถูกจัดลำดับให้มีความสำคัญมากที่สุด เป็นอันดับ 1 เพราะกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าเป็นภาคส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของรัฐบาล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลและสั่งการจากรัฐบาล เป็นองค์การบริหารรัฐขั้นศูนย์กลางและมีภาระบทบาทในการนำเอาแผนนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีระเบียบว่าด้วยรัฐกรแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 82/นย. ลงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 เป็นตัวกำหนด และได้มีการรณรงค์เผยแพร่ในเรื่องความจงรักภักดีต่อองค์การอยู่เป็นประจำอยู่แล้วจึงทำให้กลายเป็นค่านิยมหลัก (Core value) ของกระทรวงต้องปฏิบัติ

ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน เป็นอันดับที่ 2 เพราะในยุคปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปิดกว้างความร่วมมือกับทั้งในระดับองค์การ ระดับประเทศในระดับภูมิภาคและทั่วโลกทำให้ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่อความสะดวกและไม่ทำให้ประเทศเสียโอกาสในด้านการค้า และการลงทุนที่นับวันจะมีแนวโน้มที่หันไปสู่ลักษณะเสรีเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง ยิ่งการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ดังที่ ดิลก ถือกกล้า (2554, อ้างถึงใน ชลดา ประยูรพาณิชย์, หน้า 58; ไพรินทร์ ศรีราชกร, หน้า 23-24) กล่าวโดยสรุปความต้องการทักษะ ความสามารถ บางอย่างของแรงงานหรือทรัพยากรมนุษย์ เฉพาะด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ควรจะประกอบไปด้วยทักษะด้านภาษา เช่น ภาษา อังกฤษ และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ และในบทความเรื่ององค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (2555) กล่าวถึงการเพิ่มศักยภาพของคนในองค์การเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็น

สิ่งที่สำคัญเร่งด่วนทักษะความรู้ที่ต้องการพัฒนาสิ่งแรกคือทักษะด้านภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเพื่อที่จะได้สื่อสารได้อย่างราบรื่น

ด้านการบริการที่ดี เป็นอันดับที่ 3 เพราะปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็เร่งปรับปรุงในด้านการให้บริการ อีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า ถือได้ว่าเป็นผู้ให้บริการด้านนโยบายต่าง ๆ แก่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ในด้านการบริการรับคำร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเอาผิดเอาเปรียบผู้บริโภคของผู้ประกอบการต่างๆ ในด้านการค้า การลงทุนตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงและกรมต่างๆ เพื่อให้การบริการเป็นที่ยอมรับของทั่วสังคมโดยรวม การบริการที่ดีถือเป็นหน้าที่ที่บุคลากรทุกในกระทรวงมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาด้านการบริการให้ดีขึ้น

ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ เป็นอันดับที่ 4 ถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับองค์กรต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรของกระทรวงให้มีคุณสมบัติที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม และจริยธรรมเป็นที่ยอมรับหน้าเชื่อถือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตใจ ไม่เลือกปฏิบัติทำงานถูกต้องตามกฎหมาย และวินัยของข้าราชการสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองต่องานที่ทำตามหลักวิชาการและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมารักภาษาจามีสัจจะและเชื่อถือได้ไม่พูดบิดเบือนโกหกหลอกลวงที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ยึดมั่นในหลักการจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและจรรยาบรรณของข้าราชการที่ดีและแสดงความมีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ ดังที่ จำเนียร จวงตระกูล (2547, หน้า 108) กล่าวโดยสรุปได้นำเสนอแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีจริยธรรมโดยได้เสนอแนะว่าในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นแบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ ระดับบุคคล (Individual level) ระดับองค์กร (Organization level) ระดับสังคมและระดับสากล (Societal and international level) ระดับนี้มีความ

ยุ่งยากมากผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้พิจารณา และตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีมาตรฐานมากขึ้น

ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นอันดับที่ 5 ปัจจุบันแนวโน้มของการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งท้าทายอันสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายการค้าเสรีกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ในฐานะที่เป็นแกนหลักอีกกระทรวงหนึ่งที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการสร้างร่วมมือในด้านการค้าการลงทุนภายในและต่างประเทศอีกทั้งต้องปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์และนโยบายว่าด้วยการหันมาเป็นอุตสาหกรรมและทันสมัยจึงมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ถ้าบุคลากรในกระทรวงไม่มีความรู้ความสามารถไม่มีการปรับปรุงพัฒนาตนเองเพื่อรองรับกับการขยายตัวของงาน การเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงควรนำมาเป็นสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานและเพื่อให้แผนการดำเนินงานได้รับการปฏิบัติที่เป็นจริง ๆ ควรที่จะมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรภายในกระทรวงอย่างเป็นประจำทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรในหน่วยงานภายในให้ได้แสดงออกถึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของบุคลากรทุกคนอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพนำเอาจุดอ่อนข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้บุคลากรได้ศึกษาไปเรียนรู้ด้วยรูปแบบต่างๆ อย่างไม่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคลากร หน่วยงานกรมกองได้ให้การสนับสนุนในการไปศึกษาต่อทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อนำเอาความรู้กลับมาพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นอันดับที่ 6 ถือได้ว่าในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานขององค์กรต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานเป็นตัวช่วยทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นดังที่ Piyasuda Tanloet และ Kulthida Tuamsuk (2554, หน้า 216) ในงานวิจัย

เรื่อง สมรรถนะหลักของผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลห้องสมุด มหาวิทยาลัยไทยในทศวรรษหน้า หนึ่งในสมรรถนะที่จำเป็นนั้นคือเทคโนโลยีสารสนเทศโดยความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศอาจมีผลกระทบโดยรวมต่อวิชาชีพ สังคมและประเทศชาติ เช่นเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ การจัดการทรัพยากรสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกำรดำเนินงานและข้อมูลห้องสมุดและข้อมูลองค์การตลอดจนนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และทำอย่างไรจะนำเอาเทคโนโลยีมาบูรณาการเข้ากับการทำงานในห้องสมุดให้เหมาะสมตามสภาพของการเปลี่ยนแปลง

ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลาย เป็นอันดับที่ 7 ท่ามกลางกระแสของการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้พฤติกรรมในการทำงานเปลี่ยนไปจากที่เคยทำงานกับเพียงแคคนในสัญชาติเดียวกัน อาจได้ทำงานกับคนจากหลายชาติหลายภาษาในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนในหลายสาขา ดังนั้น บุคลากรทุกคนควรมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้นให้ได้อย่าปิดกั้นโอกาสเปิดรับเอาสิ่งใหม่ๆ เช่น แนวคิด ทฤษฎี ความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์การ เพื่อยกระดับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นนั่นเอง

ด้านการสื่อสาร เป็นอันดับที่ 8 การสื่อสารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำงานของบุคลากรทุกคนเพราะการสื่อสารช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สำเร็จลุล่วงตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงกำหนดในแต่ละระยะเวลาบุคลากรคือผู้ที่จะนำเอาแนวทางนโยบายที่กำหนดไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นประชาชนผู้มารับบริการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันงานน้อยใหญ่จึงจะบรรลุตามเป้าหมายของวิสัยทัศน์และพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าได้ นอกจากนี้แล้วยังมีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารให้กับประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในกลุ่มขององค์การการค้าโลก World

Trade Organization (WTO) ประเทศในกลุ่มของสหภาพยุโรป ประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน เป็นต้น เพราะบุคลากรทุกคนต้องติดต่อประสานงานกับประเทศคู่ร่วมเจรจาการค้าตามบทบาทหน้าที่อยู่แล้วจึงเป็นหน้าที่ที่ต้องสื่อสารทำความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ด้านภาวะผู้นำเป็นอันดับที่ 9 ต่อกับประเด็นด้านภาวะผู้นำที่ผู้บริหารได้ให้ความเห็นนั้น พบว่าบุคลากรในกระทรวงทุกระดับควรไม่จำเป็นว่าจะต้องเฉพาะในตำแหน่งบริหารเท่านั้นจึงจะมีภาวะผู้นำ บุคลากรทุกต้องมืองค์ประกอบของความเป็นผู้นำในตัวเองอยู่ด้วยเพราะแต่ละหน่วยงาน ต่างก็มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันทำงานในสถานการณ์ที่หลากหลายการมีคุณสมบัติของภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่จะต้องเรียกร้องโดยเฉพาะในยุคของการเปิดเสรีทางการค้า การลงทุนในสภาพแวดล้อมของการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ภาวะผู้นำจึงจำเป็นเพราะทุกหน้าที่ของการทำงานล้วนต้องนึกถึงผลประโยชน์ขององค์การและประเทศชาติเป็นหลัก ถ้าไม่มีความเป็นผู้นำจะทำให้การเจรจาต่อรองเกิดความเสียเปรียบในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นบุคลากรทุกระดับของกระทรวงจึงควรคุณสมบัติหรือสมรรถนะด้านภาวะผู้นำด้วย

ด้านการทำงานเป็นทีมเป็นอันดับที่ 10 การร่วมแรงร่วมใจหรือการทำงานเป็นทีมในการทำงานในกรมกองและหน่วยงานต่างๆ ถือได้ว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องได้รับการร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในกระทรวงในภารกิจที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศบุคลากรนอกจากมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานแล้ว ควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีในทุกรูปแบบการทำงาน นอกจากนี้ยังต้องให้ความร่วมมือในการนำเอานโยบายต่างๆ ที่ประกาศใช้แล้วไปปฏิบัติในหน่วยงานร่วมกันจะต้องไม่แบ่งแยกความสามัคคีปรองดองของคนภายในกระทรวงและสังคม ชุมชน อันจะนำไปสู่ความบาดหมาง ไม่ลงรอยและจะทำให้เกิดความยุ่งยากวุ่นวายแก่สังคม

การร่วมแรงร่วมใจหรือการทำงานเป็นทีมยังเป็นการปฏิบัตินโยบายเรื่องเพศ ชนเผ่าและศาสนาถือว่าทุกภาคส่วนล้วนมีหน้าที่ในการนำไปปฏิบัติให้ได้รับผลเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ด้านการมุ่งผสมสัมฤทธิ์ เป็นอันดับที่ 11 อาจเป็นเพราะในลักษณะการทำงานในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผลการทำงาน Key Performance Indicator (KPI) ที่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจึงยังไม่เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยชัดเจนในทางปฏิบัติ ผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการทำงานก็มีปรากฏให้เห็นได้โดยทั่วไปอยู่แล้วจึงเป็นเรื่องใหม่ไม่ค่อยคุ้นเคยและเป็นที่รู้จักกันมากนักในวงราชการในปัจจุบันของ สปป. ลาว

ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพเป็นอันดับที่ 12 เพราะกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ยังไม่ได้มีการกำหนดระเบียบการในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่ไม่ได้มุ่งเน้นผู้ที่มีประสบการณ์แบบเจาะจงแต่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติโดยทั่วไปสำหรับบุคลากรใหม่ ส่วนผู้ที่จะต้องตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารในแต่ละระดับนั้นได้มีการกำหนดในเรื่องความเชี่ยวชาญชำนาญงานตามคุณสมบัติของตำแหน่งงานกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนลักษณะของความเชี่ยวชาญที่ต้องการอาจประกอบไปด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในสายอาชีพของตนแสวงหาความรู้เพื่อมาพัฒนาแบบแผนวิธีการทำงานให้ดียิ่งขึ้น รับรู้ถึงแนวโน้มของวิทยาการที่ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถนำเอาวิชาการความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องและลักษณะที่เป็นวิชาการและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่วงราชการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเมื่อพิจารณาผู้บริหารในกระทรวงมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักทั้ง 12 ด้านอยู่ในระดับมากซึ่งผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจัดทำสมรรถนะหลักของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ซึ่งประกอบด้วย 12 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อนโยบาย ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน ด้านการบริการที่ดี ด้านจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลาย ด้านการสื่อสาร 9 ด้าน ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ เนื่องจากมีระดับความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก

2. ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาบุคลากรตามสมรรถนะหลัก 12 ด้านเป็นรายปี โดยจัดเรียงตามค่าเฉลี่ย หรือลำดับความสำคัญของสมรรถนะหลักจากนั้นนำแผนพัฒนาที่ได้ไปนำเสนอคณะผู้บริหารเพื่อพิจารณา

3. รายงานผลการศึกษาให้ผู้บริหารรับทราบและเสนอแนวทางการนำเอาระบบสมรรถนะเข้ามาปรับใช้ในการพัฒนาบุคลากรในกระทรวงพร้อมด้วยเหตุผลความเหมาะสมของสมรรถนะแต่ละด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

4. เผยแพร่ แนวความคิดการจัดทำสมรรถนะให้กับบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว ทุกหน่วยงานทั้งในระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่นรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องก่อนนำไปปรับใช้ในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การพัฒนาในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรผู้บริหารในแผนกอุตสาหกรรมและการค้าส่วนจังหวัด และอำเภอในขอบเขตทั่วประเทศ โดยการศึกษาอาจทำเป็นแบบประชุมกลุ่ม หรือสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

2. ควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรในแต่ละกรมในเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายเพราะแต่ละกรมมีความต้องการสมรรถนะหลักไม่เหมือนกันเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นในเชิงลึกและให้บุคลากรทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานของกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2554). *ASEAN fact book*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.

กระทรวงแผนการและการลงทุนแห่ง สปป. ลาว. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 7 (2554-2558)*. ม.ป.ท.

กระทรวงภายในแห่ง สปป. ลาว. (2546). *พระราชกำหนดว่าด้วยระเบียบรัฐกรแห่ง สปป. ลาว เลขที่ 82/นย.*

กระทรวงภายในแห่ง สปป. ลาว. (2555). *พระราชกำหนดว่าด้วยตำแหน่งบริหารรัฐกรแห่ง สปป. ลาว เลขที่ 461/ลบ*

กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สปป. ลาว. (2554 ก). *บทสรุปและทิศทางแผนการ 5 ปี (2554-2558)*. ม.ป.ท.

_____. (2554 ข). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 7*. ม.ป.ท.

จิตรา สากร. (2550). *ประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะของพนักงานเมืองพัทยา*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลดา ประยูรพาณิชย์. (2555). *การศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาอุตสาหกรรมยานยนต์ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชาลววิทย์ ไกรฤกษ์. (2556). *ก.พ.บั้นข้าราชการไทยรับมือประชาคมอาเซียน*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.mbamagazine.net/index.php/must-read/1501-2013-07-08-10-02-39>

ปาริชาติ ดีพร้อม. (2554). *การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้ปฏิบัติงานทรัพยากรบุคคล กรณีศึกษา: โลจิสติก อีลลายแอนซ์ (ประเทศไทย)*. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พรนารี โสภานูตร. (2555). *แนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ, คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไพรินทร์ ศรีราชกร. (2555). *ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทและสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2556). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaichamber.org/scripts/aec.asp>/มุมมองรู้อาเซียน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2548 ก). *คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- _____. (2548 ข). *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องสมรรถนะของข้าราชการ*.
- _____. (2551). *คู่มือสมรรถนะหลัก*. เข้าถึงได้จาก <http://competency.rmutp.ac.th/wp-content/uploads/2011/01/pdf-4.pdf>
- _____. (2552). *คู่มือสมรรถนะหลัก คำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมบ่งชี้*. เข้าถึงได้จาก <http://competency.rmutp.ac.th/wp-content/uploads/2011/01/pdf-4.pdf>
- _____. (2553). *คู่มือสมรรถนะหลัก*. นนทบุรี: ประชุมช่าง.
- อานูสอน ดวงไสวัด. (2554). *การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Piyasuda, T., & Kulthida, T. (2011). *The roles of Thai academic libraries and its information professional in 2010-2019*. Retrieved from www.sciencedirect.com.

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและบรรยากาศองค์การ
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2***
**Transformation Leadership and Climate Organization
Affecting School Effectiveness under
the Chonburi Primary Educational Service Area Office 2**

ดารณี คงกระพันซ์**

ดร.ภารดี อนันต์นารี***

ดร.เจริณวิษญ์ สมพงษ์ธรรม****

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 384 คน เครื่องมือที่รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t -test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ($One-way ANOVA$) และเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี LSD และ การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ($Stepwise Multiple Regression Analysis$) ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศองค์การ และประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสิทธิภาพการบริหาร และประเภทของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การบริหาร และประเภทของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

4. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การบริหาร และประเภทของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้

6. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและบรรยากาศองค์การ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 ปรากฏดังสมการ ต่อไปนี้

$$\hat{Y} = -.405 + .761 (X_{11}) + .333 (X_{21})$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/ บรรยากาศองค์การ/ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the level of transformational leadership climate organization affecting school and to study the transformational leadership and climate organization affecting school effectiveness under the chonburi primary educational service area office 2. The sample consisted of teachers teaching in the primary schools. Expand educational opportunities for students of 384 teacher working in the school under the chonburi primary educational service area office 2. The instruments used for the data collecting was a five leveled rating-scale questionnaire. Statistics used for analyzing the data were Percentage, mean, standard deviation, *t-test*, One-way anova, Pearson's product moment Correlation and stepwise multiple regression. The findings were as flows:

1. The transformational leadership climate organization and affecting school effectiveness under the chonburi primary educational service area office 2 were rated at a high level.

2. The transformational leadership under the chonburi primary educational service area office 2 classified by administration experience and school type of study was found of being no significantly different. classified by size of the study was found of being significantly different ($p < .05$)

3. The climate organization under the chonburi primary educational service area office 2 classified by administration experience and school type of study was found of being no significantly different. classified by school type of study was found of being significantly different ($p < .05$)

4. Effectiveness of school under the chonburi primary educational service area office 2 classified by administration experience and school type of study was found of being no significantly different. classified by school type of study was found of being significantly different ($p < .05$)

5. The transformational leadership of school administrators and climate organization under the chonburi primary educational service area office 2 effectiveness of education.

6. The factor of transformational leadership. The equation of raw score was shown as follows:

$$\hat{Y} = -.405 + .761 (X_{11}) + .333 (X_{21})$$

Keywords: Transformation Leadership/ Climate Organization/ Effectiveness of School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากในการนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงต้องเป็นหลักของสถานศึกษาและของผู้ได้บังคับบัญชา และต้องเป็นผู้นำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ หน่วยงานใดมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ รอบด้าน หน่วยงานนั้นย่อมประสบความสำเร็จเจริญก้าวหน้า อำภา ปิยารมย์ (2549, หน้า 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 มีหน้าที่รับผิดชอบกลุ่มโรงเรียน ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอพนสนนิคม อำเภอพานทอง อำเภอป่าอ้อ และอำเภอเกาะจันทร์ มีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานกระจายอำนาจหน้าที่ และบทบาทการดำเนินงานให้แก่สถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องรับผิดชอบต่อผลการบริหารสถานศึกษาของตนตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา มีเป้าหมายผลงาน มีดัชนีชี้วัดผลงาน และมีการประเมินผลโดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์เป็นเกณฑ์กำหนด เป้าหมายเชิงคุณภาพ และปริมาณ อย่างไรก็ตามจากการบริหารงานที่ผ่านมาพบปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 หน้า 23) จากการสรุปผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และจากผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชาติ ได้สรุปผลพบว่า การจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานไม่มีประสิทธิภาพทางวิชาการกล่าวคือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ครูไม่มีศักยภาพเพียงพอในการจัด

การเรียนการสอน 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำซึ่งเป็นเรื่องเรื่องที่ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับจะต้องดำเนินการปรับปรุง

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและบรรยากาศองค์การส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้บริหารในการบริหารเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารวางแผน การพัฒนาสถานศึกษาทั้งทางด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศองค์การ และประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศองค์การ และประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทการบริหาร ขนาดของสถานศึกษา และประเภทของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและบรรยากาศองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลและพัฒนาการด้านบริการแก่ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสำเร็จ อย่างมีคุณภาพเกิดประสิทธิผลเป็นผู้บริหารมืออาชีพซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิผลทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี

2. เป็นข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงาน และเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหาร ขนาดของสถานศึกษา และประเภทของสถานศึกษาแตกต่างกัน

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 1,219 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน กำหนดขนาดสถานศึกษาเป็นชั้น ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และประเภทของสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารน้อย และประสิทธิภาพการบริหารมาก คำถามเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ และคำถามเกี่ยวกับประเภทของสถานศึกษา ได้แก่ ประถมศึกษา และขยายโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ดังนี้ 1) การระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 2) การถือคุณการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 3) การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 6) การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) มิติโครงสร้างองค์การ 2) มิติความท้าทายและความรับผิดชอบ 3) มิติ

ความอบอุ่นและการสนับสนุน 4) มิติการให้รางวัลและการลงโทษ 5) มิติความขัดแย้ง 6) มิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง 7) มิติเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและการจงรักภักดีต่อกลุ่ม 8) มิติเสี่ยงภัยและการยอมรับความเสี่ยงภัย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือวัดประสิทธิผลของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทักษะคติทางบวก 3) ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 4) ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามแนวคิดของเลทวูดและเจนซี (Leithwood & Jant Zi, 2000, pp. 112-129) และบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของลิทวินและสติงเกอร์ (Lietwin & Stinger, 1968) ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษานั้นได้อาศัยแนวคิดของมอท (Hoy & Miskel, 2008) และสร้างแบบสอบถามจากหลักการและทฤษฎีเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ความเห็นชอบตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

2. การหาความเที่ยงตรง โดยนำเสนอแบบสอบถามต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ในการตรวจสอบรายการข้อคำถามที่มุ่งวัดองค์ประกอบด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหา และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามโครงสร้างและนิยามที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน และคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปได้ แบบสอบถาม

เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จำนวน 29 ข้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ จำนวน 24 ข้อ และแบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ จำนวน 25 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายข้อ กับคะแนนเฉลี่ยรวมของแบบสอบถามแต่ละด้าน (Item Total Correlation) ได้ค่าสหสัมพันธ์ (r) รายข้อของแบบสอบถาม ดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง .59 ถึง .91 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง .22 - .87 และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง .53 - .86

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ปรากฏว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .97 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .95 และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .96

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง ด้านการระบุนิวทัศน์อย่างชัดเจน ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการถือถือการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการระบุนิวทัศน์อย่างชัดเจน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารอธิบายให้คณะครูเข้าใจ พร้อมทั้งมองเห็นถึงเป้าหมายของสถานศึกษาและแนวทางที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ผู้บริหาร มีความเป็นผู้นำเพื่อพาสถานศึกษาสู่เป้าหมาย และผู้บริหารมีการทำงานเป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับ เชื่อมั่น และศรัทธา

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการถือถือการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารมีการตั้งมาตรฐานในการทำงานและเชื่อมั่นว่าทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้ ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะครูในการทำงาน เป็นกลุ่มสู่เป้าหมายที่ตรงกัน และผู้บริหารส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะโดยเสมอภาคกัน ผู้บริหารมีความยุติธรรมและให้ความเป็นธรรมแก่ครูทุกคนโดยเท่าเทียมกัน และผู้บริหารสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงานแก่ครูทุกคน

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนและแจ้งให้คณะครูทราบ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูกคิดแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงานและใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา และผู้บริหารใช้วาจาในการสนทนาเชิงสร้างสรรค์กระตุ้นให้ครูเห็นคุณค่าของการพัฒนางาน

1.5 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารนำผลงานหรือแนวทางที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของตนเองเป็นแบบอย่างให้แก่คณะครู ผู้บริหารประพฤติตนได้อย่างเหมาะสมเป็นที่ยอมรับนับถือจาก คณะครูในสถานศึกษา และผู้บริหารมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานสูงโดยเป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธา

1.6 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารคาดหวังในการปฏิบัติงานของครูให้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูสร้างนวัตกรรมและ

มีเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และผู้บริหารกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูพัฒนางานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ความท้าทายและความรับผิดชอบ การให้รางวัลและการลงโทษ ความขัดแย้ง ความเสี่ยงภัย และการยอมรับความเสี่ยงภัย โครงสร้างองค์การ ความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและการจรรงักัดดีต่อกลุ่ม มาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง และความอบอุ่นและการสนับสนุน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

2.1 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติโครงสร้างองค์การ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษามีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงานของท่าน สถานศึกษามีการกระจายงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และสถานศึกษากำหนดการบริหารและขอบข่ายหน้าที่ของแต่ละงานไว้ชัดเจน

2.2 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติความท้าทายและความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีโอกาสตัดสินใจภายในขอบข่ายงานที่ได้รับผิดชอบมาก ทุกครั้งที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ท่านรู้สึกว่าได้ทำสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และงานที่ท่านได้ปฏิบัติมีความท้าทายต่อความสามารถของตน

2.3 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติความอบอุ่นและการสนับสนุน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยไม่มีภาระแบ่งพรรคแบ่งพวก สถานศึกษาเปิดโอกาส

ให้ท่านได้รับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และท่านรับรู้ได้ถึงมิตรภาพที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

2.4 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติการให้รางวัลและการลงโทษ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ การให้รางวัลตอบแทนจากผลการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษามีความยุติธรรม การให้รางวัล ตอบแทนจากการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษามีความพอเพียง และเมื่อทำงานผิดพลาด สถานศึกษาจะมีการพิจารณาตักเตือนหรือลงโทษ

2.5 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติความขัดแย้ง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้ร่วมงานของท่านยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หลังจากข้อขัดแย้งยุติแล้วท่านและผู้ร่วมงานจะไม่มีอคติต่อกันอีก และเมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งกับท่าน ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังเหตุผลของท่าน

2.6 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานและความคาดหวัง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน หลักเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาสอดคล้องตามลักษณะงานที่ท่านปฏิบัติ และสถานศึกษายกระดับมาตรฐานในการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอยู่เสมอ

2.7 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและการจรรงักัดดีต่อกลุ่ม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านรู้สึก

ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา และท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานในสถานศึกษาด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.8 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านมิติความเสี่ยงภัยและการยอมรับความเสี่ยงภัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ท่านได้ทำงานใหญ่ที่ทำทายความสามารถ งานใดที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ท่านจะตัดสินใจทำทันที และนโยบายการทำงานของผู้บังคับบัญชามีความกล้าเสี่ยงเพื่อให้ได้ในทางเลือกที่ดีที่สุด

3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และด้านความสามารถพัฒนานักเรียน ให้มีทัศนคติทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

3.1 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ นักเรียนมีความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามสถานการณ์ปัจจุบัน นักเรียนชั้นสูงสุดของสถานศึกษา จบตามหลักเกณฑ์ของหลักสูตร และนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถ

3.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ นักเรียนสามารถ

สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนให้ความสนใจใฝ่รู้ และมีความกระตือรือร้นต่อการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.3 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และครูนำผลจากการวัดผลและประเมินผลมาวางแผนพัฒนา เพื่อจัดกิจกรรมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความยืดหยุ่นเพื่อรักษาผลประโยชน์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารสถานศึกษาให้การยอมรับและความเอื้ออาทรต่อผู้ร่วมงาน

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทการบริหารจัดการบริหารและประเภทของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทการบริหารจัดการบริหารและประเภทของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

6. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสิทธิภาพการบริหารและประเภทของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาและสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้มีนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการจัดอบรมสัมมนาการศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 1) สอดคล้องกับ ภาสกร ภักดิ์ศรีแพง (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง แคทลียา ศรีใส (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สำนักผู้ตรวจราชการประจำ เขตตรวจราชการที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สำนักผู้ตรวจราชการประจำ เขตตรวจราชการที่ 3 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและทุกรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พชณี ทองแก้ว (2552) ได้ศึกษาปัจจัย

ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดชลบุรี

2. บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้มีกำหนดนโยบาย มีการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษา จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา และดำเนินการ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา อันมีผลกระทบมาจากการพัฒนาที่ก้าวสู่ยุคสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545, หน้า 2) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณรงค์ รักเดช (2530, หน้า 48-53) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งขนาดเล็กขนาดกลาง และขนาดใหญ่เป็นแบบเข้มเข้ และพฤติกรรมของครูในมิติขาดความสามัคคี และมีมติอุปสรรคในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในโรงเรียนขนาดเล็ก แต่คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมครูในมิติสัมพันธ์ของโรงเรียนขนาดเล็กสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกาศนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับสังคม ว่าผู้เรียนได้มีการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชานบุรี เขต 2 จึงได้มีการประกาศนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยให้ทุกโรงเรียนในสังกัด ได้ดำเนินการตามนโยบาย เพื่อการประกันคุณภาพ ทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่งผลให้ผู้บริหาร โรงเรียนได้มีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ประสิทธิผล ในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัย ฐนรัตน์ บุรีสูงเนิน (2543, หน้า 98) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัตติยาภรณ์ หยกอุบล (2555, หน้า 90) ได้ทำการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต สังกัด สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่คุณภาพการ สอนของครู ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน อยู่ในระดับมากทุก องค์ประกอบหลัก

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา ส่งผล และสามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานบุรี เขต 2 ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการจัดอบรมใช้หลักสูตรวิจัย ในชั้นเรียนหรือมีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครู สอดคล้องกับงานวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นาวิ (2545, หน้า 121) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางบวก และทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัย สถานการณ์โรงเรียน ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร

บรรยากาศของโรงเรียน และร่วมกันทำนายประสิทธิผล ของโรงเรียนได้ร้อยละ 79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 สอดคล้องกับ ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 288) ที่กล่าวว่าปัจจัยคุณลักษณะผู้นำ ผู้บริหาร ลักษณะสถานการณ์ของโรงเรียน บรรยากาศ องค์การ เป็นตัวแปรที่ทำให้การบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งปัจจัยแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน จะประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ตั้งแต่หนึ่งขึ้นไป เป็น ตัวแปรแฝงและส่งผลไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชานบุรี เขต 2 ด้านการแก้กฏการยอมรับเป้าหมายของ กลุ่ม ผู้บริหารควรมีเป้าหมายในการส่งเสริมการร่วมมือ และการให้ความช่วยเหลือกับคนทำงาน เพื่อให้มีการ ทำงานเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ตรงกัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2. บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานบุรี เขต 2 มิติความอบอุ่นและการสนับสนุน ผู้บริหารควรให้การ ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก การสนับสนุนส่งเสริมจะช่วยลดความกลัวที่จะล้มเหลว และช่วยให้ประสบความสำเร็จได้ดีขึ้น

3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานบุรี เขต 2 ด้านความ สามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มี คะแนนเฉลี่ยในระดับมาก แต่อยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการศึกษา ให้มีความกล้าแสดงออกในทางที่ดีงาม รู้จักคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- แคลเลีย ศรีใส. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สำนักผู้ตรวจราชการที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ณรงค์เดช รักเดช. (2530). *บรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรียญานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.*
- ณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 8(1), 90.*
- ชนรัตน์ นูริสูงเนิน. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกับประสิทธิผล ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออก. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พัชนี ทองแก้ว. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดชลบุรี. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 5(1-2), 109.*
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ภาสกร กักดีศรีแพง. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. (2555). *สารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2555. ชลบุรี: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน.*
- อำภา ปิยามรย์. (2549). *การศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Education administrator: Theory, research, and practice* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (1996). *Toward an explanation of variation in teacher perceptions of transformational school leadership.* Educational Administration Quarterly, California Corwin Press.

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ระดับท้องถิ่น*

Ethics Promotion Guideline for A Person Holding Political Position in The Local Level

ชนันท์ สิงหเสม**

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***

ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น ตามทัศนะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสม (Mix Methods) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 870 คน และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก รวม 32 คน และการสนทนากลุ่ม 13 คน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยรวมมีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก 10 ประการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.63$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.73$) เป็นอันดับแรก

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม มีดังนี้ 1) การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมและการดำเนินการด้านจริยธรรม 2) การสร้างองค์ความรู้และสร้างความตระหนักในการพัฒนาจริยธรรม 3) การสร้างและพัฒนาทักษะกระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสม 4) การส่งเสริมจริยธรรมต้องเกิดจากจิตสำนึกภายใน 5) การสร้างเครือข่ายทางจริยธรรม 6) การไม่ใช่ช่องว่างทางกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับ เพื่อกระทำการที่เป็นประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง 7) การยกย่องเชิดชูบุคคลที่ทำความดี 8) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 9) การเชื่อมโยงและการบูรณาการการทำงาน

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริมจริยธรรม/ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

*คุณุภินันท์ปรัชญาคุณุภินันท์ สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาคณะคุณุภินันท์ สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research purposes to 1) examine the problem of ethical standard proceeded by a person holding political position in the local level in aspects of politicians and officials in the local administrative organizations 2) study an ethical enhancement approach for Thai local politician which is in accordance with a type of local administrative organizations. The study is designed a mixed-method research; quantitative and qualitative. Data were collected by questionnaire which was responded by a sample group (870 people), and by in-depth interviews from 32 key informants and 13 persons for group discussion.

It was found that a sample group who are the person holding political position local politician in executive and legislative body, and officials in the local administrative organizations have a problem in proceeding an ethical standard in medium level ($\bar{X} = 2.63$). Considering in specific aspect, the problem of conflict of interest comes the first line, with medium level ($\bar{X} = 2.73$).

This research suggests that the ethics promotion guideline should be applied for a person holding political position in the local level as follows:

- 1) Enforcing and proceeding on moral standard and code of ethics.
- 2) Equipping body of knowledge and consciousness about ethics cultivation.
- 3) Instituting and developing the reasonable management procedures.
- 4) Ethics promotion must be exploded from consciousness.
- 5) Establishing ethics networks.
- 6) Not taking gap of law and regulations for self interest.
- 7) Promoting persons who have made outstanding social contributions.
- 8) Making public relations.
- 9) Colligating and integrating ethics mission.

Keywords: Promotion Guidline Ethics/ A Person Holding Political Position in the Local Level

บทนำ

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งจากครอบครัวและจากโรงเรียนที่ให้การศึกษามาตั้งแต่เยาว์วัย ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ เพราะเป็นสิ่งที่นามธรรมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข แต่ในสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน เรากลับกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤติทางคุณธรรมจริยธรรม สิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยก็คือ การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม แต่คุณธรรมจริยธรรมเหล่านั้นมิได้อยู่ในส่วนลึกของจิตใจ คนทั่วไปไม่เกิดความตระหนักและไม่สามารถ

ที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ (ชานินทร์ กรัยวิเชียร, 2551, หน้า 2) นั่นก็คือการที่คนเราส่วนใหญ่สามารถท่องจำความหมายของคุณธรรมจริยธรรมได้ แต่กลับมิได้ใส่ใจในการนำคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นหลักกำกับจิตใจ และพฤติกรรมของตนแต่อย่างใด ในทางพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งของการสร้างสังคมที่สงบสุข

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เป็นกลุ่มบุคคลสาธารณะที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาบ้านเมือง การประพฤติตนทั้งในฐานะส่วนบุคคลและการทำงานในหน้าที่ล้วนส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมทั้งในทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการ

พัฒนาจริยธรรมควรเริ่มที่ตัวผู้บริหารฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำในระดับสูงเพราะกลุ่มผู้นำเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนทัศนคติ แบบแผนพฤติกรรม รวมทั้งการพัฒนาตนเอง จะเป็นจุดสำคัญในการสร้างบรรยากาศในการทำงานและจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและค่านิยมการทำงานของบุคลากรระดับอื่นๆ ในองค์กร (อรทัย ก๊กผล, 2546, หน้า 18)

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย อาจใช้วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยนำบทเรียนที่ได้จากความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ไปเผยแพร่บอกต่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้รับรู้และนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยมีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการขยายผลต่อไปในวงกว้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปกครองท้องถิ่นไทยในระยะยาว (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548, หน้า 183)

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นตามทัศนะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมในผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรม ปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 13 (มาตรา 279 และมาตรา 280) ที่กล่าวถึงจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2554, หน้า 235-237) โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐในทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมลดจริยธรรม ขณะเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ให้ความสำคัญในด้านการป้องกันการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการจัดประกวดโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการป้องกันการทุจริต (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2556) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ สถาบันพระปกเกล้ามีการมอบรางวัลพระปกเกล้า และรางวัลพระปกเกล้าทองคำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล (สถาบันพระปกเกล้า, 2556)

วิธีการเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม แต่ทั้งนี้การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมไทยในปัจจุบันมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงานต่างๆ ร่วมกับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976) เพียเจต์ (Piaget, 1960) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โกวิทช์ พวงงาม (2553, หน้า 23) สถาบันพระปกเกล้า (2549, หน้า 17-18) หลักการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นของโกวิทช์ พวงงาม (2550, หน้า 46) ปธาน สุวรรณมงคล (2554, หน้า 28-29) และหลักคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โกวิทช์ พวงงาม (2550, หน้า 29-30) ชีรวุฒิสโทธิชฎิล (2550, หน้า 18-19) ปธาน สุวรรณมงคล

(2554, หน้า 25-28) เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการปฏิบัติ ตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นตามทัศนะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายบริหารท้องถิ่น ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายสภาท้องถิ่น และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายข้าราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปของประเทศไทย จำนวน 7,851 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 23,553 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970, pp. 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 885 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการกำหนดตามสัดส่วนจำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก 10 ประการ ที่กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่น แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check list) แบบเรียงลำดับความสำคัญ (Ranking) จากอันดับ 1 ถึง 5 แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ค่าความเชื่อมั่นรายฉบับเท่ากับ .995

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำข้อมูลแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ จำนวน 888 ฉบับ

3. รับแบบสอบถามกลับคืนและนำกลับมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ได้รับคืนมา จำนวน 870 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98 และนำไปเข้ารหัสประมวลผลข้อมูล

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quality Research) รายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study)

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 แห่ง โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังต่อไปนี้

1. ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล ได้แก่

1.1 นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายบริหาร จำนวน 11 คน

1.2 ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายสภา จำนวน 7 คน

1.3 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายข้าราชการประจำ จำนวน 9 คน

1.4 ผู้แทนจากฝ่ายประชาชนในพื้นที่ จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม 2557 - มิถุนายน 2557 มีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 แห่ง

2. ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อทำการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำไว้ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม ตามประเด็นคำถามที่ได้สร้างแบบสัมภาษณ์ไว้

ขั้นที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาเรื่องแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและรายงานให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบข้อมูลในเบื้องต้น จากนั้นทำการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นที่เหมาะสม มีขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. กำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มให้เหมาะสม

2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายเลือก โดยมีการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 สนทนากลุ่ม ณ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกระบี่

ครั้งที่ 2 สนทนากลุ่ม ณ ศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือประกอบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นตามทัศนะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า

กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น (ฝ่ายบริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น) และข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยรวมมีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก 10 ประการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.63$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนมีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.73$) เป็นอันดับที่ 1 รองลงมาเป็นด้านการมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริตและรับผิดชอบ มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับที่ 2 และด้านการยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดี มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย เป็นอันดับที่ 3 และด้านการยึดมั่นตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดี มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย อยู่ลำดับที่ 10

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม ดังนี้

1. การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมและการดำเนินการด้านจริยธรรม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐ คือ หน่วยงานจะต้องจัดทำประมวลจริยธรรมตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง เพราะถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการกำกับพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมจิตสำนึกด้าน

จริยธรรมทั้งในส่วนของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ให้ครบทุกกลุ่ม และมีการดำเนินการเรื่องการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมกับผู้ที่ถูกกำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมแต่ละประเภทในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการฝ่าฝืนจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรนำเกณฑ์พิจารณาความร้ายแรงทางจริยธรรมเรื่องขององค์ประกอบและบริบทของมูลเหตุแห่งการกระทำนั้นมาพิจารณาร่วมด้วยเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การจัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมือสำคัญมากสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบในการแสดงพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดทำประมวลจริยธรรมควรจะต้องยังคงและปรับปรุงให้เป็นมาตรฐานกลางที่หน่วยงานของรัฐสามารถนำไปใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

2. สร้างองค์ความรู้และสร้างความตระหนักในการพัฒนาจริยธรรม หน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรม เช่น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ช. สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม ฯลฯ ต้องกำหนดให้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนัก ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดประชุม สัมมนา พร้อมจัดทำหลักสูตรที่เป็นการพัฒนาจิตสำนึกด้านจริยธรรม และต้องปลูกจิตสำนึกโดยให้แง่คิดว่า อย่าคิดว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ การพัฒนาจริยธรรมอาจเริ่มต้นปลูกฝังจากการปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น การไปทำงานตามเวลา การเข้าร่วมประชุมตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การไม่พูดจาต่อเสียด ฯลฯ หรือนอกจากนี้อาจนำหลักสูตรที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการจัดทำแล้วมาใช้ เช่น หลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น หลักสูตรการพัฒนาผู้นำคุณธรรม หลักสูตรธรรมภิบาล และหลักสูตรการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ฯลฯ

3. การสร้างและพัฒนาทักษะกระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสม หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมจริยธรรม ต้องมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างและพัฒนาทักษะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น และข้าราชการในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อชุมชนอย่างเหมาะสมในแต่ละบริบท วิธีการควรเริ่มจากวิธีการง่าย ๆ ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการที่ยาก หรืออาศัยคำที่สละสลวย แต่เข้าใจยาก ทั้งนี้ในการจัดทำโครงการควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่มีการดำเนินการด้านจริยธรรม การทำกิจกรรมกลุ่ม ฯลฯ เช่น โครงการพัฒนาผู้นำคุณธรรม ของสำนักงาน ป.ป.ช. โครงการองค์กรปกครองท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฯลฯ

4. การส่งเสริมจริยธรรมต้องเกิดจากจิตสำนึกภายใน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องมีจิตสำนึกด้านจริยธรรมเสียก่อน และต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ผู้ปฏิบัติงานควรทำงานอย่างมีความสุข ไม่ใช่การทำแต่เพียงเป็นหน้าที่เท่านั้น โดยความสุขในการทำหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเกิดจากภายใน และต้องปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน แต่วิธีการให้ความรู้ หรือการส่งเสริมจริยธรรมแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปัจจุบัน ควรหาวิธีการที่เหมาะสมควรเป็นวิธีการที่เข้าใจง่าย และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือ ต้องสร้างความกล้าหาญทางจริยธรรม มุ่งเน้นให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความซื่อตรง โดยไม่ทำความชั่ว แล้วจะไม่ยินยอมให้คนอื่นทำความชั่วอีกด้วย

5. การสร้างเครือข่ายทางจริยธรรม การทำงาน ส่งเสริมจริยธรรมการทำงานแบบมีเครือข่าย ไม่ทำงาน เพียงลำพัง อาจมีการสร้างเครือข่าย หรืออาศัยพลัง ประชาชนแต่พื้นที่ในลักษณะของคลื่นจริยธรรม (Ethics Wave) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวทาง จริยธรรมทั้งในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพื้นที่ใกล้เคียง และเกิดการดำเนินการเลียนแบบใน สิ่งที่ดี ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งใน ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความคิด มีการดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ และมีการบริหารจัดการ อย่างมีจริยธรรม จนนำไปสู่การได้รับรางวัลจากหน่วยงาน ต่าง ๆ มากมาย หรือสามารถเป็นแบบอย่างให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ควรมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ด้วย เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางจริยธรรม เกิดความ ยั่งยืน และสามารถขยายผลต่อไปได้

6. การไม่ใช่ช่องว่างทางกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับ เพื่อกระทำการที่เป็นประโยชน์ส่วนตนและ พวกพ้อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องไม่ใช่ช่องว่าง ทางกฎหมายหรือออกกฎระเบียบในการหาประโยชน์ใน การดำเนินการบริหารท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และพวกพ้อง แม้จะมีโอกาสก็ตาม แต่การเข้ามาทำงาน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยส่วนใหญ่ต้อง เป็นผู้ที่ถูกเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเข้ามา มักเป็นบุคคลที่มี พวกพ้องเป็นจำนวนมาก การดำเนินการต่างๆ ในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ มีการบริหาร จัดการตนเอง มีผลประโยชน์จำนวนมาก นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองยังสามารถที่จะออก กฎระเบียบ หรือข้อบังคับใช้ภายในได้ ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการออก กฎระเบียบ หรือข้อบังคับที่จะใช้ในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และหลีกเลี่ยงการกระทำผิด การกระทำที่ไม่ดี และบิดเบือนความผิดของตนและพวกพ้อง

7. การยกย่องเชิดชู บุคคลที่ทำความดี ควรมีการ ยกย่องบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐ

หรือเอกชนที่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นองค์กรที่มี ความน่าเชื่อถือ ควรให้การสนับสนุนในส่วนนี้ โดยจะมอบ รางวัลเป็นระดับบุคคล หรือระดับองค์กร ก็เป็นได้ แต่ ต้องมีหลักเกณฑ์ที่เด่นชัด เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่บุคคล หรือหน่วยงานที่มีการดำเนินการที่ดี เช่น รางวัลจาก สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กระทรวงมหาดไทย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สมาคมหอการค้าแห่ง ประเทศไทย องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน

8. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริม จริยธรรมอีกวิธีการหนึ่ง ควรจัดทำเป็นสิ่งที่จูงใจ เป็น ตัวแทนของสัญลักษณ์ได้ เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ เข้า ถึงได้ง่าย เช่น สื่อที่เป็นหนังสือ โปสเตอร์ แผ่นวิดิทัศน์ ป้าย เสื้อ หมวก หรือแม้กระทั่ง สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) หรือ เว็บไซต์ (Website) ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้สามารถที่จะเข้า ถึงได้อย่างรวดเร็วและน่าสนใจ แต่สื่อเหล่านี้ก็มีผลเสีย คือ ข่าวที่รวดเร็วอาจไม่ได้รับการคัดกรอง ในส่วนนี้ต้อง มีการระมัดระวังในการนำเสนออย่างยั้งยวด

9. การเชื่อมโยงและการบูรณาการการทำงาน การส่งเสริมจริยธรรมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่มีการกิจที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการบูรณาการ ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ โดยอาจจะตั้งเป็นคณะทำงาน ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ หน่วยงานจากส่วน กลาง ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานส่วน ภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริม จริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับ ท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยแยกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

การศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นตามทัศนะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก 10 ประการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริตและรับผิดชอบ มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 2 และด้านการยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดี มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย เป็นอันดับที่ 3 และด้านการยึดมั่นตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีมีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย อยู่ลำดับที่ 10 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่า การเมืองระดับท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองระดับชาติ อย่างที่ยากจะแยกออกจากกัน และในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองมีการรวมกลุ่มที่หลากหลาย โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่มีผลประโยชน์มหาศาล ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กัน แม้ว่าปัจจุบันจะมีประมวลจริยธรรมแล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง การทำงานท้องถิ่นจึงไม่ได้เกิดจากสำนึกจริยธรรมอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gilman (2005) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Ethics Code and Code of conduct as Tools for Promoting an Ethical and professional Public service : Comparative Successes and Lessons ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ เครื่องมือสำหรับการ

ส่งเสริมจริยธรรมและความเป็นมืออาชีพในการบริการสาธารณะ ในการศึกษาการบริหารงานภาครัฐได้พยายามแยกประมวลจริยธรรมกับประมวลจรรยาบรรณออกจากกัน แต่ในความเป็นจริงในทางปฏิบัติมักมีความสัมพันธ์กันจนแยกไม่ออก และมักใช้ควบคู่กัน หลักการและคุณค่าทางจริยธรรมในประมวลมักมีทั้งข้อกำหนดด้านจิตสำนึก และอารมณ์ เช่น ความเป็นมืออาชีพ ความจงรักภักดีต่องาน เป็นต้น แต่ไม่ใช่ประเด็นโดยตรงนัก เพราะไม่ได้มีความสำคัญกับความอยู่รอดของสมาชิกแต่ละคน อย่างเช่น การกล่าวถึงเรื่องเงินเดือน บทลงโทษ แห่งการประพฤติผิดในหน้าที่ จุดเน้นในการศึกษาการบริหารงานภาครัฐ อาทิ เช่น กฎเกณฑ์ กติกา บนฐานการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มักเพิ่มความเสี่ยงในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้เกิดผลสำเร็จเพราะการบริหารงานภาครัฐด้วยความคิดเหล่านี้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของความซื่อตรงในองค์กรเพราะต้องผูกกับการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องตามประมวลจริยธรรมซึ่งความซื่อตรงเป็นความต้องการให้เกิดแก่สาธารณะและองค์กร ข้าราชการ ผู้ทำหน้าที่จัดการสาธารณะ ข้อค้นพบจากประมวลจริยธรรมเชิงประจักษ์พบว่า กลุ่มอาชีพที่มีการจัดการสาธารณะอาจจะไม่ใช้องค์กรเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวอีก เป็นตัวอย่างที่บอกว่า จริยธรรมกับการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันในฐานะเครื่องมือ หากแต่การใช้กลยุทธ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างประสิทธิผลในทางปฏิบัติ ระยะยาวการจะใช้ประมวลจริยธรรมให้ได้ผลนั้นต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของภาคสาธารณะในขณะนั้นและต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำแบบใหม่ที่เน้นความสำคัญของจริยธรรมในองค์กร และต้องอาศัยเทคนิคทักษะที่เชี่ยวชาญในการขับเคลื่อนระบบการทำงานด้านจริยธรรมในองค์กร

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ที่เหมาะสมสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมและการดำเนินการด้านจริยธรรม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมจริยธรรม

คือ หน่วยงานจะต้องจัดให้มีประมวลจริยธรรมตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมี การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง มีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม และมีการดำเนินการเรื่องการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม โดยการฝ่าฝืนจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ควรนำเกณฑ์พิจารณาความร้ายแรงทางจริยธรรมเรื่อง ขององค์กรประกอบและบริบทของมูลเหตุ การกระทำนั้น มาพิจารณาพร้อมด้วยเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัย ของ Division for Public Economics and Public Administration (2000) ที่ได้รวบรวมงานวิจัย 4 ชิ้น ซึ่งชิ้นที่ (1) Minister Luiz Carlos Bresser Pereira (2000) ของประเทศบราซิลที่ได้นำเสนองานวิจัยเรื่อง Higher Civil Services Ethics ได้ค้นพบว่า นักการเมือง ข้าราชการระดับบริหารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจัด บริการสาธารณะมีแนวโน้มจะมีความเสี่ยงที่จะดำเนิน พฤติกรรมขัดกับจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานในการ กำหนดการจัดบริการสาธารณะให้สังคม จึงเสนอให้ระบบ ราชการซึ่งเป็นตัวแบบหลัก ในการจัดบริการสาธารณะ ต้องหาตัวแบบการจัดการที่สร้างคุณค่าเรื่องจริยธรรมเพื่อ เข้ามาเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและรับมือกับพฤติกรรม ของกลุ่มนักจัดบริการสาธารณะระดับสูง นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของ คณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม สำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามวิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้าน จริยธรรม 5 ประการ ในข้อที่ 1 คือ Ethics Policy & Regulation (นโยบายและกฎกติกาด้านจริยธรรม) คือ มีนโยบาย กฎ กติกาที่เอื้ออำนวยทั้งระดับชาติและ ระดับท้องถิ่น และมีความเชื่อมโยงต่อระหว่างภาคการเมือง ภาคประชาชน ภาควิชาการ และภาคสื่อมวลชน

2. สร้างองค์ความรู้และสร้างความตระหนักใน การพัฒนาจริยธรรม หน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมจริยธรรม เช่น สำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ช. สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม ฯลฯ ต้อง

กำหนดให้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนัก ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การ จัดประชุม สัมมนา พร้อมจัดทำหลักสูตร ที่เป็นการ พัฒนาจิตสำนึกด้านจริยธรรม และต้องปลูกจิตสำนึก ด้านจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ สถาบัน แห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัย มหิดล (2552, หน้า 129) ที่กล่าวว่า วิธีการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมต้องให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ด้วยวิธี การให้ความรู้ทางวาจา หรือการเผยแพร่ด้วยวิธีต่าง ๆ หรือทักษะที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นชุมชนได้ เข้าใจ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับ เรื่องของความสำเร็จและปัจจัยพื้นฐานทางคุณธรรม ของ (ชญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2547, หน้า 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรม เนื่องจากจริยธรรม เป็นสิ่งที่กำกับควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ให้เป็นไปอย่าง ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับในหมู่คณะของสังคม การ ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์อาจทำโดยจริยธรรมที่มีอยู่ในตัว บุคคล หรือกำหนดออกมาเป็นรูปแบบของจรรยาบรรณ ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมพื้นฐานของพฤติกรรม ทางด้านจริยธรรม มุ่งไปที่ความเหมาะสมของพฤติกรรม ในการแสดงออกจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมไปในทางที่สังคมส่วนรวมยอมรับ และ สอดคล้องกับรายงานการประชุมสำนักงานผู้ตรวจ การแผ่นดิน (2553) ที่ได้มีมติการส่งเสริมจิตสำนึก ด้านจริยธรรมของคณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้าน จริยธรรม วิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม 5 ประการ ข้อ 2. Ethics R & D (การวิจัยและพัฒนาด้าน จริยธรรม) การสร้างความรู้ การวิจัย ศึกษาและสะสม ความรู้ของต่างประเทศ รวมทั้งกระบวนการนำไปสู่การ ปฏิบัติที่จะทำให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นต้นทาง เรื่องจริยธรรมในระดับชาติ

3. การสร้างและพัฒนาทักษะกระบวนการ บริหารจัดการที่เหมาะสม หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม

จริยธรรมต้องมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างและพัฒนาทักษะ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อชุมชนอย่างเหมาะสมในแต่ละบริบท วิธีการควรเริ่มจากวิธีการง่าย ๆ ทั้งนี้ในการจัดทำโครงการ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่มีการดำเนินการด้านจริยธรรม การทำกิจกรรมกลุ่ม ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำในการบริหารงานของ (ชานินทร์ กรีวิเชียร, 2551, หน้า 45-58) (สุรเศรษฐ์ ไชวเกียรติรุ่ง, 2553, หน้า 168-169) ที่กล่าวถึง กระบวนการร่อนทอง (A Cleansing Process) การที่ประชาชนมีจิตสำนึกสาธารณะ และมีส่วนร่วม มีสิทธิมีเสียงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม สิ่งสำคัญคือ ประชาชนต้องให้ความสำคัญ และใส่ใจในการเลือกผู้ที่มีศีลธรรมและยึดความถูกต้องชอบธรรม แต่ยังคงหมายรวมถึงการร่อนทองตนเอง เพราะไม่มีใครที่เกิดมาดีและชั่วเต็มร้อย แต่หากมีการคละเคล้ากันอยู่บ้าง ก็ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น และหลักเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) การที่จะปลูกหรือปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ รวมถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการจัดการซื้อสิทธิขายเสียง หากประชาชนยังเดือดร้อนเรื่องเศรษฐกิจ หรือเรื่องความเป็นอยู่ของปากท้อง หลักใหญ่ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่ทางสายกลาง โดยให้คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีรากฐานสำคัญ 2 ประการ คือความรู้และคุณธรรม

4. การส่งเสริมจริยธรรมต้องเกิดจากจิตสำนึกภายใน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องมีจิตสำนึกด้านจริยธรรมเสียก่อน และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ผู้ปฏิบัติงานควรทำงานอย่างมีความสุข ไม่ใช่

การทำแต่เพียงเป็นหน้าที่เท่านั้น โดยความสุขต้องเกิดจากภายในและต้องปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน ควรหาวิธีการที่เหมาะสม เข้าใจง่าย และสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยต้องสร้างความกล้าหาญทางจริยธรรม มุ่งเน้นให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่นให้มีความซื่อตรงเพื่อให้เกิดสำนึกด้านจริยธรรม โดยไม่ทำความชั่ว แล้วจะไม่ยินยอมให้คนอื่นทำความชั่วอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 (สุดจิต นิमितกุล, 2543, หน้า 13-14) ซึ่งได้นิยามความหมายไว้ว่า ธรรมภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมในทุกภาคส่วน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกัน หรือเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายเป็นมาในอนาคต และสอดคล้องกับความคิดเห็นกับเวทีประชาพิจารณ์เรื่อง “คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย” ที่จัดโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในงานสัมมนาคุณธรรม ตามข้อสรุปคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน 5 ประการ (เอกสารเผยแพร่สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม, สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, หน้า 1-6) ข้อ 1 ซื่อตรง หมายถึง ความประพฤติที่จริงใจ ไม่เอินเอียง ไม่คดโกง ไม่โกหก หลอกลวงใคร ไม่ทำผิดทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ผู้ที่ซื่อตรงนั้นนอกจากตนเองจะเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์แล้ว ยังต้องไม่เพิกเฉย ไม่ยอมให้ผู้ที่อยู่รอบข้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยนั้นทำการใด ๆ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เบียดบัง ใช้อำนาจรั้งหลวง

5. การสร้างเครือข่ายทางจริยธรรม การทำงานส่งเสริมจริยธรรมควรทำงานแบบมีเครือข่าย ไม่ทำงานเพียงลำพัง อาจมีการสร้างเครือข่ายในลักษณะของ คลื่นจริยธรรม (Ethics Wave) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวทางจริยธรรมในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และเกิดการดำเนินการเลียนแบบในสิ่งที่ดี ไปยังองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความคิด มีการดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ และมีการบริหารจัดการอย่างมีจริยธรรม จนนำไปสู่การได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย จึงควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองด้วย เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางจริยธรรม เกิดความยั่งยืนและสามารถขยายผลได้ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของคณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 2553) วิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม 5 ประการ ข้อ 3. Ethics Networking (เครือข่ายด้านจริยธรรม) ควรมีข้อมูลว่าหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวางกรอบค่านิยมหลัก 9 ประการไปแล้วหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการไปมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง

6. การไม่ใช้ช่องว่างทางกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับ เพื่อกระทำการที่เป็นประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องไม่ใช้ช่องว่างทางกฎหมายหรือออกกฎระเบียบในการหาประโยชน์ในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง แม้จะมีโอกาสก็ตาม นอกจากนี้ความเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองยังสามารถที่จะออกกฎระเบียบ หรือข้อบังคับใช้ภายในได้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องหลีกเลี่ยงการกระทำผิด การกระทำที่ไม่ดีและบิดเบือนความผิดของตนและพวกพ้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) แนวคิดด้านจริยธรรมเป็นพื้นฐานทางสังคมที่ว่า อะไรที่ดีสำหรับตัวเองย่อมต้องดีสำหรับสังคมเสมอ สิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับตนควรที่จะมีความสอดคล้องต่อสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในสังคม จนปัจจุบันได้นำไปสู่การเรียกร้องการพัฒนาไปสู่การสร้างจริยธรรมขึ้นมา จริยธรรมดังกล่าว คือ ความพอดี หรือความพอเพียงระหว่างสังคมและการมองสังคมเป็นศูนย์กลาง มากกว่ามองที่ตนเองเป็นศูนย์กลาง (ธีรภัทร์

เสรีรังสรรค์, 2549, หน้า 97-100) เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างบุคคลและผลประโยชน์ ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองมักจะเป็นผู้ที่ใช้อำนาจในการบริหารจัดการผลประโยชน์ เพื่อจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แนวคิดในเชิงจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง แต่จริยธรรมทางการเมืองเพียงประการเดียวไม่สามารถสกัดกั้นความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ได้ การประพฤติปฏิบัติที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม ถูกบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมาย โดยเฉพาะลักษณะที่เป็นพฤติกรรมที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม

7. การยกย่องเชิดชูบุคคลที่ทำความดี ควรมีการยกย่องบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นองค์การที่มีความน่าเชื่อถือ ควรให้การสนับสนุนในส่วนนี้ โดยจะมอบรางวัลเป็น ระดับบุคคล หรือ ระดับองค์กร ก็ได้ แต่ต้องมีหลักเกณฑ์ที่เด่นชัด เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่มีการดำเนินการที่ดี เช่น รางวัลจาก สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กระทรวงมหาดไทย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สมาคมหอการค้าแห่งประเทศไทย องค์การต่อต้านคอร์รัปชัน ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของคณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 2553) วิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม 5 ประการ ข้อ 5. Ethics Communication (การสื่อสารด้านจริยธรรม) ควรมีการรณรงค์ ส่งเสริมในเรื่องจริยธรรม มีการยกย่องเชิดชูให้รางวัลแก่ผู้ที่เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องจริยธรรม รวมถึงการผลิตสื่อที่ส่งเสริมในเรื่องจริยธรรม

8. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมจริยธรรมอีกวิธีการหนึ่ง ควรจัดทำเป็นสิ่งที่จูงใจ เป็นตัวแทนของสัญลักษณ์ได้ เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ เข้าถึงได้ง่าย เช่น สื่อที่เป็นหนังสือ โปสเตอร์ แผ่นวีดิทัศน์ ป้าย เสื้อ หมวก หรือแม้กระทั่ง สื่อสังคมออนไลน์ เช่น

เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) หรือ เว็บไซต์ (Website) ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้สามารถที่จะเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและน่าสนใจ แต่สื่อเหล่านี้ก็มีผลเสียคือ ข่าวที่รวดเร็วอาจไม่ได้รับการคัดกรอง ในส่วนนี้ต้องมีกระมักระวังในการนำเสนออย่างยิ่งยวด ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของคณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน : 2553) วิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม 5 ประการ ข้อ 5. Ethics Communication (การสื่อสารด้านจริยธรรม) ควรมีการรณรงค์ ส่งเสริมในเรื่องจริยธรรม มีการยกย่องเชิดชูให้รางวัลแก่ผู้ที่เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องจริยธรรม รวมถึงการผลิตสื่อที่ส่งเสริมในเรื่องจริยธรรม

9. การเชื่อมโยงและการบูรณาการการทำงาน การส่งเสริมจริยธรรมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่มีการกิจที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการบูรณาการร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ โดยอาจจะตั้งเป็นคณะทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ หน่วยงานจากส่วนกลาง ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วรวิมล แสงเฟื่อง (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารองค์การด้านจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า บริบทของสังคมไทยเป็นระบบการตรวจสอบแบบถ่วงดุลที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีเจ้าภาพหลักที่มีความรับผิดชอบต่อการกิจ รูปแบบการบริหารองค์การด้านจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทยมีลักษณะรูปแบบเป็นแบบองค์การเดี่ยว โดยสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ส่วนภารกิจขององค์การด้านจริยธรรมจะแบ่งเป็น 4 กลุ่มภารกิจใหญ่ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มภารกิจด้านการส่งเสริมจิตสำนึก กลุ่มที่ 2 กลุ่มภารกิจด้านการกำหนดกฎระเบียบเน้นการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม และการจัดทำประมวลจริยธรรม

กลาง กลุ่มที่ 3 กลุ่มภารกิจด้านการสอบสวนเน้นการตรวจสอบการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมทั้งร้ายแรงและไม่ร้ายแรง กลุ่มที่ 4 กลุ่มภารกิจด้านการลงโทษเน้นการลงโทษการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมทั้งร้ายแรงและไม่ร้ายแรง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เรื่องคุณธรรมจริยธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญของสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมสำหรับบุคคลสาธารณะ หรือผู้มีส่วนได้เสียกับรัฐจะเห็นได้จาก เรื่องจริยธรรมถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ประมวลจริยธรรมควรที่จะเป็นกรอบความประพฤติสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ทั้งนี้กลไกและการบังคับใช้ควรมีอย่างจริงจังเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

2. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควรถูกบรรจุอยู่ในแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างจริงจัง หน่วยงานราชการและท้องถิ่นชุมชนควรมีแผนงานส่งเสริมคุณธรรมที่ปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

3. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควรมีการดำเนินการทั้งในกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่โดยให้และเน้นการสร้างเครือข่ายการดำเนินการ โดยใช้พลังประชาชนเป็นแกนหลักร่วมกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้เชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและมีความยั่งยืนในองค์กร

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม เพราะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญ แม้ว่าเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในปัจจุบันจะไม่ถูกกำหนดอย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญก็ตาม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องการส่งเสริมจริยธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ครบทุกกลุ่ม เพื่อให้องค์กรได้พัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจริยธรรม
2. ควรมีการศึกษาเรื่องคุณสมบัติ หรือคุณธรรมสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *ธรรมาภิบาลท้องถิ่น ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อบบี้.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2551). *จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. ใน ปาฐกฐาพิเศษ เรื่อง ในโครงการสัมมนาการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). *การกระจายอำนาจ แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). *นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2556). *รางวัลพระปกเกล้าพระปกเกล้าทองคำ*. เข้าถึงได้จาก www.kpi.ac.th.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). *คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สมยศ ยศสมศักดิ์. (2546). *หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: รัตนพรชัย.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2554). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อรรถัย กักผล. (2546). *Best practice ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- Gilman, S. C. (2005). *Ethics Code and Code of conduct as Tools for Promoting an Ethical and professional Public service : Comparative Successes and Lessons*. Prepared for the PREM the World Bank, Washington, DC Winter 2000.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and Moralization: The Cognitive-developmental Approach. In T. Lickona (Ed.). *Moral development and Behavior: Theory, Research, and Social Issues*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determinining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement.

การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา
เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์*

**A Study on the Effect of Biology Learning Package in
Endocrine System by Using Cooperative Learning Technique
STAD in Grade 11 Students**

จิริยา กำลั้งมาก**

ดร.ภัทรภร ชัยประเสริฐ***

ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ให้มีประสิทธิภาพ ที่ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ 3) ศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์กับเกณฑ์ระดับดี วิชดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2) ทดสอบคุณภาพเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, E_1/E_2 และ t -test (Dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 83.55/78.68$

2. นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. นักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้/ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์

Abstract

The purposes of this research were 1) To construct learning package in biology which meet the performance standard criterion at $E_1/E_2 = 80/80$. 2) To compare biology achievement in grade 11 students on the topic of endocrine system between before and after learning by using biology learning packages with cooperative learning technique STAD. 3) To study scientific attitude of the students after using biology learning package with cooperative learning technique STAD at good level. The research procedure consisted of 3 steps: the first, constructing biology learning packages; the second, testing a quality of the research tools and the third, carrying out experiments by using the biology learning packages. The samples were grade 11 students from Phanatpittayakarn School with a sample of 43 students. The data collection instruments were biology learning package in endocrine system, Achievement test and scientific attitude test. The data were analyzed by mean, standard deviation, E_1/E_2 and t-test for dependent.

The finding revealed as follows:

1. The efficiency of the biology learning packages on the topic of endocrine system achieved the standard at $E_1/E_2 = 83.55/78.68$
2. The student achievement after learning through biology learning packages on the topic of endocrine system was higher than those before learning with a statistically significant at the .05 level.
3. The student scientific attitude was at a good level

Keywords: Learning package/ Student teams achievement division (STAD)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอันดับแรก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งที่ผู้สอนควรตระหนักคือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้สูงสุดตามศักยภาพของตน ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหา เวลา สื่อและปัจจัยอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้วางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมเอื้อต่อการ

เรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุดเนื่องจากจะเป็นการวางกรอบแนวทางในการสอนที่ครอบคลุมผู้เรียนในชั้นเรียนที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายและมีความต้องการในการเรียนรู้ที่ต่างกัน

นอกจากนี้ในกระบวนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังพบปัญหาอยู่หลายประการ ทั้งการที่ผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสมทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนรู้และแหล่งค้นคว้าที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการสร้างความรู้และขาดเจตคติที่ดีทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย

(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541) การจัดการเรียนการสอนที่ดีจึงควรมีการวางแผนหรือจัดเตรียมสื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมต่อเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสนใจใคร่รู้และมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการเรียนวิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญวิธีหนึ่ง คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม (จารุษา สมศรี, 2550) เนื่องจากชุดกิจกรรมเป็นสื่อวัตกรรมการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการจัดสื่ออย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สร้างความสนใจในการเรียนทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย (องอาจ นัยพัฒน์ และนันทน์ภัส พลเดมา, 2555) ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง จะช่วยให้ความรู้ที่เกิดขึ้นมีคุณค่าต่อผู้เรียนและผู้เรียนสามารถจดจำความรู้นั้นได้อย่างมีความหมาย (Ausubel, 1963)

นอกเหนือจากการใช้สื่อการสอน เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนั้น ครูผู้สอนยังต้องหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อห้องเรียนอีกด้วย ทั้งนี้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นับว่าเป็นรูปแบบที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้และจดจำเนื้อหาได้เป็นอย่างดี โดยการจัดการเรียนรู้ที่เป็นที่ยอมรับรูปแบบหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ซึ่งนอกจากจะสร้างความสามัคคีและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่มในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตนแล้วนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือยังส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นเพราะผู้เรียนได้เรียนผ่านการปฏิบัติจริงและเกิดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Lord, 2001) และการที่ผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและเกิดการจดจำได้มากกว่าการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถที่เหมือนกัน

(Thomas, 2000) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้นมีหลายรูปแบบด้วยกัน โดยรูปแบบที่ผู้วิจัยให้ความสนใจคือ การเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student teams achievement division: STAD) ซึ่งเป็นเทคนิคที่เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยๆ โดยสมาชิกในกลุ่มจะละความสามารถและเพศ ในการจัดกิจกรรมการเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถาม อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน ทั้งนี้สมาชิกทุกคนจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อกัน มี การช่วยเหลือซึ่งกันเพื่อเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่ม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ โดยเน้นการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิกละเพศและความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือกันโดยนักเรียนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนในกรณีที่นักเรียนเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจในเนื้อหาและงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ทั้งนี้นักเรียนจะมีครูคอยช่วยเหลือชี้แนะเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ให้มีประสิทธิภาพที่ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์

3. เพื่อศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์กับเกณฑ์ระดับดี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest-posttest design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 249) มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 241 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 43 คน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการจัดกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ การสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยาและเจตคติทางวิทยาศาสตร์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

4. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 4 สัปดาห์ รวมเวลา 11 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 80/80 หมายถึงเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณภาพ โดยตัวเลข 80 ตัวแรกนั้นหมายถึงประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่มาจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทของแต่ละชุด 80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบท (Post-test)

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งรูปแบบกิจกรรมจะจัดตามวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ มีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) หัวข้อเรื่อง 2) คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับครู 3) คำชี้แจงการใช้กิจกรรม 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5) ใบกิจกรรม 6) ใบความรู้ 7) แบบฝึกหัดและสื่อการเรียนต่าง ๆ โดยครูจะมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ ครูมีการนำเข้าสู่บทเรียนหรือทบทวนความรู้เดิมโดยใช้คำถามหรือยกตัวอย่างสถานการณ์ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้ทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนคำตอบที่นักเรียนแต่ละกลุ่มตอบตามกิจกรรมในชุดกิจกรรมที่ครูกำหนดให้เพื่ออธิบายและสรุปเนื้อหาพร้อมกัน 4) ขั้นขยายความรู้ ในขั้นนี้ครูและนักเรียนจะร่วมกันยกตัวอย่างหรือกรณีศึกษาเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในชุดกิจกรรมที่นักเรียนได้ศึกษา 5) ขั้นประเมินผล ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ท้ายบทเรียนตามขั้นตอนการประเมินผลของเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถของนักเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยสร้างจากเนื้อหา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ

ซึ่งวัดพฤติกรรมด้านสติปัญญาตามแนวคิดของบลูม ใน 6 ระดับ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.23-0.70 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง 0.20-0.93 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 ซึ่งข้อสอบชุดนี้จะใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน หลังเรียน และเป็นข้อสอบสำหรับการคำนวณประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_2)

3. แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์เป็นแบบวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 162) โดยสอบถามผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อความในเชิงนิมานและเชิงนิเสธ ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ 6 ด้าน คือ 1) ความอยากรู้อยากเห็น 2) ความมีเหตุมีผล 3) มีความละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจ 4) มีความเพียรพยายาม 5) ความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น 6) ความซื่อสัตย์โดยแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27-0.5 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการทดลอง

1.1 นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ

1.2 นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ รวมทั้งหมด 11 ชั่วโมง โดยหลังเรียนแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนทุกคนจะต้องทำแบบทดสอบหลังเรียน จากนั้นบันทึกคะแนนเก็บไว้

1.3 หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องระบบต่อมไร้ท่อและแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เก็บข้อมูลของกลุ่มทดลองจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบจำนวน 30 ข้อ

2.2 เก็บข้อมูลจากการตอบแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80 โดยคำนวณค่า E_1 และ E_2

2. วิเคราะห์ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนและทดสอบค่าเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t-test (Dependent samples)

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ 80 จากแบบทดสอบหลังเรียนของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุด

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	คะแนน (ร้อยละ)
1. เรื่อง ต่อมไร้ท่อและต่อมไพเนียล	81.16
2. เรื่องต่อมใต้สมอง ต่อมไทรอยด์และต่อมพาราไทรอยด์	80.23
3. เรื่อง ตับอ่อน ต่อมหมวกไตและต่อมอวัยวะเพศ	80.47
4. เรื่อง ฮอโมนจากรก ต่อมไทมัส ภาวะอาหารและลำไส้เล็ก	92.33
ประสิทธิภาพ 80 ตัวแรก (E_1) = 83.55	

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 ชุด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80 โดยมีค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพตัวแรก (E_1) เท่ากับ 83.55

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ 80 จากแบบทดสอบหลังเรียน (post-test)

แบบทดสอบ	คะแนน (ร้อยละ)
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา	78.68
ประสิทธิภาพ 80 ตัวหลัง (E_2) = 78.68	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม (E_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.68

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์วิชาชีววิทยา

การทดสอบ	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	43	10.88	3.08	18.88*	.000
หลังเรียน	43	23.74	3.06		

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์กับเกณฑ์ระดับดีได้ผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

ด้านของเจตคติทางวิทยาศาสตร์	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ
1. ความอยากรู้อยากเห็น	3.95	.41	ดี	1
2. ความมีเหตุผล	3.89	.35	ดี	3
3. ความละเอียดรอบคอบ	3.68	.46	ดี	5
4. ความเพียรพยายาม	3.77	.53	ดี	4
5. การยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น	3.95	.48	ดี	2
6. ความซื่อสัตย์	3.60	.52	ดี	6
เฉลี่ย	3.81	.37	ดี	

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังจากทีนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ($\bar{X} = 3.81$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) ความอยากรู้อยากเห็น 2) การยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น 3) ความมีเหตุผล 4) ความเพียรพยายาม 5) ความละเอียดรอบคอบ 6) ความซื่อสัตย์

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ได้ผลการวิจัยและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เป็น 83.55/78.68

จากผลการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 ชุด พบว่า

ชุดกิจกรรมทั้ง 4 ชุด มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพตัวแรก (E_1) เท่ากับ 83.55 เนื่องจากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการพิจารณาเนื้อหาตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้กิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนและมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่เหมาะสมแก่ช่วงวัย นอกจากนี้ชุดกิจกรรมทุกชุดได้ผ่านกระบวนการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อตรวจประเมินความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นจึงมีการปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปใช้จริงเพื่อปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับระยะเวลาในการเรียนให้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544, หน้า 61) ได้กล่าวว่าการผลิตชุดการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้นจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นความรู้พื้นฐาน เช่น องค์กรประกอบชุดการสอนและแนวทางการผลิตสื่อการสอนในลักษณะสื่อประสม ตลอดจนการศึกษาตัวอย่างและขั้นตอนการผลิตจึงจะเริ่มลงมือผลิต เช่นเดียวกับแนวคิดของ จันทร์จิรา รัตนไพบูลย์ (2549) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้สร้างจะต้องวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดรายละเอียดของกิจกรรม

และมีการทดลองนำไปใช้เพื่อปรับปรุงให้ชุดกิจกรรมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 ชุดได้นำเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยนักเรียนจะได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มซึ่งมีสมาชิกที่ละความสามารถ ประกอบด้วยนักเรียนเก่งจำนวน 1 คน นักเรียนปานกลาง จำนวน 2 คน นักเรียนอ่อน จำนวน 1 คน โดยแต่ละกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ฝึกให้คิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในกรณีที่นักเรียนเกิดข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจในเนื้อหาและงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติ สมาชิกในกลุ่มสามารถให้คำอธิบายได้ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการร่วมมือที่มุ่งเน้นให้แต่ละบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและร่วมมือกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน (Sharan, 1984 อ้างถึงใน อุษาวดี จันทรสนธิ, 2536, หน้า 87) นอกจากนี้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากแบบทดสอบย่อยเป็นรายบุคคลและนำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่มส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้น โดยนักเรียนมีเป้าหมายร่วมกันคือ ผลงานกลุ่มและรางวัลเป็นผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแต่ละชุดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรุณี ใจหิม (2547) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ เทคนิค STAD ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน โดยการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม เช่นเดียวกับการศึกษาของ นาดศิริ มุพิลา (2554) เรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD เรื่องวิธีเรียงสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมู่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.09 และมีจำนวนนักเรียนร้อยละ 78.05

ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

ทั้งนี้จากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน เพื่อคำนวณค่าประสิทธิภาพตัวหลัง (E_2) พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.68 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เนื่องจากแบบทดสอบหลังเรียนประกอบไปด้วยเนื้อหาย่อยหลายเรื่อง จึงเป็นไปได้ที่นักเรียนจะลืมเนื้อหาของชุดกิจกรรมที่เคยเรียนก่อนหน้านั้นอาจเป็นเพราะนักเรียนจดจำและเข้าใจเพียงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ตนเองได้รับผิดชอบเท่านั้นแต่ไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด จึงเป็นผลให้นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนซึ่งเป็นแบบทดสอบที่วัดทั้ง 6 ระดับตามแนวคิดของบลูมได้ เนื่องจากแบบทดสอบมีความหลากหลายและมีจำนวนข้อสอบมากกว่าข้อสอบท้ายชุดกิจกรรม ส่งผลให้นักเรียนที่ไม่เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนอย่างครอบคลุมไม่สามารถทำข้อสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาร่วมกับที่ปรึกษาและครูผู้สอนวิชาชีววิทยา เพื่อปรับกิจกรรมและเพิ่มสื่อการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจากคำนวณค่าประสิทธิภาพตัวหลัง (E_2) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.68 นั้นพบว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 2.5 % จึงเป็นค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับได้ของเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์

จากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนทำหน้าที่ของตนเองให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน นักเรียนที่เข้าใจเนื้อหามากกว่าจะช่วยอธิบายเนื้อหาในบทเรียนให้กับนักเรียนที่ไม่เข้าใจ ซึ่งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง (Slavin, 1995) ดังนั้น ในการทดสอบทุกครั้งนักเรียนจึงมีแรงจูงใจในการสอบ เพราะสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่ต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลจึงเป็นความสำเร็จของกลุ่ม เป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา ไชโย (2555) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลยงค์ วัชรนิรันดร์ (2549) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องดินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยชุดการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สกาว แสงอ่อน (2546) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง สับปะรดท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเนื่องจากชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์แต่ละชุด เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถสร้างความเข้าใจด้วยตนเองได้

3. เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้การเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์กับเกณฑ์ระดับดี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ เป็นชุดกิจกรรมที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองภายในกลุ่มที่คละความสามารถ เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรักของผู้เรียนต่อการคิด การกระทำและการตัดสินใจในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการปรึกษาหารือกันและร่วมกันวางแผนเพื่อทำกิจกรรมให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีครูกระตุ้นด้วยคำถามที่ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จากบทเรียนเดิม และเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดพิจารณา ไตร่ตรองข้อมูลและมีความรอบคอบในการทำงาน มีการอธิบายและลงข้อสรุปที่ให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปภายในกลุ่มและช่วยเหลือเพื่อนภายในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาอย่างเท่าเทียมกัน เป็นผลให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอันเป็นพื้นฐานของนักวิทยาศาสตร์ เช่น ความอยากรู้อยากเห็น มีความรอบคอบ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีความซื่อสัตย์ เป็นต้น โดยพฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นการแสดงออกของผู้ที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์กับเกณฑ์ระดับดี จากการวิเคราะห์พบว่า หลังจากให้นักเรียนกลุ่มทดลอง ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.81 ($\bar{x} = 3.81$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ความอยากรู้อยากเห็น 2) การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3) ความมี

เหตุผล 4) ความเพียรพยายาม 5) ความละเอียดรอบคอบ 6) ความซื่อสัตย์ซึ่งถือว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิด ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น มีความเพียรพยายาม และรับฟังความคิดของผู้อื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสาข์ ศรีวิไล (2556) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือระดับดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสำหรับการนำไปปรับใช้กับเนื้อหาที่ไม่สามารถทำการทดลองได้ เนื่องจากกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

2. หากนักเรียนได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมหรือการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดสอบความคงทนของความรู้หลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป็นหนทางหนึ่งในการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของกิจกรรมและเนื้อหาในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ควรมีการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในตัวแปรอื่นๆ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ การให้เหตุผล การคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สามารถเชื่อมโยงวิทยาศาสตร์สู่ชีวิตประจำวันให้นักเรียนเห็นผลได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร งามแสง. (2541). *การเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้แบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและการสอนตามคู่มือครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดรธานีพิทยาคม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- จันทร์จิรา รัตนไพบูลย์. (2549). *การพัฒนาชุดกิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแบบเป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชามัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

- จรรยา สมศรี. (2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความตระหนักถึงคุณธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแสดงวิทยาศาสตร์ที่สะท้อนความรู้คู่คุณธรรม. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2520). ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลยงค์ วัชรนิรันดร์. (2549). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ดิน ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นาถศิริ มุพลา. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD เรื่องวิธีเรียงสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมู่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วันวิสาข์ ศรีวิไล. (2556). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องพีช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สกาแว แสงอ่อน. (2546). การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง สับปะรดท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2541). วิกฤตการณ์วิทยาศาสตร์ศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึก. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- องอาจ นัยพัฒน์ และนันทน์ภัส พลเตมา. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาผ่านเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 18(1), 112-113.
- อรุณี ใจหิม. (2547). ผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัจฉรา ไชโย. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์, 23(3), 151-161.
- อุษาวดี จันทร์สนธิ. (2536). การวิจัยวิธีสอนเพื่อการเรียนแบบร่วมมือกัน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Ausubel, D. P. (1963). Cognitive structure and the facilitation of meaningful verbal learning. *Journal of Teacher Education, 14*, 217-222.

Lord, T. R. (2001). 101 Reasons for using cooperative learning in biology teaching. *The American Biology Teacher, 63*, 30-38.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: theory, research and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Thomas J. W. (2000). Cooperative student activities as learning devices. *Chem, 72*(7), 293-295.

การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องโภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

Developing a Co-Curricular Educational Package on the Nutrition and Exercise for Primary Level Students

ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณัฐันต์*

ดร.สุกัญญา เจริญวัฒนะ**

ดร.กนก พานทอง***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนประถมศึกษา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมและกลุ่มที่ไม่ใช้ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ห้องละ 30 คน โรงเรียนวัดดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนสฤติเดช อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนอนุบาลบ้านบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย จำนวน 5 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวเลือกปรนัยจำนวน 25 ข้อ และแบบวัดความพึงพอใจ มีลักษณะมาตรฐานประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 84.93/79.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนดไว้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย (กลุ่มทดลอง) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย พบว่า โดยรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจระดับดีมาก

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร/ ภาวะโภชนาการ/ การออกกำลังกาย/ นักเรียนระดับประถมศึกษา

Abstract

The purpose of the research was to 1) create and develop extracurricular activities about nutrition and exercise for primary students 2) compare the students' learning achievement before and after use of the extracurricular activities 3) compare the students' learning achievement between the control group and the experimental group and 4) investigate the students' satisfaction towards the teaching activities.

The research samples were grade 5 primary school students, semester 1, academic year 2014 who belonged to the Primary Educational Service Area Office in the Eastern region. The sampling strategy used was Cluster Random Sampling by using four provinces as random units, like Chanthaburi, Chonburi, Rayong and Chacheongsao. The random samples were chosen by taking a draw and the random units were four primary schools: Wat Don Thong School in Chacheongsao province, Saritdidet School in Chanthaburi province, Anubanbangpra School in Chonburi province and Anubanrayong School in Rayong province. The subjects were chosen by a draw at random and were divided into the experimental group and the control group, with thirty students for each group.

The research tool was composed of extracurricular activities: five activities of nutrition and exercise, a teaching plan, twenty-five items of a multiple choice achievement test and ten items of the measurement of satisfaction. The data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test.

The research outcomes found that

1. The extracurricular activities on nutrition and exercise were effective at 84.93/79.73 which was higher than determined 75/75 standard criterion.

2. The learning achievement of grade 5 primary school students using the extracurricular activities on nutrition and exercise scored higher after the treatment significantly at level $p = .05$.

3. The grade 5 primary school experimental students' learning achievement using the extracurricular activities on nutrition and exercise scored higher than the control group significantly at level $p = .05$.

4. The result of the investigation of grade 5 primary student's satisfaction toward the extracurricular activities on nutrition and exercise topic found that, overall, grade 5 primary

students reported satisfaction toward the extracurricular activities on nutrition and exercise at a very good level.

Keywords: Co-curricular educational package/ nutritional status/ exercise/ primary education

บทนำ

สุขภาพหรือสุขภาวะ หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา หรือจิตวิญญาณ สุขภาพหรือสุขภาวะ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เชื่อมโยงกับทุกมิติของชีวิต ซึ่งทุกคนควรได้เรียนรู้เรื่องสุขภาพเพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมีเจตคติ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม รวมทั้งการมีทักษะในการปฏิบัติด้านสุขภาพจนเป็นกิจนิสัยอันจะส่งผลให้สังคมโดยรวมมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) ทั้งนี้ สุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) ระบุข้อกำหนดที่เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปพึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย เพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ และสังคม ซึ่งกำหนดไว้ 10 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 60) คือ 1) ดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด 2) รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง 3) ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังขับถ่าย 4) กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีฉูดฉาด 5) งดบุหรี่ สุรา สารเสพติด การพนัน และการล่าสัตว์ทางเพศ 6) สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น 7) ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท 8) ออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี 9) ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ และ 10) มีสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสรรค์สังคม

พฤติกรรมสุขภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการป้องกัน การสร้างเสริม การรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพ อันมีผลต่อภาวะสุขภาพของบุคคล จากการศึกษาพบว่า องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1998 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 1) ได้เริ่มรณรงค์ให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนัก

ถึงแนวโน้มของการทำให้ประชากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ในแนวคิดซึ่งเรียกว่า ความฉลาดทางสุขภาพ (Health Literacy) โดยให้ความหมายว่าเป็นทักษะทางสังคมและปัญญาซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจและความสามารถของบุคคล เพื่อให้เข้าถึง เข้าใจ และใช้สารสนเทศที่ได้รับ เพื่อส่งเสริมและดำรงรักษาสุขภาพ ซึ่งศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 4) ให้แนวคิดว่า “ความฉลาดทางสุขภาพ คือ ความเป็นสุขอย่างฉลาด” เกิดขึ้นได้โดยวิธีเรียนรู้ที่จะดำเนินไปตลอดชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Learn) หรือการฝึกฝนให้รู้วิธีที่จะเข้าใจ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) หรือการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อม การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) หรือการมีส่วนร่วมและร่วมมือกับผู้อื่นในกิจการทั้งปวงของมวลมนุษย์ และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) หรือการมีสติปัญญาไหวพริบในการเข้าใจโลกรอบตัว มีความรู้สึกรู้คิดและจินตนาการที่จำเป็น ประพฤติตนด้วยความรับผิดชอบและอย่างเป็นธรรม ซึ่งระบบการศึกษาที่มีส่วนสำคัญที่จะต้องได้รับการร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะความฉลาดทางสุขภาพจะมีผลทางตรง ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมด้านสุขภาพเปลี่ยนแปลง

การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวและกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ในระดับการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน โดยมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นตัวกำหนด ซึ่งมีสาระที่ต้องจัดการเรียนการสอน 5 สาระ คือ สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค และสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต โดยกำหนดคุณภาพของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา กล่าวคือเมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนต้องมีความเข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และรู้จักดูแล้วยวะที่สำคัญ เข้าใจธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม แรงขับทางเพศของชายหญิง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยรุ่น สามารถปรับตัวและจัดการได้อย่างเหมาะสม เห็นคุณค่าของการมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นสุขมีความภูมิใจและเห็นคุณค่าในเพศของตน ปฏิบัติสุขอนามัยทางเพศได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพและการเกิดโรค อุบัติเหตุ ความรุนแรง สารเสพติด และการถูกล่วงละเมิดทางเพศ มีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานและการควบคุมตนเองแบบผสมผสาน สามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมทางกาย เกม การละเล่นพื้นเมืองกีฬาไทย กีฬาสากล มีน้ำใจนักกีฬา โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา สิทธิ และหน้าที่ของตนเอง และสามารถวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมทางกาย กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย เพื่อสุขภาพได้ตามความเหมาะสมและความต้องการเป็นประจำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2-4)

จากการพิจารณาสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ยังขาดสาระเรื่องโภชนาการและการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ควรปลูกฝังและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ภาวะโภชนาการเกินเป็นภัยเงียบที่คุกคามสุขภาพของคนในยุคปัจจุบันเนื่องจากมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย ซึ่งเป็นสาเหตุของโรค

ไม่ติดต่อเรื้อรังหรือโรคสังขารเสื่อมก่อนวัยอันควรและเป็นปัญหาที่พบมากขึ้นทั่วโลก คนไทยมีแนวโน้มในการมีภาวะโภชนาการเกินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลายประการ เช่น การมีพฤติกรรมการบริโภคที่มากเกินความต้องการของร่างกาย ซึ่งพบได้ในทุกเพศทุกวัย จากการชอบอาหารที่มีรสหวาน เค็ม มีไขมันสูง การรับประทานอาหารจานด่วน อาหารประเภททอด ขนมขบเคี้ยว เครื่องดื่มที่มีรสหวานประเภทน้ำอัดลม นอกจากนั้นยังพบในการรับประทานในปริมาณที่มากเกินไป และการรับประทานหลายมื้อต่อวัน มีการเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดลงซึ่งเป็นผลให้มีพลังงานเหลือสะสมเป็นไขมันมากขึ้น ปัจจัยทางพันธุกรรม และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมก็มีผลต่อภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนเช่นเดียวกันปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอยู่แต่ในบ้านดูโทรทัศน์ ไม่มีโอกาสออกไปเล่นนอกบ้าน การมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่อาศัยเครื่องผ่อนแรง (ดุยพิทักษ์, 2550, หน้า 34) กัลยา กิจบุญชู (2554, หน้า 1) กล่าวถึงประชากรวัยเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาว่า 5 ล้านคน มีปัญหาโรคอ้วน นักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตเมือง มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ถึงร้อยละ 15.40 ความอ้วนจะเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคมะเร็ง และโรคเรื้อรังต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีการตื่นตัวเกี่ยวกับความสำคัญของการเคลื่อนไหวและออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยธรรมชาติเด็กมีการเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในชีวิต เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นการเคลื่อนไหวร่างกายจะลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้หญิง และเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่บางคนมีนิสัยติดตัวที่รักษารอกำลังกาย

นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 และ 6 เป็นวัยเด็กตอนกลาง ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญซึ่งควรบังเกิดในช่วงนี้คือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ หัดทำอะไรด้วยตนเองได้ เรียนรู้ที่จะเล่น เรียนและทำงานกับเพื่อนร่วมวัย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553, หน้า 261) และสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2548, หน้า 86) กล่าวว่า

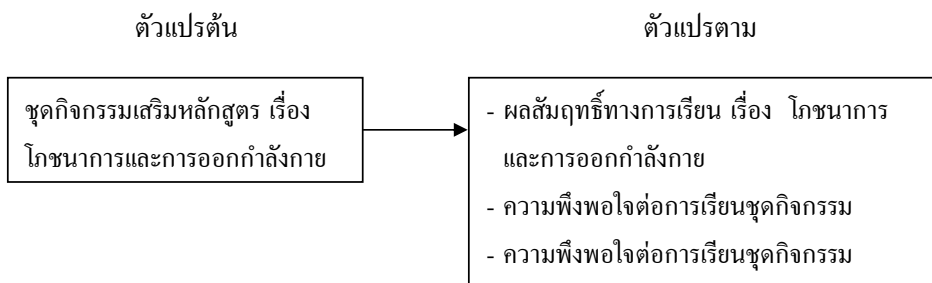
เด็กวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่จะใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อน และเริ่มเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ รู้จักให้และรับ จะใช้เวลากับเพื่อนร่วมวัยมากขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า วัยประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความสุข ความพึงพอใจเกี่ยวกับวัยของตน ตรงข้ามกับเด็กวัยรุ่น ซึ่งไม่มีความพึงพอใจในวัยของตน จึงเป็นการไม่ยากที่ครูจะช่วยเด็กวัยนี้ให้มีความสุข นอกจากนี้นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 และ 6 มีอายุระหว่าง 11-13 ปี เป็นช่วงที่มีพัฒนาการเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อย่างมากและส่งผลต่อการปรับตัวและการดำเนินชีวิต การเรียนการสอนในห้องเรียนอาจไม่เพียงพอต่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเรื่องโภชนาการและการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญที่จะเป็นหลักคิดที่ถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติต่อไป การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในเรื่องโภชนาการและการออกกำลังกาย จึงมีความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และตระหนักถึงความสำคัญของภาวะโภชนาการและการออกกำลังกาย เพื่อนำไปสู่

เป้าหมายการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกายสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดกิจกรรมเสริม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียง จาก 7 จังหวัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นหน่วยการสุ่มจำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา แล้วสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากโดยมีหน่วยการสุ่มเป็นโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 4 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนวัดดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

โรงเรียนสฤณีเดช อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนอนุบาลบ้านบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยมีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน เรียนด้วยชุดกิจกรรมฯ และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ซึ่งไม่ได้เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นนักเรียนห้องที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Non-Randomized Control Group Pretest-Posttest Design ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 52)

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
ทดลอง	O_{1E}	X	O_{2E}
ควบคุม	O_{1C}		O_{2C}

เมื่อ

X คือ ตัวแปรจัดกระทำ Treatment คือการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

O_{1E} คือ การทดสอบก่อนใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Pretest) ในกลุ่มทดลอง (Experimental)

O_{2E} คือ การทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Posttest) ในกลุ่มทดลอง (Experimental)

O_{1C} คือ การทดสอบก่อนเรียนแบบปกติ (Pretest) ในกลุ่มควบคุม (Control)

O_{2C} คือ การทดสอบหลังเรียนแบบปกติ (Posttest) ในกลุ่มควบคุม (Control)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ชุด พร้อมแผนการจัดการเรียนรู้รวมเวลา 16 ชั่วโมง ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมที่ 1 อาหารดีมีประโยชน์ เวลา 2 ชั่วโมง ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่องเล่าสำหรับเด็ก ๆ เวลา 2 ชั่วโมง ชุดกิจกรรมที่ 3 การออกกำลังกายคืออะไร เวลา 4 ชั่วโมง ชุดกิจกรรมที่ 4 การวางแผนให้สมดุล เวลา 4 ชั่วโมง และ ชุดกิจกรรมที่ 5 ชีวิตจริงหนูทำได้เวลา 4 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินมีความเหมาะสมระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.60$) และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยนำมาทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีนักเรียนเก่งปานกลางอ่อน (1:2:1) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามเกณฑ์ 75/75 ผลการหาประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 84.93/79.73

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกายก่อนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 25 ข้อ มีค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.33-0.73 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.24-0.65 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.78

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 ข้อ ที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อพิจารณาโครงร่างการวิจัย

เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการทดลอง และกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขอความร่วมมือกับโรงเรียนที่จะทำการศึกษาดูหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และโรงเรียนที่ทำการทดลอง

3. ทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ และหาประสิทธิภาพ

4. นำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยมีการชี้แจงรายละเอียด และอธิบายการจัดการจัดการการเรียนรู้ และทำการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย (Pre-test)

5. นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองใช้เวลาในการเรียนชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม ไม่มีการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

6. นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย (Post-test) และให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างจุดประสงค์กับชุดกิจกรรม ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบคูเดอริชาร์สัน ($KR-20$)

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกัน (*t-test Independent*) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (สัมพันธ์กัน) โดยใช้การทดสอบที (*t-test Paired Samples*)

สรุปและอภิปรายผล

1. ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.93/79.73 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งแสดงว่า ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย ถูกสร้างขึ้นอย่างมีระบบ และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบสาระและมาตรฐานการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หนังสือและคู่มือครู รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากนั้นทำการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และทำการคัดเลือกบทเรียนโดยนำเนื้อหา เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย มาจัดเป็นชุดกิจกรรม และกำหนดรูปแบบของชุดกิจกรรม

โดยได้ปรับปรุงแนวคิดการสร้างชุดกิจกรรมของ บุญแก้ว ครอบหาเวช (2542, หน้า 95-97) บุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 95-96) และ คาร์ดาเรลลี (Cardarelli, 1973, p. 150) นอกจากนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดกิจกรรมยังเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษา เช่น บทบาทสมมติ เกม เพลง กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีทัศนคติที่ดีต่อทางโภชนาการและการออกกำลังกาย (ทิศนา แฉมมณี, 2554, หน้า 270-320) การออกแบบกิจกรรมยังสอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กวัยประถมศึกษา กล่าวคือ กิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรม นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้ใช้ความสามารถของตนเอง มีความสนุกสนานในการเรียนรู้ ซึ่งในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความต้องการที่จะทำกิจกรรม และการทำงานรวมกลุ่มกับเพื่อน เป็นวัยที่มีความสุข มีความพึงพอใจเกี่ยวกับวัยของตนเอง (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2548, หน้า 82-86) ดังนั้นชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ก่อนเรียนและหลังเรียน (กลุ่มทดลอง ทั้ง 4 โรงเรียน)

	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	\bar{X}	D	t	p-value
โรงเรียนที่ 1	หลังเรียน	30	19.80	3.33	14.03*	.000
	ก่อนเรียน	30	9.23	3.18		
โรงเรียนที่ 2	หลังเรียน	30	17.60	1.65	10.87*	.000
	ก่อนเรียน	30	13.67	2.10		
โรงเรียนที่ 3	หลังเรียน	30	17.30	2.83	6.70*	.000
	ก่อนเรียน	30	13.30	2.34		
โรงเรียนที่ 4	หลังเรียน	30	15.33	3.58	6.93*	.000
	ก่อนเรียน	30	11.50	2.84		

$df = 29, * p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 4 โรงเรียน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการ และการออกกำลังกาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยดังที่ปรากฏตามตารางที่ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมเป็นขั้นตอนและกระบวนการ นอกจากนักเรียนจะได้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องโภชนาการ คุณค่าและประโยชน์ของอาหาร การออกกำลังกายแล้ว นักเรียนยังสามารถเชื่อมโยงความรู้เรื่องโภชนาการ และการออกกำลังกาย สามารถวางแผนดูแลตนเอง ด้านโภชนาการและการออกกำลังกาย สามารถฝึกปฏิบัติตนเองให้มีภาวะโภชนาการและการออกกำลังกายได้อย่างถูกต้อง ที่สำคัญที่สุดนักเรียนมีความตระหนักเห็นคุณค่าในการเลือกรับประทานอาหาร และออกกำลังกายอย่างสมดุล กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้ง 5 ชุดกิจกรรม ถูกออกแบบกิจกรรมโดยเริ่มจากเนื้อหาง่ายไปยาก กิจกรรมมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน นักเรียนได้ค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากเพื่อน จากการทำงานกลุ่มและจากการอภิปราย กล่าวคือกิจกรรม

ทั้งหมด ผู้วิจัยออกแบบโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิด การปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ชุดกิจกรรมที่ 3 ใช้เพลงเป็นสื่อในการเรียนการสอน มีการสาธิตการเคลื่อนไหวร่างกายแบบต่าง ๆ และมีการเข้ากลุ่มเพื่อออกแบบท่าเต้นประกอบเพลงจังหวะหัวใจ ทำให้นักเรียนสนุก ได้ความรู้ เรื่อง การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย การเรียนรู้จึงมีความหมายและมีความสำคัญต่อนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน ชุดกิจกรรมที่ 4 เป็นกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นักเรียนได้มีการวางแผนจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากเนื้อหา เรื่อง ขั้นตอนการกินอย่างไรไม่อ้วน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา เขมมณี (2554, หน้า 225-236) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นด้านพุทธิพิสัย เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด นอกจากนี้ ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง ชีวิตจริงหนูทำได้ นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ วาดภาพและเขียนรายละเอียดเพื่อจัดทำป้ายนิเทศ กล่าวคือนักเรียนได้ประยุกต์ ความรู้ ความคิด และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิต

ประจำวัน สอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านจิตพิสัยที่พัฒนานักเรียนด้านความรู้สึก เจตคติ มี ค่านิยมที่ดีและสามารถปฏิบัติตนด้านโภชนาการและ การออกกำลังกายอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้อง กับรูปแบบการสอนการพัฒนาด้านทักษะพิสัย ที่เน้น การปฏิบัติการลงมือกระทำ การปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2554, หน้า 237-239) ผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับงาน วิจัยการสร้างชุดกิจกรรมรูปแบบวิธีสอนของ วดีรัตน์ ศรีวงษ์ธรรม (2553) ที่พบว่า กิจกรรมการสนับสนุนการ ออกกำลังกายของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับอัตราภาวะ โภชนาการเกิน ของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา นุชรี หินจำปา (2552) ได้สร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ผลของการศึกษา พบว่า ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมด้านความรับผิดชอบต่อ การมีสัมพันธภาพ การแสดงความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก วันวิสาข์ ศรีวิไล (2556) ได้สร้างชุด กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การ สอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับ ศักดา พิมพ์แก้ว (2552) ได้สร้างชุด กิจกรรมกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ครอบครั และพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษา พบว่า มีประสิทธิภาพ 83.70/81.81 ซึ่งเป็น

ไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดุษฎี พงษ์พิทักษ์ (2550) ศึกษา รูปแบบการควบคุมภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาได้นำเสนอ รูปแบบฯ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ 1) ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การควบคุมภาวะโภชนาการ เกินของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย” แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบอาหารของ โรงเรียน ผู้ปกครองและเด็กนักเรียน 2) ผู้ปกครองและครู จัดอาหารที่ครบถ้วนมีปริมาณพอดีทั้งที่บ้านและโรงเรียน 3) ผู้ปกครองและครูจัดกิจกรรมการออกกำลังกายที่ ถูกต้องทั้งที่บ้านและโรงเรียน 4) เด็กนักเรียนบริโภคอาหาร ถูกต้อง ออกกำลังกายทั้งที่บ้านและโรงเรียน บันทึกทุกวัน และส่งสมุดบันทึกฯ ให้ผู้ปกครองและครูประจำชั้นเพื่อ การตรวจสอบ และสุณีย์ ปินทรายมูล (2552) ศึกษา ผลของการปรับพฤติกรรมในการออกกำลังกายและการ บริโภคอาหารของนักเรียนประถมศึกษาที่มีน้ำหนักเกิน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการปรับ เปลี่ยนพฤติกรรมในการออกกำลังกายและการบริโภค อาหาร สรุปผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกายในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบตามหลักการ ทฤษฎี และ สอดคล้องกับวิจัยดังที่กล่าวมา จึงทำให้ผลการวิจัยเป็น ไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับกลุ่มที่ เรียนแบบปกติชุดกิจกรรมเสริม เรื่อง โภชนาการและ การออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กับกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติ ทั้ง 4 โรงเรียน

โรงเรียนที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	\bar{X}	D	t	p-value
1	กลุ่มทดลอง	30	19.80	3.33	11.03*	.000
	กลุ่มควบคุม	30	10.57	3.16		
2	กลุ่มทดลอง	30	17.60	1.65	5.95*	.000
	กลุ่มควบคุม	30	14.63	2.17		
3	กลุ่มทดลอง	30	17.30	2.83	2.77*	.008
	กลุ่มควบคุม	30	15.07	3.39		
4	กลุ่มทดลอง	30	15.33	3.58	5.64*	.000
	กลุ่มควบคุม	30	10.47	3.08		

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย (กลุ่มทดลอง) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย (กลุ่มทดลอง) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกโรงเรียนทั้งนี้เพราะกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นระยะเวลา 16 ชั่วโมง กิจกรรมต่าง ๆ เป็นประสบการณ์ตรง มีกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกกระบวนการคิดจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมสอดคล้องกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาในระดับประถมศึกษาที่จะเข้าใจความหมาย รายละเอียดต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล เข้าใจบทเรียน ภาษา มีความคิดรวบยอด และควรได้รับการส่งเสริมให้ได้พัฒนาตามศักยภาพของตน (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2548, หน้า 82-86) เด็กวัยระดับประถมศึกษาควรได้รับการพัฒนาตามความสามารถที่แท้จริง

บทเรียนเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัว ไม่ซับซ้อน และครูควรมีบทบาทสำคัญที่ต้องช่วยเหลือและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และพฤติกรรมที่เหมาะสม (พรธณี ช.เจนจิต, 2545, หน้า 133-137) นอกจากนี้ ในชุดกิจกรรมถูกออกแบบให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ ได้ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย จึงทำให้มีพฤติกรรมในการดูแลตนเองถูกหลักโภชนาการและการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับ แฮร์โรว์ (Harrow, 1972, pp. 96-99 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2554, หน้า 245-246) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ทางด้านทักษะเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก การวิจัยครั้งนี้กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้การเรียนรู้จากชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะถือว่านักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี จากผลของการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ากลุ่มทดลอง เนื่องจากเด็กวัยระดับประถมศึกษา ยังต้องการคำชี้แนะจากครู และผู้ปกครอง ยังไม่สามารถควบคุมให้ตนเองมีแบบแผนและพฤติกรรม ภาวะโภชนาการและการออกกำลังกายได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษฎี พงษ์พิทักษ์ (2550) ได้เสนอรูปแบบการควบคุมภาวะโภชนาการเกิน

ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า กิจกรรมที่ 2 ผู้ปกครองและครูจัดอาหารที่ครบถ้วน มีปริมาณพอดีทั้งที่บ้านและโรงเรียน และกิจกรรมที่ 3 ผู้ปกครองและครูควบคุมดูแลเรื่องอาหารและการออกกำลังกายที่ถูกต้องทั้งที่บ้านและโรงเรียน นอกจากนี้ ศุภชัย สมนวน และ รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ (2556) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ และเจตคติต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนของกลุ่มที่เรียน โดย

ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มมี ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ .05

4. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ต่อการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		แปลความหมาย
		\bar{X}	SD	
1	เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.53	0.66	ดีมาก
2	เนื้อหาแต่ละเรื่องเรียงจากง่ายไปยาก	4.32	0.67	มาก
3	เนื้อหาในชุดกิจกรรมเหมาะสมกับนักเรียน	4.42	0.79	มาก
4	กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีกิจกรรมที่หลากหลาย	4.60	0.66	ดีมาก
5	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมกระบวนการคิด	4.35	0.66	มาก
6	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.53	0.69	ดีมาก
7	สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.31	0.73	มาก
8	สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เรียนรู้เนื้อหาได้ง่ายขึ้น	4.32	0.87	มาก
9	แบบฝึกหัดในแต่ละชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่จัดกิจกรรม	4.30	0.70	มาก
10	นักเรียนได้เรียนรู้ ภาวะโภชนาการและการออกกำลังกายอย่างมีความสุข	4.43	0.70	มาก
โดยรวม		4.61	0.42	ดีมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีกิจกรรมที่หลากหลาย เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้มีความเหมาะสม และกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีความพึงพอใจในระดับ ดีมากตามลำดับ ส่วนเนื้อหาแต่ละเรื่องเรียงจากง่ายไปยาก เนื้อหาในชุดกิจกรรมเหมาะสมกับนักเรียน กิจกรรม การเรียนรู้ส่งเสริมกระบวนการคิด สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม สื่อประกอบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เนื้อหาได้ง่ายขึ้น แบบฝึกหัดในแต่ละชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่จัดกิจกรรม และนักเรียนได้เรียนรู้ ภาวะโภชนาการและการออกกำลังกายอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในระดับมากตามลำดับ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบดังกล่าวเนื่องมาจากผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ คำนี้ถึงนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข บทเรียนมีความหมาย เชื่อมโยงกับประสบการณ์ และชีวิตจริง เอกสารประกอบมีรูปภาพ สอดคล้องกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์และสังคม ที่ระบุว่านักเรียนวัยประถมศึกษาชอบกิจกรรม เป็นวัยที่เต็มไปด้วยความร่าเริง แจ่มใส จะสนุกสนานกับการเล่น (สุรางค์ ใ้วตระกูล, 2548, หน้า 82-86) ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนิ หินจำปา (2552) ศึกษาผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้ชุดกิจกรรม ผลการศึกษาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด วัชรินทร์ กาวีชา (2548) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 พบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนมีเจตคติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ วันวิสาข์ ศรีวิไล (2556) ได้ศึกษาวิจัยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง พืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับดี

ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นชุดกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยสื่อและกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง มาประกอบกันซึ่งมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองอย่างเป็นระบบตามคู่มือและแผนการจัดกิจกรรม มีระยะเวลา 16 ชั่วโมง ซึ่งเป็นไปตามกรอบและแนวคิดการวิจัย ผลการศึกษาจึงได้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นต้นแบบสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นต้นแบบและเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ ทั้งนี้ควรศึกษาคู่มือ กระบวนการจัดกิจกรรม เตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ และดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนและระยะเวลาที่ระบุไว้ในแผนการจัดกิจกรรม นอกจากนี้สถานศึกษาต่างๆ ควรดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกายเป็นประจำทุกปีการศึกษา และควรจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เช่น จัดนิทรรศการโครงการประกวดคำขวัญ เป็นต้น อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ติดตามผล เพื่อศึกษาพฤติกรรม เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย และระดับมัธยมศึกษา หรือสร้างนวัตกรรม เรื่อง โภชนาการและการออกกำลังกาย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต (Internet) อีเลิร์นนิ่ง (E-learning) เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน คณะครู และนักเรียนทุกโรงเรียน ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยา กิจบุญชู. (2554). แนวทางการส่งเสริมการออกกำลังกายในโรงเรียน. นนทบุรี: กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณหญิง พงษ์พิทักษ์. (2550). การนำเสนอรูปแบบการควบคุมภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 1(1), 32-41.
- ทิสนา เขมมณี. (2554). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์.
- นุชนี หินจำปา. (2552). การใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). นวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรินติ้ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรณี ช.เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เสริมสิน ปริเพรส ซิสเต็ม.
- วดีรัตน์ ศรีวงศ์วรรณ. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอัตราการเกินของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชรินทร์ กาวีชา. (2548). การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วันวิสาข์ ศรีวิไล. (2556). สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบผสมผสานระหว่างวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศักดิ์ดา พิมพ์แก้ว. (2552). *การสร้างชุดกิจกรรมกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ครอบครัวและเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศัลยา คงสมบูรณ์เวช. (2545). *กระแสน้ำไหลเชี่ยว: การอบรมนักกำหนดอาหาร: การรับรองคุณภาพ โรงพยาบาลและงานโภชนาการ*. กรุงเทพฯ: ชมรมนักกำหนดอาหาร.
- ศุภชัย สมนวน และรุ่งฟ้า กิติญาณัฐสันต์. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 9(1), 119- 133.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แนวทางพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และ ครอบครัว*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- Cardarelli, S. M. (1973). *Individualized instruction programmed and material*. Englewood Cliffs, NJ: Macmillan.
- Gibson, R. S. (1990). *Principles of nutritional assessment*. NY: Oxford University.
- Lock, K., Pomerleau, I., Casuer, L., & McKee, M. (2004). Low fruit and Vegetable consumption. In M. Ezzati, et al. (Eds.) *Comparative Quantification of Health Risks, Global and Regional Burden of Disease Attributable to Selected Major Risk Factors*. Geneva: World Health Organization.

**การส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออก***

**The Competency Promotion
of Chinese Language Eachers in Secondary Schools
in The Eastern Region of Thailand**

วัลภา พงษ์พันธ์**

ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ***

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก 2) ศึกษารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก และ 3) ศึกษาวิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 72 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 113 คน ครูสอนภาษาจีน จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และการสัมภาษณ์เชิงลึกครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก จำนวน 10 คน รวมทั้งการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารแผนการสอนภาษาจีน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้บริหารศูนย์ภาษาจีน ผู้ประกอบการธุรกิจการสอนภาษาจีนเอกชน ครูสอนภาษาจีนสัญชาติจีนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาจีนในประเทศไทยมากกว่า 10 ปี และครูสอนภาษาจีนดีเด่น จำนวน 8 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกรายด้านตามสมรรถนะหลักมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และสมรรถนะประจำสาขางานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานของครูสอนภาษาจีนในภาคตะวันออก ตามสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสาขางานไม่แตกต่างกัน

2. รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกตามสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสาขางาน มีดังนี้ 1) พัฒนาความรู้ 2) พัฒนาทักษะภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 3) พัฒนาเทคนิคการสอน

*คุณุณีนิพนธ์ปรัชญาคุณุณีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาคุณุณีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

และผลิตสื่อ 4) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น 5) พัฒนาทักษะการวิจัยและการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน 6) สร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

3. วิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ตามสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ในระดับโรงเรียน มี 3 วิธี คือ 1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) จัดโครงการภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 3) จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่วนระดับนโยบาย มี 4 วิธี คือ 1) จัดตั้งสถาบันพัฒนาการสอนภาษาจีน 2) จัดตั้งเครือข่ายครูสอนภาษาจีน 3) ส่งเสริมครูและโรงเรียนต้นแบบ 4) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างไทยจีน

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the performance competency of Chinese language teachers in secondary schools in the Eastern Region of Thailand; 2) the model for competency promotion of Chinese language teachers; and 3) the competency promotion of Chinese language teachers. The sample consisted of 72 chairs of the subject group of foreign languages, 113 teachers from the foreign languages subject group, and 108 Chinese language teachers. The instruments used for the data collection were a five-level rating scale questionnaire and an in-depth interview for 10 Chinese language teachers in the Eastern Region of Thailand. 8 of focus group approach was employed among the Chinese program directors, secondary school directors, Chinese program administrators, entrepreneurs of private business in teaching Chinese, Chinese native teachers having more than 10 years of Chinese teaching experience in Thailand, and the most outstanding Chinese language teachers.

The results revealed as follows:

1. The existing situation of the competency performance of the Chinese language teachers in secondary schools in the Eastern Region of Thailand, as a whole, was rated at a high level of competency. When considering each particular aspect of core competency, it was also found that the quality of Chinese language teachers was rated at a high level, and at a medium level in the aspect of functional competency. No significant differences were found from the comparison of the opinions towards the existing competency performance of the Chinese language teachers in secondary schools in the Eastern Region of Thailand between the aspects of core competency and functional competency.

2. The model for competency promotion of Chinese language teachers in secondary schools in the Eastern Region of Thailand classified according to the core competency and functional competency included: 1) knowledge development; 2) Chinese language communicative skills development; 3) teaching technique and instruction material development; 4) local curriculum development; 5) research skills and classroom activities development; and 6) attitude enhancement for teaching profession.

3. The promotion competency of Chinese language teachers in secondary schools in the Eastern Region of Thailand classified according to the core competency and functional competency should be carried out as follows:

As for school policy: 1) learning exchange forum arrangement; 2) Chinese language communicative skills project management; and 3) learning resources and media management.

As for the government policy: 1) establishment of an institute for development of Chinese language; 2) building up the network for Chinese language teachers; 3) promotion of the best model for Chinese language teachers and schools; and 4) enhancement of the cooperation between Thailand and China.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระบบการศึกษาของประเทศไทยกำลังได้รับการนิยมน้อยมากในปัจจุบันนี้ เนื่องจากกระแสของความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจีนที่กำลังก้าวไปอย่างรวดเร็ว การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันอย่างใกล้ชิดระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน ซึ่งดำเนินการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ยังทำให้เกิดความร่วมมือต่อกันอันดีในหลายด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ประเทศไทยได้ส่งนักศึกษาส่วนหนึ่งไปเรียนภาษาจีนที่ประเทศจีน และนักศึกษาจีนโดยเฉพาะในมณฑลทางใต้ของประเทศไทยก็เริ่มสนใจมาเรียนภาษาไทย ด้านครูอาจารย์ ประเทศจีนได้มีการจัดส่งครูอาสาสมัครจากประเทศจีนมาเป็นครูสอนภาษาจีนให้กับนักเรียนในประเทศไทย ด้านเศรษฐกิจประเทศไทยกับประเทศจีนได้ทำความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการค้าขายระหว่างประเทศ ที่มีการสร้างสาขาธุรกิจย่อยระหว่างกัน การสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรม (เหวย ซิน, 2553, หน้า 67-68) ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้ ประเทศไทยมีความจำเป็น ต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อรองรับความร่วมมือเหล่านี้ โดยเฉพาะในภาคกลางและภาคตะวันออก ถือเป็นภาคที่มีการลงทุนทางการค้าและอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็น

ในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนเหล่านี้

กระทรวงศึกษาธิการ เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถด้านภาษาจีน จึงกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านสังคม เศรษฐกิจและและการลงทุนให้กับคนไทยชาติ โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนชาวไทยมีความรู้ภาษาจีน สามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสาร ใช้ในการแสวงหาความรู้ และใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาเปิดสอนภาษาจีนมากขึ้นทุกระดับชั้น โดยเฉพาะในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 และกำหนดให้นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนทุกคนได้เรียนภาษาจีนอย่างมีคุณภาพ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามสัดส่วนคือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ในทุกช่วงชั้นเรียน (อุทัยวรรณ เฉลิมชัย, 2552, หน้า 2)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก เพื่อให้ครูสอนภาษาจีนสามารถนำรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะ และวิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนเป็นแนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถตามสมรรถนะและ

สามารถนำความรู้ ความสามารถเหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง
3. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 7 จังหวัด ประกอบด้วย ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว ตราด และจันทบุรี
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 82 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 160 คน ครูสอนภาษาจีน จำนวน 153 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 72 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 113 คน ครูสอนภาษาจีน จำนวน 108 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

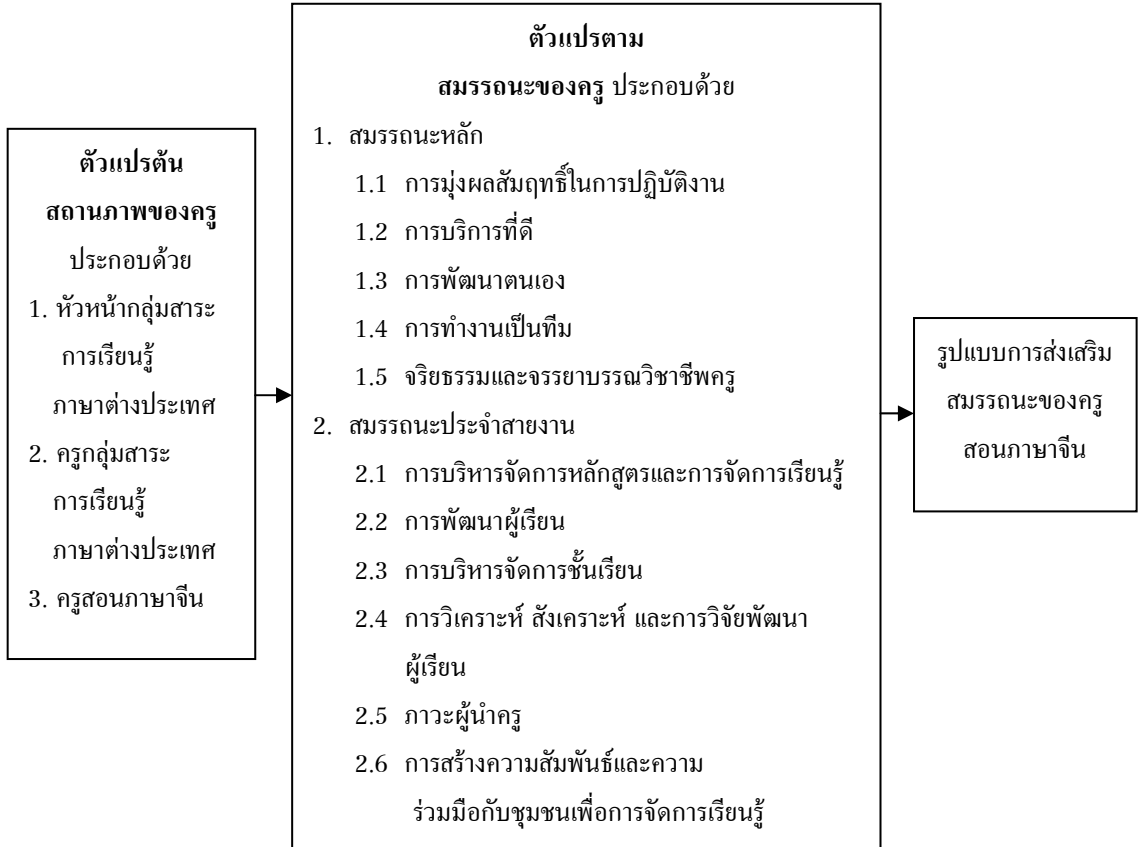
ตัวแปรต้น ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูสอนภาษาจีนจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย เดือน กันยายน พ.ศ. 2555 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานของครูสอนภาษาจีนตามสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน

1.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1.2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม

1.2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

1.3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ *F-test*

2. ศึกษารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.1 สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูสอนภาษาจีน ระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 10 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีลักษณะเป็นแบบข้อคำถามปลายเปิด

2.3 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์ การจดบันทึก และตีความและสรุปข้อมูล

3. ศึกษาวิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้

3.1 สนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับโรงเรียน และระดับนโยบาย ตามสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน จากผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย จำนวน 8 คน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนา การสังเกต การจดบันทึก และตีความและสรุปข้อมูล

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. สภาพการปฏิบัติงานของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน พบว่า

สภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและครูสอนภาษาจีนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกตามสมรรถนะหลัก

มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และสมรรถนะประจำสายงานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามรายด้านโดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย ตามสมรรถนะหลัก พบว่าอันดับแรก ได้แก่ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ครู รองลงมา ด้านการทำงานเป็นทีม อันดับสาม ด้านการบริการที่ดี และอันดับสุดท้าย ด้านการพัฒนาตนเอง จำแนกตามรายด้านโดยเรียงอันดับจากมากไปน้อยตามสมรรถนะประจำสายงาน พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำครู รองลงมา ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน อันดับสาม ด้านการพัฒนาผู้เรียน และอันดับสุดท้าย ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยพัฒนาผู้เรียน การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานของครูสอนภาษาจีนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูสอนภาษาจีน ตามสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานจำแนกรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน พบว่า

สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 1) พัฒนาความรู้ภาษาจีนและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน 2) พัฒนาทักษะภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 3) สร้างเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูภาษาจีน 4) พัฒนาครูให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงาน และสร้างสรรค์งานให้มีประสิทธิภาพ 5) สร้างจิตสำนึก และพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ให้บริการที่ดี 6) พัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร 7) ส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 8) พัฒนาศักยภาพตามความสามารถของบุคคลและส่งเสริมบทบาทผู้ตามในการทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม 9) สร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ 10) ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในความเป็นครู

สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 1) พัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในด้านการวิจัย

2) ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน 3) พัฒนาความร่วมมือระหว่างครูสอนภาษาจีนกับชุมชน 4) พัฒนาหลักสูตรภาษาจีนที่สอดคล้องกับท้องถิ่น 5) พัฒนาทักษะภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 6) พัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการบูรณาการเรียนการสอนภาษาจีนในชีวิตประจำวัน 7) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาจีน 8) พัฒนาคู่มือการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างครูกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน 9) พัฒนาคู่มือให้เป็นผู้มีความรู้ และมีทักษะการเป็นผู้นำ และ 10) พัฒนาคู่มือให้เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง

3. วิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ตามสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ระดับโรงเรียน และระดับนโยบาย พบว่า

สมรรถนะหลัก ระดับโรงเรียน จัดช่องทางการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้านความรู้ภาษาจีนอย่างหลากหลาย เชิญวิทยากรอบรมทักษะการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมความรู้ด้านภาษาจีนกับหน่วยงานต้นสังกัด จัดครูเจ้าของภาษามาประจำโรงเรียน สนับสนุนครูให้มีการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการวางแผนงาน ฝึกปฏิบัติการความสามารถในการเป็นผู้บริการที่ดี จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาองค์กร คุณภาพสู่ความเป็นเลิศ เชิญวิทยากรอบรมครูเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพครู ให้การยกย่องครูแบบอย่าง ระดับนโยบาย กำหนดนโยบายสนับสนุนโรงเรียนสอนภาษาจีนเอกชนจัดโครงการอบรมครูสอนภาษาจีนร่วมกัน จัดตั้งสถาบันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จัดระบบฐานข้อมูลครูสอนภาษาจีนในระดับประเทศ จัดโครงการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูสอนภาษาจีนเป็นรายบุคคล จัดสรรทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลน จัดแหล่งเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อบริการชุมชน จัดตั้งเครือข่ายเพื่อความ

ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับประเทศ อบรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ยกย่องครูต้นแบบ

สมรรถนะประจำสายงาน ระดับโรงเรียน เชิญวิทยากรให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวิจัยในชั้นเรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยในชั้นเรียน จัดโครงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน จัดโครงการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสารให้กับชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสร้างและพัฒนาคู่มือ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ และการผลิตสื่ออย่างหลากหลาย ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาจีน จัดโครงการอบรมพัฒนาคู่มือด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงให้กับครู ระดับนโยบาย สร้างนักวิจัยมืออาชีพเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน จัดนักวิจัยที่มีความรู้ความสามารถมาให้การอบรมและพัฒนาคู่มือสอนภาษาจีน กำหนดนโยบายส่งเสริมความรู้ภาษาจีนสู่ชุมชน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาจีนในชุมชน สร้างเครือข่ายความเข้มแข็งระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน จัดตั้งสมาคมครูสอนภาษาจีน จัดอบรมให้ความรู้ด้านภาษาจีนและการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับศึกษานิเทศก์ประจำแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ส่งเสริมการทำวิจัยด้านเทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อค้นหาวิธีการเรียนการสอนภาษาจีนที่ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและจีน จัดโครงการพัฒนาคู่มือการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงระดับชาติ การสร้างและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ การอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามสมรรถนะและ

สมรรถนะประจำสายงานโดยรวมและรายด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง สภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และสมรรถนะประจำสายงานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะหลักเป็นสมรรถนะที่ต้องอาศัยการปลูกฝังและบ่มเพาะหล่อเลี้ยงให้มีจิตใจภายในที่ดีงาม รวมถึงการขัดเกลาทางสถาบันทางสังคมเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตั้งแต่เยาว์วัยจากสถาบันครอบครัว สถาบันทางสังคม สถาบันการศึกษา ได้แก่ การได้รับการอบรมสั่งสอนการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และการเห็นแบบอย่างที่ดี เป็นสิ่งที่ช่วยให้สมรรถนะหลักมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการวิจัยของ สุรเดช อนันตสวัสดิ์ (2554) วิจัยเรื่อง โมเดลเชิงสาเหตุและผลของสมรรถนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะหลักของครูมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านองค์กรหรือสถาบัน การได้รับการบ่มเพาะจากองค์กรหรือสถาบันต่างๆ และการขัดเกลาทางสังคม จึงเป็นเหตุให้สมรรถนะหลักของครูมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และการวิจัยของ ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555) วิจัยเรื่อง รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การขัดเกลาทางสังคมผ่านสถาบันต่างๆ ครอบครัว ศาสนา โรงเรียน ได้แก่ การอบรม สั่งสอนด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล ซึ่งการมีสมรรถนะสูงได้ต้องอาศัยการบ่มเพาะขัดเกลาจากสถาบันเหล่านี้ในเบื้องต้น ส่วนสมรรถนะประจำสายงานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะประจำสายงานเป็นสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่จำเป็นต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ความสามารถหรือความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยประสบการณ์ในการฝึกฝนและเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง จึงจะสามารถเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ แต่การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันยังถือว่าอยู่ใน

ขั้นตอนของการเริ่มต้น ครูยังขาดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ และปัญหาอื่นๆ มากมาย สอดคล้องกับการวิจัยของ ชุน เหลย (2550) วิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ในจังหวัดนครปฐม พบว่า จำนวนวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอ การนิเทศไม่เอื้ออำนวยต่อครูผู้สอน เนื้อหาไม่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนตามระดับชั้น และไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ไม่มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมรรถนะประจำสายงานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2. รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามสมรรถนะหลัก พบว่า

การส่งเสริมครูในการพัฒนาทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยการส่งเสริมการนำภาษาจีนไปใช้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้เนื่องจากการนำภาษาไปใช้ในสถานการณ์จริงจะทำให้ครูเกิดทักษะและความชำนาญในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง สื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ และสามารถนำภาษาจีนไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Savignon (1982) ที่กล่าวถึงลักษณะของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ในสถานการณ์จริง จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาภาษาด้านการสื่อสารได้อย่างแท้จริง เกิดความเข้าใจในการใช้ภาษา และสามารถสื่อความหมายและเข้าใจความหมายของกลุ่มสนทนาได้ง่าย และแนวคิดของ Scarcella and Oxford (1992) ได้เสนอแนะหลักการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อ

การสื่อสารโดยใช้ภาษาตามสภาพจริง (Authentic Language) ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษาได้รวดเร็ว

การส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกันระหว่างครูสอนภาษาจีนและทุกคนในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจาก หากบุคคลในกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเชื่อใจและความไว้วางใจต่อกัน ก็จะได้รับการประสานงานและความร่วมมือในการทำงานร่วมกันที่ดีจากทุกคนด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจและความไว้วางใจและสามัคคีในหมู่คณะ สอดคล้องกับการวิจัยของ ขนบพร วัฒนสุขชัย (2550) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม พบว่าความร่วมมือในการทำงานร่วมกันนั้นส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันที่ดี และ ลำพูน เอกฐิน (2542) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรสูงสุด ทำให้ครูมีความผูกพันกับองค์กร รักองค์กร และสามารถทุ่มเทการปฏิบัติงานเพื่อองค์กรได้

รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามสมรรถนะประจำสายงาน พบว่า

การส่งเสริมครูสอนภาษาจีนให้มีความรู้ ความสามารถด้านการวิจัยและส่งเสริมการจัดหาแหล่งเรียนรู้ การวิจัยด้านภาษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับครูสอนภาษาจีน ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่การมีคุณภาพได้ ช่วยให้เกิดความรู้และวิทยาการใหม่ๆ เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อภิรดี ทองพลอย (2552) วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการแก้ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความรู้ช่วยเหลือแนะนำครู การตั้งทีมที่ปรึกษาในโรงเรียนสนับสนุนและเป็นกำลังใจเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ด้วยเหตุนี้จึงควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษา และจัดแหล่งเรียนรู้ให้กับครู

การส่งเสริมครูเข้าร่วมกิจกรรมตามวัฒนธรรมไทยและจีน เพื่อให้ครูได้มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมจากประสบการณ์จริง ทำให้ครูได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจต่อแท้ จนสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เหล่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรม ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางด้านภาษาที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Tomalin and Stempleki (1993) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมว่า ทุกวัฒนธรรมมีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง (pattern of everyday life) ผู้ที่เรียนภาษาจำเป็นต้องเรียนรู้รูปแบบการดำเนินชีวิตของวัฒนธรรมนั้นๆ ด้วย เพื่อสามารถเปรียบเทียบวัฒนธรรมของตนเองได้ ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและของตนเอง สามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้ดี และการเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาจะทำให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในขณะที่อยู่ในประเทศเจ้าของภาษาได้ ดังนั้น การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมจะทำให้ครูสามารถเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและนำความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนภาษาจีนให้เกิดความเข้าใจได้

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาจีนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความมั่นใจ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ สนใจ และเกิดแรงจูงใจในการเรียน ช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีทางการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สัจด์ อุทรานันท์ (2549, หน้า 17) ที่กล่าวว่า

การจัดสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษาในสถานศึกษาจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อมีสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างเหมาะสม ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก และแนวคิดของ สมาน อัสวภูมิ (2551, หน้า 389) ที่กล่าวว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของการศึกษานับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมบรรยากาศการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่ดีจะนำไปสู่บรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดีอย่างยิ่ง

3. วิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

วิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง ตามสมรรถนะหลักดังนี้

ระดับโรงเรียน

จัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและวิทยาการที่เหมาะสมสำหรับครูสอนภาษาจีนโดยการจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ และด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นอาคารสถานที่ รวมถึงให้ครูเข้ารับการอบรมความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเองจากวิทยาการ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ครูได้มีวิธีการพัฒนาตนเองได้อย่างหลากหลายวิธีตรงกับความต้องการของตนเอง เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ขวัญฤทัย เทศปิ่น (2549) วิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนควรจัดฝึกอบรมทักษะทางด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนทักษะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและการจัดวิทยาการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความรู้กับครูสอนภาษาจีน สามารถทำให้ครูพัฒนา

ตนเองในการเป็นครูที่มีความรู้และมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีคุณภาพได้

จัดระบบการทำงานเป็นทีมเพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมกับเพื่อนครู ผู้บริหารและคนอื่นๆ ในโรงเรียน ทำให้เกิดความสำเร็จของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานเป็นทีมเป็นการให้บุคคลต่างๆ ในทุกระดับได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูร่วมกัน เกิดความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จ และเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง สอดคล้องกับ ภักธรวรงค์ ปิ่นแก้ว (2548) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในงานในเชิงจิตวิทยา ความรู้สึกเห็นคุณค่าและผลการปฏิบัติงาน พบว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ระดับนโยบาย

จัดตั้งสถาบันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับครูในระดับประเทศ ส่งเสริมการผลิตครูและการพัฒนาครูที่คุณภาพ รวมถึงเพื่อให้เป็นหน่วยงานในการส่งเสริมการวัดระดับคุณภาพความรู้ภาษาจีนและการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนให้มีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดตั้งสถาบันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนจะทำให้มีหน่วยงานที่ให้การดูแลและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนโดยเฉพาะ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาคุณภาพภาษาจีนไปสู่มาตรฐานสากล การพัฒนาครูและบุคลากรด้านภาษาจีน

จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือเพื่อความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับประเทศเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะทำให้เกิดความร่วมมือและการช่วยเหลือกันจากประเทศเจ้าของภาษา สอดคล้องกับการวิจัยของ หวังหยวนหยวน (2551) วิจัยเรื่อง ความร่วมมือทางวิชาการ

ระหว่างไทยและจีน: กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาในเชียงใหม่และเชียงราย พบว่า การที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยจีนมีความราบรื่นเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาในเชียงใหม่และเชียงราย และสอดคล้องกับคำกล่าวของ อุทัยวรรณ เณิมชัย (2552) ที่กล่าวว่า การจัดตั้งเครือข่ายจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความช่วยเหลือระหว่างกัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนมีความเข้มแข็งขึ้น และการมีเครือข่าย สามารถเป็นที่เลี้ยงที่เข้มแข็งในการดูแลการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้ ดังนั้น รัฐควรจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ

วิธีการส่งเสริมสมรรถนะของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

ระดับโรงเรียน

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยในชั้นเรียนและรวบรวมผลงานการวิจัยด้านภาษา ให้ครูใช้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยการให้การอบรม และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการให้การอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะทำให้ครูได้รับประสบการณ์ในด้านการวิจัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยของตนเองที่มีคุณภาพ และยังเป็นการสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้การวิจัยร่วมกันระหว่างครูสอนภาษาจีน ทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องและเกิดแรงบันดาลใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับ ณรงค์ คุ้มภัยเพื่อน (2550) วิจัยเรื่องการพัฒนาครูด้านกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนคุณสาธิต พบว่า การพัฒนาครูคือ การจัดอบรม การนิเทศติดตาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาตัวอย่างการวิจัย เอกสารสำหรับการค้นคว้าของครู เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาครู

จัดโครงการสอนภาษาจีนเพื่อการให้บริการด้านความรู้ให้กับชุมชนและเพื่อเป็นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ

กัน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดโครงการสอนภาษาจีนสู่ชุมชน นอกจากจะเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อชุมชนแล้ว ยังเป็นการสร้างความร่วมมือที่ดีต่อกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนา การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนร่วมกัน รวมถึงเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางด้านภาษาจีนให้กับชุมชนรอบโรงเรียน และเป็นการตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ให้กับประชาชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ ความสามารถด้านภาษาจีนและสามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสารได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ อุทัยวรรณ เณิมชัย (2552) ที่กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการส่งเสริมภาษาจีน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ การจัดโครงการสอนภาษาจีนให้กับชุมชน นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนแล้ว ยังเป็นการตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับคนในชาติด้วย

ระดับนโยบาย

จัดตั้งสมาคมครูสอนภาษาจีนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่าง เพื่อเกิดการประสานความร่วมมือการทำงานกับภาครัฐในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในระดับ ประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับ สมเกียรติ บุคดี (2540) วิจัยเรื่องสัมพันธสมาคมครูประถมศึกษาแห่งประเทศไทยกับการบริหารการศึกษา พบว่า สัมพันธสมาคมครูประถมศึกษาแห่งประเทศไทย มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและสมาคม ดังนั้น ภาครัฐควรมีการจัดตั้งสมาคมครูสอนภาษาจีนเพื่อให้สมาคมมีส่วนในการช่วยเหลือและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

สร้างนักวิจัยมืออาชีพ โดยการให้ทุนสนับสนุนครูสอนภาษาจีนที่ไปศึกษาเพิ่มเติมด้านการวิจัย และเชิญนักวิจัยที่มีความรู้ความสามารถมาให้การอบรมและพัฒนา เพื่อให้ครูสอนภาษาจีนมีความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ใหม่ๆ ให้กับสมาชิกอย่างชัดเจนและทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานการวิจัยจะสามารถช่วยให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนมีประสิทธิภาพได้ ทำให้การพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนได้ตรงตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2556) วิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยของครูตามแนวคิดของ ไวก้อตสกี พบว่า ในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ยังมีรายการประเด็นที่ครูยังเกิดความคลาดเคลื่อนและเข้าใจไม่ถูกต้องอยู่หลายประเด็น ซึ่งควรได้รับการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และครูสอนภาษาจีนเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
2. ควรมีการพัฒนาครูสอนภาษาจีนในด้านเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ และการสื่อสารภาษาจีน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อมในภาคตะวันออก
2. ศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูสอนภาษาจีน

เอกสารอ้างอิง

- ชนบพร วัฒนสุขชัย. (2550). *การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, ภาควิชานโยบายและความเป็นผู้นำทางการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญฤทัย เทศปิ่น. (2549). *การพัฒนาตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ซุน เหลย. (2550). *สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการนิเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ คุ่มภัยเพื่อน. (2550). *การพัฒนาครูด้านกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). *รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาลังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ภัครวรรธ ปิ่นแก้ว. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานในเชิงจิตวิทยา ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองและผลการปฏิบัติงาน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลำพูน เอกฐิน. (2542). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สังัด อุทรานนท์. (2549). *การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ บุคดี. (2540). *สัมพันธสมาคมครูประถมศึกษาแห่งประเทศไทยกับการบริหารการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟไซท์การพิมพ์.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2556). *การพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยของครูตามแนวคิดของไวท์ฮีดสกีโดยใช้หลักการเรียนรู้ส่วน*. ปรียญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุรเดช อนันตสวัสดิ์. (2554). *โมเดลเชิงสาเหตุและผลของสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรียญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หวัง หยวนหยวน. (2551). *ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทยและจีน: กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาในเชียงใหม่และเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เหวย ชิน. (2553). *ความคิดเห็นของอาจารย์นักธุรกิจ และนักศึกษาจีนต่อการเรียนภาษาไทยในมณฑลกว่างซีเพื่อประกอบอาชีพ*. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 6(1), 67-68.
- อภิรดี ทองพลอย. (2552). *การศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุทัยวรรณ เฉลิมชัย. (2552). *ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย*. *วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 10(3), 1-5.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining size for research activities. *Education and Psychological measurement*, 30(3), 607-610.

Savignon, S. (1982). *Communicative competency: Theory and classroom practice*.
Massachusetts: Addison-Wesley Publishing.

Scarcella, R., & Oxford, R. (1992). *The tapestry of language learning*. Boston: Heinle & Heinle.

Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. Oxford: Oxford University Press.

**ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
เรื่องแรง และการเคลื่อนที่ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3***

**Effect of Using Learning Activity Package on Force
and Motion of Science Learning Through 4 MAT Learning Model
for Prathomsuksa III Students**

ศศิวิมล เสถียรเขต**

ดร.สพดณภัทร์ ศรีแสนยงค์***

ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1 จังหวัดชลบุรี จำนวน 118 ห้องเรียน จำนวน 2923 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลชลบุรี จำนวน 36 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) โดยขั้นที่ 1 เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) และขั้นที่ 2 เลือกแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ใช้เวลาในการทดลอง 18 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ซึ่งประกอบด้วย 3 ชุดกิจกรรมโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเรียงลำดับดังนี้ 97.22, 94.44 และ 97.22

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีประสิทธิภาพ 96.29/97.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียน เห็นด้วยอย่างยิ่งในทุกด้านของเจตคติทางวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แรงและการเคลื่อนที่/ รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT

Abstract

The purposes of this research were to construct and to find efficiency of learning package for Learning Area of Science on the unit "Force and Motion" for Prathomsuksa III students by using 4 MAT learning model, and to study the science learning achievement of students through the science learning package. The population were about 2923 of 118 class Prathomsuksa III students in Chonburi Primary Education Service Area Office 1 and the sample was composed of 36 Prathomsuksa III students from Anubanchonburi school during the second semester of the year 2557 by Multi - Stage Sampling step 1 Purposive Sample step 2 Cluster Sampling. The amount of time spent in the experiment was 18 periods. The research instruments were a science learning achievement test. The statistical devices used in the research were mean, percentage and t-test analysis through computer programs.

The research revealed that:

1. the constructed of Learning Area of Science package on the unit "Force and Motion" for Prathomsuksa III students using 4 MAT learning model, which were contain 3 package. There were value of efficiency of those learning packages were at 97.22, 94.44 and 97.22; the learning packages in the learning package for Learning Area of Science on the unit "Force and Motion" for Prathomsuksa III students using 4 MAT learning model had the value of efficiency of 96.29/97.22, which was higher than the standard 80/80;

2. student's achievement on Learning Area of Science on the unit "Force and Motion" for Prathomsuksa III students using 4 MAT learning model learning packages post-test is significantly higher than the pre-test at .05 the level.

3. student's achievement on Learning Area of Science on the unit "Force and Motion" for Prathomsuksa III students using 4 MAT learning model science process skill post-test is significantly higher than the pre-test at .05 the level.

4. student's achievement on Learning Area of Science on the unit "Force and Motion" for Prathomsuksa III students using 4 MAT learning model scientific attitudes post-test is strongly agree on scientific attitudes is sides.

Keywords: Science Learning Package/ Force and Motion/ 4 MAT learning model

ความเป็นมาและความสำคัญ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา กล่าวว่า การจัดการศึกษานั้นต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 วิทยาศาสตร์มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่าง ๆ วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลาย

ปัจจุบันพบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายหรือมีปัญหาเนื่องจากการสอนวิทยาศาสตร์ครูจะเน้นเนื้อหามากเกินไป นักเรียนไม่ค่อยได้ปฏิบัติการทดลองจริง สอนด้วยวิธีการบรรยาย ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้

นักเรียนขาดการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการคิด (สถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546, หน้า 5) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ National Test (NT) ระดับชั้น ป.3 ปีการศึกษา 2555 และ 2556 ด้านความสามารถด้านเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ย 13.77 คิดเป็นร้อยละ 45.92 จะเห็นได้ว่าทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ คะแนนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำมากอย่างเป็นห่วง โดย ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชินภัทร ภูมิรัตน, 2556)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมที่จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิด เป็นสื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ มีข้อชวนคิดและคำถามท้าทายกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิดแล้วตอบ เป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เรียนรู้อย่างอิสระ เข้าใจความสนใจไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาในทุกๆ ด้าน (เนื่อทอง นวย, 2544, หน้า 22)

จากแนวคิดและปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการ

คิดวิเคราะห์ ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน จึงได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึก การพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ พบว่า แมคคาร์ธี เสนอแนวทางการพัฒนาวงจรการสอนให้เอื้อต่อผู้เรียนทั้ง 4 แบบ (Why - What - How - If) โดยจะเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้สมอง ทั้งซีกซ้าย และขวาสลับกันไป ดังนั้นขั้นตอนการเรียนรู้จะมีทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 (กระตุ้นสมองซีกขวา) สร้างประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้เรียน

ขั้นที่ 2 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) วิเคราะห์ไตร่ตรองประสบการณ์

ขั้นที่ 3 (กระตุ้นสมองซีกขวา) พัฒนาและสะท้อนประสบการณ์เป็นแนวคิด

ขั้นที่ 4 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) พัฒนาทฤษฎีและแนวคิด

ขั้นที่ 5 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) ดำเนินตามแนวคิด

ขั้นที่ 6 (กระตุ้นสมองซีกขวา) สร้างสรรค์ชิ้นงานและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 7 (กระตุ้นสมองซีกซ้าย) วิเคราะห์ผลงานที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 8 (กระตุ้นสมองซีกขวา) ลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

อุษณีย์ โพธิสุข (2537) ซึ่งในการใช้ชุดกิจกรรมนั้น นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง โดยได้ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และในระหว่างฝึกกิจกรรมนักเรียนต้องคิดควบคู่ไปกับการปฏิบัติกิจกรรมด้วย ดังที่ ยุพา วีระไวทยะ และปรีชา นพคุณ (2544) กล่าวไว้ว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถที่เกิดจากการปฏิบัติและฝึกฝนความคิดอย่างมีระบบดังผลงานการวิจัยของตรูเนตร อัชชสวัสดิ์ (2542) สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2543, หน้า 45-49) และกิตติยา ตันศิริภรณ์โรจน์ (2547) ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

ดังผลการวิจัย สามารถสรุปผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่ส่งเสริมการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กล่าวคือ นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนได้เรียนรู้โดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจและเห็นความสำคัญในการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ต้องอาศัยวิธีการสอนที่จะทำให้บทเรียนน่าสนใจ และเร้าให้คิดหาเหตุผลผู้วิจัยจึงสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลชลบุรี ที่มีเนื้อหาวิชาที่นักเรียนไม่เข้าใจ จากผลการสอบในเนื้อหาวิชานี้ อยู่ในเกณฑ์ต่ำและเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดย

ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4. เพื่อศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังจากที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังจากที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 118 ห้องเรียน จำนวน 2923 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) โดยขั้นที่ 1 เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และผลการสอบ NT ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และขั้นที่ 2 เลือกแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) (Cluster Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานในการ

สุ่ม ใช้วิธีการจับสลากทั้งหมด 11 ห้องเรียน เลือกห้องกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน เนื้อหาที่ใช้ในการสอนเป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระแรงและการเคลื่อนที่ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลาดทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ จำนวน 18 คาบ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรต้น คือ การเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบ่งออกเป็น 3 ชุด

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

4. แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

5. แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์จำนวน 15 ข้อ ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 คะแนน เห็นด้วย 2 คะแนน และไม่เห็นด้วย 1 คะแนน ส่วนข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนน 3 ระดับดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน เห็นด้วย 2 คะแนน ไม่เห็นด้วย 3 คะแนน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนในชั่วโมงแรก ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT กำหนดไว้จำนวน 3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ละ 6 คาบ (หลังเรียนจบด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายการเรียนด้วยชุดกิจกรรมที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ) ดำเนินการทดสอบหลังเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (ที่ใช้วัดเฉพาะหลังเรียนเท่านั้น) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน และ

หลังเรียนมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent samples (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 43)

3. เปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent samples (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 43)

4. ศึกษาคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย = 3 แสดงว่า นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อเจตคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ย = 2 แสดงว่า นักเรียนเห็นด้วยต่อเจตคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ย = 1 แสดงว่า นักเรียนไม่เห็นด้วยต่อเจตคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ (E_1) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 36 คน

การทดสอบระหว่างเรียน	คะแนนเต็ม	เกณฑ์คะแนนที่ผ่าน	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ (คน)	ประสิทธิภาพ (ร้อยละ)
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1	15		35	97.22
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2	15	≥10.5	34	94.44
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3	15		35	97.22
เฉลี่ยร้อยละ				96.29

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ตอบแบบทดสอบหลังเรียนหลังจากเรียนจบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดกิจกรรม ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 96.29

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_2) ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 36 คน

การทดสอบ	หน่วยการเรียนรู้	เกณฑ์คะแนนที่ผ่าน	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ (คน)	ประสิทธิภาพ (ร้อยละ)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์	แรงและการเคลื่อนที่	≥21	30	35	97.22

จากตารางที่ 2 พบว่าจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ตอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจบบทเรียนทั้งหมดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 97.22 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แล้วพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 96.29/97.22

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	SD	t	df	p
ก่อนเรียน	36	30	13.75	4.487	-16.185	35	.000**
หลังเรียน	36	30	24.56	2.524			

** $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.75 คะแนน และค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 24.56 คะแนน ส่วนค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนเรียนเท่ากับ 4.487 และหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 2.524 และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยคะแนนที่ ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและนักเรียนเกิดหลักการเรียนรู้มากขึ้น จากภูมิหลังที่กระจัดกระจายมาสู่เกณฑ์ที่พึงประสงค์ได้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	SD	t	df	p
ก่อนเรียน	36	30	19.83	4.025	-8.197	35	.000**
หลังเรียน	36	30	24.14	2.113			

** $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จากการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 19.83 คะแนน และคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 24.14 คะแนน ส่วนค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนเรียน เท่ากับ 4.025 และหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 2.113 และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยคะแนนที่ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จากการทดสอบหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและนักเรียนเกิดหลักการเรียนรู้มากขึ้น จากภูมิหลังที่กระจัดกระจายมาสู่เกณฑ์ที่พึงประสงค์ได้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เจตคติทางวิทยาศาสตร์	\bar{X}	SD	ระดับเจตคติ
1. ด้านมีความอยากรู้อยากเห็น	2.69	0.24	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ด้านมีใจกว้าง	2.55	0.05	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ด้านมีความซื่อสัตย์และมีใจเป็นกลาง	2.56	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ด้านมีความเพียรพยายาม	2.83	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ด้านมีเหตุผล	2.83	0.11	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ด้านมีความละเอียดรอบคอบก่อนการตัดสินใจ	2.79	0.07	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	2.71	0.20	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์ในการประเมินผลเชิงคุณภาพ ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า เฉลี่ย = 3 แสดงว่า นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อเจตคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ค่า เฉลี่ย = 2 แสดงว่า นักเรียนเห็นด้วยต่อเจตคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ค่า เฉลี่ย = 1 แสดงว่า นักเรียนไม่เห็นด้วยต่อเจตคติทางการเรียนวิทยาศาสตร์

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เห็นด้วยอย่างยิ่งในทุกด้านของเจตคติทางวิทยาศาสตร์

สรุปผล

1. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 96.29/97.22
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
4. เจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทุกด้านของเจตคติทางวิทยาศาสตร์

อภิปรายผล

1. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 96.29/97.22
 การที่ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT เริ่มด้วยการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและจุดประสงค์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ ตลอดจนการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเตรียมสื่อการเรียน การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลหลังเรียนจบแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่

ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา ตันดิรักษาโรจน์ (2547, หน้า 85) ได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบโพร์แมทซิสเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.65/85.29

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องดำเนินสลับกันไปเพื่อให้สมองทั้งสองซีกได้ทำงานอย่างสมดุล จากประสบการณ์ของนักเรียน ครูก็พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนให้เป็นรูปแบบของพัฒนาความคิดรวบยอดแบบนามธรรม เด็กได้ประสบการณ์และได้เฝ้ามอง จ้องดู แล้วตอบสนองกลับ จากนั้นเด็กก็นำไปพัฒนาความคิด พัฒาทฤษฎี นำมาเป็นความคิดรวบยอด และทดลองทฤษฎีของนักเรียน และนักเรียนก็จะได้รับประสบการณ์ ทำยสุดนักเรียนได้นำเอาสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปใช้ประยุกต์กับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันทำให้นักเรียนฉลาดขึ้นโดยการใช้ประสบการณ์เก่าประยุกต์ ประสบการณ์ใหม่ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับศรีไพร พนมศรี (2550) พบว่า ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปของคะแนนเต็มเป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

นักเรียนได้รับการเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้

นักเรียนเรียนรู้โดยใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล รู้จักคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติจริง นักเรียนจึงเรียนรู้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับ ภพ เลหาไพบูลย์ (2542, หน้า 2 อ้างถึงใน จันทรินภา รอดแรงคำ, 2550, หน้า 18) กล่าวว่า วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่สืบค้นหาความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติโดยใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา ตันติรัญโรจน์ (2547, หน้า 84) ผลการวิจัยพบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังจากที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบโพร์แม็ทซิสเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทุกด้านของเจตคติทางวิทยาศาสตร์

จากผลการวิจัย พบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนได้รับการเรียนรู้แบบ 4 MAT ซึ่งได้เรียนรู้จากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้โดยใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล รู้จักคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติจริง นักเรียนจึงเรียนรู้อย่างมีความสุข นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรง ทำให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สร้างแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็นมากยิ่งขึ้นเมื่อเจอสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับประสบการณ์เดิมของนักเรียนเอง นักเรียนมีใจกว้างต่อเพื่อน ๆ เมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนมีความซื่อสัตย์และมีใจเป็นกลาง เมื่อนักเรียนเป็นผู้ประเมินผลงานของเพื่อน

นักเรียนมีความเพียรพยายามมากขึ้นในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของนักเรียน และนักเรียนจะมีความละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้นเมื่อนักเรียนได้รับความรู้จากห้องเรียนแล้วนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยคำภา ศรีแพ่ง (2550, หน้า 77) ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอน 4 MAT สูงกว่าเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ข้อเสนอแนะ

การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ในกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยพบว่า

1. ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาฯยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรฝึกผู้เรียนให้ มีนิสัยรักและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมในใบกิจกรรมการเรียนรู้และ ครูต้องคอยชี้แนะและดูแลอย่างใกล้ชิด
2. นักเรียนในระดับประถมศึกษาในกระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานควรให้นักเรียนทำ ที่โรงเรียน นักเรียนจะได้ทำด้วยตนเองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ในกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ด้านมีใจกว้าง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55 ซึ่งต่ำกว่าด้านอื่น ๆ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่า การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีผลด้านมีใจกว้างจริงหรือไม่ ควรมีการศึกษาให้ลึกซึ้งต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *เรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดีเก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: กุสุสภา.
- กิตติยา ตันติรัญจโรจน์. (2547). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบโฟร์แมทซิสเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2548). *การคิดเชิงวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- คำภา ศรีแพง. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 โดยใช้รูปแบบการสอน 4 MAT กับรูปแบบการสอนปกติ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2556). *รายงานผลประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ National Test (NT) ระดับชั้น ป.3 ปีการศึกษา 2555 และ 2556*. เข้าถึงได้จาก <http://m.thairath.co.th/content/333766>
- ชูศรี วงศ์รัตนะ และองอาจ นัยพัฒน์. (2551). *แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชียร พานิช. (2544). *4 MAT การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- เนื่อทอง นายี. (2544). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนโดยครูเป็นผู้สอนที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสนใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ตรูเนตร อัชชสวัสดิ์. (2542). *การศึกษาผลการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม 4 MAT และการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุพา วีระไวทยะ และปรียา นพคุณ. (2544). *สอนวิทยาศาสตร์แบบมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศรีไพร พนมศรี. (2550). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2543). *เอกสารประกอบการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2537). *เอกสารประกอบการสอน กพ 554 วิธีสอนเด็กปัญญาเลิศ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์

Development of the Casual Relationship Mode of the Emotional Intelligence Students' in Faculty of Education Burapha University

จันทร์ชลิ มาพุทธ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 338 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้โปรแกรม LISREL ผลการวิจัย พบว่า โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ปรับแก้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 7.87, ค่า p เท่ากับ 0.99, ท้องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 4, ค่า GFI เท่ากับ 0.99, AGFI เท่ากับ 0.96 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.05 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิตและตัวแปรเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ร้อยละ 79 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ด้านดี รองลงมา ด้านเก่ง และด้านสุข ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์/ โมเดลเชิงสาเหตุ/คณะศึกษาศาสตร์

Abstract

The purpose of this research were to develop and variable the casual relationship model of to the students' emotional intelligence in faculty of Education Burapha University. The sample of the study consisted of 338 students in the first semester of academic year 2014 devined by the stratified random sampling technique. A questionnaire and emotional intelligence test used for collecting the data. Descriptive statistics were employed for the data analysis through the SPSS program and LISREL for testing the congruency of the casual relationship model.

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

It found that the adjusted model was consistent with empirical data. Variables with a statistically significant direct effect on emotional intelligence were factor of family has positive total effect to students' emotional intelligence in faculty of Education Burapha University was significantly related to the students' emotional intelligence at the statistical level of .01, factor of student has positive total effect to students' emotional intelligence in faculty of Education Burapha University was significantly related to the students' emotional intelligence at the statistical level of .01. And factor of friend has positive total effect to students' emotional intelligence in faculty of Education Burapha University was significantly related to the students' emotional intelligence at the statistical level of .01. A causal model of students' emotional intelligence in faculty of Education Burapha University as a mediated was fitted with empirical data indicating by $Chi-square = 7.87, p = 0.99$, degree of freedom = 4, $GFI = 0.99, AGFI = 0.96, RMSEA 0.05$. The variables in model accounted for 79 percent of the variance in students' emotional intelligence. The variance of variables in the emotional intelligence the students' in faculty of Education Burapha University composed of goodness, happiness and intelligence respectively.

Keywords: Emotional Intelligence/ casual of mode/Faculty of Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันพบปัญหาทางพฤติกรรมและปัญหาสังคมมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องป้องกันปัญหาต่าง ๆ โดยการส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ปัญหาการเรียนทวิความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2546, หน้า 26-31) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ทั้งร่างกายและจิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นั่นคือระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นผลิตนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี เก่ง และมีความสุข เพราะตระหนักว่าคุณลักษณะของการพัฒนาสติปัญญาต้องกระทำร่วมกันกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงจะสามารถสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติให้มีความพร้อมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยกระบวนการจะต้องเริ่มตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัย

จนถึงระดับอุดมศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันในด้านเศรษฐกิจ ความเจริญทางด้านวัตถุส่งผลกระทบต่อปัญหาในสังคมอย่างมากมาย อารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ เป็นที่มาของพฤติกรรมทั้งหลาย มีคนจำนวนมากที่ไม่รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ตกเป็นทาสเป็นเหยื่อของอารมณ์ เมื่อหุดหงิด โกรธ ก็ไม่อาจยั้งสติของตนเองไว้ได้ จนกระทำให้ทำพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง อารมณ์มีความสำคัญกับมนุษย์ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อร่างกายแล้วยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ การดำเนินชีวิต การทำงานตลอดจนถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม ลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล และทำให้มีความสุขในการทำงานมากขึ้น กรมสุขภาพจิต (กระทรวงสาธารณสุข, 2544, หน้า 12) ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความดี หมายถึง ความสามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ

แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และความสุข หมายถึง สามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขด้วยความภาคภูมิใจในตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิตและมีความสุขทางใจ (กรมสุขภาพจิต, 2549, หน้า 5)

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545, หน้า 34-37) คำว่า คนเก่ง มีความหมายกว้าง ๆ ว่า คนมีความสามารถทางด้านสติปัญญา หรือคนที่มี IQ (Intelligence Quotient) สูง คนดี หมายถึง ผู้ได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่น ๆ ในสังคม และคนที่มีความสุข หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถทางอารมณ์ หรือคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) ซึ่งใช้คำย่อว่า EQ คำว่า เก่ง ดี มีสุข แสดงให้เห็นถึงลักษณะของพัฒนาการที่ดีที่แสดงออกถึงลักษณะการพัฒนาทางที่ดี ทางปัญญา สังคม และอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในยุคปัจจุบันที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีสุข ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญที่เสริมให้บรรลุจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับวิชาชีพครูว่าเป็นวิชาชีพที่ต้องรับผิดชอบชีวิตมนุษย์ ต้องมีความอดทน อารมณ์ดี เข้าใจนักเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความฉลาดทางอารมณ์ ปัญหาของระบบการศึกษาแบบเดิม ๆ คือ การให้เด็กเป็นคนเก่งทำคะแนนได้สูง ๆ เรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้มากเท่าที่จะมากได้ แต่จะไม่ได้เน้นในส่วนของจิตใจและอารมณ์ของเด็กเลยจึงทำให้เด็กเก่งหลาย ๆ คนกลับกลายเป็นเด็กที่สนใจเรื่องการเรียนเพียงอย่างเดียว โดยไม่สนใจสิ่งรอบข้าง เป็นเด็กแข็งกระด้าง ไร้น้ำใจ ไม่มีมนุษยสัมพันธ์และอาจมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ตนเอง (สัณฑ์ ศัลยศิริ, 2548) คนมีสุขภาพดีอาจจะไม่ได้มีเงินมากมาย คนที่มีงานมั่นคง แต่มีสถานะทางการเงินอ่อนแอ ขณะที่บางคนเอาแต่เข้าวัดฝึกจิตทำสมาธิ พยายามขัดเกลากิจวิญญาณ แต่ยังมีปัญหาทางอารมณ์ และความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง น้อยคนนักที่จะบรรลุเป้าหมายหลาย ๆ อย่างพร้อมกันอย่างสมบูรณ์ (วิศิษฐ์ ศรีพิบูลย์, 2556, หน้า 17) วัยรุ่นที่มีความฉลาดทางอารมณ์มักจะเป็นผู้เรียนรู้ได้ดี รู้จักดีต่อตนเองและผู้อื่น เผชิญกับความเครียด

และปัญหาได้ สามารถควบคุมอารมณ์โกรธได้ดี มีความมั่นใจในตนเอง มีความสุข มองโลกในแง่ดี ปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม สามารถบริหารกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ มีปัญหาพฤติกรรมน้อย (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, 2547, หน้า 7) ในปัจจุบันจึงได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น เพราะสถาบันการศึกษาจะผลิตนิสิตให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบในเรื่องของอารมณ์และจิตใจ คือ การเป็นคนที่ใช้ชีวิตของตนเองอย่างมีคุณค่า มีสติ มีความอดทน มีความเข้าอกเข้าใจในบุคคลรอบข้าง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ผลิตจบออกไปเป็นครูที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การจัดหลักสูตรการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันมีลักษณะแยกส่วนจากสังคมและชุมชน ยังมุ่งในด้านการพัฒนาวิชาความรู้ด้วยการให้ความสำคัญกับประกาศนียบัตรหรือใบรับรองผลการศึกษามากกว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เด็กและเยาวชนบางส่วนจึงมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ขาดความกตัญญูรู้คุณ ในขณะที่เด็กรุ่นใหม่ยังขาดการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ นิยมใช้อารมณ์และความรุนแรงมากกว่าเหตุและผล หันไปนิยมและซึมซับวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยปราศจากการรู้เท่าทัน (พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2553, หน้า 7-8) การศึกษาในปัจจุบันยังขาดคุณธรรมจริยธรรมอยู่มาก ซึ่งหากสังคมเราเน้นแต่คนเก่ง เราก็จะได้คนเก่ง แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรมจริยธรรม เขาก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม เพราะโดยปกติแล้วคนเก่งมักไม่ยอมให้คนอื่นเก่งกว่า จึงถือว่าหากเราสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่ง โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคม (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550, หน้า 1) กลุ่มคนที่มี IQ สูงมักมีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ทำให้นักจิตวิทยาเกิดความสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตสูง

เนื่องจากอารมณ์มีอิทธิพลต่อความนึกคิดและพฤติกรรมของคนเราเป็นอย่างมาก ดังนั้นการบริหารจัดการทางอารมณ์จึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีและมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ดังนั้นการศึกษาจึงได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น เพราะสถาบันการศึกษาจะผลิตบุคลากรซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีประสิทธิภาพได้นั้น บุคลากรที่ผลิตออกมาย่อมต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน คือ การที่เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ ประกอบกับการเป็นคนที่มีความดี พร้อมทั้งในเรื่องของอารมณ์และจิตใจ เป็นคนที่ใช้ชีวิตของตนอย่างมีคุณค่า มีสติ มีความอดทน เข้าใจบุคคลรอบข้าง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้คนคิดจบการศึกษาออกมาเป็นบัณฑิตที่ดี เก่ง และมีความสุขซึ่งจะเป็นอนาคตที่ดีของประเทศชาติต่อไป (อุมพร ตรังคสมบัติ, 2546) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตวิชาชีพครูที่ต้องทำงานเมื่อเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ทักษะวิชาชีพ ความอดทน ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีการตัดสินใจที่ดี การควบคุมตัวเองได้ และมีความสามารถในการจัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสม ซึ่งล้วนเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคคลที่จะเป็นครูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะบุคคลที่จะมาเป็นครูนั้นจะต้องมีแรงจูงใจหรือศรัทธาที่จะสอนเด็ก จะต้องมีความรัก ปราบปรามที่จะสอน ต้องมีความเข้าใจตัวเด็ก ๆ ครูต้องใช้ความอดทนอย่างยิ่งในการทำงานกับเด็ก (ยนต์ ชุ่มจิต, 2553, หน้า 11) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพราะการศึกษามุ่งพัฒนาคนเป็นสำคัญ สำหรับนิสิตที่จะต้องออกไปฝึกสอนในโรงเรียนก่อนจะจบหลักสูตรซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงฝึกประสบการณ์สอนจาก 1 ภาคเรียน มาเป็น 1 ปี การฝึกปฏิบัติประสบการณ์วิชาชีพจะเน้นการฝึกปฏิบัติ จริยในโรงเรียนกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร

สถานศึกษา ทำให้นิสิตต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้อยู่กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีความสุข นิสิตจึงจำเป็นต้องมีอารมณ์ที่มั่นคง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง จึงจะสามารถควบคุมจิตใจและอารมณ์ได้ดี นิสิตคณะศึกษาศาสตร์เป็นคนที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นครูที่ดี มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาตรฐาน สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงควรมีการฝึกฝน อบรมขัดเกลาให้มีความสมดุล การศึกษามีคุณภาพเท่านั้นที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลิกภาพ ความเป็นครูมีคุณภาพที่สำคัญ คือ การมีความฉลาดทางอารมณ์สูงอันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จต่อไป

จากแนวคิด และเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาโมเดลความสัมพันธเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อที่จะทราบองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แก่นิสิตคณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข พร้อมทั้งก้าวไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ ผู้ปกครอง นิสิต ครู เพื่อน และการเรียนการสอน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต ตัวแปรครู ตัวแปรเพื่อน และตัวแปรการเรียนการสอน

1.2 ตัวแปรตาม ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย เก่ง ดี และสุข

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทำให้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างเป็นสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์

2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมและส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
2. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1-5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 2,703 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1-5 จำนวน 338 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) (Fowler, 2009, p. 26) ตามตารางของเครจซี่ และมอแกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610)

3. ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต ตัวแปรครู ตัวแปรเพื่อน และตัวแปรการเรียนการสอน

4. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย ดี เก่ง และสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสร้างจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 2006, p. 247) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

4 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
3 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง

2 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย

1 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยใช้แบบวัดของกรมสุขภาพจิต (2543, หน้า 27) ประกอบด้วย ด้านดี เก่งและสุข มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 จำนวน 28 ข้อ เป็นข้อความทางบวก ได้แก่

1, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 25, 28, 31, 32, 34, 36, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49 และ 50

กลุ่มที่ 2 ข้อความทางลบ จำนวน 24 ข้อ ได้แก่ 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 33, 35, 37, 40, 45, 47, 51, 52

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543, หน้า 27) จำแนกเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีคำถาม 18 ข้อ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- 1.1 ควบคุมตนเอง ข้อ 1-6
- 1.2 เห็นใจผู้อื่น ข้อ 7-12
- 1.3 รับผิดชอบ ข้อ 13-18

2. ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น มีคำถาม 18 ข้อ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ดังนี้

- 2.1 แรงจูงใจ ข้อ 19-24
- 2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา ข้อ 25-30
- 2.3 สัมพันธภาพ ข้อ 31-36

3. ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ซึ่งมีคำถาม 16 ข้อ ดังนี้

- 3.1 ภูมิใจตนเอง ข้อ 37-40
- 3.2 พอใจในชีวิต ข้อ 41-46
- 3.3 สุขสงบทางใจ ข้อ 47-52

เกณฑ์การการแปลความหมาย

ระดับคะแนน	ความหมาย
3.51-4.00	ความฉลาดทางอารมณ์มาก
2.51-3.50	ความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างมาก
1.51-2.50	ความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างน้อย
1.00-1.50	ความฉลาดทางอารมณ์น้อย

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างแบบสอบถาม ข้อมูลพื้นฐาน ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต ตัวแปรครู ตัวแปรเพื่อน และตัวแปรการเรียนการสอน

2. ศึกษาแนวคิดและความหมาย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ตามตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต

3. สร้างเครื่องมือครอบคลุมเนื้อหาและจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดตามนิยามศัพท์

4. นำเครื่องมือที่สร้างเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 4 ท่าน

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาจากการทดลองดำเนินการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Person Product Moment Correlation) ของข้อคำถามแต่ละข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item Total Correlation) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.79 (ภาคผนวก) และวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbarch, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92

7. นำแบบสอบถามทั้งฉบับที่ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำเครื่องมือ จำนวน 338 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557
2. ได้แบบสอบถามคืน จำนวน 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามตรวจความสมบูรณ์ และลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของข้อมูลตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อไป
3. ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวัด (Measurement Model) เพื่อยืนยันว่าเครื่องมือที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ และเชื่อมั่นได้ว่าตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่มนั้นเป็นตัวแปรบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับตัวแปรแฝงที่กำหนด โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)
4. วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model)
5. การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นปรับโมเดลเพื่อให้ค่าดัชนีเป็นไปตามเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิสิตเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีจำนวนมากถึง 239 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 ส่วนเพศชายจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30
 ชั้นปี กลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 4 มากที่สุด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 26.62 รองลงมานิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 25.15 นิสิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 22.19 นิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 และนิสิตชั้นปีที่ 5 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.95

สาขาการสอน กลุ่มตัวอย่างสาขาการสอนอื่น ๆ จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 54.74 สาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 45.26

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

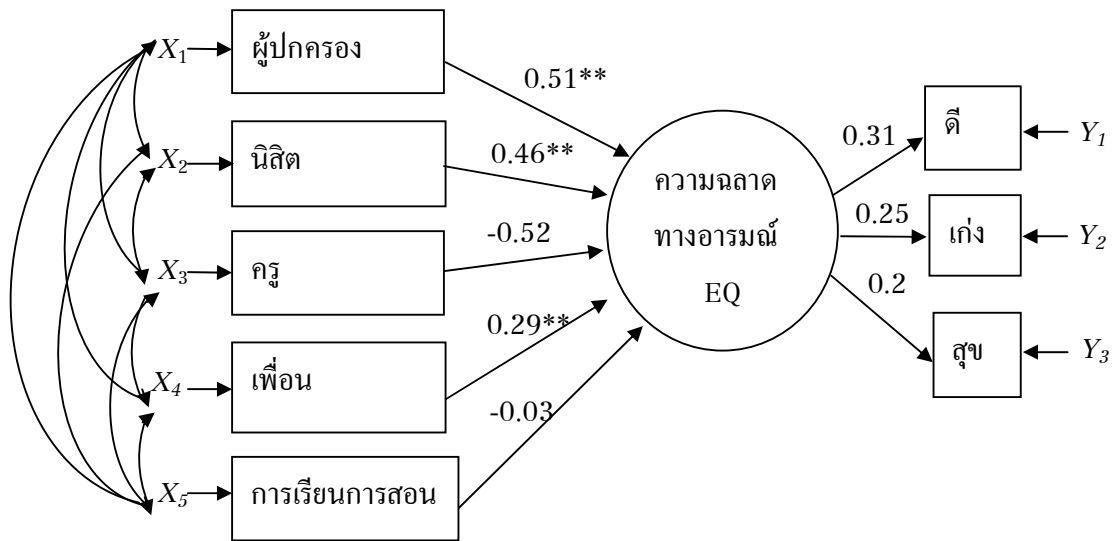
พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยตัวแปรเชิงสาเหตุ 3 ตัวแปร โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.29-0.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ ตัวแปรผู้ปกครอง รองลงมา ตัวแปรนิสิต และตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ตัวแปรเพื่อน โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.51, 0.46 และ 0.29 ตามลำดับ โดยสามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ร้อยละ 79

พบว่า ตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าดัชนีตรวจสอบ

ความกลมกลืนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า เมื่อพิจารณา ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.23-0.31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มี น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ ด้านดี รองลงมา ด้านเก่งและตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ด้านสุข โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.31, 0.25 และ 0.23 ตามลำดับ โดยสามารถร่วมกันทำนาย

ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ร้อยละ 79

การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาตามโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ มีความสอดคล้องหรือไม่ โดยพิจารณาจาก ค่าสถิติ และดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามสมมติฐาน

จากภาพที่ 1 เมื่อพิจารณาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต และตัวแปรเพื่อนมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาตามโมเดลสมมติฐาน พบว่า ตัวแปร

ที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต และตัวแปรเพื่อน มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.70-1.04 และมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 79

2. การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ ตามโมเดลที่ปรับแก้จากผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามโมเดลสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรครูและตัวแปรการเรียนการสอน มีความใกล้เคียงกันเนื่องจากเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสถานที่และผู้สอน

เดียวกัน ผู้วิจัยจึงสร้างโมเดลทางเลือก โดยยุบตัวแปรครู และตัวแปรการเรียนการสอนเนื่องจากตัวแปรดังกล่าวมีความใกล้เคียงกัน

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรับแก้มีเส้นทางอิทธิพล โดยตัวแปรแฝงด้านดี มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.45 ตัวแปรแฝงด้านเก่ง มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.27 และตัวแปรแฝงด้านสุข มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์ทำนายร้อยละ 79

การอภิปรายผล

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพามีสมมติฐานการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต และตัวแปรเพื่อน มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งจะนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน ดังนี้

2.1 ผลการศึกษา พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ ตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ ตัวแปรผู้ปกครอง ตัวแปรนิสิต และตัวแปรเพื่อน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 79 หมายความว่านิสิตที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Goleman (1998) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความสุข และสามารถทำนายความสำเร็จในชีวิต ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง คือผู้ที่รู้ว่าจะสามารถจัดการกับตนเองอย่างไร สามารถควบคุมตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี ใ้วางใจได้ สามารถปรับตัวได้ดี และเปิดรับแนวคิดและ

ข้อมูลใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีพลังผลักดันสู่ความสำเร็จ มองโลกในแง่ดี ความสุข และค้นหาความสุขได้ไม่ยาก และมักมีทัศนคติในการเข้าสังคม ชอบทำให้คนอื่นมีความสุข มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างมีจุดมุ่งหมายในชีวิต นอกจากจะส่งผลต่อร่างกายแล้วยังส่งผลต่อจิตใจการดำเนินชีวิต การทำงานตลอดจนถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม ลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล และทำให้มีความสุขในการทำงานมากขึ้น (อุษา จารุสวัสดิ์, 2547) และปัจจัยเพื่อน นิสิตที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัยเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ทั้งกายและจิตใจ มีสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการอิสระทางความคิด มีความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ และความคิดใหม่ ๆ ของตนเอง นิสิตเมื่อเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางความรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพ รวมถึงคุณธรรมในตัวของนิสิตด้วย นิสิตอาจต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนของตน และในกลุ่มเพื่อนยังมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และพัฒนาการด้านการเลือกในการคบเพื่อน อุดมคติในการเลือกคู่ครอง การใช้เวลาว่างในกลุ่มเพื่อน รวมไปถึงเทคนิควิธีที่ปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนที่เป็นสมาชิกนั้น ๆ นิสิตส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยที่มีความต้องการทางสังคม ต้องการเพื่อนสนิท กลุ่มเพื่อนจึงเข้ามามีบทบาทต่อนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนันท์ คัมภีร์ภัทร (2547) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาเพศชายและหญิง มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน ในระดับชั้นปี พบว่า ระดับชั้นปีที่ 4 มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์สูงที่สุด และความฉลาดทางอารมณ์ด้านสัมพันธ์ภาพของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความฉลาดทางอารมณ์

ด้านสัมพันธ์ทางสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 หากจำแนกตามโปรแกรมวิชา พบว่า เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการประเมินความฉลาดทางอารมณ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ สังคมวิทยา คณิตศาสตร์ ประถมศึกษา การศึกษาปฐมวัย วิทยาศาสตร์ทั่วไป คหกรรมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา เทคโนโลยีนวัตกรรมศึกษา และการศึกษาพิเศษ

ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รองลงมา เพราะว่าผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูให้บุตรเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุข ด้วยกายและจิตใจ ให้ความรักและความอบอุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศรัณยูรัตน์ คงอิม (2554) ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางจิตวิญญาณของนักเรียนเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางจิตวิญญาณได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครู และความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวแปรส่งผ่านที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางจิตวิญญาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 32.59 องศาอิสระเท่ากับ 71 ความน่าจะเป็น เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน เท่ากับ 0.997 นุจรี ไชยมงคล (2549) ศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัว และความฉลาดทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนิสิตพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัย พบว่า เมื่อจำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านดี เก่ง และสุข พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม คันธารัตน์ ยอดวิชัย (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับสูง ความสัมพันธ์ใน

ครอบครัว ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว และด้านความผูกพันรักใคร่สามัคคีในครอบครัวอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการสื่อสารในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง นิสิตนักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านอยู่ในระดับปกติ ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การวิเคราะห์หัตถดถอยพหุคูณ พบว่า

ตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการทำนายความเครียดมี 2 ตัวแปร คือ ด้านการสื่อสารในครอบครัว และด้านความผูกพัน รักใคร่สามัคคีในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อการทำนายความเครียด มี 2 ตัวแปร คือ ด้านสุข และด้านเก่ง มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้ง 3 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ คือ ด้านความผูกพัน รักใคร่สามัคคีในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว และด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ วิชัย พ้องเสียง (2553) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวของนักเรียน คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมั่นคงทางอารมณ์ การมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพ และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวของนักเรียน คือ การมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพ และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งสิ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ควรเลี้ยงดูเอาใจใส่ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้นักเรียนเกิดความสามารถในการปรับตัวทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม อันจะช่วยให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

ตัวแปรความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและตัวแปรแฝง พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี เก่ง และสุข ของ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรเชิงสาเหตุตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุจรี ไชยมงคล (2549) ศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวและความฉลาดทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนิสิตพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัย พบว่า นิสิตที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมน้อย และเมื่อจำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านดี เก่งและสุข พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม พบว่า ปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกความฉลาดทางอารมณ์ที่สามารถทำนายพฤติกรรมของนิสิตพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ร้อยละ 40 ญาณวิทยา และนิดา บุญเฮง (2547) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านดี เก่ง มีความสุข ของนักศึกษาเทคนิคการแพทย์อยู่ในระดับเกณฑ์ปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับชั้นปีที่สูงกว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษาที่มีระดับชั้นปีที่ต่ำกว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาเพศหญิงในภาพรวมและรายด้านมีค่าสูงกว่าเพศชาย และความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามสาขาวิชา และระดับชั้นปี มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ อัจฉริยา ศรีสวัสดิ์ (2547) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาภาคปกติ โดยรวม และจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา มีความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวม แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ตามเกณฑ์ปกติ ซึ่งนักศึกษาที่เรียนวิชาต่างกันและเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่ให้การอบรมดูแลช่วยเหลือ และอบรมให้บุตรมีความสุขทางกายและใจ
2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต เนื่องจากมีความเข้าใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง ยอมรับความคิดเห็น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
3. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และบุคลิกภาพ การเลือกเพื่อน การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน การอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อนได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์
2. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2543). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2549). คู่มือความรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปี สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2552). แผนยุทธศาสตร์ กรมสุขภาพจิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554). กรุงเทพฯ: ละม่อม.
- กันธรัตน์ ยอดพิชัย. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคหกรรมศาสตรศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ญาณ วิทยา และนิดา บุญเฮง. (2547). ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์. ปรียญานิพนธ์แพทยศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2548). ความฉลาดทางอารมณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: มติชน.
- พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์. (2553). การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). ความเป็นครู (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิชัย พ้องเสียง. (2553). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). เขาวนอารมณ์ ดันนี่เพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณยูรัตน์ คงอิม. (2554). ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางจิตวิญญาณของนักเรียนโดยมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2553). ต้นแบบธุรกิจคุณธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สัณฑ์ ศัลยศิริ. (2553). บริหารอารมณ์อย่างฉลาด (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชบาพับลิชชิงเวิร์ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2552). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อัจฉริยา ศรีสวัสดิ์. (2547). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2546. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). *คุณธรรมนำความรู้: รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.

อุมพร ตังคสมบัติ. (2546). *สร้าง EQ ให้ลูกคุณ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.

อุษา จารุสวัสดิ์. (2547). *จิตวิทยาแห่งชีวิต*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.

Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). *Research in education* (10th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Cronbach, L. J. (1997). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Fowler, F. J. (2009). *Survey research methods* (4th ed.). New York: SAGE.

Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam books.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample size for research activities.

Education and Psychological Measurement, 30(3), 608.

การบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี*

Academic Administration as Perceived by Teachers in Schools under The Local Government, Chonburi Province

นพเก้า เฉียวกุล**

ดร.อรรวรรณ ชมชัยยา***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิหลังของครู โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี จำนวน 302 คน เก็บข้อมูลได้ 295 คน คิดเป็นร้อยละ 97.68 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ $t - test$ และ $F - test$ ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.29 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.85 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.80 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.17
2. ทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา
3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ทัศนะของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิหลังของครู ด้านเพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ/ ทัศนะของครู/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

*วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

**นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

***รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Abstract

The purposes of this survey research were to study and to compare academic administration as perceived by teachers in schools under the local government, Chonburi Province, classified by the background of teachers. The samples used of this research were 295 teachers in schools under the local government, Chonburi Province. A questionnaire with the reliability of 0.965 was used as a tool for data collecting. Frequency, percentage, means, standard deviation, t - test and F - test were used as the statistics for data analysis

The Research results were as follows :

1. 77.29 percent of the samples were female. Out of all, 30.85 percent of them were between 31-40 years of age, 67.80 percent of educational level were bachelor degree and around 5-10 years of working experience at 30.17 percent.

2. The overall degree of the academic administration as perceived by teachers in schools under the local government, Chonburi Province were at high level. Considering of aspect in order, each was at the same high level, namely curriculum, develop learning activities, Measurement and evaluation of learning, quality of education assurance, provision of learning materials and internal supervision in school.

3. The results of testing the hypothesis that the opinions of teachers to academic administration of the schools under the local government, Chonburi. Backgrounds of teachers by gender, age, education, and experience in working in different schools as a whole showed no significant difference.

Keywords: Academic Administration/ Teachers point of view/ Local government

บทนำ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม เช่น การเร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเรียนการสอน การนิเทศ และการประเมินคุณภาพภายใน ตลอดจนเปิดโอกาสให้

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้นอกจากส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อการบริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย การดำเนินการทางวิชาการจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ลำพังผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถจะเป็นผู้ชี้หน้าได้ทุกเรื่อง ในการบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นที่คณะครู ทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร ตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

สภาพปัญหาปัจจุบันของงานวิชาการนั้น หากสถานศึกษาได้จัดการดำเนินงานวิชาการให้มีจุดอ่อนหรือจุดบกพร่อง จะเป็นสาเหตุให้ประสิทธิภาพของงานวิชาการด้อยลง และส่งผลต่อประสิทธิผลของงานวิชาการให้ตกต่ำ ที่เราเรียกว่าการศึกษาด้วยคุณภาพ หรือการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าวิชาการประเด็นเดียวส่งผลกระทบต่อวิชาชีพครูไปสู่วิชาการเชิงพฤติกรรมและวิถีชีวิตโดยรวมทั้งหมด จึงทำให้เกิดปัญหาอย่างรุนแรงถึงขั้นเรียกว่า ปัญหาวิกฤต

มีสาเหตุหลายประการที่ส่งผลให้งานวิชาการตกต่ำหรือด้อยคุณภาพ ได้แก่ 1) ความไม่ทันสมัยของหลักสูตร ขาดการพัฒนาหรือการปรับปรุงหลักสูตร ทั้งหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา 2) เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้มีการปรับให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน 3) การจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกระดับการศึกษาจะสอนโดยใช้รูปแบบเดิมๆ มีการปรับปรุงน้อยมาก เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน 4) การจัดรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบท่องจำ และเรียนในห้องเรียนเกือบทั้งหมดของเวลาเรียนจริงๆ ขาดการบูรณาการเรียนรู้นอกห้องเรียนในทุกสาขาวิชาและทุกระดับ 5) ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารให้ความสนใจกับงานอื่นๆ ของสถานศึกษามากกว่างานวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยกเหตุได้ว่างานวิชาการกำลังด้อยคุณภาพ 6) สถานศึกษาให้ความสำคัญกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรสังคมอื่นๆ ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการน้อยมาก 7) สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนมีเป็นจำนวนมาก สาเหตุต่างๆ ที่ได้กล่าวมา เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น (สันติ บุญภิรมย์, 2550, หน้า 19)

ดังนั้นในการบริหารงานวิชาการจึงต้องกระทำอย่างรอบคอบรัดกุมและเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดคุณภาพแก่การจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารท้องถิ่น ชุมชน และผู้ปกครอง เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนดูแลช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้การศึกษาของบุตรหลานในท้องถิ่นได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ด้วยสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามทฤษฎีของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการ ด้านการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามทฤษฎีของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามทฤษฎีของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิหลังของครู

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามทฤษฎีของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 302 คน เก็บข้อมูลได้ 295 คน คิดเป็นร้อยละ 97.68 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ

0.965 แล้วนำแบบ สอบถามไปจัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน *t-test* วิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (The Scheffe Method)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 228 คน คิดเป็นร้อยละ 77.29 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 30.85 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 67.80 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 30.17

การบริหารงานวิชาการตามทรงสนะของครู ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด ชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุก ด้าน โดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ ด้านบริหาร งานหลักสูตร ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการ วัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพ ด้าน การจัดสื่อการเรียนรู้ และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งการพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลดังนี้

1. ด้านบริหารงานหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรงสนะของครูที่มีต่องานด้านบริหารงานหลักสูตร อันดับ แรก คือ เปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดทำสาระ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา รองลงมา คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชา ต่างๆ อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อมี ความรู้เรื่องหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ มีการประเมินการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม กับผู้เรียนและท้องถิ่นของสถานศึกษา

2. ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายประเด็นพบว่า ทรงสนะของครูที่มีต่องานด้านการ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ครู เข้าอบรมเพื่อมีความรู้ในการเขียนแผนการสอนและการ จัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา รองลงมาคือส่งเสริมให้ครูสามารถใช้สื่อนวัตกรรมมาใช้ ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูสามารถ จัดรูปแบบกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของผู้เรียน ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ มีการติดตามการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการ เรียนการสอน

3. ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ทรงสนะของครูที่มีต่องานด้านการจัดสื่อการ เรียนรู้ อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รองลงมาคือ ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ใน การผลิตสื่อการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอนอย่างพอเพียง และส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้สอนมีความรู้ในการผลิต สื่อการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการจัด การเรียนการสอน ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือมี ระบบการจัดเก็บรักษา การเบิกใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ใน การผลิตและการใช้สื่อที่สะดวก รวดเร็ว

4. ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ประเด็นพบว่า ทรงสนะของครูที่มีต่องานด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ อันดับแรก คือ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลระหว่างเรียนตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมาคือ มีการวางแผนงาน การวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน และจัดเอกสารการวัดผลประเมินผลแบบต่างๆ ได้อย่าง ถูกต้องชัดเจนเหมาะสมตามแนวของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อมีความรู้ในการวัดผลประเมิน ผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา อันดับแรก คือ มีการวางแผนการดำเนินงานการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ ความสามารถได้มีส่วนร่วม ในการนิเทศภายในแก่เพื่อนครูผู้สอนร่วมกับผู้บริหาร และติดตามประเมินผลการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการวางแผนทางการปรับปรุงแก้ไขร่วมกับครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ จัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูด้วยการเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตแนะนำการสอนอย่างสม่ำเสมอ

6. ด้านการประกันคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการประกันคุณภาพ อันดับแรก คือ มีปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ มีการวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อควบคุมและพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมีการรวบรวมผลการประเมินตามโครงการ/กิจกรรมอย่างครบถ้วน ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ จัดทำรายงานเผยแพร่การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ

ผลการทดสอบสมมติฐาน การบริหารงานวิชาการตามทรศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีผลดังนี้

1. ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีทรศนะต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ($t = .736, p = .383$) ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2. ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีทรศนะต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ($F = .077, p = .972$) ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทรศนะต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ($F = .423, p = .737$) ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

4. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างกันมีทรศนะต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ($F = .423, p = .737$) ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การบริหารงานวิชาการตามทรศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ ด้านบริหารงานหลักสูตร ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งการพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลดังนี้

1. ด้านบริหารงานหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านบริหารงานหลักสูตร อันดับแรก คือ เปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อมีความรู้เรื่องหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ มีการประเมินการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นของสถานศึกษา

2. ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อมีความรู้ในการเขียนแผนการสอนและการจัด

กระบวนการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา รองลงมาคือส่งเสริมให้ครูสามารถใช้สื่อนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูสามารถจัดรูปแบบกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ มีการติดตามการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนการสอน

3. ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รองลงมาคือ ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอนอย่างพอเพียง และส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูผู้สอนมีความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ มีระบบการจัดเก็บรักษาการเบิกใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตและการใช้สื่อที่สะดวก รวดเร็ว

4. ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ อันดับแรก คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลระหว่างเรียนตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมาคือ มีการวางแผนงานการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน และจัดเอกสารการวัดผลประเมินผลแบบต่างๆ ได้อย่างถูกต้องชัดเจนเหมาะสมตามแนวของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อมีความรู้ในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา อันดับแรก คือ มีการวางแผนการดำเนินงานการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ

ส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ ความสามารถได้มีส่วนร่วม ในการนิเทศภายในแก่เพื่อนครูผู้สอนร่วมกับผู้บริหาร และติดตามประเมินผลการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ และการวางแผนทางการปรับปรุงแก้ไขร่วมกับครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ จัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูด้วยการเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตและนำการสอนอย่างสม่ำเสมอ

6. ด้านการประกันคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทรศนะของครูที่มีต่องานด้านการประกันคุณภาพ อันดับแรก คือ มีปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ มีการวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อควบคุมและพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมีการรวบรวมผลการประเมินตามโครงการ/กิจกรรมอย่างครบถ้วน ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ จัดทำรายงานเผยแพร่การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ

อภิปรายผล

1. ครูที่มีเพศต่างกันมีทรศนะต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยภาพรวมและการพิจารณาตามรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสงี่ยม ไกรทอง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ทรศนะของครูต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีทรศนะต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ จรรยา แก้วจินดา (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทรศนะของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 1 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีทรศนะต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ยูวรี ชมทรัพย์ (2542) ได้ศึกษาการ

บริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงาน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ในสำนักงาน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เพราะการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา เร่งปฏิรูประบบการผลิต การสรรหาและพัฒนาครูทั้งที่ทำการสอนในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างครบวงจร รวมทั้งพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบของครู ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้มุ่งมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ผลการวิจัยจึงพบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

2. ครูที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยภาพรวมและการพิจารณาตามรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ จุฑาปะมา (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการใน การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของครูฝ่ายวิชาการโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีความต้องการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ จรรยา แก้วจินดา (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 1 พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน จากผลงานวิจัยดังกล่าว น่าจะเป็นผลมาจากการที่แต่ละโรงเรียนได้จัดให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล โดยไม่ได้คำนึงถึงอายุของครู ครูจึงสามารถปฏิบัติงาน การสอนได้ดีมีคุณภาพ มีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารงานวิชาการ นอกจากนี้การปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดให้ครูทุกคน

ได้เพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั่วถึงและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี โดยในทุก 2 ปี ต้องผ่าน การอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ทั้งการอบรมของสถาบันอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีวุฒิปับตรับรอง ตลอดจนการอบรมทางไกลการเข้าประชุมสัมมนา และการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ให้ถือเป็น การปฏิบัติหน้าที่และให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของผลการปฏิบัติงานของครู จึงทำให้ครูย่อมต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน และพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้เท่าเทียมกัน ครูจึงต้องหาความรู้และประสบการณ์ ด้านวิชาการเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

3. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยภาพรวมและการพิจารณาตามรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสงี่ยม ไกรทอง (2547) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของครูต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ยური ชมทรัพย์ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ในสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลงานวิจัยดังกล่าวอันเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งให้ทุกฝ่ายตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้น โดยบุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันจัดการศึกษาโดยยึดถือหลักการแนวคิด อีกทั้งการปฏิรูปการศึกษาได้มีปรับรื้อระบบการกำหนดตำแหน่งครูในสถานศึกษาสังกัด

กระทรวงศึกษาธิการเพื่อจำแนกความก้าวหน้าในสายงาน (Career Ladder) ระหว่างครูกับผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสายวิชาชีพ (Career Pattern) ที่ชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นและสามารถสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันได้ โดยเฉพาะครูสามารถก้าวหน้าตามสายงานการสอนในระดับตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ด้วยผลงานของตนเอง ทั้งนี้กำหนดให้มีคู่มือการปฏิบัติงานของครูและคู่มือปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาระบบและกลไกในการเลือกบุคคลเข้าเรียนในสถาบันผลิตครูพร้อมทั้งพัฒนาการหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ในการผลิตครูทั้งครูที่สอนหลายวิชาและครูที่สอนเฉพาะวิชาที่เน้นการปฏิบัติให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์และมีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งให้มีการปรับปรุงวิธีการสอบคัดเลือกและบรรจุครูประจำการ โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างก็มีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยภาพรวมและการพิจารณาตามรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสียงม ไกรทอง (2547) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของครูต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างก็มีทัศนคติต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ วิวัฒน์ จุฑาปะมา (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของครูฝ่ายวิชาการโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างก็มีความต้องการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ จรรยา แก้วจินดา (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

เอกชน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ อุดม จันทร์โสภา (2545) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีอายุราชการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านบริหารงานหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นของสถานศึกษา มีการวางแผนการบริหารและการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนการสอน มีการวางแผนงานการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และมีมุมสำหรับจัดเอกสารคู่มือให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ และปฏิบัติในการเขียนแผนการสอนและการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

3. ด้านจัดการสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการจัดเก็บรักษา การเบิกใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตและการใช้สื่อที่สะดวก รวดเร็ว ส่งเสริมการปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการประเมินผลสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน

4. ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อมีความรู้ใน

การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนติดตาม ประเมินผลด้านการวัดผลประเมินผลผู้เรียนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง และจัดเอกสารและระเบียบการวัดผลประเมินผลของ สถานศึกษาให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวปฏิบัติในแนวทาง เดียวกันทั้งสถานศึกษาอย่างชัดเจน

5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาควรจัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของ ครูด้วยการเยี่ยมชมชั้นเรียนการสังเกตและแนะนำการสอนอย่าง สม่ำเสมอ มีการประชุมด้านวิชาการเพื่อการนิเทศงานให้ แก่ครูผู้สอนและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการ ปฏิบัติงานกลุ่มของครูให้มีการนิเทศกันเองในสาระวิชา ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการ เรียนการสอน

6. ด้านการประกันคุณภาพ ผู้บริหารสถาน ศึกษาควรจัดทำรายงานเผยแพร่การประเมินเพื่อการ ประกันคุณภาพให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ ตลอดจนส่งเสริมให้ครู/ นักเรียน/ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมใน การประกันคุณภาพการศึกษา และเผยแพร่ให้ครูมีความรู้ ในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการ ประเมินตนเอง เพื่อทบทวนปรับปรุงการประกันคุณภาพ การศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการบริหารงานหลักสูตร ตาม ทรรศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี
2. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ตามทรรศนะของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา แก้วจินดา. (2548). *ทรรศนะของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ยุวรี ชมทรัพย์. (2542). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- วิวัฒน์ จุฑาปะมา. (2548). *ความต้องการใน การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของครูฝ่ายวิชาการ โรงเรียนใน เขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ. (2544). *การพัฒนารูปแบบการประเมินตามสภาพจริงเพื่อการประกันคุณภาพการเรียนรู้ ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บ็ุก พอยท์.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2541). *การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์: สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติใน ศตวรรษหน้า เรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ธนาคารกสิกรไทย.

- เสีี่ยม ไกรทอง. (2547). *พรรณษนะของครุต่อกรพัฒนงนวิชกรในโรงเรียนประถมศีกษ* สังกัดสำนักงนกร
ประถมศีกษ อำเภอมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิชยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณชิต, สาขาวิชกร
บริหารกรศีกษ, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อุดม จันทรไศดา. (2545). *ได้ศีกษสภาพปัญหากรบริหารงนวิชกรในโรงเรียนขยายโอกาสทางกรศีกษ*
สังกัดสำนักงนกรประถมศีกษจังหวัดขอนแก่น. วิชยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณชิต, สาขาวิชกร
บริหารกรศีกษ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Agthe, R. R. (1980). The Elementary Principals' Perceptions of Their Own and Teachers' Role
in Curriculum Decision Making. *Dissertation Abstracts International*, 24, 23-25.
- Faber, C. F., & Gilbert, F. S. (1970). *Elementary school Administration Theory and Practice*.
New York: Holt, Linchert and Winston.
- Jackson, W. P. (1986). *Life in Classroom*. Chicago: Rinehart and Winston.
- McCathy, W. M. (1987). The Role of the Secondary School Principals in New Jersey.
Dissertation Abstracts International, 32, 36-39.

**การพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัยกำแพงเพชร
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล*

ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง*

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง*

ดร.ดุสิต ขาวเหลือง*

ดร.แดน ทองอินทร์*

ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา*

ดร.เมธี ธรรมวัฒนา*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัยกำแพงเพชร จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรม และปศุสัตว์ ดำเนินการ ศึกษาตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สำรวจความต้องการของสถานประกอบการต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา 3) สังเคราะห์สมรรถนะพื้นฐานและสมรรถนะเฉพาะสาขาที่จำเป็นของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา 4) พัฒนา หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการในราชอาณาจักรกัมพูชา ส่วนใหญ่ ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีสมรรถนะ พื้นฐาน ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทนในการทำงาน ขยัน และมีความสามารถในการ สื่อสารภาษาอังกฤษ และในระหว่างปี ค.ศ. 2014-2018 ปริมาณความต้องการกำลังคนระดับอนุปริญญาสาขาวิชา ไฟฟ้ากำลัง มีจำนวนสูงสุด รองลงมา ได้แก่ สาขาวิชาสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ และสาขาวิชาปศุสัตว์ ส่วนสาขาวิชา กลไกกรรมยังไม่เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการในราชอาณาจักรกัมพูชา

ผลการพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรม และปศุสัตว์มีองค์ประกอบของแต่ละหลักสูตรประกอบด้วย จุดประสงค์มาตรฐานวิชาชีพ และโครงสร้าง หลักสูตรโครงสร้างหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตรวมอยู่ระหว่าง 87-89 หน่วยกิต องค์ประกอบของหมวดวิชาในแต่ละ สาขาวิชาประกอบด้วย หมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

Abstract

The purpose of this study was to develop the diploma curricula in electric power, electronics, plant science, and animal science. The methods of study were 1) related literature review 2) survey of the entrepreneur needs for diploma degree-holder 3) basic and professional competencies synthesis 4) curricula development.

The result revealed that: most of the entrepreneur in Cambodia needed the diploma degree-holders to be dignity, responsible, honest, patient, and able to communicate in English.

During 2014-2018, the diploma degree-holder in electric power was the most needed the next below were electronics and animal science, right now there was no need for diploma degree-holder in plant science.

The developed diploma degree curricula in 4 majors: electric power, electronics, plant science, and animal science composed of objectives, professional standards, and curriculum structure. The total credits were 87-89 which were general education courses, professional courses, elective courses, and extracurricular activities.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยือนราชอาณาจักรกัมพูชาหลายครั้งเพื่อทรงศึกษาโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพราะทรงถือว่าราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องอารยธรรมของโลก การตอบแทนน้ำใจไมตรีของชาวกัมพูชาไม่มีสิ่งใดจะล้ำค่าและยั่งยืนเท่ากับการพระราชทานการศึกษาให้กับชาวกัมพูชา พระองค์ทรงมีพระราชปณิธานว่า “ข้าพเจ้าเห็นมาตั้งแต่เด็กว่าการพัฒนาการศึกษา การแพร่ความรู้เป็นเรื่องที่สำคัญมากชาติจะได้ก้าวหน้าและคนที่แพร่ความรู้ก็ได้บุญด้วย” การพระราชทานสิ่งอื่น ๆ ย่อมสำเร็จประโยชน์แต่เป็นการชั่วคราว ไม่ยั่งยืนเช่นกับการให้การศึกษา ซึ่งจะเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ผู้ได้รับความรู้จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทบพวิคุณ ทั้งครูและนักเรียนก็จะได้นำความรู้ไปช่วยกันพัฒนาราชอาณาจักรกัมพูชาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

จากพระราชปณิธานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังกล่าว การก่อสร้างสร้างวิทยาลัยกำปงเจ็ล ๓ ตำบลซ็อมโบร์ อำเภอปราสาทซ็อมโบร์ จังหวัดกำปงธม ราชอาณาจักรกัมพูชา

จึงได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ทรงสร้างวิทยาลัยกำปงเจ็ล พระราชทานให้เป็นของขวัญที่ยั่งยืนแก่ประชาชนชาวกัมพูชาเพื่อตอบแทนน้ำใจไมตรี รวมทั้งแสดงถึงความสัมพันธ์และความเป็นมิตรที่ดีต่อกันของประชาชนทั้งสองประเทศ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการโครงการโรงเรียนพระราชทานฯ โดยที่พระองค์ทรงเป็นประธานโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา (ด้านการศึกษาและการสาธารณสุข)

การจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริฯ ดังกล่าว ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยมีองค์กรหน่วยงาน สถาบันการศึกษา และชุมชนต่าง ๆ ทั้งในราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจนทำให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียนของวิทยาลัยกำปงเจ็ล รวมถึงประชาชนในชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาทั้งคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของชาวกัมพูชา ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเป็นมิตรที่ดีต่อกันของประชาชนทั้งสองประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

การดำเนินงานของวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ตลอดระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา ทำให้ในปัจจุบันมี ผู้แทนจากองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในราชอาณาจักร กัมพูชาและในระดับนานาชาติ ดังเช่น คณะผู้แทนจาก องค์กรยูเนสโก คณะผู้แทนจากสาธารณรัฐเกาหลี ได้ เข้าเยี่ยมชมวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล เพื่อศึกษาข้อมูล ในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษา และการ ให้ความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาในการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนระบบ Dual System ที่ มีการจัดการเรียนการสอน ทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรูปแบบเดียวกับวิทยาลัยกำปงเฌอ เตียล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้ ขอพระราชทานฯ พระมหากรุณาธิคุณขยายบันทึกช่วย จำโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักร กัมพูชา (ด้านการศึกษา) ต่อไปอีกระยะหนึ่งจนถึง วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2559 เนื่องจากยังต้องการ พระมหากรุณาธิคุณในการพัฒนาบุคลากร และระบบการ บริหารจัดการที่ดีในอนาคต เพื่อที่จะได้พัฒนาให้วิทยาลัย กำปงเฌอเตียล เป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาในระบบ Dual System ของราชอาณาจักรกัมพูชา เนื่องจากเป็น โรงเรียนแห่งแรกของราชอาณาจักรกัมพูชาที่เปิดสอนใน สายสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (เกรด 7-9) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (เกรด 10-12) และสาย อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 1-3) ใน 4 สาขาวิชา คือ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ กลติกรรม และ ปศุสัตว์ ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้วเสร็จเมื่อ ปี พ.ศ. 2555 ขณะนี้หลักสูตรได้มีการประกาศใช้อย่าง เป็นทางการเรียบร้อยแล้ว (โครงการพระราชทานความ ช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านการศึกษา, 2009)

วิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ตั้งเป้าหมายและกำหนด ทิศทางการพัฒนาให้เป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มี บทบาทสำคัญในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายให้ดำเนินการ จัดการเรียนการสอนระดับอนุปริญญา ภายในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 และในระยะต่อไปวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล

มีเป้าหมายในการพัฒนาไปจนถึงการจัดการเรียนการ สอนระดับปริญญาตรีภายใน 5 ปีข้างหน้า ทั้งนี้วิทยาลัย กำปงเฌอเตียลต้องการอย่างยิ่งในขณะนี้ คือ หลักสูตร ระดับอนุปริญญาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นตอบสนอง ต่อการพัฒนาชาวกัมพูชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง เป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่องจากหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ และมีชมศึกษาตอนปลายที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญาจึงเป็นเรื่องที่มีความ สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรดังกล่าวคือแผนการ จัดประสบการณ์หรือแผนการจัดการเรียนการสอนที่ กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางการสอนและ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลติกรรม และปศุสัตว์ ให้กับชาวกัมพูชา เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญานำความรู้ไป ประกอบอาชีพและดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมสนับสนุนการพัฒนาวิทยาลัย กำปงเฌอเตียล เพื่อให้สามารถดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีพระราชกระแสเมื่อครั้ง เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระราชทานปริญญา บัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2553 เมื่อ วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ หอประชุมธำรงบัวศรี มหาวิทยาลัยบูรพา ในการนี้ภาควิชาการอาชีวศึกษา และพัฒนาสังคม ได้สนองแนวพระราชดำริฯ โดยดำเนินการ พัฒนาครุวิทยาลัยกำปงเฌอเตียลให้สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเปิดสอนระดับ อนุปริญญาในปีการศึกษา 2558 ดังนั้นเพื่อให้การ เตรียมความพร้อมด้านหลักสูตรการเรียนการสอนระดับ อนุปริญญา วิทยาลัยกำปงเฌอเตียล เป็นไปด้วยความ เรียบร้อย ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จึงเห็นสมควร ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนภาคธุรกิจ

และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมใน
ราชอาณาจักรกัมพูชา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัย
กำปงเฌอเตียล จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้า
กำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรม และปศุสัตว์

ขอบเขตการวิจัย

พัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัย
กำปงเฌอเตียล จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้า
กำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรม และปศุสัตว์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสมรรถนะผู้สำเร็จการศึกษาระดับ
อนุปริญญาตามความต้องการของสถานประกอบการ

1.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี นโยบายการศึกษา
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานหลักสูตรระดับอนุปริญญา
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สำรวจความต้องการของสถานประกอบ
การต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา

1.3 สังเคราะห์สมรรถนะพื้นฐานและ
สมรรถนะเฉพาะสาขาที่จำเป็นของผู้สำเร็จการศึกษา
ระดับอนุปริญญา

2. พัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัย
กำปงเฌอเตียล จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชา
ไฟฟ้ากำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรมและปศุสัตว์

2.1 นำสมรรถนะผู้สำเร็จการศึกษาระดับ
อนุปริญญาตามความต้องการของสถานประกอบการ
จากการศึกษาในตอนต้นที่ 1 มากำหนดจุดมุ่งหมายของ
หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมาตรฐานผลการ
เรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 ร่างหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัย
กำปงเฌอเตียล จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้า
กำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรม และปศุสัตว์

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้าน
ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ และ
นำข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไข

2.4 วิชาหลักหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 สรุปหลักสูตรระดับ อนุปริญญาวิทยาลัย
กำปงเฌอเตียล จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้า
กำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กลไกกรรมและปศุสัตว์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม - กันยายน
พ.ศ.2557 ณ วิทยาลัยกำปงเฌอเตียล และสถานประกอบการ
ในราชอาณาจักรกัมพูชา

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ ข้อมูลประกอบด้วยผู้แทนสถาน
ประกอบการในราชอาณาจักรกัมพูชาจำนวน 8 คน
จาก 8 สถานประกอบการได้แก่ บริษัท DTV จำกัด
บริษัท W & W จำกัด บริษัท เอเชียประกันภัย จำกัด
บริษัท SCG จำกัด สถานีโทรทัศน์ บารยณ สถานีโทรทัศน์
ช่อง 5 ราชอาณาจักรกัมพูชา บริษัท เบทาโกร บริษัท
ซัมซุง และ บริษัท ฮอนด้า (ประกอบรถจักรยานยนต์)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรที่
สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและการ
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนระดับ
อนุปริญญา ราชอาณาจักรกัมพูชา

3. สถานประกอบการ ได้รับประโยชน์ในการ
จัดการฝึกอบรมบุคลากรให้มีสมรรถนะอาชีพตรงตาม
ความต้องการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตร หมายถึง โครงการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้
2. หลักสูตรเน้นสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่แปลงมาจากสมรรถนะของมาตรฐานอาชีพ/มาตรฐานสมรรถนะที่กำหนดโดยเจ้าของอาชีพ ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes)

สรุปและ อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะพื้นฐานของผู้สำเร็จหลักสูตร อนุปริญญา

สมรรถนะพื้นฐานของผู้สำเร็จหลักสูตร อนุปริญญาตามความต้องการของผู้ประกอบการในราชอาณาจักรกัมพูชา ตามลำดับความสำคัญได้แก่ ลำดับที่ 1 ความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทนในการทำงาน ขยัน และรับผิดชอบเอาใจใส่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ลำดับที่ 2 ได้แก่ พร้อมเรียนรู้ ใฝ่เรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ พัฒนาตนเองได้ lifelong learning ร้อยละ 46.66 ลำดับที่ 3 มีความรู้ภาษาอังกฤษ สื่อสารได้ร้อยละ 40.00 ลำดับที่ 4 มีความรักองค์กร และมีทัศนคติทางบวก เป็นคนดี รับผิดชอบต่อสังคม ร้อยละ 33.33 ลำดับที่ 5 มีความคิดสร้างสรรค์ ความใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ปรับตัวกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ และมีจริยธรรม เข้าใจผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ร้อยละ 20.00 ลำดับที่ 6 ได้แก่ ความเคารพผู้อื่น/ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้ มีพื้นฐานการทำงานสำนักงานได้ และมีทักษะในการงานอาชีพ ร้อยละ 13.33 ลำดับที่ 7 ได้แก่ ความรักชาติ รักสิ่งสาธารณะ มีจิตสำนึก สุขภาพแข็งแรง คิดเองเป็น สร้างสรรค์งานได้ กล้าแสดงออกความคิดเห็นแต่ไม่ก้าวร้าว และกล้ารับผิดชอบ ไม่ใช่รับแต่ชอบ ร้อยละ 6.66

ผู้ประกอบการในราชอาณาจักรกัมพูชา ส่วนใหญ่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีสมรรถนะพื้นฐานด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทนในการทำงาน ขยัน รับผิดชอบและมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเนื่องจากคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของทุกสาขาวิชาชีพซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในทุกสาขา และในราชอาณาจักรกัมพูชา ผู้ประกอบการที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นของชาวต่างประเทศ เช่น ผู้ประกอบการชาวไทย ผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่น ผู้ประกอบการชาวเกาหลี ซึ่งการสื่อสารส่วนใหญ่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ

2. ความต้องการกำลังคนระดับอนุปริญญา

2.1 ปริมาณความต้องการกำลังคนระดับอนุปริญญาสาขาไฟฟ้ากำลังมีจำนวนสูงสุดในปี ค.ศ. 2014 จำนวน 39 คน รองลงมาคือปี ค.ศ. 2015 จำนวน 25 คน และ ปี ค.ศ. 2016-2017 ปีละ 9 คน น้อยที่สุดคือปี ค.ศ. 2018 จำนวน 8 คน

2.2 ปริมาณความต้องการกำลังคนระดับอนุปริญญาสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนสูงสุดในปี ค.ศ. 2015 จำนวน 17 คน รองลงมาคือ ปี ค.ศ. 2014 จำนวน 16 คน และ ปี ค.ศ. 2018 จำนวน 13 คน น้อยที่สุดคือ ปี ค.ศ. 2016 จำนวน 9 คน

2.3 ปริมาณความต้องการกำลังคนระดับอนุปริญญา สาขาวิชาสัตวศาสตร์ มีจำนวนสูงสุดในปี ค.ศ. 2015 จำนวน 45 คน รองลงมาคือ ปี ค.ศ. 2014 และ ค.ศ. 2016 จำนวน 2 คน

2.4 ระยะเวลาที่สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการให้นักศึกษาฝึกงาน ได้แก่ 1 เดือนถึงไม่เกิน 3 เดือน คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาระยะเวลา 3 เดือน ถึงไม่เกิน 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ผลการวิจัยพบว่าในระหว่างปี ค.ศ. 2014-2018 ปริมาณความต้องการกำลังคนระดับอนุปริญญาสาขาไฟฟ้ากำลัง มีจำนวนสูงสุด รองลงมาได้แก่สาขาวิชาสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ และสาขาวิชาปศุสัตว์ ส่วนสาขาวิชาพืชศาสตร์ยังไม่เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ

ในราชอาณาจักรกัมพูชาในช่วงเวลาดังกล่าวเนื่องจากสาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง และสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ เป็นสาขาวิชาที่มีความจำเป็นสำหรับทุกองค์กรธุรกิจ จึงเป็นสาขาวิชาที่มีความต้องการสูง ส่วนสาขาวิชาปศุสัตว์เป็นที่ต้องการเนื่องจากมีการขยายธุรกิจในด้านนี้อย่างกว้างขวาง สำหรับสาขาวิชาพืชศาสตร์ ยังไม่มีความชัดเจนว่าต้องการในช่วงปี ค.ศ. 2014-2016 เนื่องจากยังไม่มีการขยายการลงทุนของธุรกิจในด้านนี้ แต่ก็มีผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ต้องการศึกษาต่อ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการประกอบธุรกิจส่วนตัว

3. การพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา วิทยาลัยกำแพงมณฑล

ผลการพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา จำนวน 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง อิเล็กทรอนิกส์ กสิกรรม และปศุสัตว์มีองค์ประกอบของแต่ละหลักสูตรประกอบด้วย จุดประสงค์มาตรฐานวิชาชีพ และโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบเน้นสมรรถนะ (Tyler, 1950, p. 1; Taba, 1962, p. 12; Saylor & Alexander, 1973)

โครงสร้างหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชามีดังนี้

3.1 หลักสูตรอนุปริญญา ประเภทวิชา อุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง

จุดประสงค์

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้ากำลังสามารถปฏิบัติงานระดับช่างเทคนิค ผู้ควบคุมงาน ผู้ช่วยวิศวกร หรือประกอบอาชีพส่วนตัวมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับ ภาษา สังคม มนุษย์ศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นำไปใช้ในการค้นคว้า พัฒนาการตนเองและวิชาชีพช่างไฟฟ้าให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในหลักการและกระบวนการทำงานพื้นฐานของช่างเทคนิคที่เกี่ยวกับ

การบริหารจัดการและการวางแผนในงานอุตสาหกรรม และสามารถติดตามความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นำมาพัฒนางานอาชีพช่างไฟฟ้าให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. เพื่อให้มีความคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาสร้างสรรค์และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานไฟฟ้ากำลัง

4. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมและ กิจนิสัยที่ดีในงานอาชีพ

5. เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในสถาน ประกอบการอุตสาหกรรมหรือสร้างสรรค์หรือประกอบ อาชีพอิสระในสาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง

มาตรฐานวิชาชีพ

1. สื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ
2. แก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการแก้ปัญหา
3. จัดการ ควบคุม และพัฒนาคุณภาพงาน
4. แสดงบุคลิกภาพและคุณลักษณะของช่างเทคนิค

5. เขียนแบบและอ่านแบบไฟฟ้า

6. วิเคราะห์วงจรไฟฟ้า

7. ทดสอบเครื่องกลไฟฟ้า

8. ควบคุมงานไฟฟ้า

9. ออกแบบและติดตั้งไฟฟ้า

10. ซ่อม สร้างอุปกรณ์ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์

11. ออกแบบอุปกรณ์ขับเคลื่อนด้วยระบบ นิวเมติกส์และไฮดรอลิกส์

สาขางานเครื่องกลไฟฟ้า

1. ทดสอบและวิเคราะห์เครื่องกลไฟฟ้า

2. ติดตั้งเครื่องกลไฟฟ้า

3. ซ่อมและบำรุงรักษาเครื่องกลไฟฟ้า

สาขางานติดตั้งไฟฟ้า

1. ออกแบบระบบไฟฟ้า

- 2. ติดตั้งระบบไฟฟ้า
 - 3. ซ่อมและบำรุงรักษาระบบไฟฟ้า
- สาขางานเครื่องทำความเย็นและปรับ**

อากาศ

- 1. ออกแบบเครื่องทำความเย็นและปรับ

อากาศ

- 2. ติดตั้งเครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ
- 3. ซ่อมและบำรุงรักษาเครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ

สาขางานเครื่องมือวัดอุตสาหกรรม

- 1. ตรวจสอบปรับ ตั้ง เครื่องมือวัดอุตสาหกรรมและเครื่องควบคุมกระบวนการ
- 2. ติดตั้งตรวจซ่อมอุปกรณ์ในงานอุตสาหกรรมวัดและควบคุม

**โครงสร้างหลักสูตรระดับอนุปริญญา
ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง**

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญาประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้ากำลังต้องศึกษารายวิชาในหมวดวิชาต่าง ๆ และเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมไม่น้อยกว่า 87 หน่วยกิต ประกอบด้วยหมวดวิชาสามัญ 24 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ 57 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมง รวม 87 หน่วยกิต

**3.2 หลักสูตรอนุปริญญา ประเภทวิชา
อุตสาหกรรม สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์**

จุดประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญาประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์สามารถปฏิบัติงานระดับช่างเทคนิค ผู้ควบคุมงาน ผู้ช่วยวิศวกรหรือประกอบอาชีพส่วนตัว มีความรู้ ความสามารถ เจตคติและประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1. เพื่อให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับ ภาษา สังคม มนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นำไปใช้ในการค้นคว้า พัฒนาตนเองและวิชาชีพ อิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

- 2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในหลักการและกระบวนการทำงานพื้นฐานของช่างเทคนิค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ และการวางแผนในงานอุตสาหกรรม และสามารถติดตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นำมาพัฒนางานอาชีพอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- 3. เพื่อให้มีความคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาสร้างสรรค์ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานอิเล็กทรอนิกส์

- 4. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม มีคุณธรรมจริยธรรม และกิริยาที่ดีในงานอาชีพ

- 5. เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในสถานประกอบการอุตสาหกรรม หรือสร้างสรรค์หรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์

มาตรฐานวิชาชีพ

- 1. สื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ
- 2. จัดการระบบฐานข้อมูลในงานอาชีพ
- 3. แก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และกระบวนการแก้ปัญหา
- 4. จัดการ ควบคุม และพัฒนาคุณภาพงาน
- 5. แสดงบุคลิกภาพและคุณลักษณะของช่างเทคนิค

- 6. ติดตั้ง ทดสอบ วิเคราะห์อุปกรณ์และวงจรอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือวัด

- 7. ประกอบ ติดตั้ง ทดสอบ และบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย

สาขางานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม

- 1. ติดตั้ง ควบคุม ระบบอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม
- 2. บำรุงรักษา ระบบอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม

สาขางานระบบโทรคมนาคม

1. ติดตั้ง ควบคุม และบำรุงรักษา ระบบสื่อสารวิทยุและโทรศัพท์
2. ติดตั้ง ควบคุม และบำรุงรักษา ระบบโทรคมนาคม

โครงสร้างหลักสูตรอนุปริญญาประเภทวิชาอุตสาหกรรมสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระดับอนุปริญญาประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ ต้องศึกษารายวิชาในหมวดวิชาต่าง ๆ และเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมไม่น้อยกว่า 89 หน่วยกิต ประกอบด้วยโครงสร้างหมวดวิชาสามัญ 24 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ 59 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมง รวม 89 หน่วยกิต

3.3 หลักสูตรระดับอนุปริญญา ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาเกษตรกรรม

จุดประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระดับอนุปริญญาประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาเกษตรกรรม สามารถปฏิบัติงานระดับปฏิบัติการในไร่นา ควบคุมการปฏิบัติงานกสิกรรม หรือเป็นผู้ประกอบการ โดยมีความรู้ ความสามารถ และเจตคติ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาษาสังคมศาสตร์วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์มนุษยศาสตร์ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและงานอาชีพ
2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในหลักการและกระบวนการปฏิบัติงานกสิกรรม การบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางานอาชีพเกษตรกรรมทางด้านกสิกรรมให้เกิดประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้มีทักษะและประสบการณ์ในงานผลิตและบริการทางด้านกสิกรรมตามหลักการและกระบวนการ
4. เพื่อให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์วางแผนจัดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา

แสวงหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมทางด้านกสิกรรมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยี

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดีมีความรับผิดชอบ ต่อตนเองครอบครัวและสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

6. เพื่อให้มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

มาตรฐานวิชาชีพ

1. สื่อสารในชีวิตประจำวันและเพื่อพัฒนางานอาชีพ
2. แก้ไขปัญหาและพัฒนางานอาชีพโดยใช้หลักการและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
3. มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะเหมาะสมกับการปฏิบัติงานอาชีพเกษตรกรรมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
4. เข้าใจหลักการและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานผลิตและบริการทางด้านกสิกรรม
5. เลือกใช้ ประยุกต์ใช้ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา งานอาชีพเกษตรกรรมทางด้านกิจกรรม โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. เข้าใจหลักการและกระบวนการผลิตและบริการทางด้านพืชศาสตร์
7. วางแผนเตรียมการผลิตและบริการทางด้านพืชศาสตร์
8. ดำเนินการบริหารจัดการประเมินผลและแก้ไขปัญหาในงานผลิตและบริการทางด้านกสิกรรม
9. จัดการผลผลิตและการตลาดในงานผลิตและบริการทางด้านกสิกรรม

10. เลือกใช้ประยุกต์ใช้ปัจจัยและเทคนิควิธีการผลิตและบริการทางด้านกิจกรรมโดยตระหนักถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อสังคมและสภาพแวดล้อม

โครงสร้างหลักสูตรระดับอนุปริญญา ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาสัตวศาสตร์

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระดับอนุปริญญาประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาสัตวศาสตร์ ต้องศึกษารายวิชาหมวดวิชาต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมไม่น้อยกว่า 88 หน่วยกิต ประกอบด้วยหมวดวิชาสามัญ 24 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพไม่น้อยกว่า 58 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมง รวม 88 หน่วยกิต

3.4 หลักสูตรระดับอนุปริญญา ประเภทวิชา เกษตรกรรม สาขาวิชาปศุสัตว์

จุดประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระดับอนุปริญญาประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาปศุสัตว์ มีความรู้ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับ ภาษาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์มนุษยศาสตร์ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและงานอาชีพ

2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในหลักการและกระบวนการปฏิบัติงานสัตวศาสตร์การบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางานอาชีพเกษตรกรรมทางด้านสัตวศาสตร์ให้เกิดประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้มีทักษะและประสบการณ์ในงานผลิตและบริการทางสัตวศาสตร์ตามหลักการและกระบวนการ

4. เพื่อให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์วางแผนจัดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาแสวงหาความรู้ทักษะประสบการณ์และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมทางด้าน

สัตวศาสตร์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดีมีความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวและสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

6. เพื่อให้มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพมีคุณธรรมจริยธรรมซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

มาตรฐานวิชาชีพสาขาวิชา

1. สื่อสารโดยใช้ภาษากัมพูชาและภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและเพื่อพัฒนางานอาชีพ

2. แก้ไขปัญหาและพัฒนางานอาชีพโดยใช้หลักการและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

3. มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะเหมาะสมกับการปฏิบัติงานอาชีพเกษตรกรรมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

4. เข้าใจหลักการและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานผลิตและบริการทางด้านสัตวศาสตร์

5. เลือกใช้/ประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะประสบการณ์และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานอาชีพเกษตรกรรมทางด้านสัตวศาสตร์โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาขาการจัดการผลิตสัตว์

1. เข้าใจหลักการและกระบวนการทางด้านการจัดการผลิตสัตว์

2. วางแผน/เตรียมการจัดการผลิตสัตว์เชิงธุรกิจตามหลักการและกระบวนการ

3. ดำเนินการบริหารจัดการประเมินผลและแก้ไขปัญหาในงานผลิตสัตว์ตามหลักการและกระบวนการในลักษณะครบวงจรเชิงธุรกิจ

4. จัดการผลผลิตและการตลาดในงานผลิตและเลี้ยงดูสัตว์ตามหลักการและกระบวนการ

5. เลือก/ใช้/ประยุกต์ใช้ปัจจัยและเทคนิควิธีการในการจัดการผลิตสัตว์ตามมาตรฐานฟาร์มโดยตระหนักถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อสังคมและสภาพแวดล้อม

สาขางานอาหารสัตว์

1. เข้าใจหลักการและกระบวนการผลิตและบริการทางด้านอาหารสัตว์

2. วางแผน/เตรียมการจัดการเลือกและตรวจสอบวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์เชิงธุรกิจตามหลักการ และกระบวนการ

3. ดำเนินการบริหารจัดการผลิตอาหารสัตว์ปรับปรุงคุณภาพประเมินผลและแก้ไขปัญหาในงานผลิตอาหารสัตว์ตามหลักการและกระบวนการในลักษณะครบวงจรเชิงธุรกิจ

4. จัดการผลผลิตและการตลาดในงานผลิตอาหารสัตว์ตามหลักการและกระบวนการ

5. เลือก/ใช้/ ประยุกต์ใช้ปัจจัยและเทคนิควิธีการในการผลิตอาหารสัตว์ตามมาตรฐานโดยตระหนักถึงความปลอดภัยการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรระดับอนุปริญญาให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมอยู่ระหว่าง 87-89 หน่วยกิต เป็นจำนวนที่มีความเหมาะสมกับระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และองค์ประกอบของหมวดวิชาในแต่ละสาขาวิชาประกอบด้วย หมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะพื้นฐานและสมรรถนะด้านวิชาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งโครงสร้างของหลักสูตรได้ผ่านความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย

นักวิชาการและผู้ประกอบการเฉพาะในสาขาที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะของฮอล และโจนส์ (Hall & Jones, 1976, pp. 43-58)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรเปิดสอนหลักสูตรระดับอนุปริญญา สาขาวิชาไฟฟ้ากำลังและสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอันดับแรกเนื่องจากเป็นความต้องการสูงสุดของตลาดแรงงานในราชอาณาจักรกัมพูชา

2. หลักสูตรที่เปิดสอนระดับอนุปริญญาทุกสาขาวิชาควรเน้นสมรรถนะพื้นฐานด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทนในการทำงาน และรับผิดชอบ เอาใจใส่ในงาน และความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นความต้องการของสถานประกอบการทุกประเภท

3. ระยะเวลาการฝึกงานตามหลักสูตรอนุปริญญา ควรอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเดือนถึงสามเดือน เพื่อผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์จากสถานประกอบการโดยตรง และระยะเวลาการฝึกงานมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับการเรียนในหลักสูตรแต่ละหลักสูตร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อผู้สำเร็จการศึกษาในราชอาณาจักรกัมพูชา

2. ดำเนินการวิจัยเพื่อสำรวจภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 4 สาขาวิชานี้ ในราชอาณาจักรกัมพูชา

เอกสารอ้างอิง

- โครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านการศึกษา. (2009). *วิทยาลัยกำปงเจียมเตียม*.
เข้าถึงได้จาก <http://www.kampongchheuteal.org/>.
- ธีระพงษ์ วิริยานนท์. (2549). *การพัฒนามาตรฐานอาชีพผู้ประเมินสมรรถนะวิชาชีพตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา, สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบ และการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุจิรี ภู่อาระ. (2550). *การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บิ๊ก พ้อย.
- วีระยุทธ์ สดสมบุรณ์ และคณะ. (2007). *Competency-based curriculum development on automotive technology subjects for mechanical technology education program*. Retrieved from
<http://www.kmutt.ac.th/rippc/pdf/abs50/503001.pdf>.
- อัศวรัตน์ พูลกระจ่าง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหัวหน้างานเพื่อพัฒนาหลักสูตรการสอนงานปฏิบัติใน
สถานประกอบการ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร,
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- Beauchamp, G. A. (1981). *A curriculum theory* (4th ed.). Itaca: F. E. Peacock.
- Hall, G.E., & Jones, H.I. (1976). *Competency-based education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kerr, J. F. (1968). *Changing the curriculum*. London: University of London Press.
- Saylor, A. & Alexander, B. (1974). *Planning curriculum for school*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Sowell, E. J. (1996). *Curriculum: an investigative introduction*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace Jobanovich.
- Tyler, A. (1950). *Basic principle of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago.

**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถ
ในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD***
**A Study of Learning Achievement in Chemistry, Scientific
Problem Solving Ability for Grade 10 Students Using Active
Learning and the STAD Technique**

นรินทร์ พวงขาว**

ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์***

ดร.ภัทรภร ชัยประเสริฐ****

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และ 2) ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี จำนวน 24 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ในหัวข้อเรื่อง ของแข็ง ของเหลว แก๊ส แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี มีความเชื่อมั่น 0.80 ค่าความยากง่าย 0.22-0.66 ค่าอำนาจจำแนก 0.29-0.86 และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ มีความเชื่อมั่น 0.75 ค่าความยากง่าย 0.22-0.78 ค่าอำนาจจำแนก 0.35-0.93 แบบแผนการทดลองที่ใช้ คือ แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One group pretest-posttest design) วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร (*t*-test) แบบ Dependent sample ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก/ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD/ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมี/ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study learning achievement in chemistry and 2) to study scientific problem solving ability of grade 10 students using active learning and the STAD technique. The participants were grade 10 students at Princess Chulabhorn's College Chonburi (n = 24), selected by using the cluster random sampling. The research instruments consisted of active learning and the STAD technique lesson plans in the topic of solid, liquid, and gas, a chemistry learning achievement test, and a scientific problem solving ability test, The collected data were statistically analyzed by using dependent sample t-test.

The results of this research were as follows: 1) The chemistry learning achievement for grade 10 students taught by active learning and the STAD technique after learning was significantly higher than before learning ($p < 0.05$). And 2) The scientific problem solving ability for grade 10 students taught by active learning and the STAD technique after learning was significantly higher than before learning ($p < 0.05$).

Keywords: Active learning/ the STAD technique/ learning achievement in chemistry/ Scientific problem solving ability

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์พื้นฐานต่อการพัฒนาในระดับประเทศและระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 92) เนื่องจากในการใช้ชีวิตประจำวันการทำงานอาชีพ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์นำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์กับศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิคิด ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์จึงเป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based

society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะประเทศไทยมีการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้วิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการวางรากฐาน ในการให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดสามารถเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะในการค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ และแก้ปัญหาที่หลากหลายมีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงควรมีกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการคิดให้กับผู้เรียน

การคิดเป็นความสามารถที่พัฒนาได้โดยการฝึกฝนการคิด จากระดับง่ายจนถึงระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ ฝึกทักษะการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิด ตามลำดับ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตามระดับวุฒิภาวะของแต่ละบุคคลให้นักเรียนคิดเป็น
ตระหนักในปัญหา และหาทางคิดแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูล
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาผสมผสานจนเกิดความคิด
ที่ตัดสินใจเลือก หรือปฏิบัติให้เกิดความพึงพอใจที่จะ
สามารถแก้ไขปัญหาได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542,
หน้า 7) แต่ด้วยหลักสูตรที่มีเนื้อหามาก ผู้สอนจึงยัง
คงลักษณะของการสอนตามแบบเรียนและมอบการบ้าน
ตามที่มีในหนังสือเรียน ดังรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนา
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544,
หน้า 135) ที่ได้สรุปเปรียบเทียบสถานภาพวิทยาศาสตร์
ศึกษาของต่างประเทศกับประเทศไทยเกี่ยวกับวิธีการจัด
การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในประเด็นของรูปแบบวิธี
การเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติว่า ประเทศอังกฤษ
และสหรัฐอเมริกาดำเนินการอยู่ในระดับมาก ประเทศ
ญี่ปุ่นดำเนินการในระดับปานกลาง แต่ประเทศไทยยัง
คงดำเนินการอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น การสอนตามที่มี
ในแบบเรียนจึงทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้น
ในการเรียน ไม่ได้พัฒนาทักษะการคิด ส่งผลต่อทักษะ
แก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย สอดคล้อง
กับผลการประเมินจากองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ
ผลด้านวิทยาศาสตร์จากโครงการ PISA โดยการ
ประเมินนี้ จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสมรรถนะ
ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific competencies) เกี่ยว
กับความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาที่มุ่งเน้น
เนื้อหาสาระทางวิทยาศาสตร์ การบรรยาย อธิบาย
หรือทำนายปรากฏการณ์บนพื้นฐานของความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์ การตีความหลักฐานและลงข้อสรุปและใช้
หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการตัดสินใจ แสดงให้เห็น
ว่าสมรรถนะเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ความรู้
ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลในปี พุทธศักราช 2555 คะแนน
เฉลี่ยของนักเรียนไทยแม้ว่าจะสูงขึ้นกว่าครั้งก่อน (444
คะแนน) แต่ก็ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD (501
คะแนน) อยู่อันดับที่ 44-49 จาก 65 ประเทศ (โครงการ
PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี, 2557, หน้า 147-149) จึงเป็นภาวะ
คุณภาพการศึกษาไทยที่น่าเป็นห่วงยิ่ง

วิชาเคมีก็เป็นสาขาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้
รายวิชาวิทยาศาสตร์ แต่วิชาเคมีมีเนื้อหาค่อนข้างมาก
หลายเนื้อหาจำเป็นต้องอาศัยความรู้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน
เพื่อเข้าสู่เนื้อหาในระดับลึกและซับซ้อนขึ้น การเรียนวิชา
เคมีผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องเรียนอย่างเข้าใจ หากผู้เรียน
ได้รับความรู้โดยปราศจากความเข้าใจ ก็จะส่งผลต่อการ
เรียนในระดับเนื้อหาที่มีความซับซ้อนต่อไปได้ ยังผลต่อ
ความตั้งใจในการเรียน เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน
ไม่เกิดการคิดวิเคราะห์ เพื่อปรับและรับเข้ามาเป็นความรู้
และมองว่าวิชาเคมีเป็นวิชาที่ยากจนทำให้ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนต่ำสอดคล้องกับปัญหาการจัดการเรียน
การสอนของผู้วิจัยในห้องเรียนของโรงเรียนจุฬาภรณ
ราชวิทยาลัย ชลบุรี ที่ผ่านมา และการสัมภาษณ์เรื่องการ
จัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาเคมีและนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบประเด็นปัญหา 4 ประเด็น
ด้วยกันคือประเด็นที่ 1 ด้วยเนื้อหาวิชาเคมีมีเนื้อหา
ที่มาก จึงต้องสอนแบบเน้นการบรรยายเป็นส่วนใหญ่
โดยเฉพาะในเนื้อหา เรื่อง ของแข็ง ของเหลว แก๊ส
ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจในเนื้อหา เพื่อที่จะนำความรู้
ที่ได้มาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการคำนวณ
ความสัมพันธ์ในวัฏภาคต่าง ๆ ของสารให้ได้ ประเด็น
ที่ 2 ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามที่มีหัวข้อ
เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยที่ผ่านมา
พบว่า ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนแบบ
มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้
ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย และเรียนได้อย่างสนุก สำหรับประเด็น
ที่ 3 คือ การจัดกิจกรรมการสอนที่ผ่านมา โดยให้ผู้เรียน
ทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมการทดลองกลุ่ม ผลที่สังเกตได้
พบว่า ผู้เรียนยังมีการแบ่งการทำงานได้ไม่ดัดนัก ทำให้ผล
การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันยังไม่มีประสิทธิภาพ สมาชิกใน
แต่ละกลุ่มไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และประเด็นที่ 4
ในด้านเป้าหมายและการประเมินผลของทางโรงเรียน ที่
ต้องการเน้นให้ผู้เรียนต้องเกิดสมรรถนะทางการเรียนใน

ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จากประเด็นปัญหาดังกล่าว การจัดการเรียนรู้แบบบรรยายจึงไม่สามารถส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ทำให้จำเป็นต้องมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อการเรียน และส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มได้รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนด้วยความเข้าใจสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายให้เกิดความรู้แบบองค์รวมมีความสามารถในการคิดและการจัดการที่นำไปสู่การสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555, หน้า 1)

แนวทางหรือวิธีการที่จะสามารถรับมือกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการพัฒนา และการประเมินสมรรถนะผู้เรียนของทางโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี ได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ด้วย คือ การใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแนวทางหนึ่ง เพราะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไปเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด (Cognitively active) มากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ ทำให้ได้การเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลสูง โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากจะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียน

เองแล้ว ยังเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน (Life-long learning) และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547) วศัญญา วุฒิวรรณ (2553) พรรณทิภา ทองนวล (2554) และสุชาดา แก้วพิกุล (2555) พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมีความสามารถในการให้เหตุผล มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีคุณลักษณะและทักษะที่พึงประสงค์ รวมถึงทำให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนเพิ่มขึ้นด้วย

ในด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบในการเรียน โดยรูปแบบที่น่าสนใจ คือ การเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student teams achievement division: STAD) (Slavin, 1995) เป็นเทคนิคการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ๆ สมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ โดยสมาชิกทุกคนจะมีความรับผิดชอบต่อกันร่วมกัน กิจกรรมการเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการซักถามอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกในกลุ่มได้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนนั้น ๆ อย่างแท้จริง เพื่อเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน อีกทั้งเสริมทักษะการสื่อสาร ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังผลการวิจัยทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของ เพ็ญวิภา หาญสกุล (2542) สุกัญญา พิทักษ์ (2554) และวิชชุดา อ้วนศรีเมือง (2554) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันเรียนรู้ และมีสัมพันธ์อันดีร่วมกันอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี เพื่อเป็นทางเลือกในการจัดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างความรู้วิชาเคมี ในเนื้อหาเรื่อง ของแข็ง ของเหลว แก๊ส พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน เนื่องจากผู้วิจัยได้นำลักษณะเด่นของลักษณะการจัดการเรียนรู้ของทั้งจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ทำให้ผู้เรียนสนุกตื่นตัวต่อการเรียน นำมาใช้ร่วมการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่จะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ผู้เรียนใส่ใจต่อการเรียนมากขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD
2. ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

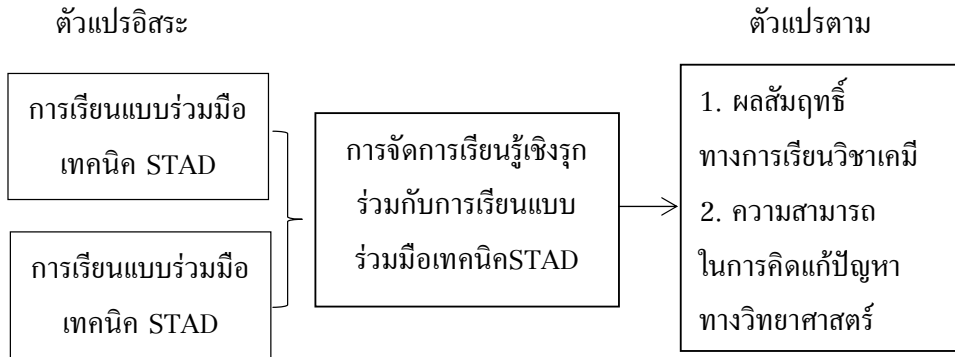
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 143 คน ซึ่งทั้ง 6 ห้องเรียน จะจัดนักเรียนแต่ละห้องแบบคละความสามารถกัน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการจัดกลุ่มจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 24 คน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาเพิ่มเติม วิชาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และตามหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี เรื่องของแข็ง ของเหลว แก๊ส โดยประกอบด้วยเนื้อหาย่อยดังต่อไปนี้ 1) พลังงานกับการเปลี่ยนสถานะของสาร 2) การจัดเรียงอนุภาคของของแข็ง 3) สมบัติของของเหลว 4) สมบัติทั่วไปของแก๊ส และ 5) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ ของแข็ง ของเหลว แก๊ส

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลาในการทดลอง 15 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำเสนอกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้
แนวคิดการจัดการเรียนรู้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีขั้นตอนการสร้างคือ ศึกษาสาระมาตรฐานการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้วิเคราะห์เนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ของแข็ง ของเหลว แก๊ส 6 แผน นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำมาปรับแก้ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อประเมินความเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาปรับแก้เพื่อนำไปทดลองใช้จริง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่อง ของแข็ง ของเหลว แก๊ส กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบศึกษาทฤษฎีเอกสารที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำมาปรับแก้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องนำแบบทดสอบไปทดลองใช้แล้ว นำมาวิเคราะห์ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29-0.86

และค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.22-0.66 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.80 ลักษณะของข้อสอบเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ (Multiple choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยสถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์จะตั้งคำถาม 4 ข้อ แบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก รวมจำนวน 20 ข้อ ตามขั้นตอนการแก้ปัญหาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สรุปไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน 3) ขั้นพิสูจน์หรือทดลอง และ 4) ขั้นสรุปผลและนำไปใช้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาปรับแก้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง นำแบบทดสอบไปทดลองใช้แล้วนำมาวิเคราะห์ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35-0.93 และค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.22-0.78 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.75

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แนะนำนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับขั้นตอนการทำกิจกรรมและบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน

2. ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

3. ดำเนินการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นเวลา 15 ชั่วโมง

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลดังตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียน แบบร่วมมือเทคนิค STAD

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	ΣD	ΣD^2	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	24	13.33	2.82	190	1,960	23	8.712*	.00
หลังเรียน	24	21.25	4.11					

**p* < .05

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าสถิติทดสอบที่มีค่าเท่ากับ 8.712 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	ΣD	ΣD^2	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	24	10.13	2.85	120	666	23	14.460*	.00
หลังเรียน	24	15.13	1.92					

**p* < .05

4. เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

5. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐาน

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าสถิติทดสอบที่มีค่าเท่ากับ 14.460 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีสรุปผลการวิจัยและมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิชาเคมีของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว และสนุกในการเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกเกี่ยวกับ

1) การพูด (Talk) เช่น การให้นักเรียนอภิปรายกันภายในกลุ่ม ตัวอย่างกิจกรรมในการสอนเรื่อง ชนิดผลึกของของแข็ง ผู้สอนได้เสนอรูปภาพผลึกของแข็งชนิดต่างๆ คือ รูปเหล็ก ทองแดง กำมะถัน เกลือ น้ำแข็ง เพชร โซดาไฟ ลูกเหม็น และแร่แกรไฟต์ให้ผู้เรียนชม โดยมีคำสั่งให้ผู้เรียนจัดกลุ่มภาพเหล่านี้ว่าสามารถจัดได้กี่กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีอะไรบ้าง จากนั้นให้เวลาผู้เรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นผู้เรียนก็จะเข้ากลุ่ม เพื่อนำเสนอเหตุและผลในการจัดกลุ่มของแข็งเหล่านี้ให้ถูกต้องมากที่สุด เนื่องจากจะมีคะแนนสะสมให้ผู้เรียน จากนั้นก็จะนำมาเฉลยร่วมกัน แล้วให้ผู้เรียนเสนอแนวคิดในการจัดกลุ่มของแข็งว่าใช้เกณฑ์

ใดในการจัด โดยการทำกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะไม่ได้เปิดหนังสือเรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ฝึกการสังเกต การวิเคราะห์ อีกทั้งผู้เรียนได้ผ่านการเรียนเรื่องพันธะเคมีมาแล้ว ดังนั้นกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี 2) การฟัง (Listen) เช่น การชมสื่อวีดิทัศน์ในการจัดกิจกรรมการสอน เรื่องจัดเรียงอนุภาคของของแข็ง เนื่องจากเนื้อหาเรื่องนี้ ต้องการให้ผู้เรียนสามารถมองลักษณะการจัดเรียงอนุภาคของของแข็งในทรงลูกบาศก์ได้ ดังนั้นการใช้สื่อวีดิโอที่แสดงการจัดโครงสร้างสามมิติจะทำให้ผู้เรียนสามารถมองภาพได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยใช้การฟังมาช่วยในการสร้างความรู้ ผู้เรียนจะต้องมีสมาธิและตั้งใจในการฟัง เนื่องจากวีดิโอนี้จะบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจะต้องฟังและจับประเด็นได้ว่า การจัดเรียงอนุภาคทรงลูกบาศก์มีกี่ชนิด แต่ละรูปแบบเรียกว่าอย่างไร ซึ่งผู้สอนสร้างกติกายเป็นลักษณะการแข่งขัน เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนมากขึ้น 3) การอ่าน (Read) ด้วยกิจกรรมการอ่านที่กระตือรือร้น (Active reading) คือ การอ่านเว้นคำ การเขียน (Write) เช่น การสรุปคำตอบจากกิจกรรมที่เป็นปัญหา 4) การสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกความคิดเห็น เช่น การเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนท้ายชั่วโมงเรียน 5) การใช้เกม เช่น กิจกรรมการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มตอนเริ่มบทเรียนด้วยเกมโดมิโนสถานะของสาร โดยลักษณะการเล่นต้องการให้ผู้เรียนทบทวนความรู้ในการจำแนกสถานะของสาร โดยผู้เรียนจะต้องต่อโดมิโนซึ่งด้านหนึ่งจะเป็นสาร ยกตัวอย่างเช่น Brick ผู้เรียนจะต้องนำโดมิโนตัวที่มีด้านแสดงสถานะเป็นของแข็งมาต่อ จึงจะได้คะแนนซึ่งคะแนนมาจากแต้มที่ติดมากับตัวโดมิโนนั้นๆ ซึ่งเมื่อนำสถานะมาต่อแล้วอีกด้านหนึ่งของโดมิโนตัวนั้นก็จะมีสารจึงสามารถเล่นต่อไปได้ โดยการเล่นแบบนี้จะให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแยกออกมาแข่งกับเพื่อนกลุ่มอื่น แล้วนำคะแนนที่ตนได้ไปรวมกับเพื่อนกลุ่มตน กลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด จะได้รับรางวัลในเกมนี้ และ 6) การจัดกิจกรรมการทดลอง โดยการจัดกิจกรรมการทดลองทุกครั้ง

ผู้สอนจะให้ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตั้งสมมติฐาน กำหนดตัวแปรในการทดลองเอง จากนั้นทำการทดลอง เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน และทำการสรุปผลการทดลอง ที่ได้ เป็นการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Fink, 1999, p. 1) อีกทั้งยังได้มีการผสมผสานเข้ากับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์การทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้เรียน โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน เก่ง-ปานกลาง-อ่อน (Slavin, 1995) ให้ทำงานร่วมกัน มีการสร้างแรงจูงใจด้วยคะแนน และรางวัล นักเรียนจะช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ให้เกิดการเรียนรู้ หากต้องการให้กลุ่มของตนมีคะแนนสูงสุดและได้รับรางวัล ผู้เรียนจะต้องช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการเรียน เนื่องจากจะมีการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อคิดเป็นคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน แล้วนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่มเมื่อจบในแต่ละเนื้อหาย่อย จึงเป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกของ ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547) ที่ทำการศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่องร่างกายมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วันเพ็ญ คำเทศ (2549) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกของ เลสลีย์ ดี ฟิงค์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

(การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของ สสวท.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของ ภฤดา เลียบสูงเนิน (2550) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและสมบัติของสาร โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สุกัญญา พิทักษ์ (2554) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของกลุ่มโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค) พุทธศักราช 2554 เทคนิคการสอนในการเรียนรู้แบบเชิงรุก และขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อนำมากำหนดขั้นตอนและกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนแผนโดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังนี้ 1) ขั้นการนำเสนอข้อมูล 2) ขั้นการทำงานร่วมกัน 3) ขั้นการทดสอบ 4) ขั้นการให้คะแนนพัฒนารายบุคคล และ 5) ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 1)

และ 2) นั้น ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เช่น การให้โจทย์ปัญหาแก่ผู้เรียน จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต้องระดมสมอง ออกแบบวิธีการเพื่อแก้โจทย์ปัญหานั้น ซึ่งระหว่างนั้นครูจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามกระตุ้นความรู้ที่เป็นประสบการณ์เดิมของผู้เรียนอยู่เป็นระยะ เมื่อผู้เรียนช่วยกันออกแบบวิธีการแก้โจทย์ที่เป็นปัญหา ผู้เรียนจะได้ทำการลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหาด้วยตนเองจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยผู้สอนจะเป็นผู้คอยแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัตินั้นจะมีทั้งเป็นกิจกรรมการทดลอง การอ่าน การฟัง การเขียน และการสะท้อนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนภายในกลุ่ม นำมาสู่การแก้โจทย์ปัญหาหรือหาคำตอบที่ผู้สอนกำหนด ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อทำให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จ เนื่องจากคะแนนของกลุ่มคือ คะแนนของตนเอง ดังนั้นด้วยหลักเกณฑ์นี้จึงเป็นปัจจัยช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อการเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น เมื่อกลุ่มประสบผลสำเร็จก็จะมีรางวัลและคำกล่าวชื่นชมจากผู้สอน ผู้เรียนจึงมีแรงจูงใจในการขับเคลื่อนและตั้งใจพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขุมมาลัย แสงกล้า (2551) ที่ศึกษาการคิดวิเคราะห์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบกระตือรือร้น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองที่เรียนรู้แบบกระตือรือร้นมีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วทัญญู วุฒิวรรณ (2553) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุก ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสามารถ

ในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในการศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ดังผลงานวิจัยของ สุมาลี บัวเล็ก (2541) ที่เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสอนสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งงานวิจัยของ วิชชุตา อ้วนศรีเมือง (2554) ที่ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD จะมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น ครูผู้สอนจะต้องทำการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยละเอียด เพื่อให้สามารถอธิบายวิธีการเรียนด้วยรูปแบบดังกล่าวแก่ผู้เรียนให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้ จะสามารถช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนุกต่อการเรียน ซึ่งองค์ประกอบหรือส่วนสำคัญที่จะให้ผู้เรียน สนุกต่อการเรียนได้นั้น คือ ครูผู้สอน ที่จะต้องใช้คำถาม หรือเทคนิคกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผ่อนคลาย ไม่เร่งรีบ มีการ พุดเสริมแรงหรือให้รางวัลผู้เรียนเมื่อผู้เรียนมีพัฒนาการ การเรียนรู้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยโดยนำการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ไปพัฒนาการ เรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์อื่น ๆ

2.2 ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ นอกเหนือจากความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งตัวแปรดังกล่าวอาจมีผลมาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับ การเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ความคงทนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จิตวิทยาาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ นักเรียนรู้อะไร และทำอะไรได้บ้าง*. กรุงเทพฯ:
อรุณการพิมพ์.
- พรรณทิภา ทองนวล. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาโดยเน้นการใช้ตัวแทนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่อง
ความสัมพันธ์และฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- เพ็ญวิภา หาญสกุล. (2542). *ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
วิทยาศาสตร์และความสามารถในการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์-การสอน,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ภฤดา เลียบสูงเนิน. (2550). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือแบบ STAD
เรื่อง สารและสมบัติของสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

- วาทัญญ วุฒิวรณ. (2553). ผลการจัดการเรียนสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันเพ็ญ คำเทศ. (2549). ผลของการสอนชีววิทยาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกของเลสโลดี ฟิงค์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนอนุเจตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษชุดา อ้วนศรีเมือง. (2554). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่องร่างกายมนุษย์. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). การวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานการวิจัย เพื่อพัฒนานโยบายการปฏิรูปวิทยาศาสตร์ศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: เซเวนพรีนติ้ง กรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุกัญญา พิทักษ์. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกุมมมาลย์ แสงกล้า. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบกระตือรือร้นกับแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาดา แก้วพิบูล. (2555). การพัฒนากิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้นโดยเน้นการเรียนเป็นรายคู่ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลี บัวเล็ก. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือและการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Fink, L. D. (1999). *Active learning. Reprinted with permission of the University of Oklahoma Instructional Development Program*. Retrieved from <http://www.hcc.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk.teachtip/active.htm>.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, Research, and Practice*. Boston: Allyn and Bacon.

**การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย
เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร
สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา***

**A Development of Electronics Book Based
on Gagné Learning Process in Message Design for Retention
for Educational Technology Undergraduate Students**

ศักดิ์ดา สุจริต**

ดร.ดวงพร ธรรมะ***

ดร.นคร ละลอกน้ำ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย เรื่องการออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 standard) และเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบสาร ในปีการศึกษา 2557 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา และ 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่า t (t-test Dependent sample)

ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มีประสิทธิภาพ 92.83/93.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard) และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หนังสืออิเล็กทรอนิกส์/ การออกแบบสาร/ การออกแบบสารเพื่อการจำ/ กระบวนการเรียนรู้ 9 ชั้นของกาเย

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were to develop electronic book based on Gagné learning process in the topic “Message Design for Retention” for educational technology undergraduate students to meet the 90/90 standard criteria and to compare the pre-test scores and the post-test scores of the students learning after learning with the developed electronic book. The samples were 30 educational technology undergraduate students Faculty of Education Burapha University enrolled in the Instructional Message Design in the year 2014, they were purposively selected to participate in the study. The research instruments were 1) electronic book on message design for retention based on based on Gagné learning process and 2) a pre-test, a post-test. The statistics used for the data analyses were mean, standard deviation and t-test for dependent sample.

The research results revealed that the efficiency of the electronic book was 92.83/93.33 which meet the set standard 90/90 and the posttest scores was significantly higher than the pretest scores at the .05 level of statistics significant

Keywords: E-Book/ Message Design/ Message Design for Rentention/ GAGNÉ’S Nine Steps of Instruction

บทนำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) ได้ทำการสำรวจถึงสาเหตุที่ไม่อ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน มีดังนี้ ประมาณเกือบครึ่ง ชอบดูโทรทัศน์ ซึ่งมีการนำเสนอทั้งภาพและเสียง ซึ่งมีความเร้าความสนใจมากกว่าการอ่านหนังสือ ซึ่งในปัจจุบันผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความอดทน ขาดนิสัยรักการอ่าน ไม่สามารถทนต่อการค้นคว้าหรืออ่านหนังสืออย่างเข้าใจ และมีใจจดจ่อได้ เพราะเคยชินต่อสิ่งที่เข้ามาเร็วแล้วก็ออกไปอย่างรวดเร็ว หากต้องการนำเสนอสิ่งใดต่อผู้เรียนที่มีลักษณะเช่นนี้ ต้องทำให้สิ่งที่จะนำเสนอ นั้นมีความน่าสนใจจริง ๆ ผู้เรียนจึงจะยอมฟังและให้ความสนใจ (สุธรรม อาริกุล, 2541, หน้า 72) ซึ่งผลดังกล่าวนี้เกิดมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำให้การส่งข้อมูลต่าง ๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ต่อทุกวงการ

ทั่วโลก รวมทั้งวงการศึกษ โดยประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในทุกๆระดับ โดยมีการใช้คอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น การเรียนด้วยคอมพิวเตอร์จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ พัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาการทำงาน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เป็นการศึกษาที่ให้ทั้งวิธีการเรียนรู้และความสุขในการเรียน ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ มีบทบาทเป็นผู้สอนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบปกติที่ใช้ครูเป็นผู้สอน (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2540, หน้า 2-3) วงการการศึกษาได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนจนทำให้หนังสือหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้นสามารถอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ อีกทั้งยังสามารถใส่เสียงบรรยายประกอบ ภาพเคลื่อนไหว สามารถแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาได้ง่าย ทำสำเนาได้ง่ายและ

ไม่จำกัด สามารถอ่านพร้อมกันได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการทำลายข้อจำกัดของหนังสือแบบเดิมนวัตกรรมขั้นนี้เรียกว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบของการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลหลากหลายรูปแบบทั้งที่เป็นข้อความ ตัวเลข ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้มีวิธีเก็บในลักษณะพิเศษ เรียกว่าของไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) หรือ ไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia) ทำให้ผู้อ่านสามารถเลือกดูข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันที (ครรชิต มัลลียงศ์, 2540, หน้า 175) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนเป็นอย่างดี เนื่องจากการตอบสนองที่รวดเร็วของคอมพิวเตอร์ที่ให้ทั้งสีสัน ภาพ และเสียงทำให้เกิดความตื่นเต้นไม่เบื่อหน่าย ช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพในแง่ที่ลดเวลา ลดค่าใช้จ่าย สนองความต้องการและความสามารถของบุคคล มีประสิทธิผลในแง่ทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย (นิสากร แสงพงสานนท์, 2554, หน้า 20-21) อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ ญาณสมบัติ, 2545, หน้า 33)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนการสอน และจิตวิทยาการศึกษา พบว่าทฤษฎีการเรียนรู้ที่น่าสนใจและได้รับความนิยมมากที่สุดทฤษฎีหนึ่งก็คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ขั้นของโรเบิร์ต กาย ซึ่งเป็นทฤษฎีบูรณาการระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยม กับทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม ซึ่งเป็นกระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองสมรรถภาพทั้ง 5 ของมนุษย์ อันได้แก่ การเรียนรู้ข้อเท็จจริง ทักษะด้านเชาว์ปัญญา ยุทธศาสตร์ในการคิด ทักษะการเคลื่อนไหว และเจตคติ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ภายในสมองเมื่อมีการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว (ทิสนา แฉมมณี, 2548, หน้า 101) ทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ขั้นของโรเบิร์ต กาย นั้นถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒน์กุล (2554) เรื่อง การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้

ของโรเบิร์ต กาย วิชการประยุกต์คอมพิวเตอร์กับงานสถิติ บนระบบ Moodle LMS พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยเว็บช่วยสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยรัตน์ ลิ้มกุล (2554) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง ตามขั้นตอนการสอนของกาย เรื่อง หลักการใช้ภาษา โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร และมีการอภิปรายผลการวิจัยพบว่า การออกแบบบทเรียนมัลติมีเดียโดยอาศัยขั้นตอนการเรียนการสอนของกาย มาใช้ในการออกแบบ จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ต่อบกับระบบมัลติมีเดียมากขึ้นมากกว่าการออกแบบโดยนำเสนอเนื้อหาเพียงด้านเดียว จากตัวอย่างงานวิจัยจะเห็นได้ว่า มีการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ของ กาย มาใช้กับพัฒนาสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ชนิดรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการออกแบบสาร (Instructional message design) ซึ่งเป็นวิชาเอกบังคับของนิสิตระดับปริญญาตรี เป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักการการออกแบบสาร โดยใช้ภาพ เสียง ข้อความ กลุ่มข้อความ หรืออื่น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การบอกกล่าว การจูงใจ การสอน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์คณาจารย์ผู้สอนรายวิชาการออกแบบสารพบว่า หัวข้อการออกแบบสารเพื่อการจำ มีความน่าสนใจที่จะนำมาพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเสริม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อดังกล่าวมากขึ้น และเนื้อหาวิชาดังกล่าวยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และตอบสนองต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นการนำร่องในการทำสื่อการสอนหัวข้ออื่น ๆ ในรายวิชาการออกแบบสารต่อไป จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาย เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยี

การศึกษา ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหา เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ ได้ดียิ่งขึ้น สามารถ ทบทวนความรู้นอกเหนือเวลาเรียนได้ด้วยตนเอง และ เป็นแหล่งความรู้สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาเรื่อง การออกแบบ สารเพื่อการจำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตาม กระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสาร เพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิต ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ให้มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 standard)

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและ หลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการ เรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชา การออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. คะแนนหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสาร เพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับ ปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา สูงกว่าก่อน เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตงานวิจัย

วิธีการวิจัย การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสาร เพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับ ปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา เป็นการวิจัย และพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย

2. กำหนดคุณลักษณะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
3. การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
4. ทดสอบประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขา วิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา ปีการศึกษา 2557 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 423211 การออกแบบสาร จำนวน 79 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขา วิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา ปีการศึกษา 2557 ที่ลงทะเบียนวิชา 423211 การออกแบบสาร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 30 คน

ด้านเนื้อหา ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบ สารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิต ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ผู้วิจัยได้ กำหนดขอบเขตเนื้อหาเฉพาะประเด็นต่อไปนี้

- บทที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสาร
- บทที่ 2 การรับสัมผัสและการรับรู้ของมนุษย์
- บทที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความจำ
- บทที่ 4 การออกแบบสารเพื่อการจำ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการ ออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1.1 กำหนดวัตถุประสงค์และเขียน รายละเอียดเนื้อหา (Script development)
- 1.2 จัดทำลำดับเนื้อหา (Storyboard development)
- 1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content correctness examination)

1.4 เลือกโปรแกรมในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.5 จัดเตรียมทรัพยากร และส่วนประกอบด้านมัลติมีเดียต่าง ๆ

1.6 การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรม Desktop author

1.7 ประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/ 90 Standard) (เป็รื่อง กุมุท, 2519, หน้า 129) และค่าสถิติในการแจกแจงค่าที (t-test) แบบ Dependent sample group

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. โครงสร้างและการนำเสนอ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นจะอยู่ในรูปแบบมัลติมีเดีย มีการนำข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง มาช่วยในการอธิบายคำแนะนำต่าง ๆ พร้อมทั้งมีหน้าต่างเมนูปรากฏเป็นลำดับขั้นตอนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการเลือกต่าง ๆ โดยมีโครงสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (ไพฑูริย์ ศรีฟ้า, 2551) ที่ประกอบด้วย

1.1 หน้าปก (Front cover)

1.2 คำนำ (Introduction)

1.3 สารบัญ (Content)

1.4 สารของหนังสือแต่ละหน้า (Page contents)

1.4.1 หน้าหนังสือ (Page number)

1.4.2 ข้อความ (Texts)

1.4.3 ภาพประกอบ (Graphics) .jpg,

.gif, .bmp, .png, .tiff

1.4.4 เสียง (Sounds) .mp3, .wav,

.midi

1.4.5 ภาพเคลื่อนไหว (Video clips, flash), .mpeg, .wav, .avi

1.4.6 จุดเชื่อมโยง (Links)

1.5 อ้างอิง (Reference)

1.6 ดัชนี (Index)

1.7 ปกหลัง (Back cover)

2. เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ออกแบบตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ 9 ชั้น ดังนี้

2.1 เร่งเร้าความสนใจ (Gain attention)

2.2 บอกวัตถุประสงค์ (Specify objective)

2.3 ทบทวนความรู้เดิม (Activate prior knowledge)

2.4 นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present new information)

2.5 ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide learning)

2.6 กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit response)

2.7 ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide feedback)

2.8 ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess performance)

2.9 สรุปและนำไปใช้ (Review and transfer)

3. มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้

4. มีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนทำระหว่างเรียนโดยใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice question)

5. เนื้อหาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นบทเรียน ดังนี้

5.1 บทที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสาร

5.2 บทที่ 2 การรับสัมผัสและการรับรู้ของมนุษย์

5.3 บทที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความจำ

5.4 บทที่ 4 การออกแบบสารเพื่อการจำ

6. ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาในเรื่องอื่น ๆ ได้ในทันทีโดยไม่จำเป็นต้องศึกษาในบทเรียนที่กำลังศึกษาอยู่นั้นให้จบเสียก่อน

7. ผู้เรียนสามารถเลือกย้อนกลับไปทบทวนเนื้อหาหรือกลับสู่หน้าเริ่มต้นได้

8. รูปแบบการนำเสนอหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นแบบ Multimedia books จะมีส่วนประกอบรวมกันคือ ข้อความ เสียง รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว มีการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลภายในที่บันทึกไว้

9. ผู้เรียนสามารถเลือกดูข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันที โดยข้อมูลอาจจะอยู่ในแฟ้มเดียวกันหรือไม่ก็ได้ในรูปแบบของไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) หรือไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ผลดังนี้ คะแนนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยรวม 3.85 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก คะแนนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.83 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

ผลการทดสอบประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The Standard 90/90) พบว่า คะแนนการทดสอบประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มีค่าประสิทธิภาพ 92.83/93.33 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือ

อิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาโดยใช้การทดสอบด้วย t-test แบบ dependent sample group พบว่าคะแนนการทดสอบหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่อไปนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มีประสิทธิภาพ 92.83/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 90/90 (The 90/90 Standard) เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพราะมีการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จิตวิทยาการเรียนรู้ของกาเย่ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสาร การรับสัมผัสและการรับรู้ของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับความจำ โดยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำมากำหนดคุณลักษณะ และเนื้อหาต่าง ๆ ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ (Gagné) 9 ขั้นตอน และการสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagné) ที่กล่าวว่า การสร้างสถานการณ์หรือเหตุการณ์เพื่อสร้างความตั้งใจแก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนแล้ว ผู้สอนก็แจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียนให้แก่ผู้เรียน โดยพยายามเชื่อมโยงความรู้เดิมที่ได้เรียนมาก่อนหน้ากับความรู้นี้ใหม่ให้เข้ากันได้ จากนั้นก็เสนอบทเรียนใหม่ มีการแนะนำชี้แนวทางในการเรียนเพื่อจะให้เกิดการเรียนรู้ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง

และแจ้งผลการปฏิบัติงานให้นักเรียนทราบเป็นระยะเพื่อเป็นการประเมิน และมีการสรุปเสริมบทเรียนเพื่อสร้างความแม่นยำและการถ่ายโยงความรู้ไปใช้กับสิ่งอื่นๆ ในโอกาสต่อไป และมีการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นขั้นตอน มีการแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำของเชี่ยวชาญ ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพ นอกจากนี้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นมัลติมีเดีย (Multimedia) และมีคุณสมบัติของไฮเปอร์มีเดีย (hypermedia) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนหลายรูปแบบให้ผลย้อนกลับทันทีทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้น สนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิพร บุญญานวัตร (2540, หน้า 24) ที่กล่าวว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาได้เร็วขึ้น และสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ ญาณสมบัติ (2545, หน้า 33-35) กล่าวว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นั้นช่วยให้ผู้เรียนสามารถกลับไปทบทวนบทเรียนได้ไม่ยาก สามารถเลือกเรียนได้ตามเวลาและสถานที่ที่ผู้เรียนสะดวก เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ไม่น่าเบื่อมีการตอบสนองที่รวดเร็วแสดงข้อมูลได้หลายรูปแบบ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมโยงของข้อมูลจากสื่อต่างๆ มารวมกัน สามารถค้นหาและเผยแพร่ได้ง่าย เสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดและทักษะที่มีเหตุผล เนื่องจากการใช้คอมพิวเตอร์นั้นต้องทำอย่างมีขั้นตอน มีระเบียบและมีเหตุผล จึงทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นพบว่า ผลคะแนนของนักเรียนก่อนการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และหลังการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยคะแนนหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้เรียนที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดการเรียนรู้ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อาจเป็นเพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร เป็นสื่อที่มีคุณลักษณะในการนำเสนอในรูปแบบมัลติมีเดีย และได้ใช้คุณลักษณะของไฮเปอร์มีเดียในการออกแบบ อีกทั้งยังออกแบบตามกระบวนการเรียนรู้ 9 ชั้นของกาเย่ จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ และรู้สึกมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถควบคุมระยะเวลา ความเร็ว และเนื้อหาในการเรียนได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barker (1996, p. 16) ที่กล่าวว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่ใช้ความสามารถของไฮเปอร์เท็กซ์สนับสนุนการเรียนรู้ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนทางไกล, การเรียนที่ยืดหยุ่น, สนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคล และการเรียนแบบร่วมมือในการเรียนการสอนทางไกล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทิน โรจน์ประเสริฐ (2552) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องเทคนิคการถ่ายภาพโฆษณา ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีโครงสร้างและรูปแบบตามหลักการของสื่อการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพรวมอยู่ในระดับดี หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 เท่ากับ 81.67/84.89 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และจุฑารัตน์ วีระสกุล (2556) ได้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แมกก แมกค แมกบ และแมกน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แมกก แมกค แมกบ และแมกน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 93.33/98.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มีเนื้อหาเหมาะสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาที่กำลังเรียนรายวิชาการออกแบบสาร หรือได้เรียนรายวิชาการออกแบบสารผ่านไปแล้ว และผู้สนใจเกี่ยวกับการออกแบบสารเพื่อการจำสามารถนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไปทบทวนความรู้ ความเข้าใจได้ตามความต้องการ โดยผู้เรียนมีหน้าที่ศึกษาการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากคู่มือ และปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามลำดับด้วยความตั้งใจ

2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา เหมาะสำหรับอาจารย์ที่สอนรายวิชาการออกแบบสาร หรือรายวิชาอื่น ๆ เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นสื่อเสริมในการสอนหรือให้ความรู้เพิ่มเติมได้ และสามารถเผยแพร่ได้ในรูปแบบดิจิทัล โดยผู้สอนมีหน้าที่

แนะนำ ควบคุม และกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และควรมีการสรุปเนื้อหาเมื่อจบบทเรียน

3. การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกระบวนการเรียนรู้ของกาเย เรื่อง การออกแบบสารเพื่อการจำ รายวิชาการออกแบบสาร สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ผู้ใช้ควรศึกษาคู่มือแนะนำการใช้ อย่างละเอียดจะทำให้สามารถใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. ผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ควรเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมสะดวกในการใช้งาน และควรมีอุปกรณ์แสดงผลทางเสียง เช่น ลำโพง หรือ หูฟัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการเลือกใช้โปรแกรมในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ควรเลือกใช้โปรแกรมที่รองรับการแสดงผลภาษาไทยอย่างสมบูรณ์ เพื่อที่จะได้ใช้งานฟังก์ชันต่าง ๆ ของโปรแกรมได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การสร้างแบบทดสอบที่สามารถรวมผลคะแนนให้ผู้เรียนได้ทราบหลังจากทำข้อสอบเสร็จทันที เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในเนื้อหาอื่นเกี่ยวกับการออกแบบสารในหัวข้อ การออกแบบสารเพื่อการรับรู้ หรือการออกแบบสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ครุฑจิต มาลัยวงศ์. (2540). *นวัตกรรมทางเทคโนโลยีในทศวรรษ 2000*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- จุฑาทร์ตน์ วีระสกุล. (2556). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แม่กก แม่กด แม่กบ และแม่กน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2540). *อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษ*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทศนา เขมมณี. (2548). *จิตวิทยาการสอน*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจ.

- นิสากร แสงพงสานนท์. (2554). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. ปรียญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เป็รื่อง กุมุท. (2519). *เทคนิคการเขียนบทเรียนโปรแกรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล. (2554). *การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของโรเบิร์ต กาเย่ วิชา การประยุกต์คอมพิวเตอร์กับงานสถิติ บนระบบ Moodle LMS*. ปรียญานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ไพฑูรย์ ศรีฟ้า. (2551). *e-book หนังสือพูดได้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊คส์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554). *ผลการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากรปี 2554*. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/theme_2-3-1.html.
- สิทธิพร บุญญานุวัตร. (2540). *สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสอนและการฝึกอบรม*. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 9(24), 23-27.
- สุทิน โรจน์ประเสริฐ. (2552). *การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง เทคนิคการถ่ายภาพโฆษณา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สุธรรม อารีกุล. (2541). *บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการปฏิบัติการกิจด้านศิลปวัฒนธรรม*. ใน *รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เสาวลักษณ์ ญาณสมบัติ. (2545). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หทัยรัตน์ ลิ้มกุล. (2554). *การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง ตามขั้นตอนการสอนของกาเย่ เรื่องหลักการใช้ภาษา โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- Barker, P. (1996). Electronic books: A review and assessment of current trends. *Educational Technology Review*, 6, 14-18.

การปรับตัวของแม่วัยรุ่น*

The Adaptation of The Adolescent Mothers

อัญชลี เหมชะญาติ**

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลกระทบ การปรับตัวของแม่วัยรุ่นในเขตพื้นที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 6 ระยอง และแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2557 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลกระทบของการเป็นแม่วัยรุ่นด้านจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด เกิดภาวะซึมเศร้า การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง ด้านร่างกาย ทำให้แม่วัยรุ่นและลูกมีปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น ด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน บุคคลในครอบครัวเกิดความผิดหวัง อับอาย ต้องหยุดงานเพื่อช่วยดูแลแม่วัยรุ่นและลูก เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปัญหาด้านการเงิน แต่แม่วัยรุ่นทุกคนก็ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวเพียงพอ ทำให้ไม่มีแม่วัยรุ่นที่อยู่ลำพังหรืออยู่สถานสงเคราะห์ ส่งผลให้แม่วัยรุ่นส่วนมากดำรงบทบาทมารดาได้

2. การปรับตัวของแม่วัยรุ่น ทุกคนไม่มีการเจ็บป่วยรุนแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สามารถเลี้ยงดูบุตรโดยพักอาศัยอยู่กับครอบครัวตนเองหรือสามี เนื่องจากส่วนมากมีการปรับตัวได้ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านนิมิต ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาระหว่างกัน

3. แนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น ต้องเกิดจากการประสานความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแม่และเด็กได้แก่ ด้านการศึกษา การสาธารณสุข ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ร่วมให้การช่วยเหลือแก่แม่วัยรุ่นและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

Abstract

This qualitative research was conducted to examine the effects and adaptation of adolescent mothers in order to propose the solution guidelines. Data were collected during October to December 2014 from the participants in the District Health Service 6 (Rayong) as categorized by

*คุณฉันทิพนธ์ปรัชญาคุณฉันทิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

National Health Security Office. The methods of data collection included in-depth interview and focus group discussion. Data were analyzed by the content analysis technique.

The results were as follows:

1. The effects to adolescent mothers in the study area were the psychological effects including stress, depression, and low self-esteem; physiological effects including increased health problems of adolescent mothers and their children; economic and social effects including loss of opportunities to continue studying after school dropouts, disappointment and humiliation of family members as well as absence from working to help the adolescent mothers and their babies, so that some families had more serious financial problem. However, in this study, all adolescent mothers had enough social support. Therefore, no adolescent mothers lived in a foster home for adolescent mother. Thus, the adolescent mothers were able to play their maternal role.

2. According to adaptation, the adolescent mothers in the study area were no serious problem on physiological and psychological problem. They were able to take care of their children by living with their parents or husband while they had good adaptation for all 4 domains, including physiological, self-concept, role function, and interdependence mode domains.

3. Regarding the solution guidelines for adolescent mothers, the co-operation from all responsible sectors for maternal and child welfare were needed. These sectors included school, health care facilities, community, local administrative organization, and Office of Social Development and Human Security of each province. In order to implement the effective solutions, the personnel of those sectors have to help adolescent mothers and their family.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Teenage Pregnancy) หมายถึง การตั้งครรภ์ในสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 19 ปีบริบูรณ์ น้อยอายุ ณ. เวลาที่คลอดลูก ซึ่งการเป็นแม่วัยรุ่นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อแม่วัยรุ่นและลูกทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยขึ้นอยู่กับบริบทของบุคคล ครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม (ศิริพันธ์กิตติสุขสถิต, นพวรรณ มาดารัตน์, วาที สิทธิ, แคร์ริคเตอร์ และอุไรวรรณ คะนิงสุขเกษม, 2554) จากข้อมูลของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ในปี พ.ศ. 2552-2555 อัตราการคลอดของแม่วัยรุ่นต่อประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี 1000 คนของประเทศไทย เท่ากับ 50.1, 50.1, 50.1, 53.6 และ 53.8 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 50 ส่งผลให้อัตราการคลอด

ของแม่วัยรุ่นของไทยสูงอยู่ในกลุ่มหนึ่งของทวีปเอเชีย โดยอยู่ในกลุ่มเดียวกับประเทศอินเดีย บังกลาเทศ และจัดอยู่ในกลุ่มอันดับที่สามของโลก รองจากกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและแอฟริกา (บุญฤทธิ สุขรัตน์, 2557; จิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์, 2555) และเมื่อวิเคราะห์ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยตามพื้นที่การจัดบริการของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) พบว่าพื้นที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 6 ระยอง ที่ประกอบด้วยจังหวัด จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี ระยอง สมุทรปราการ และสระแก้ว จำนวน 8 จังหวัด มีอัตราการคลอดของแม่วัยรุ่นระหว่างปี พ.ศ. 2552- 2555 สูงเป็นลำดับ 1 ของทุกเขต ติดต่อกันทั้ง 5 ปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศคือ 67.8, 65.2, 64.2, 69.5 และ 69.4 (บุญฤทธิ สุขรัตน์, 2557) โดย

จังหวัดระยองมีอัตราสูงสุดของเขตถึง 4 ปี ในจำนวน 5 ปี คิดเป็น 86.3, 84.7, 79.2, 82.1 และ 80.1 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเป็นแม่วัยรุ่นในพื้นที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 6 ระยอง
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของแม่วัยรุ่นในพื้นที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 6 ระยอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น ความเครียด จากแนวคิด ทฤษฎีหลายท่านได้แก่ Lovallo (1997) Eagle (1971) Murray (1997) และ Lazarus, and Folkman (1984) ภาวะซึมเศร้าใช้แนวคิดทฤษฎีของนักจิตวิทยาและแนวคิดของแพทย์หลายท่านซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย สายฝน เอกวารงกูร (2553) และ สมภพ เรื่องตระกูล (2549) ในส่วนของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดได้รวบรวมจากงานวิจัยของนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น Beck (1996) และ Glover et al. (1994) สำหรับการเห็นคุณค่าของตนเองใช้แนวคิดทฤษฎีของ Coopersmith (1984) แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นใช้แนวคิดจิตวิทยาพัฒนาการชีวิตที่แปลและรวบรวมโดย ศรีเรือน แก้วกั้งวาล (2553) และสุชา จันทร์เอม (2540) ส่วนแม่วัยรุ่นใช้แนวคิดของเบญจพร ปัญญา (2553) ซึ่งทบทวนองค์ความรู้ของการเป็นแม่วัยรุ่น ในด้านการสนับสนุนทางสังคมใช้แนวคิดของ Weiss (1974) และ Pender, Murdaugh, & Parson (2006) รวมทั้งใช้ทฤษฎีของ Bandura (1989) เป็นแนวคิดของการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ในส่วนของครอบครัวใช้แนวคิดทฤษฎีครอบครัวที่รวบรวม เรียบเรียงโดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2553) สำหรับการดำรงบทบาท

การเป็นมารดาใช้แนวคิดทฤษฎีของ Rubin (1967a) และ Mercer (1995) ที่กล่าวถึงกระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงบทบาทมารดา ใช้ทฤษฎีการปรับตัวของ Roy (1999) อธิบายการปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการทางบวกต่อสถานการณ์ ในส่วนของนโยบายภาครัฐได้ศึกษานโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติและโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวซึ่งเป็นนโยบายระดับชาติที่มีการดำเนินงานร่วมกันของหลายกระทรวงเช่น สาธารณสุขมหาดไทย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลือดูแล แม่ทั่วไป แม่วัยรุ่นและลูกให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงปรากฏการณ์ ทำการวิจัยในพื้นที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพเขต 6 ระยอง การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของแม่วัยรุ่นโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แม่วัยรุ่น และบุคคลในครอบครัวที่ให้การสนับสนุนทางสังคม คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวนกลุ่มละ 17 คน โดยผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม เป็นคนไทย มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีอยู่ในระดับที่สามารถพูดคุยให้ข้อมูลต่างๆ ได้ ส่วนแม่วัยรุ่นต้องอ่านออกและเขียนหนังสือได้ รวมทั้งการคลอดลูกเป็นที่เปิดเผยต่อครอบครัวตนเองและสามี ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการช่วยเหลือแม่วัยรุ่นโดยการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของแม่วัยรุ่นที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก ยินดีและสามารถเข้าร่วมสนทนากลุ่มได้จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับแม่และเด็กซึ่งประกอบด้วยนักสังคมสงเคราะห์จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้ปฏิบัติงานจากโรงเรียน หน่วยงานสาธารณสุข เทศบาลและชุมชนในพื้นที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพเขต 6 ระยอง จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของแม่วัยรุ่นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินที่เป็นเครื่องมือมาตรฐานได้แก่ แบบประเมินความเครียดและแบบประเมินภาวะซึมเศร้า ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งได้เป็นระดับค่าคะแนนนำมาตีความสร้างข้อสรุปให้เป็นข้อความตามที่เครื่องมือกำหนด

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบตีความสร้างข้อสรุป ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น (Thematic Analysis) โดยอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ศึกษาแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทั้ง 2 กลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น (Thematic Analysis) โดยอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในมนุษย์ และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของจริยธรรมของการวิจัยอย่างครบถ้วน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของแม่วัยรุ่น

ขณะตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย/ปวช. ในอัตราที่เท่ากันคือร้อยละ 35.29 และเป็นผู้ที่กำลังเรียนอยู่จริงร้อยละ 58.82 มีเพศสัมพันธ์แบบยินยอมร้อยละ 100 แต่ไม่ตั้งใจมีลูกร้อยละ 88.24 ไม่มีพิธีสมรสร้อยละ 47.06 มีพิธีสมรสหลังตั้งครรภ์ร้อยละ 29.41 ยังอยู่กินกับสามีคนที่ เป็นพ่อของลูกร้อยละ 70.59 อยู่บ้านเลี้ยงลูกร้อยละ 64.71 ประกอบอาชีพร้อยละ 29.41 และราย

ได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำร้อยละ 40 อายุเมื่อคลอดลูกน้อยที่สุด 14 ปี ร้อยละ 11.77 และอยู่ในช่วงวัยรุ่นนที่แท้จริงร้อยละ 88.24 ด้านสามีพบว่าอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นร้อยละ 52.94 เป็นวัยผู้ใหญ่ร้อยละ 47.06 โดยจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 47.06 ไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 41.18 ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 52.94 ไม่ทราบรายได้ร้อยละ 29.41 (แยกทางกัน) รายได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำร้อยละ 41.67 แม่วัยรุ่นร้อยละ 76.47 พักอาศัยอยู่กับครอบครัวตนเอง และร้อยละ 47.06 สามีพักอาศัยอยู่ด้วย โดยครอบครัวที่แม่วัยรุ่นพักอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้สูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของจปฐ. ร้อยละ 88.2

ผลกระทบของการเป็นแม่วัยรุ่น

ด้านจิตใจ

ความเครียดของแม่วัยรุ่น พบว่า ส่วนมากมีความเครียดในระดับปกติ สาเหตุของการเกิดความเครียดเกิดจากสาเหตุหลายประการ ทั้งจากแม่วัยรุ่นถูก บุคคลรอบข้าง และภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ในขณะที่แม่วัยรุ่นหลายคนมีความเห็นตรงกันว่า สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความ เครียดมากที่สุดคือ “การร้องไห้ของลูก” โดยแม่วัยรุ่นแต่ละคนมีการตอบสนองต่อความเครียดทางด้านร่างกายและด้านจิตใจที่แตกต่างกัน เช่น เบื่ออาหาร อยากอาหารเพิ่มขึ้น นอนไม่หลับ ส่วนการเผชิญความเครียดพบว่าแม่วัยรุ่นแต่ละคนมีรูปแบบหรือวิธีการเผชิญกับความเครียดที่แตกต่างกัน โดยบางคนเลือกที่หลีกเลี่ยงปัญหา ในขณะที่บางคนเลือกที่จะขจัดสาเหตุของปัญหา

ภาวะซึมเศร้าของแม่วัยรุ่น พบว่าแม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีเพียงร้อยละ 17.65 ที่มีภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับซึมเศร้าเล็กน้อย (ต้องเฝ้าระวัง) ซึ่งไม่อยู่ในระดับที่ต้องรักษาและเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย และสามารถสังเกตเห็นได้ในแม่วัยรุ่นบางคน

การเห็นคุณค่าในตนเองของแม่วัยรุ่น แม่วัยรุ่นหลายคนรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีคุณค่าน้อยลงเนื่องจากประสบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การที่ออก

จากโรงเรียนกลางคันทั้งที่เป็นคนที่เรียนหนังสือเก่ง และ การสนับสนุนทางสังคมที่ไม่เหมาะสมจากบุคคลรอบข้าง

ด้านร่างกาย

สุขภาพร่างกายของแม่วัยรุ่น ร้อยละ 41.18 สุขภาพปกติขณะคลอดและสามารถคลอดได้ตามธรรมชาติ นอกจากนั้นเกิดภาวะแทรกซ้อนในขณะ ตั้งครรภ์ขณะคลอดและหลังคลอด ทำให้มีการคลอด ก่อนกำหนดร้อยละ 11.77 ทนต่อการเจ็บครรภ์ ไม่ได้ ร้องมากขณะเจ็บครรภ์คลอดและไม่เบ่งคลอด ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทารกจึงต้องผ่าคลอดและ ใช้เครื่องสูญอากาศช่วยคลอดร้อยละ 29.41 ขอฟา คลอดเมื่อครรภ์ครบกำหนดร้อยละ 11.77 เกิดภาวะ แทรกซ้อนรุนแรงต้องใช้เครื่อง ช่วยหายใจขณะคลอดและ หลังคลอดร้อยละ 5.88 ทำให้ต้องพักรักษาตัวในห้องไอ ซียูนาน 1 สัปดาห์

สุขภาพลูกที่เกิดจากแม่วัยรุ่น การปิดกั้น การตั้งครรรค์ ทำให้เกิดปัญหาไม่ฝากครรรค์หรือฝากครรรค์แต่ ล่าช้า ส่งผลให้ทารกคลอดก่อนกำหนด คลอดน้ำหนักตัว น้อยและเกิดภาวะ Respiratory Distress Syndrome ในอัตราส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 11.11 โดยทารกต้องใช้ เครื่องช่วยหายใจร้อยละ 5.55 และลูกของแม่วัยรุ่นร้อยละ 92.85 ไม่ได้กินนมแม่จนครบ 6 เดือนตามเกณฑ์ ทำให้ ลูกสุขภาพไม่แข็งแรง พัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมไม่ดี

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาของแม่วัยรุ่น เกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่ กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระบบการศึกษาโดยอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (รวมอาชีวศึกษา) ร้อยละ 82.35 เมื่อตั้งครรรค์แม่วัยรุ่นทุกคนต้องออกจาก การศึกษากลางคัน ทำให้ส่วนมากไม่จบชั้นสูงสุดของการ ศึกษาในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ จึงไม่ได้รับวุฒิการศึกษา มี บางคนได้มีโอกาสศึกษาต่อแต่เป็นการศึกษานอกระบบ ในขณะที่แม่วัยรุ่นอีกหลายคนไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ

ครอบครัวของแม่วัยรุ่น การเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัย ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน การตั้งครรรค์และคลอดบุตรของแม่ วัยรุ่นส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง

เป็นอย่างมากประการแรกคือทำให้เกิดความอับอาย เสียใจ เกิดความผิดหวังเพราะต้องการให้ลูกได้รับการ ศึกษาสูงกว่าตนเองเพื่อการมีอนาคตที่ดี ประการต่อมา คือภาระการดูแลลูก หลานและลูกเขย รวมทั้งการขาด รายได้ของบางคนในครอบครัวที่ต้องออกจากงานเพื่อ ช่วยดูแลลูก หลาน และเหลน

การเงินของแม่วัยรุ่น เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้ กับครอบครัวของแม่วัยรุ่นและครอบครัวของสามี โดยเฉพาะแม่วัยรุ่นที่ไม่มีสามีหรือมีสามีแต่สามีไม่มีรายได้ รวมทั้งสามีที่ไม่มีความรับผิดชอบ นอกจากค่าใช้จ่าย ที่ต้องจ่ายเป็นเงิน ยังมีการสูญเสียรายได้ของคนใน ครอบครัวจากการหยุดงานเพื่อดูแลแม่วัยรุ่นและลูกของ แม่วัยรุ่น ครอบครัวที่ฐานะการเงินดีก็จะได้รับผลกระทบ น้อย ต่างจากครอบครัวที่มีปัญหาการเงินอยู่แล้ว ย่อม ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ทำให้บางครอบครัวเกิด หนี้นอกระบบ

การสนับสนุนทางสังคมของแม่วัยรุ่น จากการ ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นทุก ๆ ด้าน เนื่องจากไม่ใช่ช่วงวัยที่ เหมาะสมและยังขาดการเตรียมตัวที่ดี ทำให้ไม่มี ความพร้อม การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคล ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ทำให้แม่วัยรุ่นสามารถเผชิญ ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความเป็นอยู่ที่ดี ตรงกันข้ามกับแม่ที่ได้รับการ สนับสนุนที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลด้านลบ ต่อการปรับตัวในดำรงบทบาทเป็นแม่

การดำรงบทบาทเป็นมารดาของแม่วัยรุ่น บางคนสามารถดำรงบทบาทเป็นมารดาได้เหมาะสม เนื่องจากการปรับตัวด้านพัฒนาการตามวัยเหมาะสม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กที่ผ่านมา และได้รับ สนับสนุนทางสังคมอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการปรับ ตัวได้ดี ในขณะที่แม่วัยรุ่นบางคนเผชิญกับปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรงซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการตามวัยไม่ดี ไม่มี สามีหรือมีแต่สามีไม่แสดงบทบาทการเป็นพ่อที่ดี ทำให้ แม่วัยรุ่นเกิดปัญหาทางจิตใจ เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุตร จึงแสดงบทบาทเป็นมารดาไม่เหมาะสม รวมทั้งแม่วัยรุ่น

บางคนมีพื้นฐานจากการเลี้ยงดูในครอบครัวที่ไม่มีระเบียบแบบแผน ก็ทำให้แม่วัยรุ่นแสดงบทบาทเป็นมารดาไม่เหมาะสมเช่นกัน

การปรับตัวของแม่วัยรุ่น

ด้านร่างกาย พบว่า แม่วัยรุ่นส่วนมากปรับตัวด้านร่างกายได้ดี เพราะไม่มีแม่วัยรุ่นคนใดมีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง เกือบทุกคนสุขภาพแข็งแรง คนที่เจ็บป่วยรุนแรงขณะคลอดภายหลังจำหน่ายจากโรงพยาบาลก็หายเป็นปกติ มีเพียงร้อยละ 17.65 ที่มีภาวะโลหิตจางและท้องผูกทำให้ต้องรับประทานยาเป็นประจำแต่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ และบางคนที่มมีปัญหาเรื่องรูปร่างซึ่งก็ไม่ใช่การเจ็บป่วยที่รุนแรง

ด้านมโนคติ ในการประเมินภาวะเครียดพบว่า แม่วัยรุ่นทุกคนมีระดับความเครียดที่อยู่ในระดับปกติ ไม่ต้องรับการแก้ไข และหลายคนมีกลไกในการเผชิญกับความเครียดได้ดี บางคนสามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสมโดยเป็นการแก้ที่สาเหตุ สำหรับภาวะซึมเศร้าพบว่า มีภาวะซึมเศร้าในระดับน้อย (ต้องเฝ้าระวัง) ร้อยละ 17.65 แต่ยังไม่ต้องบำบัด ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองมีหลายคนที่รับรู้ว่าตนเองมีคุณค่าน้อย แต่การสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสมทำให้แม่วัยรุ่นหลายคนมีการปรับตัวด้านนี้ได้

ด้านบทบาทหน้าที่ แม่วัยรุ่นหลายคนมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่โดยเฉพาะการดำรงบทบาทเป็นมารดาได้ค่อนข้างดี เพราะเติบโตมาจากครอบครัวขยายทำให้เกิดการเรียนรู้โดยบางคนเกิดการเรียนรู้ก่อนที่จะเป็นแม่วัยรุ่น แต่มีปัญหาในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งพบว่าแม่ส่วนมากไม่เลี้ยงลูกด้วยนมตนเองครบตามเกณฑ์ร้อยละ 92.85 และมีแม่วัยรุ่นร้อยละ 17.65 ที่ปรับตัวด้านนี้ได้น้อย ทำให้ไม่ใส่ใจในการเลี้ยงดูลูกทั้งที่อยู่บ้านเดียวกับลูก

ด้านการพึ่งพาระหว่างกันพบว่าแม่วัยรุ่นทุกคนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวทั้งสิ้นเพราะทุกคนอยู่กับญาติของตนเองหรือญาติสามี ไม่มีคนใดเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่อยู่ลำพังกับลูกหรือเคย

นำลูกไปฝากเลี้ยงตามสถานสงเคราะห์ แต่ก็มีแม่วัยรุ่นร้อยละ 17.65 ที่มีพฤติกรรมการพึ่งพาคนอื่นมากกว่าให้คนอื่นพึ่งพาตนเอง เนื่องจากพบว่าแม่วัยรุ่นดังกล่าวไม่มีการทำหน้าที่บทบาทการเป็นแม่และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโดยในแต่ละวันจะไม่ค่อยทำอะไร ต้องให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวคอยกระตุ้นให้ทำกิจกรรมที่ตนเองควรกระทำ

แนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น

ด้านการศึกษา แม่วัยรุ่นสามารถเรียนต่อในสถานศึกษาเดิมได้ตามความต้องการ โดยมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนในกรณีที่ต้องการย้ายที่เรียน มีระบบการดูแลนักเรียนที่เป็นแม่วัยรุ่นทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนต่อในระบบได้ ให้เรียนต่อ กศน.

ด้านสาธารณสุข มีบุคลากรสาธารณสุขให้ความรู้และฝึกทักษะในการดูแลตนเองและลูกทั้งในระยะที่อยู่โรงพยาบาลและภายหลังจำหน่ายกลับบ้าน มีติดตามเยี่ยมบ้านโดย อสม.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้ความรู้ คำแนะนำ ประเมินทักษะและการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมทั้งการให้ความรู้และปรับทัศนคติของพ่อแม่ผู้ปกครองและญาติผู้ใหญ่ในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแม่วัยรุ่นและการเลี้ยงดูลูก มีการสนับสนุนนมผสมในกรณีแม่ที่มีภาวะติดเชื้และหรือมีข้อจำกัดในการเลี้ยงลูกด้วยนมตนเอง เช่นแม่ที่คลอดลูกแฝด ให้บริการคุมกำเนิดกึ่งถาวรก่อนการจำหน่ายกลับบ้านเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

ด้านชุมชน มีอาสาสมัครติดตามเยี่ยมดูแลแม่วัยรุ่นและลูกในชุมชนโดยเป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับแม่วัยรุ่นและครอบครัวช่วยเหลือเรื่องการเดินทางของแม่วัยรุ่นและลูกในครอบครัวที่มีปัญหาการเดินทางในการเดินทางไปรับบริการด้านสุขภาพในราคาข้อยเมยา

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีของเยี่ยมแม่วัยรุ่นทุกคนโดยเป็นของใช้สำหรับเด็กอ่อน

มีการอบรมและฝึกอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ซึ่งแม่วัยรุ่นที่สนใจก็สามารถเข้ารับการอบรมได้

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับแม่วัยรุ่นที่เป็นคิดร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพโดยเฉพาะคดีที่ต้องขึ้นศาล มีสถานรับเลี้ยงเด็กในกรณีแม่วัยรุ่นหรือครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูได้ มีทั้งประเภทชั่วคราวและถาวรโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นระบบจัดการการรับหลาน (ลูกของแม่วัยรุ่น) เป็นลูกบุญธรรมของตายาย ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้การช่วยเหลือแม่วัยรุ่นที่ประสบปัญหาทุก ๆ ด้าน

อภิปรายผลการศึกษา

ผลกระทบของการเป็นแม่วัยรุ่น

ความเครียดของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นทุกคนในการศึกษาคั้งนี้ มีความระดับและสาเหตุสำคัญที่คล้ายคลึงกันคือการรู้ว่าตั้งครรภ์เนื่องจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม แต่เมื่อผ่านระยะดังกล่าวเมื่อความจริงเปิดเผยความกดดันลดลง ในระยะหลังคลอดพบว่าระดับความเครียดของแม่วัยรุ่นทุกคนจึงอยู่ในระดับปกติ ในขณะที่เลี้ยงดูลูกสาเหตุสำคัญที่ทำให้แม่วัยรุ่นหลายคนเครียดมากคือ การร้องไห้ของลูก วิธีการ เลี้ยงดูลูก นอกจากนั้นก็มีสาเหตุมาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทของการเป็นพ่อ การเป็นสามีที่ดี การแยกทางกับสามี การตอบสนองของร่างกายที่พบเช่น โมหะ หงุดหงิด นอนไม่หลับ ท้องผูก ส่วนการเผชิญความเครียดของแม่วัยรุ่น มีรูปแบบการเผชิญที่ต่างกันไปตามภูมิหลังของแต่ละคน รวมทั้งการสนับสนุนทางสังคม เนื่องจากความ เครียดเป็นกลไกของร่างกายซึ่งหาทางป้องกันตนเอง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น โดยบุคคลต้องประเมินและใช้ความสามารถซึ่งมีอยู่ในตนเองเป็นกลไกในการเผชิญกับความเครียด ระบบต่าง ๆ ของร่างกายจะทำหน้าที่เพื่อรักษาความสมดุล ซึ่งกลไกการรักษาความสมดุลจะส่งผลต่อการปรับตัว และ

การมีชีวิตอยู่ แต่กลไกดังกล่าวอาจจะเกิดความเสียหายหรือเสียสมดุล ถ้าความเครียดมีความรุนแรงและเกิดในระยะเวลาสั้น (Lovallo, 1997)

ภาวะซึมเศร้าของแม่วัยรุ่น

ผลการประเมินภาวะซึมเศร้าของแม่วัยรุ่นพบว่า มีภาวะซึมเศร้าในระดับน้อยร้อยละ 17.65 แต่เมื่อประเมินต่อตามรูปแบบการประเมินไม่พบว่ามีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย แต่ต้องได้รับคำแนะนำและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า แต่ละคนมีปัญหาที่แตกต่างกัน โดยพบในแม่วัยรุ่นที่มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัวและสถานที่ทำงาน การมีลูกแฝดซึ่งคาดการณ์ว่าจะต้องมีปัญหาด้านเศรษฐกิจตามมา การตั้งครรถ์ซ้ำในขณะที่แยกทางกับสามี พ่อแม่ไม่เข้าใจ ทำหน้าที่แม่ไม่เหมาะสม ทำให้ถูกตำหนิเป็นประจำ ด้วยเหตุที่ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเป็นปัญหาที่ยู่ยากที่ไม่เพียงเกิดผลกระทบต่อหญิงหลังคลอดแต่ส่งผลกระทบต่อสามี พฤติกรรมและพัฒนาการของบุตร (Whiffen & Gotlib, 1989) ความเครียดและภาวะซึมเศร้ามีความสัมพันธ์กันอย่างมากแต่ภาวะซึมเศร้าจะส่งผลที่รุนแรงกว่า

การเห็นคุณค่าในตนเองของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นมีการรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันไป เนื่องจากภูมิหลังและปัญหาที่กำลังเผชิญ รวมทั้งการสนับสนุนจากทางสังคมที่ได้รับ โดยผู้ที่รู้สึกว่าคุณค่ามีค่าน้อยพบในแม่วัยรุ่นที่ไม่มีพิธีสมรส แยกทางกับสามีในขณะที่กำลังตั้งครรถ์ลูกคนที่ 2 ประกอบกับฐานะการเงินของครอบครัวไม่ดี ตนเองไม่มีรายได้ ถูกญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวตำหนิบ่อยครั้ง ซึ่งต่างจากแม่วัยรุ่นที่ยังอยู่กินกับสามี และแม่วัยรุ่นที่มีบุคคลในครอบครัวตนเองและหรือครอบครัวสามีให้การสนับสนุนทุก ๆ ด้าน การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินคุณค่าของตนเอง โดยแสดงถึงทัศนคติทั้งด้านบวกและลบ เป็นการตัดสินคุณค่าของตนเอง ภายใต้ขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความสามารถของตนเอง ความสำคัญและความสำเร็จของตนเอง (Coopersmith, 1984)

เป็นภาวะทางจิตใจของบุคคล ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและ ประสบการณ์อย่างต่อเนื่องที่ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจเพื่อไป ให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ แม้จะเป็นนามธรรมแต่สามารถ วัดและสังเกตได้ (Lindenfield, 2000)

สุขภาพร่างกายของแม่วัยรุ่น

การเป็นแม่วัยรุ่นส่งผลด้านลบกับสุขภาพโดย พบว่าแม่วัยรุ่นร้อยละ 41.18 สุขภาพปกติขณะคลอด และสามารถคลอดได้เองตามธรรมชาติ ในขณะที่ร้อยละ 58.82 มีปัญหาสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ ต่อเนื่องมาถึง ระยะคลอดและหลังคลอดเช่น คลอดก่อนกำหนด ภาวะ ครรภ์เป็นพิษ ภาวะชักแห่งครรภ์ แม่วัยรุ่นหลายคนไม่สามารถอดทนต่อภาวะเจ็บครรภ์คลอด ไม่สามารถเบ่ง คลอดได้เอง ทำให้ต้องผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องหรือ ใช้เครื่องมือช่วยคลอด บางคนภาวะแทรกซ้อน มีความ รุนแรงถึงกับต้องใช้เครื่องช่วยหายใจและพักรักษาตัวใน ห้องไอซียูทั้งแม่และลูก เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เป็นการตั้งครรภ์ในขณะที่ร่างกายมารดายังไม่เจริญเติบโต ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนมากกว่าแม่วัยผู้ใหญ่ (บุญทวี สุนทรลิมศิริ, ศรีสมร ภูมโนสกุล และอรพินธ์ เจริญผล, 2552) และแม่วัยรุ่นส่วนมากไม่มีความพร้อม ในการตั้งครรภ์ทำให้ไม่กล้าฝากครรภ์หรือฝากครรภ์ ล่าช้า จึงไม่ได้รับคำแนะนำและการดูแลรวมทั้งการแก้ไข ที่เหมาะสม

สุขภาพลูกที่เกิดจากแม่วัยรุ่น

มีทารกคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักตัวน้อย และเกิดภาวะ Respiratory Distress Syndrome ใน อัตราที่เท่ากันคือร้อยละ 11.11 ซึ่งภาวะเหล่านี้พบใน ทารกที่เกิดจากแม่วัยรุ่นมากกว่าในแม่วัยผู้ใหญ่ ในส่วน ของการเลี้ยงดูลูกของแม่วัยรุ่นพบว่าลูกของแม่วัยรุ่น บางคน ไม่ได้กินนมแม่เลยเนื่องจากไม่มีการเตรียมหัวนม เต้านมในระยะตั้งครรภ์ ทำให้ลูกกินนมแม่ได้ครบตาม เกณฑ์ร้อยละ 92.85 ซึ่งการที่ลูกไม่ได้กินนมแม่ย่อมผล เสียต่อสุขภาพกายคือไม่ได้รับภูมิคุ้มกันและสารอาหาร สารอาหารที่สำคัญจากน้ำนมแม่ ทำให้ลูกเจ็บป่วยบ่อย

ด้านสุขภาพจิต ไม่ได้รับความอบอุ่นจากการโอบกอด ขณะกินนมแม่ ส่งผลต่อด้านลบพัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคมของลูก

การศึกษาของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่กำลังเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แม่วัยรุ่นทุกคนต้อง ออกจากการศึกษากลางคัน โดยที่ส่วนมากไม่จบชั้น สูงสุดของการศึกษาระดับที่กำลังเรียนอยู่ ทำให้ไม่ได้รับ วุฒิการศึกษา แม่วัยรุ่นบางคนได้ศึกษาต่อแต่เป็นการ ศึกษาอิสระ ในขณะแม่วัยรุ่นอีกหลายคนไม่มี โอกาสได้ศึกษาต่อ เป็นที่ทราบกันดีว่าการศึกษาทำให้คน มีคุณสมบัติที่ดี เป็นการสร้างโอกาสในอนาคต การออก จากโรงเรียนกลางคันจะส่งผลในระยะยาวต่อแม่วัยรุ่นใน อนาคตเพราะจะทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพ และการหารายได้

ครอบครัวของแม่วัยรุ่น

ในสังคมชนบทการที่ลูกสาวหรือหลานสาวบ้าน ไตมีปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังเรียนหนังสือย่อม เป็นที่รับทราบกันทั่วไป นอกจากแม่วัยรุ่นเองที่เกิด ความเครียดเพราะความไม่พร้อม เสียใจ อับอาย กลัวการ ตำหนิและการไม่ยอมรับจากบุคคลรอบข้างโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในรายที่ไม่มีพิธีสมรส พ่อแม่ผู้ปกครองและญาติ ผู้ใหญ่ในครอบครัวก็ได้รับผลกระทบไม่น้อยไปกว่าแม่ วัยรุ่น เพราะทำให้เกิดการเสียหน้า อับอาย เสียใจ ผิดหวัง รวมทั้งการหยุดงานเพื่อมาช่วยเหลือดูแลลูก หลาน เหลนที่ เกิดมา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพและการ เงินของครอบครัว โดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองของแม่วัยรุ่น อยู่ในวัยทำงานแต่ต้องออกจากงานหรือหยุดงานชั่วคราว เพื่อมาช่วยดูแลแม่วัยรุ่นและลูกที่เกิดมาและถ้าสามีของ วัยรุ่นไม่ทำงานแต่มาพักอาศัยอยู่กับครอบครัวของแม่ วัยรุ่นก็จะเป็นภาระเรื่องค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวของ แม่วัยรุ่นมากขึ้น สร้างความไม่พอใจให้กับครอบครัวแม่ วัยรุ่น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดการแยกกันอยู่ของแม่ วัยรุ่นและสามีง่ายขึ้น

การเงินของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นส่วนมากของการศึกษานี้ มีปัญหาด้านการเงินแทบทั้งสิ้นโดยพบว่าภายหลังคลอด มีแม่วัยรุ่นเพียงร้อยละ 29. 41 ที่ประกอบอาชีพ แต่เมื่อพิจารณาจำนวนเงินที่ได้รับต่อเดือนนับว่าค่อนข้างน้อย ในส่วนรายได้ของสามีก็พบว่าอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง (คิดจากรายได้ขั้นต่ำวันละ 300 บาท) เนื่องจากแม่วัยรุ่นและสามีส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมและมีมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าครอบครัวที่ให้การสนับสนุนแม่วัยรุ่น หลายครอบครัวมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอยู่ก่อน การมีแม่วัยรุ่นในครอบครัวยิ่งทำให้ปัญหาทวีความรุนแรง ซึ่งทราบได้จากการเป็นหนี้นอกระบบ การใช้น้ำที่ไม่เหมาะสมเลี้ยงทารกและความต้องการการสนับสนุนนมผสมจากหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากไม่มีเงินเพียงพอสำหรับการซื้อนมผสมที่เหมาะสมตามวัยของลูก

การสนับสนุนทางสังคมของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นทุกคนล้วนได้รับการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ เริ่มจากบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดคือแม่ของตนเองตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดโดยการเฝ้าคลอดที่โรงพยาบาล หลังคลอดก็ได้รับความรู้และคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุขในการดูแลเด็กในขณะที่พักอยู่ในโรงพยาบาล เมื่อกลับบ้านก็ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวที่กลับมาพักอาศัยอยู่ด้วยเช่น พ่อแม่ตนเอง พ่อแม่สามี ญาติผู้ใหญ่ ทั้งในรูปของการช่วยเหลือดูแลความรู้ การเอาใจใส่ ทรัพย์สินสิ่งของ ในกรณีที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ตนเองบางคนก็ยังได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ตนเองที่อยู่ห่างไกลในรูปแบบต่างๆ แต่ถ้าการสนับสนุนในแม่วัยรุ่นบางคนก็ค่อนข้างมีขีดจำกัดและไม่เหมาะสมจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ทำให้แม่วัยรุ่นคนดังกล่าวเกิดปัญหาตามมา แม่วัยรุ่นในการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวค่อนข้างดี ทำให้ไม่มีกรทอดทิ้งลูกหรือเคยพักอาศัยในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวและสังคมเพื่อสนับสนุนกัน

ในด้านต่างๆ เช่น ความรัก ความผูกพัน ทำให้บุคคลที่ได้รับการสนับสนุนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย เป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการช่วยเหลืออยู่ในรูปแบบต่างๆ

การดำรงบทบาทเป็นมารดาของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นหลายคนในการศึกษานี้สามารถดำรงบทบาทได้อย่างเหมาะสม ตั้งแต่แรกคลอดโดยการเลี้ยงดูลูกด้วยน้ำนมตนเองในระยะแรก เลี้ยงลูกด้วยตนเองสังเกตการเปลี่ยนแปลงของลูก การพาลูกไปรับบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ทราบภาวะโภชนาการ และพัฒนาการของลูก รวมทั้งการดูแลบุคคลในครอบครัว การทำความเข้าใจที่ท้อแท้ในฐานะแม่บ้าน ซึ่งเป็นผลจากการปรับตัวและการสนับสนุนทางสังคมอย่างเหมาะสม รวมทั้งโดยการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์การเป็นแม่ตั้งแต่วัยยังไม่ตั้งครรภ์โดยการช่วยญาติเลี้ยงดูลูกหลาน ในขณะที่แม่บางคนไม่สามารถดำรงบทบาทแม่ได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากไม่ได้แสดงพฤติกรรมดังที่กล่าวมาอันเนื่องมาจากการสนับสนุนที่ไม่เหมาะสม ที่สำคัญคือการแยกทางกับสามี ทำให้ไม่ยอมเลี้ยงลูก ภาระหน้าที่ต่างๆ ตกเป็นของญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ทำให้ลูกตาหนิและเกิดปัญหาซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการดำรงบทบาทเป็นมารดาเป็นกระบวนการที่นำผู้หญิงไปสู่บทบาทที่เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นมารดา ขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การตั้งครรภ์เป็นการเลียนแบบ การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการจินตนาการ เป็นเอกลักษณ์ โดยผู้หญิงจะมีการค้นหาข้อมูล มีการเลียนแบบโดยการสังเกต ค้นหาแบบที่ดีที่สุดในตัวเองเพื่อความเป็นแม่ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมและการเลียนแบบทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมของตนเอง รวมทั้งการไม่แสดงพฤติกรรมที่คิดว่าไม่เหมาะสม (Rubin, 1976)

การปรับตัวของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นในการวิจัยนี้มีสุขภาพกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วยรุนแรงหรือเรื้อรังจนรบกวนการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่วนมากพอใจในรูปร่างตนเอง มีความเครียดและภาวะซึมเศร้าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ต้องรักษา แม่วัยรุ่นส่วนมาก

รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกได้ด้วยตนเอง ดูแลลูกให้มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในครอบครัว และสังคมรอบข้างช่วยเหลืองานในครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง โดยไม่ทอดทิ้งลูกหรือต้องไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ อีกเหตุผลหนึ่งที่เป็นเรื่องน่าสังเกตคือการมีเพศสัมพันธ์แบบยินยอม แม้จะไม่ตั้งใจมีลูก แต่แม่วัยรุ่นคิดว่าลูกเกิดจากคนรัก ไม่ใช่การข่มเหงทางเพศ ทำให้แม่วัยรุ่นเกือบทุกคนไม่คิดทำแท้ง ไม่มีความคิดเชิงลบรุนแรงกับลูก แต่ก็มีบางคนที่ยังปรับได้ไม่ดีทุกด้าน โดยด้านที่ปรับตัวได้น้อยที่สุดคือด้านบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่การเป็นแม่ เพราะพบว่าแม่วัยรุ่นร้อยละ 17.65 ไม่ได้เลี้ยงดูด้วยตนเองทั้งที่สามารถทำได้ (บางคนอยู่บ้านเดียวกับลูก) รวมทั้งไม่ให้ออกกำลังกายหรือให้กินในระยะเวลาที่สั้นมากด้วยเหตุผลที่ไม่มีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ ในขณะที่บางคนเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองแต่เป็นการเลี้ยงดูที่ไม่ส่งเสริมสุขภาพกาย จิต สังคม อารมณ์ของลูก เกิดการพึ่งพาคนอื่นมากเกินไป เนื่องจากการปรับตัวเป็นกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดจากความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของบุคคลและกลุ่มคนอย่างมีสติและเลือกที่จะบูรณาการตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อม การปรับตัวนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี มีความผาสุกเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 1) การปรับตัวด้านร่างกาย 2) การปรับตัวด้านมโนคติ 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ 4) การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน

แนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น

การสนทนากลุ่มแม่วัยรุ่นพบว่าแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ต้องการศึกษาต่อไม่ว่าเป็นในหรือนอกระบบเพราะตระหนักดีว่าการศึกษาคือโอกาสที่ดีของการประกอบอาชีพ แต่การศึกษาในระบบก็มีความจำกัดเรื่องเวลาเรียน หลายคนจึงเลือกเรียนกศน. เพราะใช้เวลาเรียนเพียงสัปดาห์ละ 1 วัน ระยะเวลาที่สั้นกว่าในระบบและยังเทียบโอนวิชาที่เรียนและสอบผ่านได้ ด้านสุขภาพต้องการความรู้และทักษะในการเลี้ยงดู ดูแลตนเอง เนื่องจากไม่มีกรเตรียมตัวที่ดีก่อน

และขณะตั้งครรภ์ ส่วนการปรับความรู้และทัศนคติของพ่อแม่ผู้ปกครองในเรื่องการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยต้องให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้แนะนำและปรับเพื่อลดความขัดแย้งกับพ่อแม่ผู้ปกครอง จากการไม่มีอาชีพและรายได้เป็นของตนเอง ทำให้แม่วัยรุ่นต้องการการสนับสนุนที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นส่วนของตนเองและลูก เพื่อลดความลำบากใจในการขอเงินจากคนในครอบครัวเพราะหลายครอบครัวก็มีปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ก่อนแล้ว เช่นการรับบริการคุมกำเนิดชนิดกึ่งถาวรเนื่องจากไม่ต้องต้องไปรับบริการบ่อยและคุมกำเนิดได้นาน รวมทั้งไม่ต้องกังวลเรื่องล้มรับประทานยาหรือล้มไปฉีดยาตามนัด ในส่วนลูกก็ต้องการนมผสมเพื่อความสะดวกเวลาต้องฝากคนอื่นเลี้ยง ด้านการสังคมสงเคราะห์ต้องการให้มีสถานที่พักพิงกรณีที่ดินเองหรือครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูได้ ในขณะเดียวกันก็ต้องการทำงานเพื่อมีรายได้เป็นของตนเองแต่ก็มีข้อจำกัดเรื่องเลี้ยงดู จึงอยากทำงานซึ่งไม่ไกลที่พักเพื่อจะได้มีเวลาดูแลลูกบ้าง

การสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแม่และเด็กพบว่าได้มีแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่นอย่างครอบคลุมเกือบทุกด้าน เช่น ด้านการศึกษา ในแต่ละโรงเรียนมีครูที่รับผิดชอบนักเรียนที่มีปัญหาแม่วัยรุ่นทั้งในภาพโรงเรียนและครูประจำชั้น มีระบบที่เชื่อมโยงถึงบ้าน มีการประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือระหว่างโรงเรียนและการให้คำแนะนำต่าง ๆ แต่นักเรียนและผู้ปกครองส่วนมากเข้าไม่ถึงข้อมูลดังกล่าว ด้านการสาธารณสุขก็มีพยาบาลชุมชนร่วมกับ อสม. ให้การดูแลแม่วัยรุ่นทั้งในระยะตั้งครรภ์และหลังคลอดแต่ปัญหาคือการปกปิดการตั้งครรภ์เนื่องจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม การแก้ปัญหาเรื่องฝากครรภ์ช้าหรือไม่ฝากยังเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและยังเป็นปัญหาของสถานบริการสาธารณสุขทุกแห่ง ที่ไม่สามารถให้บริการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด สำหรับการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในแม่วัยรุ่นโรงพยาบาลเกือบทุกแห่งในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมมือกับ สปสช. ให้บริการคุมกำเนิดกึ่งถาวรในแม่วัยรุ่นหลังคลอดทุก

คนก่อนการจำหน่ายกลับบ้าน ในส่วนของชุมชนก็มีการช่วยเหลือโดยมีแกนนำชุมชนประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น รพสต. ท้องที่ ท้องถิ่นและการช่วยเหลือโดยตรงกับบางครอบครัวในลักษณะการดูแลของผู้นำชุมชน ส่วนเทศบาลก็มีบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นผู้รับงบประมาณหลักในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ในปัจจุบัน สปสช. ได้มีการโอนเงินให้กับเทศบาลเพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดูแลสุขภาพของประชาชนทุกปี ทำให้เกิดโครงการต่างๆ รวมทั้งโครงการป้องกันและแก้ปัญหาแม่วัยรุ่น โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นภาคีเครือข่าย ทำให้สามารถบูรณาการความช่วยเหลือในเรื่องการฝึกอาชีพหรือการจัดหางานที่เหมาะสมสำหรับแม่วัยรุ่น ในส่วนของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีบทบาทสำคัญหลายอย่างเริ่มตั้งแต่วัยรุ่นหญิงที่ถูกกระทำ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในผู้ที่อายุน้อยกว่า 15 ปี โดยเป็นผู้ประสานงานในกระบวนการยุติธรรมกรณีที่ต้องขึ้นศาลและการแพทย์ กรณีที่ผู้เสียหายหรือญาติต้องการให้การตั้งครุภังค์สิ้นสุด รวมทั้งการดูแลแม่วัยรุ่นและลูกที่ประสบปัญหาไม่มีที่พึ่งพิงให้มีที่อยู่อาศัยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ที่สำคัญคือแม่วัยรุ่นและครอบครัวยังไม่ถึงข้อมูลและแนวทางการช่วยเหลือ จึงทำให้เกิดปัญหาดังที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เนืองๆ เช่นการทิ้งเด็กทารกที่ยังมีชีวิตอยู่ในสถานที่ต่างๆ เมื่อติดตามตัวแม่ได้แม่ก็มีความผิดทางอาญา ตกเป็นข่าวโด่งดังไปทั่ว แต่ถ้าแม่วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลสถานสงเคราะห์ก็จะได้รับการช่วยเหลือและการประสานงานส่งต่ออย่างเหมาะสม

เมื่อนำข้อมูลความต้องการความช่วยเหลือในกลุ่มแม่วัยรุ่นที่ปรับตัวได้ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวทางการช่วยเหลือซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการอยู่พบว่าความต้องการและการช่วยเหลือมีความสอดคล้องกับงานประจำของหน่วยงานต่างๆ ความสำคัญของการทำกลุ่มในทั้งสองกลุ่มอยู่ที่การนำข้อมูลการให้บริการจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับแม่และเด็กส่งให้ถึงแม่วัยรุ่น

และครอบครัวด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เขาเหล่านั้นเข้าถึงข้อมูลการช่วยเหลือและใช้บริการได้ ตามความจำเป็นในส่วนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับแม่และเด็กควรมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงาน การสร้างภาคีเครือข่ายในระดับผู้ปฏิบัติและนำเสนอข้อมูลไปยังผู้บริหารระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

แม่วัยรุ่นและบุคคลในครอบครัว

1. แม่วัยรุ่นและบุคคลในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพแม่วัยรุ่นในขณะตั้งครรภ์เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นตั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอด โดยการไปรับบริการฝากครรภ์ตามนัด ผ่านการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน การประชุมผู้ปกครอง และเวทีประชาคมหมู่บ้าน

2. พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ลูก หลาน ที่เป็นแม่วัยรุ่นอย่างเหมาะสมเพื่อลดผลกระทบด้านลบที่จะเกิดขึ้น **ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแม่และเด็ก**

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต้องมีแผนงานและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาแม่วัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการบริการ เพื่อให้วัยรุ่น แม่วัยรุ่นและครอบครัวเข้าถึงข้อมูลการให้บริการ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต้องมีการประชุมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบูรณาการงานของตนเองกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเชิงปฏิบัติการในประเด็นทักษะการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิง เพื่อให้วัยรุ่นหญิงมีทักษะในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น วยเรียน

2. ศึกษาเชิงลึกแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ครบตามเกณฑ์ เพื่อค้นหาว่าแม่วัยรุ่นเหล่านั้นมีกระบวนการคิด การรับรู้ และทักษะในการเลี้ยงลูกด้วยนมตนเองอย่างไร
3. วิจัยเชิงทดลอง การสอนเพศศึกษารอบด้านในโรงเรียนเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการสอนเพศศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเผยแพร่แก่โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- บุญทิวี สุนทรถิรมศิริ, ศรีสมร ภูมณสกุล และอรพินธ์ เจริญผล. (2552). ผลของการพยาบาลแบบสนับสนุนประคับประคองในระยะคลอดต่อความเครียดและการรับรู้ประสบการณ์การคลอดของมารดาวัยรุ่นครรภ์แรก. *วารสารพยาบาลรามาชิตี*, 15(3), 361-372.
- บุญฤทธิ สุจริตน์. (2556). *การพัฒนางานอนามัยการเจริญพันธุ์ ปี 2556-2560. เอกสารบรรยายการประชุมกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข*. เข้าถึงได้จาก p.anamai.moph.go.th/.
- เบญจพร ปัญญาขง. (2553). *การทบทวนองค์ความรู้การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, นพวรรณ มาดารัตน์, วาที สิทธิ, แครี ริกเตอร์ และอุไรวรรณ คะนิงสุขเกษม. (2554). *หนูยังไม่อยากเป็นแม่: เส้นทางชีวิตที่น่าห่วงใยของแม่วัยเด็กในสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก [www http://social-vproblem. blogspot.com](http://social-vproblem.blogspot.com).
- สายฝน เอกวางกูร. (2553). *รู้จัก เข้าใจ ดูแล ภาวะซึมเศร้า*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Coopersmith, S. (1981). *The Antecedent of Self-Esteem* (2nd ed.). California: Consulting Psychologist Press.
- Lovallo, R. W. (1997). *Biological and Psychological Interactions*. Ca: Sage.
- Mercer, R. T. (1980). Teenage motherhood: The first year. *Journal of Obstetric, Gynecology, & Neonatal Nursing*, 9, 16-27.
- Roy, C. (2009). *The Roy Adaptation Model* (3rd ed.). Prentice Hall Health, NJ: Upper Saddle River.
- Rubin, R. (1967). Attainment of the maternal role: Part-1. Process. *Nursing Research*, 16, 237-245.
- Weiss, R. S. (1974). *The Provisions of Social Relationship*. In doing unto other Edited by Rubin, New Jersey: Practice hall.

การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี)
สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
An Evaluation of the Bachelor of Education Program (5 years)
in Health Education and Physical Education Teaching
(Revised A.D.2011), Faculty of Education, Burapha University

เกษมสันต์ พานิชเจริญ**

เชิดชัย ชาญสมุทร***

เอกยศ มานะสม***

ปณิตดา จูเกาลี***

ระพีพัฒน์ เดือนเพ็ญศรี***

โสภณ อารณศิริโรจน์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) ตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP model) ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 2) อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน 3) อาจารย์ผู้สอน จำนวน 5 คน 4) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูพี่เลี้ยง จำนวน 61 คน 5) นิสิตจำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

ผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา การประเมินในทุกด้าน มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1) ผลการประเมินด้านบริบท ในภาพรวมของวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตรในทุกหมวดวิชา มีความเหมาะสม เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2558

**อาจารย์ สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การกำหนดคุณสมบัติของนิสิต กระบวนการคัดเลือกนิสิตมีความเหมาะสม อาจารย์มีคุณสมบัติ ความรู้ประสบการณ์ที่เหมาะสมในการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม ในส่วนของสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า มีจำนวนเพียงพอต่อนิสิต

3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากการจัดการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมมีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลของหลักสูตรมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4) ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก นิสิตมีผลการเรียนรู้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับมาก ผู้ใช้นิสิตมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาและพลศึกษา/ รูปแบบชิปป์/ การประเมินหลักสูตร

Abstract

The purpose of this research was to study curriculum evaluation of the Bachelor of Education Program (5 years) in Health Education and Physical Education Teaching (Revised A.D.2011) by using CIPP model in context, input, process, and product. The populations of the study were categorized into 5 groups 1) 3 education experts 2) 5 members of the program committee 3) 5 instructors 4) 33 school directors and 59 teachers 5) 68 students of the program. The instruments used in the study included the questionnaire, and the interview form. The collect data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the research were as follows:

The result of the curriculum evaluation on the Bachelor of Education Program in Health Education and Physical Education Teaching indicated that the participant evaluated all components at the high level.

1) The results of the context evaluation as a whole in curriculum objectives, curriculum structure and contents were evaluated at the high level. The results found that the curriculum objectives and curriculum structure were appropriated in all areas; subject contents appropriated to curriculum objectives and social needs and could be apply in teaching career.

2) The results of the input evaluation as a whole were evaluated at the high level. The results found that student's qualification and enrollment, instructor's qualification, knowledge, experience of teaching and moral and ethics were the appropriateness at high level. For instructional media and instructional materials provided for learner enough.

3) The results of the process as a whole were evaluated at the high level. The results found that learning instruction encouraged student learning and learning process used ICT for learning experiences. For assessments were the appropriateness at high level and effectiveness

4) The results of the product as a whole were evaluated at the high level. Student had learning outcomes and desired characteristics achieved at high level. Job satisfaction in work of student by school directors and teachers was at high level.

Keywords: Evaluation of the Bachelor of Education Program in Health Education and Physical Education Teaching/ CIPP model/ curriculum evaluation

บทนำ

หลักสูตรเป็นกรอบหรือแนวทางที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดขึ้นเพื่อให้แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยสถาบันการศึกษา สถานศึกษา อาจกำหนดโครงสร้างหรือองค์ประกอบของหลักสูตร ที่อาจประกอบด้วย จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล หรืออาจมีองค์ประกอบอื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่ สื่อการเรียนการสอน หลักการ จุดประสงค์รายวิชา เป็นต้น แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการที่หลากหลายตามแนวคิดของนักการศึกษาหรือนักพัฒนาหลักสูตร โดยสรุปมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ระบบการวางแผนหลักสูตร หรือออกแบบหลักสูตรหรือร่างหลักสูตร ตามองค์ประกอบของหลักสูตร และมีการตรวจสอบความสอดคล้องและเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีการปรับปรุงร่างหลักสูตรนั้น จากนั้นเป็นระบบการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน และวัดผลประเมินการเรียนการสอน เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนและนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป และระบบสุดท้ายเป็นระบบประเมินหลักสูตร ซึ่งมีรูปแบบในการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีความสำคัญต่อการตัดสินใจว่าหลักสูตรนั้นๆ จะยังคงใช้ต่อไป หรือจะต้องปรับปรุง หรือยุติการใช้

รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซิปป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เป็นการประเมินด้านบริบท (context) เป็นการประเมินที่เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมของหลักสูตร เพื่อความสมเหตุสมผลของภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร เช่น ปรัชญา สภาพและความต้องการของสังคม นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) การประเมินด้านบริบท (Context) ได้แก่ ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชา การประเมินด้านปัจจัยหรือตัวป้อน (Input) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ คุณวุฒิและผลงานของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน พื้นฐานของผู้เรียน เงื่อนไขการรับ นิสิต อาคารเรียน ห้องเรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน และงบประมาณ การประเมินด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และการประเมินด้านผลผลิต (Product) เป็นการประเมินผลสิ่งที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้สำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูที่เลี้ยงต่อนิสิต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ผลิตบัณฑิตทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา เปิดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา 5 ปี ซึ่งจะครบวงรอบการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2558 และต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 ข้อ 8 ที่กล่าวว่า ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และเป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และเพื่อให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา 11 มาตรฐาน นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามกรอบคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร พ.ศ.2557 (IQA) และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (TQF)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องประเมินหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นหลักสูตรหนึ่งในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามกระบวนการประเมินรูปแบบชิปปี้ ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยงของนิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้

เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการประเมินหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) ตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP model) ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

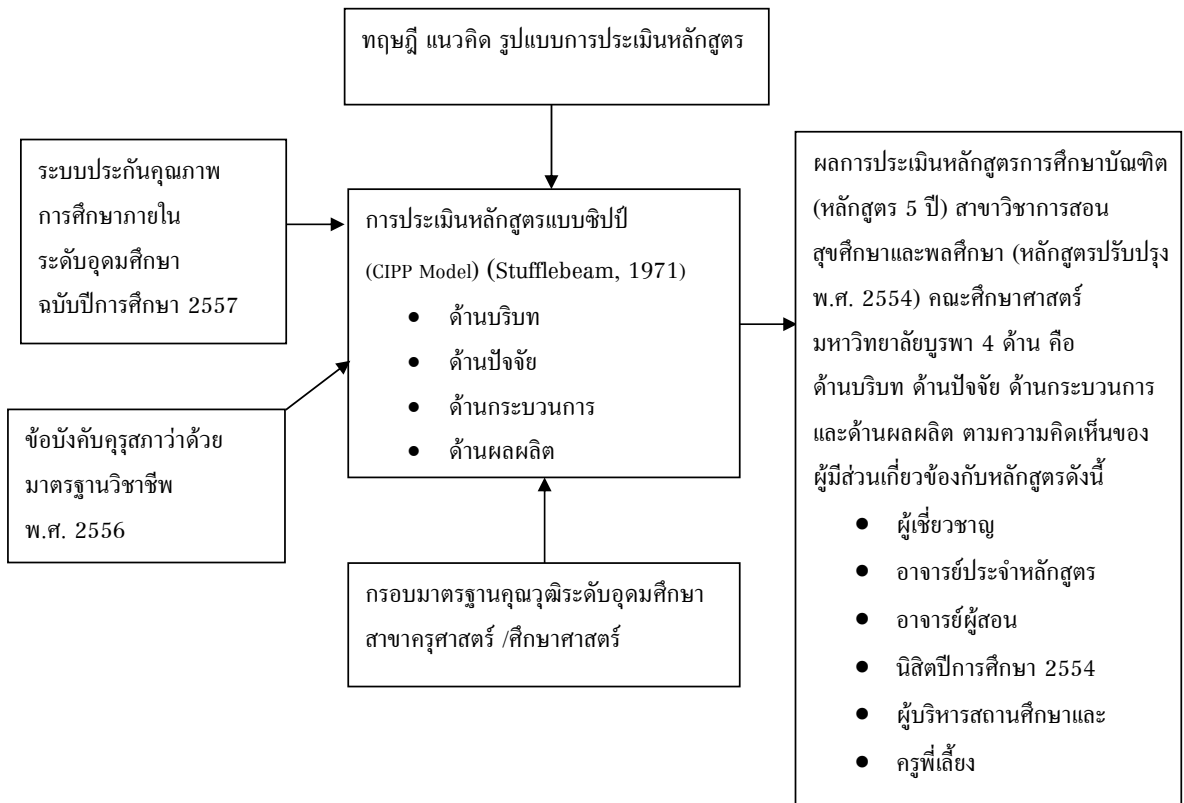
ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลการประเมินหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. ได้ข้อมูลสำหรับการประเมินตามตัวบ่งชี้ตามกรอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร และตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรที่ใช้รูปแบบชิปปี้ในการประเมิน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากทฤษฎี แนวคิด ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP model) ในการประเมินหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำผลประเมินที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสุขศึกษา และพลศึกษา โดยมีรายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปี (CIPP Model) ซึ่งประเมินใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท ประกอบด้วย ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร กลยุทธ์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาที่เปิดสอน
2. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย พื้นฐานของผู้เรียน/เงื่อนไขในการรับนิสิตที่เข้าศึกษา อาคารเรียน/ห้องเรียน/สื่อวัสดุอุปกรณ์ การจัดสภาพแวดล้อม

3. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4. ด้านผลผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้สำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงต่อนิสิต

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน
2. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษา และพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) จำนวน 5 คน
3. อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษา และพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) จำนวน 5 คน
4. ครูพี่เลี้ยงของนิสิตสาขาวิชาการสอนสุขศึกษา และพลศึกษา ปีการศึกษา 2554 ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 68 คน
5. ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาที่นิสิตสาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา 2554 ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 38 คน
6. นิสิตปีการศึกษา 2554 ที่กำลังฝึกปฏิบัติการสอน ณ สถานศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 68 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาหลักสูตร โดยใช้ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบ และนำผลการสรุปมาใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกในการปรับปรุงหลักสูตร ในองค์ประกอบของหลักสูตรและกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร

2. การประเมินแบบซิปปี หมายถึง การประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การประเมินบริบทของหลักสูตร การประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ดังนี้

2.1 การประเมินด้านบริบทของหลักสูตร หมายถึง การประเมินสภาพปรัชญาของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชา

2.2 การประเมินด้านปัจจัย หมายถึง การประเมิน คุณวุฒิและผลงานของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน พื้นฐานของผู้เรียน/เงื่อนไขการรับ นิสิต อาคารเรียน/ห้องเรียน/สื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน และงบประมาณ

2.3 การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง เป็นการประเมินผลสิ่งที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้สำคัญตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูพี่เลี้ยงต่อนิสิต

3. หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) หมายถึง หลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตร 5 ปี สาขาสาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา ที่เรียนในรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร 4 ปี และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 ปี ที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการศึกษา เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ในสาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา

5. อาจารย์ประจำหลักสูตร หมายถึง อาจารย์ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การทวนสอบ การปรับปรุงหลักสูตร

6. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครู และวิชาเอก)

7. นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 หมายถึง นิสิตที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา ที่เริ่มเรียนชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2554 และกำลังเรียนในชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2558 และฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

8. ครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบทบาทหน้าที่ในการเป็นครูของนิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 ที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษานั้น

9. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรทางวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษานั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดในการประเมินหลักสูตร
2. การกำหนดแนวคิดในการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบฉบับ
3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามตามระบบการประเมินแบบฉบับปี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรรูปแบบการประเมินหลักสูตร ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

3.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร

3.3 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

3.4 แบบสอบถามสำหรับนิสิตรหัส 54 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

3.5 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert)

4. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างความ

เหมาะสมและความถูกต้องของภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามฉบับจริงที่นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ

1. นัดหมายเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์
2. ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 2 อาจารย์ประจำหลักสูตร

1. นัดหมายเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์
2. ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 3 อาจารย์ผู้สอน

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 4 นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยง

1. สํารวจสถานศึกษาที่นิติตรุ่นปีการศึกษา 2554 ปฏิบัติการสอน

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ และการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจะทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP model) ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 2) อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน 3) อาจารย์ผู้สอน จำนวน 5 คน 4) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน จากจำนวนทั้งหมด 38 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 และครูพี่เลี้ยง

จำนวน 61 คน จากจำนวนทั้งหมด 68 คน คิดเป็นร้อยละ 89.71 5) นิสิต จำนวน 68 คน โดยมีรายละเอียดของผลการประเมินในแต่ละด้านดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท

ประเด็นในการประเมิน แบ่งออกเป็น ปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา

1.1 ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

จากการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยมีระดับความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.18, SD = 0.47)

ผลการสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปรัชญาของหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการของวิชาชีพและแนวคิดการพัฒนาสังคม วัตถุประสงค์ทั่วไปและเฉพาะสาขาวิชา มีความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน ควรเพิ่มเติมการจัดการเรียนการสอนโดยจัดประสบการณ์นอกชั้นเรียนให้มากขึ้น และฝึกประสบการณ์สอนจากสถานการณ์จริงให้มากขึ้น

อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปรัชญาของหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการของวิชาชีพและแนวคิดการพัฒนาสังคม วัตถุประสงค์ทั่วไปและเฉพาะสาขาวิชา มีความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน แต่ควรเพิ่มเติมให้มีรายละเอียดที่มีความชัดเจนมากขึ้น ควรเพิ่มเติมการจัดการเรียนการสอนโดยจัดประสบการณ์นอกชั้นเรียน การวิจัย และจัดให้มีการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสุศึกษาและพลศึกษาให้มากขึ้น รวมถึงอบรมทักษะ กติกา และการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มเติมความรู้ใหม่ทุกปี

1.2 โครงสร้างของหลักสูตร

ผลประเมินของนิสิตต่อความเหมาะสมของโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาชีพครู หมวดวิชาเอก และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.08, SD = 0.55)

ผลการสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นเรื่อง โครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสม แต่จำหน่วยกิตมากเกินไป ควรปรับลดจำนวนหน่วยกิต สอดคล้องกับความเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตร ควรปรับลดจำนวนหน่วยกิตให้มีความเหมาะสม เช่น หมวดวิชาเอก โดยปรับให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ส่วนในหมวดอื่นๆ มีความเหมาะสม

อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาเอก เห็นว่า โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม สำหรับนิสิตครูสุศึกษาและพลศึกษา ซึ่งเป็นวิชาเอกคู่ที่สามารถสอนในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น และควรเพิ่มเติมประสบการณ์ให้นิสิตในหลักสูตร โดยให้มีการเก็บชั่วโมงการจัดการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษาในโรงเรียนประสบการณ์การตัดสินใจ การจัดการแข่งขันกีฬา และชั่วโมงการวิจัย

1.3 รายวิชาของหลักสูตร

ประเด็นการประเมินรายวิชาของหลักสูตร พิจารณาจากเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพและมีความทันสมัย ผลประเมินของนิสิตต่อรายวิชาของหลักสูตร ใน 4 หมวดวิชา ได้แก่ 1) หมวดศึกษาทั่วไป 2) หมวดวิชาชีพครู 3) หมวดวิชาเฉพาะ ได้แก่ วิชาแกน วิชาเอก บัณฑิต วิชาเอกเลือก วิชาการสอนวิชาเอก และวิชาการสอนวิชาเอกเลือก 4) หมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยโดยรวมของรายวิชาในแต่ละหมวดเท่ากับ 1) Mean = 4.28, SD = 0.49 2) Mean = 4.42, SD = 0.28 3) Mean = 4.33, SD = 0.34 4) Mean = 4.43,

SD = 0.61 ตามลำดับ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ควรเพิ่มรายวิชา เช่น วิชาวิจัย รายวิชาการประเมินโครงการ รายวิชาประกันคุณภาพ และกีฬาไทย นอกจากนี้ในแต่ละหลักสูตรควรเพิ่มรายวิชาที่บูรณาการศาสตร์การสอนกับวิชาเอกเข้าด้วยกัน (Pedagogical content knowledge)

อาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความเห็นว่า รายวิชาต่างๆ ในแต่ละหมวดมีความเหมาะสมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้ แต่ควรเพิ่มเติมวิชากีฬาไทย เช่น มวยไทย หรือกระบี่กระบอง เป็นวิชาเอกบังคับ

อาจารย์ผู้สอน มีความเห็นว่ารายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาชีพครูมีความเหมาะสมแล้ว ให้ปรับจำนวนรายวิชาครูเลือก เนื่องจากมีจำนวนรายวิชาครูเลือกบรรจุในหลักเกณฑ์หลักสูตรมากเกินไป และควรบรรจุรายวิชาเอกเลือกที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

ประเด็นในการประเมินประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียน/การรับบัณฑิต อาคารเรียน/ห้องเรียน/สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาจารย์ผู้สอน เงื่อนไขในการรับนิสิตที่เข้าศึกษา การจัดสภาพแวดล้อม ผลการประเมิน พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจของนิสิตต่ออาจารย์ผู้สอน ผลการประเมินพบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านปัจจัยพื้นฐานผู้เรียน/การรับนิสิต

ผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมต่อปัจจัยพื้นฐานผู้เรียนและเกณฑ์การรับนิสิตเข้าศึกษานิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.55, SD = 0.26) เรียงตามลำดับดังนี้

หลักสูตรมีการกำหนดคุณสมบัติของนิสิตที่จะเข้าเรียน และเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของสาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและ

พลศึกษา และความพึงพอใจต่อกระบวนการคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.31, SD = 0.40) สอดคล้องข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่ากระบวนการคัดเลือกนิสิตมีความเหมาะสม มีการกำหนดเกณฑ์รับนิสิตที่ชัดเจน โดยใช้ผลการเรียน คะแนน GAT และ PAT และโครงการที่เป็นความสามารถพิเศษทางการกีฬา มีระเบียบข้อกำหนดการรับเข้าเรียนต่ออย่างชัดเจน และมีข้อสอบเพื่อทดสอบความเหมาะสมที่เป็นครู

2.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน สื่อ อุปกรณ์

ผลการประเมินภาพรวมในด้านการจัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.64, SD = 0.25) โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นรายข้อมากที่สุดอันดับแรก คือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อนิสิต อันดับรองลงไป จุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเหมาะสมเพียงพอต่อการใช้งาน ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนนิสิต และห้องสมุด/แหล่งการเรียนรู้ มีหนังสือ ตำรา เอกสารเพียงพอและทันสมัย

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่ออาจารย์ผู้สอน

ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่ออาจารย์ผู้สอน มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.22, SD = 0.44) โดยมีค่าระดับความพึงพอใจในรายด้าน ตามลำดับดังต่อไปนี้

การวัดและประเมินผล มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.22, SD = 0.44) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจรายข้อมากที่สุด คือ การวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพและยุติธรรม (Mean = 4.38, SD = 0.79) และวิธีการวัดประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (Mean = 4.34, SD = 0.82)

การจัดการเรียนการสอน มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.31,

SD = 0.52) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจรายข้อมากที่สุด คือ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบการเรียนการสอน (Mean = 4.43, SD = 0.72) และการใช้สื่อประกอบการสอนอย่างเหมาะสม (Mean = 4.40, SD = 0.79)

การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรได้พัฒนาคุณลักษณะของนิสิต มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.23, SD = 0.57) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจรายข้อมากที่สุด คือ ด้านทักษะทางปัญญา (Mean = 4.35, SD = 0.88) และด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Mean = 4.29, SD = 0.90)

อาจารย์ผู้สอน มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.19, SD = 0.50) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจรายข้อมากที่สุด คือ อาจารย์เป็นผู้มีคุณธรรม และจิตสำนึกในความเป็นครู (Mean = 4.34, SD = 0.82) และอาจารย์มีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน (Mean = 4.25, SD = 0.76)

หลักสูตร มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.06, SD = 0.49) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจรายข้อมากที่สุด คือ มีการจัดแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างชัดเจน (Mean = 4.24, SD = 0.81) และวิชาเรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนิสิต (Mean = 4.04, SD = 0.49)

3. การประเมินด้านกระบวนการ

ประเด็นในการประเมิน ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตด้านกระบวนการในภาพรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.05, SD = 0.33) โดยนิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก แยกตามรายข้อ ดังนี้ การเปิดรายวิชาเรียนในแต่ละปีการศึกษาสอดคล้องกับแผนการเรียนในหลักสูตร อาจารย์ประจำวิชามีความรู้ความสามารถตรงกับรายวิชา มีการเตรียมแผนการสอนล่วงหน้า มีเอกสารประกอบการสอน อาจารย์มีการ

ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดผลมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและยุติธรรม

ผลการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าโดยภาพรวมการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการในการเลือกรายวิชาที่เปิดในแต่ละปีการศึกษามีความสอดคล้อง อาจารย์ประจำวิชามีความรู้ความสามารถตรงกับรายวิชา และอาจารย์มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลของหลักสูตรมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ในส่วนของการประเมินผลต้องมีการประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนิสิตและมีการนำผลมาปรับปรุงและการประสานกับคณะที่สอนวิชาเอกให้มากขึ้น มีการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร และหาทางแก้ไขร่วมกัน และกระบวนการจัดการหลักสูตรต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

4. การประเมินด้านผลผลิต

ประเด็นในการประเมินได้แก่ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้สำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงต่อนิสิต

4.1 ผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้สำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการจัดการเรียนรู้และด้านทักษะพิสัย สรุปผลได้ดังนี้

ผลการประเมินสำหรับหมวดศึกษาทั่วไป ของนิสิต พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.61, SD = 0.46)

ผลการประเมินสำหรับหมวดวิชาเฉพาะ ของนิสิต พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.54, SD = 0.40)

ผลการประเมินสำหรับหมวดวิชาเฉพาะของ นิสิตในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.56, SD = 0.39)

ผลการประเมินสำหรับหมวดศึกษาทั่วไปของ อาจารย์ผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.15, SD = 0.45)

ผลการประเมินสำหรับหมวดวิชาเฉพาะของ อาจารย์ผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.04, SD = 0.15)

ผลการประเมินสำหรับหมวดวิชาเฉพาะ ของอาจารย์ผู้สอนในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.06, SD = 0.18)

ผลการประเมินของนิสิตและอาจารย์ผู้สอนใน ภาพรวมมีความสอดคล้องกัน และมีผลการประเมินอยู่ใน ระดับมากที่สุด (Mean = 4.52, SD = 0.40)

4.2 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิต พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.46, SD = 0.39) อาจารย์ ผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.41, SD = 0.48) และผู้ใช้นิต อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.34, SD = 0.46) ต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ใน 6 ข้อ ในภาพรวม มีผลการประเมินที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีผลการประเมินรวมอยู่ในระดับมาก

4.3 ความพึงพอใจของผู้ใช้นิตต่อนิสิต

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้นิต ได้แก่ ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงต่อการปฏิบัติงานของนิสิตใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ด้านทักษะ ทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลความ รับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการจัดการเรียนรู้ และด้านทักษะพิสัย

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้นิต ของผู้บริหาร พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.31, SD = 0.39)

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้นิต ของครูพี่เลี้ยง พบว่า อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.43, SD = 0.43)

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้นิต ของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ มาก (Mean = 4.37, SD = 0.39)

ผู้ใช้นิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด ในด้านคุณธรรมจริยธรรม (Mean = 4.60, SD = 0.43) และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ (Mean = 4.56, SD = 0.52) และใน ระดับมาก ในด้านทักษะพิสัย (Mean = 4.33, SD = 0.52) ด้านความรู้ (Mean = 4.20, SD = 0.58) ด้านทักษะ การจัดการเรียนรู้ (Mean = 4.17, SD = 0.50) และ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Mean = 4.12, SD = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลการ ประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขา วิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตาม รูปแบบฉบับนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นประเด็นสำหรับการวิเคราะห์ หลักสูตรตามองค์ประกอบของฉบับนี้ ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านบริบท

ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบทโดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นิสิต ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน มีความ คิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้อง

กับปรัชญาของหลักสูตร และความต้องการของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมแล้วในทุกหมวดวิชา เนื้อหารายวิชามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพและมีความทันสมัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมและบริบทของการศึกษาในขณะนั้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2547) ที่กล่าวถึง การกำหนดแนวปรัชญาของหลักสูตรพลศึกษา ให้สอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียน ปรัชญาการศึกษาทั่วไป และเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาชาติ และสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) และไทเลอร์ (1969) ที่กล่าวถึง การออกแบบหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการความสนใจของผู้เรียน ความต้องการของสังคม และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีของหลักสูตร นิสิตมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีการกำหนดคุณสมบัติของนิสิต และเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของสาขาวิชา การสอนสุขศึกษาและพลศึกษา กระบวนการคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผู้สอนนิสิตมีความเห็นว่า มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพและยุติธรรม และวิธีการวัดประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบการเรียนการสอน และการใช้สื่อประกอบการสอนอย่างเหมาะสม การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรได้พัฒนาคุณลักษณะของนิสิต ด้านทักษะทางปัญญา และด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาจารย์ผู้สอน

อาจารย์เป็นผู้มีคุณธรรม และจิตสำนึกในความเป็นครู และอาจารย์มีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน หลักสูตร มีการจัดแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างชัดเจน และวิชาเรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนิสิต การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน และปัจจัยในด้านห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า มีจำนวนเพียงพอต่อนิสิต สอดคล้องกับ สมชาย ธีธรรณกุล (2548) ที่กล่าวว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้นในการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ บรรยากาศทางวิชาการจะส่งผลต่อการเรียนรู้

3. ด้านกระบวนการ

ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตด้านกระบวนการในภาพรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก นิสิตมีความเห็นว่าการเปิดรายวิชาเรียนในแต่ละปีการศึกษาสอดคล้องกับแผนการเรียนในหลักสูตร อาจารย์ประจำวิชามีความรู้ความสามารถตรงกับรายวิชา มีการเตรียมแผนการสอนล่วงหน้า มีเอกสารประกอบการสอน อาจารย์มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดผลมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและยุติธรรม

ผลการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าโดยภาพรวมการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการในการเลือกรายวิชาที่เปิดในแต่ละปีการศึกษา มีความสอดคล้องกับแผนการเรียนในหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ อาจารย์ประจำวิชามีความรู้ความสามารถตรงกับรายวิชา และอาจารย์มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ในส่วนของการประเมินผลต้องมีการประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนิสิตและมีการนำผลมาปรับปรุง

และการประสานกับคณะที่สอนวิชาเอกให้มากขึ้น มีการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร และหาทางแก้ไขร่วมกัน และกระบวนการจัดการหลักสูตรต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณระดับอุดมศึกษา

4. ด้านผลผลิต

ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตด้านผลผลิตในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด นิสิตมีผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ และผลการประเมินจากผู้ใช้นิสิต ได้แก่ ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง พบว่า มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในระดับมากที่สุด ในด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และในระดับมาก ในด้านทักษะพิสัย ด้านความรู้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็น

ข้อดีของหลักสูตรที่สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถผลิตนิสิตที่มีความรู้ ความสามารถทักษะ และคุณลักษณะด้านต่างๆ ได้สอดคล้องกับความต้องการในสังคม และสอดคล้องกับปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มขอบเขต และประเด็นการประเมินให้ เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (TQF) และระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557 (QA)

2. ควรเพิ่มรายละเอียดขอบเขตและแนวทางการประเมินหลักสูตร (Evaluation Framework) 6 มิติ อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์การประเมินหรือสิ่งที่ จะประเมิน ตัวบ่งชี้ แหล่งข้อมูล วิธีวัดหรือเครื่องมือ วิธีวิเคราะห์ทางสถิติ และเกณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วาสนา คุณาภิลิทธิ. (2547). *การพัฒนาหลักสูตรพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธเนศวรการพิมพ์.
- สมชาย ชาญรัตนกุล. (2548). *การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. เข้าถึงได้จาก http://www.edu.nu.ac.th/misedu/research/view_research_detail.asp?TRes_id=00-002-A-49.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545)*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (ม.ป.ป.). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559*. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)*. ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Print, M. (1993). *Curriculum Development and Design* (2nd ed.). Sydney, Australia: dbooks.
- Stufflebeam, D. L. (1971a). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. *Journal of Research and Development in Education*, 5(1), 19-25.
- Stufflebeam, D. L. (1971b). *Education and Decision Making*. Itasca, Illinois: Peacock Publisher.
- Tyler, R. W. (1969). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก
สำหรับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล
ของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ*

Research and Development on Exercises as a Teaching Material
Innovation for Developing Research Skills in Aspect of Logical
Thinking of Students at Network Rajabhat University

ดร.มณฑา จำปาเหลือง**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก และพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ รวม 148 คน การดำเนินการวิจัยใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาทบทวนผลการทดลองใช้เอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกในปี 2556 และเรียงลำดับชุดแบบฝึก 2) การดำเนินการสร้างและพัฒนา โดยการวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก และ 3) การใช้นวัตกรรมโดยการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการใช้แบบแผนการวิจัย One Shot Case Study โดยทดลองใช้ตามลำดับการพัฒนาจากขั้นตอนที่ 1 การบอกร่องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุและผลของระบบ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล และขั้นตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้การคิดเชิงเหตุและผลในการแก้ปัญหา โดยให้ทำในชั้นเรียนปกติอย่างต่อเนื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ นวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกจำนวน 14 แบบฝึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. มีการสร้างแบบฝึกเพิ่มเติมจาก 12 แบบฝึก เป็น 14 แบบฝึก แบบฝึกถูกเรียงลำดับเป็น 3 ชุด โดยขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ แบบฝึกที่ 1-7 ส่วนขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ แบบฝึกที่ 8-11 และขั้นตอนที่ 3 ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ แบบฝึกที่ 12-14 และการวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก ตามความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับยากมาก ($\bar{X} = 3.74$) และเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ได้แก่ จากแบบฝึกขั้นที่ 1 อยู่ในระดับยากปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) แบบฝึกขั้นที่ 2 ยากมาก ($\bar{X} = 3.90$) และแบบฝึกขั้นที่ 3 ยากมาก ($\bar{X} = 4.30$)

*โครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนกลุ่มครูของครู ปี 2557 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

2. ค่าเฉลี่ยของการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก พบว่า เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ในขั้นที่ 1 ได้แก่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 7) (ห้อง 5) และ (ห้อง 6) ในขั้นที่ 2 ได้แก่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 6) และในขั้นที่ 3 ได้แก่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 6) และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยค่าเฉลี่ยในขั้นที่ 1 ของนักศึกษาสาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ ห้อง 6 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในขั้นที่ 2 นักศึกษาสาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ ห้อง 6 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ห้อง 7) มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในขั้นที่ 3 ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีซึ่งไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา เมื่อมีการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะทำให้ได้รับการพัฒนาการคิดเชิงเหตุและผลในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การวิจัยและพัฒนา/ ทักษะการคิดเชิงเหตุและผล/ นวัตกรรมเอกสารประกอบการสอน ประเภทแบบฝึก

Abstract

The objective of this research were to develop and analyze a hierarchy of perception difficulty levels of exercises as a teaching material innovation, and to develop and compare research skills of students at Phetchaburi Rajabhat University, Kanchanaburi Rajabhat University, and Nakhon Si Thammarat Rajabhat University in the aspect of logical thinking by using exercises as a teaching material innovation. The research samples consisted of 148 third year students, majoring in mathematics and computer. There were three steps in conducting this research, namely 1) studying and reviewing the result of experiment on exercises as a teaching material innovation in 2013 and ranking a set of exercises, 2) constructing and developing exercises through analyzing a hierarchy of difficulty level perception of exercises as a teaching material innovation, and 3) innovation implementation by doing classroom action research using One Shot Case Study. There were three developmental steps in experiment, i. e. step1 identification of logical thinking elements, step 2 construction of relationship among those elements, and step 3 application of logical thinking in problem solving, by having students continuously practice in normal classes. The research tools were exercises as a teaching material innovation consisting of 14 exercises for practice. The quantitative data were analyzed by using mean, percentage, and analysis of variance.

The research results were as follows:

1. More exercises were constructed from 12 to 14 exercises, and they were arranged into 3 sets for using in 3 steps, i.e. the first and second sets consisting of exercises 1 to 7 and 8 to 11, respectively, and the third set, newly constructed, consisting of exercises 12 to 14. In analyzing a hierarchy of difficulty level perception of exercises as a teaching material innovation according to the opinion of fourth year students majoring in Thai Language, it was found that the mean scores were overall at a very difficult level ($\bar{X} = 3.74$). When step 1 to step 3 were considered, the difficulty could be ranged from low to high levels as follows: the moderate difficulty ($\bar{X} = 3.11$) in step 1, and very difficult in step 2 and 3, ($\bar{X} = 3.90$) and ($\bar{X} = 4.30$), respectively.

2. The mean scores of students being developed on research skills in the aspect of logical thinking through exercises as a teaching material innovation in step 1 could be ranged in descending order as follows: those of students from Nakhon Si Thammarat, Kanchanaburi, and Phetchaburi Rajabhat Universities, (class 7), (class 5), and (class 6), whereas in step2, those of students from class 7 of Phetchaburi, Nakhon Si Thammarat, class 5 of Phetchaburi, Kanchanaburi and from class 6 of Phetchaburi Rajabhat Universities, and in step3, those of students from class 7 and class 5 of Phetchaburi, Kanchanaburi, class 6 of Phetchaburi and Nakhon Si Thammarat Rajabhat Universities. The mean scores of research skills in step1 in the aspect of logical thinking of students majoring in mathematics and computer in class 6 of Phetchaburi, Nakhon Si Thammarat and Kanchanaburi Rajabhat Universities and in step 2 those of students in class 6 of Phetchaburi and Nakhon Si Thammarat Rajabhat Universities and class 7 of Phetchaburi Rajabhat University were both different with statistical significance at the .05 level, whereas those in step 3 were different without statistical significance.

The students of Phetchaburi Rajabhat University who has not passed the admission, when they received to do classroom action research by using exercises systematically. The result of developing will be increasing from low to high levels in aspect of logical thinking in problem solving.

Keywords: Research and Development/ Logical Thinking Skills/ Exercises as a Teaching Material Innovation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศของปัจจุบันและในอนาคต สังคมโลกมีความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ปัจจัยความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตของประชากรของไทย เช่น ความผันผวนทางการเมืองของประเทศไทยในช่วง 2548-2552 จวบจนกระทั่ง 2556 ที่ประชาชนของประเทศไทยมีการแสดงออกทางการเมืองที่บ่งบอกถึงความแตกต่างกันทางความคิด ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการติดต่อสื่อสาร การจัดการความรู้มีการเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างมาก สังคมมีการบริโภคนิยม รัฐบาลมีนโยบายประชานิยมที่เป็นหลักในการบริหารงาน การจ้างงานมีค่าตอบแทนรายวันสูงขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าประเทศมีอัตราสูง และผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาเน้นด้านความรู้เป็นหลัก

การจัดการศึกษาจึงได้รับผลกระทบทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของระบบการจัดการศึกษาที่ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาทั้งที่เป็นนโยบายและระดับปฏิบัติไม่เน้นการพัฒนา “ทักษะการคิด” ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ระบบการจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญให้แก่พลเมืองของชาติสามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างรอบด้าน ทักษะการคิดเป็นทักษะสำหรับกรวิจัยและมีความสำคัญต่อการวางรากฐานการจัดการศึกษาที่จะทำให้ประชาชนสามารถใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อีกทั้งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualification Framework of Higher Education; TQF: HEd) ได้กำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิด โดยได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตในระดับปริญญาตรีมีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา การคิดวิเคราะห์สถานการณ์และการแก้ปัญหา

การคิดเป็นปฏิกิริยาของสมองที่สัมพันธ์กับกระบวนการทำงานของจิตใจมนุษย์ การคิดจะมีการวางแผน การจัดระบบความสัมพันธ์ การค้นหาความจริงต่างๆ การใช้ประสบการณ์เพื่อให้เกิดการรับรู้ และตอบสนองโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมและผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สังเคราะห์ และการประเมิน การคิดพัฒนาสามารถได้จากระดับง่าย ๆ จากวัยเด็กไปสู่ระดับที่ซับซ้อนในวัยผู้ใหญ่ (ชัยญลักษณ์ สีชวนคำ, 2544, หน้า 9) การคิดเชิงเหตุและผลเป็นทักษะที่เป็นหลักและเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูง ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เชิงวิชาการและการดำรงชีวิต การคิดเชิงวิจรรณญาณเป็นการคิดเชิงเหตุผลที่มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา กล่าวคือ การคิดอย่างมีวิจรรณญาณเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุและผลจึงมีความสัมพันธ์และเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหา ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ 1) เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิดเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา 2) ประเด็นคำถามที่ระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข 3) สารสนเทศที่ต้องใช้ประกอบความคิด 4) ข้อมูลเชิงประจักษ์มีความชัดเจนถูกต้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการคิดเชิงเหตุและผล 5) แนวคิดอย่างมีเหตุผลต้องมีความเกี่ยวข้องกับปัญหา 6) ข้อสันนิษฐานมีความชัดเจน 7) การนำไปใช้และผลที่เกิดขึ้นต้องคำนึงถึงผลกระทบ และ 8) การสรุปอ้างอิงต้องสรุปตามปัญหาที่ได้แก้ไข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 159-160)

ทักษะการคิดอย่างมีวิจรรณญาณเป็นเครื่องมือในด้านการศึกษาและการวิจัย ช่วยให้การเรียนรู้และการค้นคว้าของนักเรียนและนักศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น การคิดอย่างมีวิจรรณญาณ คือศิลปะแห่งการวิเคราะห์และประเมินการคิดด้วยแนวคิดที่มุ่งไปสู่การปรับปรุงวิธีคิดของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เป็นการชี้้นำการคิดปรับปรุงและการทำตนเองให้มีระเบียบวินัย เพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการคิดที่ดีเลิศจะต้องมีการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสภาพแวดล้อมทางปัญญาที่จำเป็นต้องส่งเสริมและเป็นพื้นฐานเพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาและสังคม (Paul & Elder, 2007, pp. 4, 23) นักคิดที่มีวิจารณญาณจะต้องมีเหตุผล มีข้อมูลที่ดี มีแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและอ้างอิงได้ พยายามหาทางเลือกและพิจารณาอย่างละเอียดด้วยมุมมองอื่นๆ โดยต้องไม่ตัดสินใจตามทัศนคติของตนเอง โดยไม่มีหลักฐานและเหตุผลที่เพียงพอ (Norris, 1989, pp. 22 cited in Goodson & Rohani, 2012, p. 66)

กระบวนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุและผลที่นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติมี 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการสอนให้รู้จักการคิด ซึ่งเป็นการสอนให้เกิดความคิดจากสิ่งที่ย่างๆ ไปสู่ความซับซ้อน ได้แก่ การสังเกต (Observation) การเปรียบเทียบ (Comparing) การจำแนกหมวดหมู่ (Classifying) การตีความ (Interpretation) การสรุป (Summarizing) และการวิพากษ์วิจารณ์ (Criticizing) และ 2) ระดับสอนให้รู้จักการคิดแก้ปัญหา โดยครูควรฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักคิดตามขั้นตอน ได้แก่ การให้ประสบการณ์ปัญหา การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การขยายและตรวจสอบสมมติฐาน การสรุปเป็นหลักการและแปลเป็นความหมายให้ชัดเจน (กมลทิพย์ ต่อคิด, 2544, หน้า 47-48) ซึ่งการส่งเสริมความสามารถในการคิดต้องให้ผู้เรียนมีการฝึกฝนโดยการสอนหรือสร้างบทเรียน สอดคล้องกับกิลฟอร์ด และฮอฟเนอร์ (Guilford & Hoepfner, 1971, pp. 28 - 32 อ้างถึงใน พัชรินทร์ เปรมประเสริฐ, 2542, หน้า 62) กล่าวว่า การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการให้เหตุผลต้องเริ่มจากส่งเสริมให้บุคคลคิดอย่างมีเหตุผล โดยสามารถฝึกด้วยการสอนควบคู่กับรายวิชาปกติตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และให้ประสบการณ์ที่หลากหลาย

เอกสารประกอบการสอนเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนนำไปประกอบการเรียนการสอนได้แก่ หนังสือเรียน ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป เอกสารประกอบการเรียน เอกสารคำบรรยาย แบบฝึกทักษะและ

ใบงาน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) หนังสือเรียนหรือแบบเรียนที่ใช้สำหรับการเรียนของนักเรียน และ 2) หนังสือเสริมประสบการณ์ ที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ในการเรียนการสอน เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสือเสริมการอ่าน หนังสืออ่านประกอบและหนังสืออ้างอิง ส่วนแบบฝึกเป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองได้ฝึกทักษะเพิ่มเติมจากเนื้อหาจนปฏิบัติได้อย่างชำนาญ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ (เตือนใจ ตรีเนตร, 2544, หน้า 5) แบบฝึกควรมีการเลือกและจัดลำดับเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจและกิจกรรมจากเรื่องจากง่ายไปหายาก (ศศิธร สุริยวงศ์ และวิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2555, หน้า 111) เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการฝึกเฉพาะอย่าง การใช้ภาษาต้องมีความเหมาะสมกับวัย วัฒนธรรมประเพณี ภูมิหลังทางภาษาของเด็ก แบบฝึกที่ดีควรจะเป็นแบบฝึกสำหรับเด็กเก่งและสอนซ่อมเสริมเด็กอ่อน (Billow, 1962, p. 87 อ้างถึงใน สมพร พูนพันธ์, 2541, หน้า 40) แบบฝึกทักษะเป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างและทดลองใช้ในสภาพจริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม โดยใช้การวิจัยและพัฒนาซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาด้านแบบเป็นสื่อและอุปกรณ์ การทดลองใช้นวัตกรรม และการสรุปผลการทดลองและเขียนรายงาน (สุพักตร์ พิบูลย์, 2549, หน้า 41-42) และจากผลการวิจัยของ ลาเรย์ (Lawrey, 1978, p. 817- A) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกหัดกับนักเรียนในระดับที่ 1 ถึงระดับที่ 3 จำนวน 87 คน พบว่า แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยนักเรียนในการเรียนรู้ โดยจากการใช้แบบฝึกหัดมีคะแนนการทดสอบหลังทำแบบฝึกหัดสูงกว่าก่อนทำแบบฝึกหัด และช่วยเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีทักษะภาษาแตกต่างกัน การนำแบบฝึกหัดมาใช้จะช่วยให้เด็กมีความสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

จากการเก็บข้อมูลการคิดเชิงเหตุและผลชั้นที่ 1 การบอกร่องประกอบของการคิดเชิงเหตุและผล

ของระบบด้วยแบบฝึกของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขานิเทศศาสตร์ของคณะวิทยาการจัดการ เมื่อพิจารณา ร้อยละของคะแนน พบว่า เรียงลำดับจากแบบฝึกที่ 1-6 คิดเป็นร้อยละ 3.85, 100, 100, 84.62, 83.08 และ 29.23 โดยแบบฝึกที่ 2 และ 3 การที่ได้คะแนนสูงเพราะว่าได้ให้นักศึกษาปรึกษากัน จะเห็นได้ว่าแนวโน้มคะแนนลดลงในแบบฝึกที่ 4, 5 และ 6 ที่กำหนดให้นักศึกษายกตัวอย่างตามความคิดของตนเองด้วยข้อความเชิงเหตุผลทางตรง และผลทางอ้อมที่มีความต่อเนื่องกัน

จากการวิจัยกระบวนการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านความคิดเชิงเหตุและผลด้วยแบบฝึก ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การบอกองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุและผลของระบบ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล และการประยุกต์ใช้การคิดเชิงเหตุและผลในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 211 คน ได้แก่ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 นักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 และสาขาจิตวิทยาให้คำปรึกษาและสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 2 เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล พบว่า ชั้นตอนที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนชั้นที่ 2 และ 3 ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคลและจำแนกคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ X, Y, และ Z (โดยที่ X = 100; Y = 50-99 และ Z น้อยกว่า 50) พบว่า ร้อยละของนักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลจากระดับ X, Y และ Z เมื่อพิจารณาถึงชั้นที่ 3 มีร้อยละของระดับ X ที่เพิ่มขึ้นโดยรวมพบว่าเรียงลำดับผลการพัฒนาจากมากไปหาน้อยของนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา สาขาพลศึกษา และสาขาจิตวิทยาให้คำปรึกษาและสังคมศึกษา เท่ากับ 78.61, 68.35 และ 64.29 ข้อค้นพบเมื่อพิจารณาในแต่ละชั้นจำแนกตามสาขาในชั้นที่ 1 นั้น ร้อยละของนักศึกษาส่วนมากมีการคิดเชิงเหตุและผลที่ระดับ Y และเมื่อพัฒนาใน

ชั้นที่ 2 ร้อยละของนักศึกษาส่วนมากมีการคิดเชิงเหตุและผลที่ระดับ Y แต่มีระดับ X, Z เพิ่มขึ้น และในชั้นที่ 3 ร้อยละของนักศึกษาส่วนมากมีการคิดเชิงเหตุและผลที่ระดับ X โดยมีระดับ Y, Z ลดลง โดยเฉพาะระดับ Z มีเพียงร้อยละ 4.86 ของนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา ที่สำคัญเมื่อนักศึกษามีการระดมสมองปรึกษากัน หรือให้ทำแบบฝึกที่เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น องค์ประกอบของการเรียน นักศึกษาจะมีผลการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการทำงานน้อย (มณฑา จำปาเหลือง, 2556, หน้า 77-78)

จากความสำคัญของการคิดเชิงเหตุและผลและผลการศึกษานำร่องผลของการคิดเชิงเหตุและผลของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขานิเทศศาสตร์ และจากการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องกับนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้นวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง สภาพปัญหาพบว่า ในชั้นที่ 1 การบอกองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุและผลของระบบ นักศึกษาสาขาต่างๆ เช่น สังคมศึกษา สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 และสาขาจิตวิทยาให้คำปรึกษาและสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 2 มีทักษะความคิดเชิงเหตุและผลแตกต่างกัน ในชั้นที่ 2 เมื่อให้สร้างแผนภาพความสัมพันธ์การคิดเชิงเหตุและผล เพื่อเชื่อมโยงทั้งผลทางตรงและทางอ้อมกับข้อความที่กำหนดให้ นักศึกษากลับมีแนวโน้มของคะแนนที่ต่ำลง อีกทั้งในชั้นที่ 3 เมื่อกำหนดสถานการณ์ให้แก้ปัญหาจากแผนภาพความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล นักศึกษาไม่สามารถอธิบายแนวทางแก้ปัญหาได้ ดังนั้นเมื่อนักศึกษาต้องอยู่ในสังคมและเป็นผู้นำและปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนเอง ถ้ามีพื้นฐานทักษะการคิดเชิงเหตุและผลที่แตกต่างแล้วจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นจากหน้าที่ของผู้วิจัยที่ให้การศึกษานักศึกษาวิชาชีพครู และนักศึกษาสาขาอื่นๆ ที่ต้องไปพัฒนาสังคมและพัฒนานักเรียนในโรงเรียนในอนาคตทำให้เกิดแนวคิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก สำหรับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลของนักศึกษาเครือข่าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อมุ่งหวังอย่างยิ่งว่าจะพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลให้กับนักศึกษาได้เกิดประสบการณ์และเกิดการรับรู้ โดยผ่านกระบวนการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์ลำดับชั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก สำหรับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ
2. ได้นวัตกรรมที่เป็นเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล เพื่อใช้ในการสร้างองค์ความรู้บูรณาการสู่ชั้นเรียนให้กับนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2557
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นหน่วยในการสุ่ม รวม 5 ห้องเรียน จำนวน 148 คน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 87, 34 และ 27 คน ตามลำดับ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ นวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

4. ด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนานวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกเพื่อนำไปใช้พัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ขั้นตอนที่ 1 การบอกองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุและผลของระบบ 2) ขั้นตอนที่ 2 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล และขั้นตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้การคิดเชิงเหตุและผลในการแก้ปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาทบทวนผลของการทดลองใช้เครื่องมือแบบฝึกที่วิจัยในปี 2556 มาปรับแนวคิดของการปรับปรุงโครงสร้างของชุดแบบฝึก โดยการสร้างจำนวนแบบฝึกเพิ่มเติม และเรียงลำดับชุดแบบฝึก

2. การดำเนินการสร้างและปรับปรุงนวัตกรรมที่เป็นเครื่องมือ เป็นขั้นตอนที่ต้องสร้างแบบฝึก การนำไปทดลองใช้พัฒนานักศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

3. การใช้นวัตกรรมที่เป็นเครื่องมือ ด้วยการใชแบบแผน One Shot Case Study หรือ One Group Posttest Only Design

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

1. การหาคุณภาพเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก จำนวน 3 องค์ประกอบ รวม 14 แบบฝึก โดยการหาความเหมาะสมทางด้านโครงสร้างเนื้อหา และภาษาที่ใช้ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านพิจารณา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะโดยค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.00

2. แบบสอบถามวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยการนำแบบฝึกทั้ง 14 แบบฝึกมาสร้างเป็นข้อคำถามด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษาที่ผ่านการทำแบบฝึกซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มทดลองจริงในการเก็บข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item total correlation) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคในภาพรวมเท่ากับ 0.804

การรวบรวมและจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยชี้แจงกับนักศึกษาในแต่ละกลุ่มเรียน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล และดำเนินการกำหนดปฏิทินการสอนในชั้นเรียนตามปกติทุกกลุ่มเรียน รวบรวมและจัดกระทำข้อมูลขั้นที่ 1, 2 และ 3 โดยมีคะแนนเต็ม 35, 20 และ 45 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกของ นักศึกษาเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย

2. เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก ของนักศึกษาเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามมหาวิทยาลัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาและวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก สำหรับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้มีการสร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก จาก 12 แบบฝึกเป็น 14 แบบฝึกจนได้แบบฝึกที่เหมาะสมที่สุด คือ จำแนกเป็น 3 ชุดใช้พัฒนานักศึกษา 3 ขั้นตอนตามลำดับอย่างเป็นระบบ โดยขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ แบบฝึกที่ 1-7 ขั้นตอนที่ 2 แบบฝึกที่ 8-11 และขั้นตอนที่ 3 แบบฝึกที่ 12-14 ที่มีการปรับปรุงใหม่ทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงจากการนำความรู้ในขั้นที่ 1 การจำแนกเหตุและผล ขั้นที่ 2 การสร้างความคิดเชื่อมโยงเป็นแผนภาพและนำสู่การระบุสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อใช้การตัดสินใจอธิบายการแก้ปัญหา จากนั้นเมื่อมีการวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกตามความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 ห้อง 5 และ 6 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า โดยรวมทั้งสองห้องอยู่ในระดับยาก ($\bar{X} = 3.74$) มีการรับรู้ระดับความยากง่ายของแบบฝึกเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ได้แก่ จากแบบฝึกขั้นที่ 1 อยู่ในระดับยากปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) แบบฝึกขั้นที่ 2 ยากมาก ($\bar{X} = 3.90$) และแบบฝึกขั้นที่ 3 ยากมาก ($\bar{X} = 4.30$)

2. ผลการพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก ดังตารางที่ 1- 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ด้วยนวัตกรรมเอกสาร ประกอบการสอนประเภทแบบฝึก ชั้น1-3 ของนักศึกษาเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ยผลการพัฒนา		
	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
เพชรบุรี (ห้อง 5)	30.73	15.12	40.46
เพชรบุรี (ห้อง 6)	30.03	12.27	38.27
เพชรบุรี (ห้อง 7)	31.42	15.68	41.13
นครศรีธรรมราช	32.48	15.67	37.81
กาญจนบุรี	32.41	13.21	38.29
รวม	31.44	14.32	38.29

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก ของนักศึกษาจำแนกตามมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ชั้นที่ 1						
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p	
ระหว่างกลุ่ม	4	133.84	33.46	6.85	4.88**	.001
ภายในกลุ่ม	143	980.60				
รวม	147	1114.45				
ชั้นที่ 2						
ระหว่างกลุ่ม	4	291.221	72.805	16.104	4.521**	.002
ภายในกลุ่ม	143	2302.854				
รวม	147	2594.074				
ชั้นที่ 3						
ระหว่างกลุ่ม	4	262.49	65.62		3.81	.058
ภายในกลุ่ม	143	2460.94	17.21			
รวม	147	2723.43				

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 1 และ 2 โดยสรุปในชั้นที่ 1 นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด โดยเฉพาะห้อง 6 และน้อยกว่านครศรีธรรมราช และกาญจนบุรี และเมื่อมีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ชั้นที่ 1 จำแนกตามเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า นักศึกษาห้อง 6 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในชั้นที่ 2 นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี คือ ห้อง 6 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ของห้อง 7 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และเมื่อมีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ชั้นที่ 2 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า นักศึกษาห้อง 6 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และห้อง 7 เพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในชั้นที่ 3 นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีห้อง 7 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อมีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ชั้นที่ 3 พบว่า ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยการพัฒนาและการวิเคราะห์ลำดับขั้นการรับรู้ระดับความยากง่ายของนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก สำหรับการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล ของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพื้นฐานการคิดเชิงเหตุและผลจากนักศึกษาในหลายสาขา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาระดับการคิดเชิงเหตุและ

ผลและนำมาใช้ในการสร้างแบบฝึก โดยสรุปการสร้างแบบฝึกทั้งหมดมี 3 ชุดรวม 14 แบบฝึก ชุดที่ 1 พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลขั้นที่ 1 การบอกร่องประกอบของการคิดเชิงเหตุและผลของระบบมี 7 แบบฝึก ชุดที่ 2 พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลขั้นที่ 2 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความคิดเชิงเหตุผล มี 4 แบบฝึก และชุดที่ 3 พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ความคิดเชิงเหตุและผลในการแก้ปัญหา มี 3 แบบฝึก และมีการวิเคราะห์ระดับความยากง่ายโดยการหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายชั้นของการรับรู้ตามความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาภาษาไทยห้อง 5 และ 6 พบว่าระดับความคิดเห็นมีความสอดคล้องกันไม่แตกต่างกัน โดยแบบฝึกมีการเรียงลำดับจากง่ายไปหายากและจากขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในชั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้หลักการสร้างนวัตกรรมแบบฝึกสำหรับการใช้ในการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล มีการกำหนดหัวข้อเรื่องจากสภาพจริงเรื่องทั่ว ๆ ไปที่นักศึกษาพบเห็นในชีวิตจริงแล้วนำมาแต่งเป็นประโยคที่มีข้อความสั้น ๆ เป็นคำที่มีความหมายชัดเจน ไม่มีคำขยายแทรกระหว่างข้อความที่เป็นเหตุและผล เพราะจะทำให้เกิดความสับสนเพื่อให้นักศึกษาฝึกการเปรียบเทียบ และการจำแนก มีการสร้างจากประโยคที่มีข้อความยาวขึ้นโดยเป็นข้อความเชิงบวก ให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้ยกตัวอย่างข้อความเชิงเหตุและผลด้วยตนเอง ในชั้นที่ 2 ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกจากเรื่องที่ใกล้และใกล้ตัว เช่น เรื่องการเรียนการสอนและเรื่องบทบาทหน้าที่ของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดประเด็นที่เป็นผลทางตรงและทางอ้อมไว้ก่อนเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดกระบวนการคิดจัดระบบความสัมพันธ์ และเห็นความเชื่อมโยงกันของข้อความเชิงเหตุผลทางตรงและผลทางอ้อม โดยใช้การเขียนแผนภาพความคิด (Mind Mapping) และในชั้นที่ 3 มีการสร้างแบบฝึกที่กำหนดให้ข้อความเชิงเหตุอยู่หน้าข้อความ และข้อความเชิงผลอยู่หน้าข้อความ เช่น ไม่มีงานไม่มีเงิน ตำรวจจับตำรวจลักทรัพย์ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความ

คิดเชิงเหตุและผลในการตัดสินใจ เพื่อระบุและอธิบายวิธีการแก้ปัญหาหลังที่เป็นต้นเหตุได้

2. ผลการพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลด้วยนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึก พบว่า

จากผลการวิจัยขั้นที่ 1 การพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล จำแนกตามเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า นักศึกษาห้อง 6 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าแบบฝึกในขั้นตอนที่ 1 มีหลักในการสร้างจากข้อที่มีความง่ายไปหายาก แบบฝึกหัดแต่ละชุดมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ มีหลากหลายแบบ มีความแปลกใหม่ ข้อความไม่ซับซ้อน ไม่มีส่วนขยายของข้อความ มีลักษณะให้เปรียบเทียบคำและข้อความ และจำแนกจัดหมวดหมู่เป็น 2 กรณีคือ เหตุ และ ผล เป็นแบบฝึกที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบทำให้นักศึกษาได้มีการจำแนกเหตุและผลที่เป็นองค์ประกอบของระบบ เพื่อสร้างแนวคิดให้กับผู้เรียนและเน้นการฝึกทำในห้องเรียน เป็นแบบฝึกที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการคิดในระดับขั้นพื้นฐานในขั้นการระลึกได้ (Recalling) เป็นการคิดในการจัดแบ่งข้อมูลให้เป็นหมู่เป็นพวก (Classifying) ซึ่งเป็นการคิดพื้นฐานขั้นแรกๆของการคิดที่จะต้องพัฒนาให้กับผู้เรียน ดังนั้นจึงทำให้แบบฝึกสามารถจำแนกโครงสร้างทางความคิดของนักศึกษาที่มีความแตกต่างระหว่างนักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกและนักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉวีวรรณ กิรติกร (2545, หน้า 11-12) ได้กล่าวว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นต้องเริ่มจากข้อที่ง่ายไปหายาก เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจทำแบบฝึกหัด และมีข้อมูลที่ควรพิจารณาือนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีไม่ได้มีระบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ นักศึกษาสามารถเข้าศึกษาด้วยการเทียบใบสมัครเรียน

โดยมีนักศึกษาจำนวน 3 ห้องเรียน แต่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช และกาญจนบุรีเป็นนักศึกษาที่มีกระบวนการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อและมีการรับตามจำนวนที่รับสมัคร เพื่อคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้มหาวิทยาลัยได้คัดเลือกนักศึกษาที่อาจมีความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสม และมีทักษะทางการคิดเชิงเหตุและผลที่สูงกว่า

จากผลการวิจัยในขั้นที่ 2 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อ ทดสอบรายคู่ พบว่า นักศึกษาห้อง 6 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และห้อง 7 เพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาเพชรบุรีห้อง 6 ยังเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดความแตกต่าง และเมื่อคิดผลการพัฒนาเป็นร้อยละคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทุกกลุ่มจะต่ำกว่าในขั้นที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความยากมากกว่าขั้นที่ 1 เพราะเป็นการสร้างแบบฝึกให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการคิดจัดระบบความสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมโยงกันของข้อความเชิงเหตุ ผลทางตรงและผลทางอ้อม โดยนักศึกษาต้องใช้การเขียนแผนภาพความคิด (Mind Mapping) โดยใช้สัญลักษณ์ลูกศรเส้นทึบและเส้นประ แสดงผลทางตรงและผลทางอ้อม เป็นการสร้างแบบฝึกที่มีการเรียงลำดับการสร้างแบบฝึกจากเรื่องที่ใกล้ตัวและมีความเกี่ยวข้องกับนักศึกษาโดยตรง มีจำนวนกลุ่มข้อความเชิงเหตุ และผลสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมกลุ่มของข้อความเชิงเหตุและผลที่มีความสัมพันธ์กันของผู้ที่มีหน้าที่ (มีลักษณะคำเป็นคำนาม) ในระดับเดียวกัน เพื่อสร้างการคิดด้านกระตุ้นจิตสำนึก ได้แก่ เรื่อง ความสำเร็จในการเรียน สร้างแบบฝึกจากเรื่องที่ใกล้ตัวโดยกำหนดประเด็นที่เป็นผลทางตรงและทางอ้อมไว้ก่อน จากนั้นสร้างข้อความซึ่งเป็นข้อความเชิงเหตุและผลที่มีข้อความยาวๆ มากขึ้น จำนวนหลายข้อความที่มีความเป็นนามธรรม และก่อให้เกิดความคิดในการสร้างความสำนึกในความเป็นพลเมืองของประเทศที่ดี เพื่อให้

นักศึกษาได้พัฒนาการคิดทั้งในด้านการเปรียบเทียบ การจำแนก การวิเคราะห์ และการสรุปเชื่อมโยงเป็นแผนภาพ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแบบฝึกถูกสร้างขึ้นในระดับที่ยากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลในระดับที่สูงขึ้น นักศึกษาต้องใช้การคิดเชิงเหตุและผลที่ซับซ้อนขึ้น ได้แก่ การวิเคราะห์ การตีความ การสรุป การสังเคราะห์ ทำให้มีร้อยละของผลการพัฒนาทักษะการคิดที่น้อยกว่าในชั้นที่ 1 โดยผลการวิจัยพบข้อสังเกตว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีผลการพัฒนาที่เพิ่มมากขึ้นสรุปได้ว่าทักษะการคิดเชิงเหตุและผลเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนให้เกิดกับผู้เรียนได้ในชั้นเรียนปกติ และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา โดยใช้แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner et al., (1966 อ้างถึงใน ปิยวรรณ สันชุมศรี, 2547 หน้า 12) ที่กล่าวว่า การคิดจะเป็นกระบวนการในการแปลความหมายข้อมูล การจำแนกรายละเอียด การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้รับ เพื่อการสรุปและการอ้างอิงและการสร้างความคิดรวบยอด (Concept Formation) และแผนผังความคิดเป็นแผนผังมโนทัศน์ที่ช่วยทำให้เห็นภาพรวมได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว (มนัส บุญประกอบ, 2545, หน้า 26-27 อ้างถึงใน ศศิธร สุริยวงศ์ และวิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2555, หน้า 112)

จากผลการวิจัยในชั้นที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผล จำแนกตามมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ไม่แตกต่างกัน และพบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้อง 5, 6 และ 7 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีร้อยละของค่าเฉลี่ย 89.91, 85.04, 91.40, 84.02 และ 85.09 ที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะของห้อง 6 ที่มีผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผลที่เพิ่มมากขึ้นมากที่สุด แสดงว่านักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสาขาคณิตศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สามารถพัฒนาให้เกิดทักษะการคิดเชิงเหตุและ

ผลที่ซับซ้อนและขั้นสูงได้เท่ากับนักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับสถาบันอุดมศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แบบฝึกในชั้นที่ 3 เป็นแบบฝึกที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาการคิดในระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ความคิดเชิงเหตุและผลในการตัดสินใจ เพื่อการแก้ปัญหาที่เป็นต้นเหตุ โดยวิธีการสร้างนั้นผู้วิจัยมีการกำหนดผลที่เป็นเชิงลบไว้ก่อนเพียงประเด็นเดียว และกำหนดข้อความเชิงเหตุหลายประเด็นที่เป็นต้นเหตุของผล เนื่องจากต้องการฝึกให้นักศึกษาได้มีกระบวนการคิดและ พิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหาจากข้อความเชิงเหตุต่างๆ เป็นการพัฒนาระดับการคิดแก้ปัญหาในระดับที่สูงขึ้นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากการพัฒนาความคิดเชิงเหตุและผลในชั้นที่ 3 เป็นการประยุกต์ใช้ความคิดเชิงเหตุและผลในการแก้ปัญหา นักศึกษาจึงต้องนำประสบการณ์ จากการทำแบบฝึกในชั้นที่ 1 การจำแนกองค์ประกอบของระบบเป็นเชิงเหตุและผล และแบบฝึกในชั้นที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความคิดเชิงเหตุผลมาใช้เป็นพื้นฐานในการคิด เพื่อนำมาปรับใช้สร้างแผนภาพความคิดเชิงเหตุและผลจากข้อความที่กำหนดให้ เพื่อการระบุและเลือกวิธีการในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับแนวคิดของ กมลทิพย์ ต่อติด (2544, หน้า 47-48) ที่กล่าวว่า กระบวนการสอนเพื่อพัฒนาในด้านความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลปฏิบัติได้ทั้งระดับการสอนให้เกิดความคิดจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน และระดับสอนให้รู้จักการคิดแก้ปัญหาโดยอาศัยการคิดในชั้นที่ 1 มาเป็นพื้นฐานสำหรับการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้

1. นวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนประเภทแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 3 ขั้นตอนในการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลของนักศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการพัฒนาในขั้นตอนที่ 2

การสร้างแผนภาพ พบว่านักศึกษามีทักษะน้อยกว่าชั้นที่ 1 และ 3 แสดงว่าควรมีการพัฒนาให้นักศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ของการคิดเชิงเหตุและผลเชิงระบบ

2. แบบฝึกที่สร้างนั้นสามารถนำไปใช้กับนักศึกษาได้ทุกคณะและทุกระดับชั้นปี โดยการวิจัยในชั้นเรียน ควรมีการชี้แจงและการฝึกทำแบบฝึกควรทำตามลำดับของแบบฝึกในแต่ละครั้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุและผล โดยทำการวิจัยกับนักศึกษาในรายวิชาที่รับผิดชอบ

2. ควรทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลผ่านการสร้างแผนภาพความคิดและเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุและผล กับผลการเรียนโดยรวมและแต่ละรายวิชา

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ ต่อติด. (2544). ผลของกระบวนการสืบสวนที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ กิรติกร. (2545). การส่งเสริมทักษะการคิดคำนวณในระดับประถมศึกษา การพัฒนาทักษะการคิดคำนวณของนักเรียนในระดับของระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- เดือนใจ ตรีเนตร. (2544). ผลการใช้แบบฝึกการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เรื่องพื้นที่สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชต์ลักษณ์ ลีชวนคำ. (2544). การคิดวิจารณ์ของเด็กรุ่นวัยที่เล่นเกมการศึกษามิติสัมพันธ์. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยวรรณ สันชุมศรี. (2547). ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดอโบโน. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ เปรมประเสริฐ. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์การคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยเน้นกระบวนการคณิตศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑา จำปาเหลือง. (2556). การวิจัยกระบวนการพัฒนาทักษะการวิจัยด้านการคิดเชิงเหตุและผลด้วยแบบฝึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- มนัส บุญประกอบ. (2545). ยุทธศาสตร์ใหม่ของการศึกษา: แผนภูมิโมโนทัศน์. *สสวท.*, 18(68), 26-29.
- ศศิธร สุริยวงศ์ และวิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2555). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 8(1), 111.

- สมพร พูลพันธ์. (2541). *การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเพื่อการสอนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2549). *การวิจัยและพัฒนาสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา*. นนทบุรี: จตุพรดีไซท์
- Billow, F. L. (1962). *Teacher Work Out His Own-Exercises, The Teaching of Language Teaching* London : Green and Company.
- Bruner, J. S. et al. (1966). *Studies in Cognitive Growth, A Collaboration at the Center for Cognitive Studies* (2nd ed.). New York: John Wiley & Sin.
- Goodson, L., & Rohani, F. (2012). *Higher Order Thinking Skills: Definition, Teaching Strategies, Assessment*. Retrieved from <http://www.cala.fsu.edu>
- Guilford & Hoepfner, R. (1971). *The Analysis of Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book.
- Lawrey, D. R. (1978). Effect of Feedback on Individuality. *Dissertation Abstracts International*, 36, 817-A.
- Norris, S. (1989). Can we test validly for critical thinking?. *Educational Researcher*, 18(9), 21-26.
- Paul, R., & Elder, L. (2007). *The Miniature Guide to Critical Thinking: Concepts and Tools*. Announcing 27th International Conference on Critical Thinking near University of California at Berkeley July 23-26, 2007.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2***

**Factors Affecting Learning Achievement in Thai Subjects of
Prathomsuksa 3 Students under the Office of Rayong Primary
Educational Service Area 2**

ปัญญา กันเกตุ**

ดร.ชร สุนทรายุทธ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 62 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับพอใช้
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านหลักสูตร ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ด้านเพื่อน ด้านครอบครัว และด้านการสอนซ่อมเสริม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .216 ถึง .275 ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านเพื่อนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่าเท่ากับ .275 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 7.5

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

และมีสมการสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในรูปสมการคะแนนดิบดังนี้

$$\hat{Y} = .578 + .418(X_5)$$

Abstract

The purpose of this research were to find relationship between the factors affecting learning achievement in learning Thai subjects of Prathomsuksa 3 students under the Office of Rayong Primary Educational Service area 2 and the equation to construct predictive of learning achievement in Thai subjects of Prathomsuksa 3 students. The samples of the study were 86 Thai subject teachers in academic year 2557. The Instrument. Was a rating scale question naive The statistical devices were mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis

The findings were as follows:

1. Level of achievement by learning Thai subjects. Of Prathomsuksa 3 students under the office of Rayong Primary educational service area 2. Overall achievement by learning Thai subject was at the fair level.

2. Level of factors affective achievement by learning Thai subjects of Prathomsuksa 3 student under the office of Rayong Primary educational service area 2. On the whole and considering for each aspect were rated at moderate level.

3. Overall positive relationship between considering for each the factors affective achievement of learning Thai subjects of Prathomsuksa 3 student under the office Rayong Primary educational service area 2 : Management factor, teacher factor, the curriculum, resources for teaching and learning, friend factor, family factor and Remedial Teaching factor. Statistically significant at the .05 level

4. Best of the equation that the predictors of factors affective achievement of learning. Thai subjects of Prathomsuksa 3 student under the office Rayong Primary educational service area 2 was friend factor, the resulted estimated the multiple correlation coefficient was .275 with the statistical significant at the .05 level, can predicted 7.5 percent and The raw scores equation of prediction with the factors affective achievement of learning. Thai subjects of Prathomsuksa 3 student under the office Rayong Primary educational service area 2 was

$$\hat{Y} = .578 + .418(X_5)$$

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

สำหรับการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา นั้นครูผู้สอนจะต้องหาวิธีการ เพื่อให้เด็กที่อยู่ในวัย 6-12 ปี ได้พัฒนาทักษะภาษาไทยเพื่อให้เขามีความรู้ด้านหลักเกณฑ์ทางภาษา ตระหนักถึงการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล มีทักษะการคิดและการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนรู้จักแสวงหาสิ่งจำเป็นในชีวิตอย่างมีวิจารณญาณ ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดี เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูภาษาไทยควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในตัวผู้เรียน นอกเหนือจากความรู้ด้านวิชาการ และเทคนิควิธีการสอน ทั้งนี้เพราะความรู้เกี่ยวกับเด็กประถมศึกษาจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ครูภาษาไทยสามารถจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2553 หน้า 56)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการประเมินคุณภาพ

การศึกษาขั้นพื้นฐานกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวัดความสามารถพื้นฐานสำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านภาษา (Literacy) ด้านคำนวณ (Numeracy) และด้านเหตุผล (Reasoning Abilities) ซึ่งถือเป็นความสามารถพื้นฐานเบื้องต้นสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น และยังสะท้อนไปสู่การยกระดับผลการประเมินระดับชาติ (O-NET) และนานาชาติ (PISA) ผลการประเมินที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557 หน้า 2)

จากผลการวิจัยของ นคร เหมนาถ (2555) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการเรียนพิเศษ

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เนื่องจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และและปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 จากปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2

2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการ

สอนซ่อมเสริม สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ซึ่งจะนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพในโรงเรียน

2. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการในการปฏิบัติเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ ปัจจัย 7 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 108 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ปีการศึกษา 2557 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970,

p. 608) ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนอำเภอที่ตั้งและขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2 จำนวน 86 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครู 3) ปัจจัยด้านหลักสูตร 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน 5) ปัจจัยด้านเพื่อน 6) ปัจจัยด้านครอบครัว 7) ปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 8 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้ ปัจจัยด้านผู้บริหาร มีจำนวนข้อคำถาม 12 ข้อ ปัจจัยด้านครู มีจำนวนข้อคำถาม 8 ข้อ ปัจจัยด้านหลักสูตร มีจำนวนข้อคำถาม 7 ข้อ ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน มีจำนวนข้อคำถาม 9 ข้อ ปัจจัยด้านเพื่อน มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ ปัจจัยด้านครอบครัว มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ ปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม มีจำนวนข้อคำถาม 6 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนในแบบสอบถามเป็น 4 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2 ที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 86 ชุด ให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้บรรจุแบบสอบถามแต่ละชุดในซองอย่างมิดชิด เพื่อให้ส่งคืนตามกำหนดจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 ชุด ได้รับกลับคืน จำนวน 86 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2 และปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม สถิติที่ใช้คือ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2” สถิติที่ใช้คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 “ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัย

ด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2” สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเลือกสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

3.1 การแจกแจงของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม เป็นโค้งปกติ

3.2 ตัวแปรทุกตัว มีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear) กับตัวแปรตาม

3.3 ตัวแปรอิสระทุกตัว จะไม่มีความสัมพันธ์กันเอง เพื่อป้องกันปัญหา Multicollinearity โดยพิจารณาจากค่าคงทนของการยอมรับ (Tolerance) มีค่าไม่น้อยกว่า .10 ค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) มีค่าไม่น้อยกว่า 10 (Kleinbaum, 1998, pp. 241 - 242)

3.4 ความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน โดยใช้สถิติทดสอบ Durbin - Watson พิจารณาจากค่า Durbin - Watson มีค่าใกล้ 2

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 โดยรวมพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับพอใช้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม และปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .216 ถึง .275 โดยปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และด้านการสอนซ่อมเสริม มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ใน 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม พบว่า ปัจจัยด้านเพื่อนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณมีค่าเท่ากับ .275 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ 7.5 เปอร์เซ็นต์ เมื่อนำค่าสถิติตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดมาสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ในรูปสมการคะแนนดิบดังนี้

$$\hat{Y} = .578 + .418(X_5)$$

อภิปรายผล

1. ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่ประสบผลสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับพอใช้ ทำให้เห็นถึงระดับคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมที่ต้องการได้รับการพัฒนาปรับปรุงทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ดังที่ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ดังนั้นการวัดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว เป็นการตรวจสอบความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเพียงใด เช่น พฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์การสังเคราะห์ และการประเมินค่ามากน้อยอยู่ในระดับใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัตร พงษ์สุภา (2544) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำแตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้าน

การสอนซ่อมเสริม ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านเพื่อน และปัจจัยด้านครอบครัว ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านครู ซึ่งครูผู้ที่ทำหน้าที่หลักทางด้านจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ดำเนินการวัดผลประเมินผลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดังที่พิทักษ์ สมาน (2547, หน้า 27) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนผู้สอนต้องเป็นผู้จัดกระบวนการ และสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การสอนให้เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนรวมถึงการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อให้กระบวนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้สอนจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และบุคลิกลักษณะ เพราะผู้สอนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษา ประพฤติปฏิบัติตามการสอนเป็นศาสตร์และศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรธงาม สัมปชญัญสถิต (2549) ได้ศึกษาค้นคว้าปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน ด้านสมรรถนะครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการเรียนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านเพื่อน ซึ่งเพื่อนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เพราะเพื่อนประสานชีวิตจากสังคม สนับสนุนเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้เรียนรู้ เข้าใจชีวิตการอยู่ร่วมกัน และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ ปัญญาอยู่บนพื้นฐานความผูกพันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ดังที่ นิสากร สนามเขต (2550, หน้า 5) ได้กล่าวถึง การคบเพื่อนและการเข้ากลุ่มเพื่อนเป็นการ

พัฒนาการทางสังคมตามธรรมชาติของบุคคล เพราะนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจแล้วยังเกิดโอกาสให้แสดงความสามารถเฉพาะตัว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และช่วยให้มีมโนภาพแห่งตนที่ดีอีกด้วย และปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผู้ปกครองที่ดูแลผู้เรียนมีอิทธิพลต่อผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ สนับสนุนการเรียน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความรู้ ดังที่ การ์ตูนท์ รัตนแสนวงษ์ (2546, หน้า 51) ได้พูดถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวเกี่ยวกับการหล่อหลอมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการนำไปสู่การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยกล่าวว่า ครอบครัวเป็นองค์กรสถาบันที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะครอบครัวจะมีบทบาทในการหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นคนมีนิสัยรักการอ่าน ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำบุตรหลานของตนให้รักการอ่านแนะนำ ดูแลเอาใจใส่เรื่องสะกดคำออกเสียงอย่างถูกต้อง จัดหาหนังสือที่มีภาพเหมาะสมกับเยาวชน จูงใจให้เด็กอยากอ่านหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนคร เหมนาค (2555) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการ

สอนซ่อมเสริม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .216 ถึง .275 โดยปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และด้านการสอนซ่อมเสริม มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการสอนซ่อมเสริม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังที่ อารีย์ คงสวัสดิ์ (2544, หน้า 25) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบมากมายหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ คือ ด้านคุณลักษณะการจัดการระบบในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะของครู ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน เช่น เพศ อายุ สถิติปัญญา การเรียนพิเศษ การได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียน สมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของผู้ปกครอง ความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์การเรียน ระยะเวลาไปโรงเรียน การมีอาหารกลางวันรับประทาน ความเอาใจใส่ในการเรียนทัศนคติเกี่ยวกับการสอน ฐานะครอบครัว การขาดเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ตัวแปรเหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน นอกจากนี้ อัญชญา โพธิพลากร (2545, หน้า 95) กล่าวว่า มีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ด้านตัวนักเรียน เช่น สถิติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ เจคติต่อการเรียน ด้านตัวครู เช่น คุณภาพของครู การจัดระบบ การบริหารของผู้บริหาร ด้านสังคม เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวของนักเรียน เป็นต้น แต่ปัจจัยที่มีผลที่มี

ผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็คือ การสอนของครู นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สระบกข (2544) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยด้านชุมชน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นคร เหมนาท (2555) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการเรียนพิเศษ ปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ใน 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และการสอนซ่อมเสริม พบว่า ปัจจัยด้านเพื่อนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณมี

ค่าเท่ากับ .275 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถทำนายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ได้ 7.5 เปอร์เซ็นต์ เมื่อนำค่าสถิติตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดมาสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ในรูปสมการคะแนนดิบดังนี้

$$\hat{Y} = .578 + .418(X_5)$$

ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยของผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ว่า ทุกปัจจัยนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเพื่อน เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด สามารถส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการวิจัยด้านเพื่อน ระดับปัจจัย 3 อันดับแรก ได้แก่ พฤติกรรมของเพื่อนมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน และเพื่อนเป็นกำลังใจสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านเพื่อน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากเรื่องที่เรียน ช่วยส่งเสริมแรงบันดาลใจให้นักเรียนต้องการเรียนรู้อเพิ่มขึ้น พฤติกรรมของบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ช่วยเกื้อหนุนในการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้ บุคลิกภาพ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เกิดการกระตุ้นความคิดจากประสบการณ์ใหม่ ๆ ดังที่ รุจี มาท้วม (2556) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาความสามารถอ่านคำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ้ำโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จากการสอนซ่อมเสริม โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถอ่านคำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ้ำ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จากการสอน

ซ่อมเสริม โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน อยู่ในระดับดี (ค่ามัธยฐานเท่ากับ 16 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ; $t = 5$; $P\text{-value} = 1.000$) ความสามารถอ่านคำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ้ำ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จากการสอนซ่อมเสริม โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงขึ้น ($T = 0$; $P\text{-value} < .05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร นิตภิรมย์ชัย (2549) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาบัญชี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนของนักศึกษา มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากผลการวิจัยพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่นต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นว่าปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นจึงให้ความสำคัญในด้านนี้มากยิ่งขึ้น เพื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งการเรียนการสอนภายในและภายนอกห้องเรียนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้แม้ว่าผู้วิจัยจะได้ตรวจสอบค้นคว้างานวิจัยมาพอสมควรแต่ก็พบว่า มีตัวแปรด้านเพื่อนที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ได้เพียงตัวเดียว แต่มีตัวแปรด้านครูและด้านครอบครัวที่มีค่าใกล้เคียงกันอาจจะส่งผลต่อการทำนายสมการพยากรณ์ได้ ดังนั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเชิงลึกโดยการวิจัยเชิงคุณภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
 กัลยา วานิชย์บัญชา. (2542). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 การุณันท์ รัตนแสนวงษ์.(2546). อ่านอักษรก่อนจะสาย. *วารสารวิชาการ*,6(10), 51.
 นคร เหมนาค. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นภาพร นิตติกรมชัย. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาบัญชี*. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาและการสอน (อุดมศึกษา), มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นิตสารก สนามเขต. (2550). *การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมครอบครัวของ
เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนา
สังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรรณงาม สัมปชัญญสถิต. (2549). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรทิพย์ สระบงกช. (2544). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิทักษ์ สมาน. (2547). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2
จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รุจิ มาท้วม (2556). *การศึกษาความสามารถอ่านคำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ้ำ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จากการสอนซ่อมเสริม
โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา
พิเศษ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิวัตร พงษ์สุภา. (2544). *การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา*. งานนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *คู่มือการจัดสอบประเมิน
คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน ปีการศึกษา 2557*. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อัญชญา โพธิ์พลากร. (2545). *การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์
ด้วยการเรียนแบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- อารีย์ คงสวัสดิ์. (2544). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในการเรียน คณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Kleinbaum, D. G. (1998). *Applied regression analysis and other multivariable methods*. Pacific
Grove: Duxfury Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970, March). Determining sample size for research activities.
Education and Psychology Measurement, 30(3), 607-610.

**การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี)
สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา***

**Evaluation of the Bachelor of Education Program
in Thai Music and Dance Teaching (Revised b.e. 2011),
Faculty of Education, Burapha University**

อภิพัชร เพ็ญเกษม**
ชุชาติ พิณพาทย์**
กมลวรรณ พลรัตน์**
อรورا บัวผา**
ภัสวีร์ตา วัฒนประดิษฐ์**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีจุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษาความพึงพอใจและข้อควรพัฒนาที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต โดยใช้รูปแบบซิปป์ โมเดล (Cipp Model) โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ 1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจำนวน 5 คน 2) นิสิตปฏิบัติวิชาชีพครู สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คน 3) ผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้บัณฑิตที่ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูในโรงเรียนต่างๆ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร นิสิตปฏิบัติวิชาชีพครู ผู้บริหารและผู้ใช้บัณฑิต ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะเรื่องการจัดหาทรัพยากรด้านเครื่องดนตรี ควรมีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมกับระดับการศึกษา และห้องเรียนก็ควรพัฒนาให้ได้มาตรฐานมากกว่านี้
2. ระดับความพึงพอใจของนิสิตปฏิบัติวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ปีการศึกษา 2558 มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก
3. ระดับความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้บัณฑิตที่ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูในโรงเรียนต่างๆ มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด มีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มทักษะด้านความถนัดให้นิสิตปฏิบัติการสอนมีความสามารถด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงด้วย เช่น ด้านการแสดงและการจัดการแสดง ในภาพรวมคุณภาพของนิสิตปฏิบัติการสอนมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร/ หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต/ สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2558

**อาจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purpose of this study were to evaluate the course of graduate study. Satisfaction and should develop a curriculum for undergraduate program's Thai Music and Dance Teaching. This study used CIPP Model. The participants were 5 program committees, 20 student teaching students majoring in the program in 2015 academic year, 20 directors and mentor teachers. Satisfaction survey and interviews were conducted to collect data. The findings showed that

1. satisfaction of the Program Committee. Student teacher professional practice Administrators and teachers have the students practice their satisfaction with the program was high. There are suggestions that the instrument resources. Should the quality and quantity appropriate to the level of education. And a classroom, it should develop a more standardized.

2. Satisfaction level of professional practice student teachers Teaching Dramatic Year's concert in 2558 were satisfied with the course at a high level.

3. satisfaction of the supervisor and the student to practice the teaching profession in schools are satisfied with the course is at the highest level. There are suggestions to increase skills, aptitude for teaching students with skills related to the show as the performers and performances. The overall quality of undergraduate teaching quality meets the objectives of the course.

Keywords: Program Evaluation/ undergraduate program/ Thai Music and Dance

บทนำ

การศึกษามีหน้าที่ในการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สถาบันการศึกษาต่างๆ มีจุดมุ่งหมายและรับผิดชอบในการพัฒนาบุคคลให้เป็น คนดี คนเก่ง และคนมีความสุขในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับ ก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันการศึกษาในระดับต่างๆ ได้มีการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของตนเพื่อตอบสนองกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรในสถาบันการศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามความมุ่งหมาย และยังเป็นแนวทางในการวางแผนงานวิชาการ เป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษา เป็นสิ่งที่กำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหาแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สื่อแหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนการสอน ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรที่มีคุณภาพ คือ เป็นหลักสูตรที่มีความชัดเจน เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับบริบทของการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการหนึ่งที่จะให้จะได้มาซึ่งหลักสูตรที่มีคุณภาพนั้น ก็คือการประเมินหลักสูตร เพราะการประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร หรือตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้มีประสิทธิภาพ การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง และตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งเป็นกิจกรรมที่ควรเกิดขึ้น ทุกช่วงระยะเวลาของการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ก่อนการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบหรือร่างหลักสูตร ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร

หลังจากใช้หลักสูตรครบวงจร และการติดตามผลกระทบของหลักสูตร (วันดี ทองไทย, 2550 , หน้า 1)

การประเมินหลักสูตรในสถานศึกษาต่างๆ มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับสถาบันการศึกษาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการประเมินคุณภาพของนักเรียนนิสิต และนักศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลผลิตของสถานศึกษา และสามารถนำไปเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผนพัฒนาสถาบันของตนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ปทีป (2532, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินสถาบัน เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศ ที่ได้ในการตัดสินใจเพื่อวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งการประเมินหลักสูตรในมหาวิทยาลัยจะเป็นการให้ความสนใจ เกี่ยวกับหลักสูตรแต่ละสาขาของภาควิชา และรวมถึงหน่วยงานระดับคณะซึ่งผลของการประเมินมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงกับกระบวนการวางแผนอีกด้วย หลังจากมหาวิทยาลัยได้ใช้หลักสูตรระยะหนึ่ง หลักสูตรที่นำไปใช้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผล อาจเนื่องจากผู้สอนมีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนได้มากขึ้น ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตามจากสภาพความเป็นจริงการใช้หลักสูตรบางหลักสูตรในระยะเวลาอันสั้น ก็มีประสิทธิภาพแต่บางครั้งพบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรลดต่ำลง ดังนั้นสถาบันการศึกษาต่างๆ จึงต้องมีการประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตรจำนวน 3-5 ปี

หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต เปิดรับนิสิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ผลิตครูที่มีคุณภาพเพียบพร้อมและเชี่ยวชาญในการสอนดนตรีไทย 2) ผลิตครูที่เปี่ยมด้วยศักยภาพแห่งการพัฒนางานดนตรีรวมถึงงานที่ส่งเสริมการศึกษาด้านดนตรีไทย 3) ผลิตครูดนตรีไทยในฐานะนักวิจัยที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบชัดเจน 4) ผลิตครูที่มีความรู้จริงในวิชาชีพและมีศิลปะในการสอนและการถ่ายทอด 5) ผลิตครูดนตรีไทยที่มีคุณธรรม จริยธรรม

และสามารถเป็นผู้นำองค์กร ที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมการศึกษาในอนาคต 6) ผลิตครูดนตรีไทยที่มีความรู้ทางด้านการสอนดนตรีไทยเป็นภาษาอังกฤษได้ในระดับที่เหมาะสม 7) ผลิตครูดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านกิจกรรมและวิชาการได้อย่างบูรณาการในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรีไทย)

สภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านปริมาณที่เพิ่มขึ้น หน้าที่ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้เปลี่ยนจากการผลิตบัณฑิตเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีหน้าที่ในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่บริการวิชาการ ดังนั้นจึงมีมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาที่มีความหลากหลายทางวิชาการวิชาชีพที่อาจแยกเป็น การเน้นวิชาการ (Academic-oriented) การเน้นการปฏิบัติจริง/วิชาชีพ (Hands on/Professionally-oriented) และ การเน้นชุมชนพื้นภูมิภาค (Community/region/Society oriented dedicated) ซึ่งสถาบันเล็กและสถาบันเฉพาะทางเน้นมิติเดียว ในขณะที่สถาบันใหญ่อาจเป็นหลายมิติ ทิศทางการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องดูความสอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ทั้งปริมาณและคุณภาพ สถาบันการศึกษาต้องพัฒนาทักษะสมัยใหม่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสื่อสาร ภาษาต่างประเทศ ไอที ลักษณะที่พึงประสงค์ จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันการสอนในระดับอุดมศึกษามีจำนวนการผลิตอิมตัวและลดลง ซึ่งการลงทุนขยายการศึกษาระดับปริญญาตรีจะทำให้เป็นมหาวิทยาลัยร้าง (กฤษพงษ์ กิรติกร, 2550) ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 ได้กำหนดบทบาทและภารกิจให้กับสถานศึกษา ที่ต้องการให้สถานศึกษามีการจัดการแบบเบ็ดเสร็จ โดย

ให้การแก้ปัญหาและตัดสินใจบนในระดับสถานศึกษา มากที่สุด โดยใช้หลักการที่เรียกว่า “การบริหารฐาน โรงเรียน” (School-Based Management) (รุ่ง แก้วแดง, 2546: 1-2) ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นมหาวิทยาลัย ท้องถิ่นที่พร้อมพัฒนาสังคมทุกด้านในหลากหลายมิติ ดังเช่นวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “สร้างคนคุณภาพ สร้างปัญญาให้แผ่นดิน ด้วยคุณภาพการศึกษาระดับ สากล เพื่อนำพาสังคมไทยสู่สังคมอุดมปัญญาที่เข้มแข็ง อย่างยั่งยืน”

หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอน นาฏยสังคีต ได้ดำเนินการใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบัน โดยอยู่ภายใต้กรอบแนวนโยบาย และการบริหารจัดการของภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รวมระยะเวลา ทั้งสิ้น 4 ปีการศึกษา ตลอดระยะเวลาการใช้หลักสูตร ยังมิได้มีการประเมินหลักสูตรเพื่อพิจารณาคุณภาพของ หลักสูตร และเพื่อให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยพิจารณาให้ สอดคล้องกับการพัฒนา การเปลี่ยนแปลง และการบริหาร จัดการการเรียนการสอนดนตรีไทย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยใน ฐานะคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต จึงทำการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มี คุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตร การศึกษาความพึงพอใจและข้อควรพัฒนาที่มีต่อการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการ จัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา

2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและข้อควร พัฒนาของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขา วิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบซิปป์ (CIPP model)

- 2.1 ประเมินด้านบริบท

- 2.2 ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

- 2.3 ประเมินด้านกระบวนการ

- 2.4 ประเมินด้านผลผลิต

ความสำคัญของงานวิจัย

1. ได้ทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการ การศึกษา เนื่องจากเป็นเครื่องชี้แนวทางหรือทิศทางในการ จัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้ตามวัตถุประสงค์ เพื่อ พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลจนสำเร็จการศึกษาและ ออกไปทำงานในสถานประกอบการ จึงเป็นเรื่องที่สถาบัน อุดมศึกษาต้องรับผิดชอบ ให้มีการกำกับดูแล ประกัน คุณภาพให้ครบวงจรโดยมีหลักสูตรเป็นจุดร่วม

2. ทราบข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์ที่ เกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขา วิชาการสอนนาฏยสังคีต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา อันเป็นผลเกี่ยวโยงถึงกรณีการพัฒนาในทุกด้าน ของหลักสูตร ให้เปี่ยมด้วยประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่ง ขึ้นไป

3. สร้างฐานข้อมูลของหลักสูตรการศึกษาระดับ บัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการ จัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อรองรับการตอบ สอนงานด้านการตรวจสอบ การประกันคุณภาพ และ การรับรองมาตรฐานในทุกส่วนของมหาวิทยาลัยบูรพา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตร

ปรับปรุง พ.ศ. 2554) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ ชิปปี้ (CIPP Model) ซึ่งประเมินใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท ประกอบด้วย ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร กลยุทธ์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรรายวิชาที่เปิดสอน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย คุณวุฒิ ผลงานของอาจารย์ประจำหลักสูตร พื้นฐานของผู้เรียน/เงื่อนไขในการรับนิสิตที่เข้าศึกษา อาคารเรียน/ห้องเรียน/สื่อวัสดุอุปกรณ์ การจัดสภาพแวดล้อม งบประมาณ

3. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร/โครงการ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ด้านผลผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้สำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงต่อนิสิต

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) จำนวน 5 คน

2. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ปีการศึกษา 2558 ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 20 คน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใช้นิสิต ที่นิสิตสาขาการสอนนาฏยสังคีตรุ่นปีการศึกษา 2554 ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 20 คน

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในศาสตร์หรือการทำงานที่ทำ ความเห็นของผู้นั้นอาจเป็น

ประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็นและองค์ความรู้ที่พิจารณา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาหลักสูตร โดยใช้ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบ และนำผลการสรุปมาใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกในการปรับปรุงหลักสูตร ในองค์ประกอบของหลักสูตรและกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร

2. การประเมินแบบชิปปี้ หมายถึง การประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การประเมินบริบทของหลักสูตร การประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ดังนี้

2.1 การประเมินด้านบริบทของหลักสูตร หมายถึง การประเมินสภาพปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชา

2.2 การประเมินด้านปัจจัย หมายถึง การประเมิน คุณวุฒิและผลงานของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน พื้นฐานของผู้เรียน/เงื่อนไขการรับนิสิต อาคารเรียน/ห้องเรียน/สื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และงบประมาณ

2.3 การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล การเรียนรู้และการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง เป็นการประเมินผลสิ่งที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้สำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงต่อนิสิต

3. หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) หมายถึง หลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตร 5 ปี สาขาสาขาวิชาการสอนดนตรีไทย ที่เรียนในรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร 4 ปี และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 ปี ที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการศึกษา เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ในสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

5. อาจารย์ประจำหลักสูตร หมายถึง อาจารย์ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การทวนสอบ การปรับปรุงหลักสูตร

6. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครู และวิชาเอก)

7. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือ นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 หมายถึง นิสิตที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ที่เริ่มเรียนชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2554 และกำลังเรียนในชั้นปีที่ 5 ซึ่งกำลังฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาและโรงเรียนต่างๆ ในปีการศึกษา 2558

8. ครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และบทบาทหน้าที่ในการเป็นครูของนิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 ที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษานั้น

9. ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ผู้ใช้นิสิต หมายถึง บุคลากรทางวิชาชีพที่รับผิดชอบ

การบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ผลิตรุ่นปีการศึกษา 2554 สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

กมลรัตน์ วิจิตรกุล (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตร “นักบริหารงานประชาสัมพันธ์” รุ่นพิเศษ ของสถาบันการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตร นักบริหารงานประชาสัมพันธ์ รุ่นพิเศษ ของสถาบัน การประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยใช้ทฤษฎีแบบจำลองซิปป์ (CIPP Model)

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) การประเมินหลักสูตรหมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปใช้ตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นหรือตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ

เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินและศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต โดยใช้ทฤษฎีแบบจำลองซิปป์ (CIPP Model)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2557) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรหมายถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย ของตัวหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการหลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตรและเพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร

โดยสรุป

การประเมินหลักสูตรระดับการศึกษาศาสตรบัณฑิตนั้นสามารถใช้วิธีการทางการประเมินแบบซิปป์ โมเดลได้ ซึ่งเห็นได้จากการประเมินหลักสูตรจากหลาย ๆ หลักสูตร

ของหลายมหาวิทยาลัยต่างก็ใช้รูปแบบนี้ โดยพบว่าสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่อยากทราบได้เป็นอย่างดี

จุดมุ่งหมายการประเมินหลักสูตร

ทิสนา แจมมณี (2545) สรุปจุดมุ่งหมาย ในการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าหลักสูตรนั้นโดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่

2. เพื่อตัดสินว่า การวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตรตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินการในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือในขณะที่ต้องการใช้หลักสูตรและกระบวนการการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงใดได้ผลเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไร จะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรใหม่ให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ทันทั่วทั้ง

3. เพื่อวัดดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่ อย่างไร การประเมินผลในลักษณะที่จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

4. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับและการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ จะได้ช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

5. เพื่อช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้ว ระยะหนึ่งแล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใดสนองความต้องการของสังคมเพียงใดและเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

โดยสรุป จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร คือ การประเมินในระหว่างการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรแล้วนำผลจากการวัดมาประเมินว่าแต่ละขั้นตอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดีเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร ในการที่ปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้จริงต่อไป

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียนของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไป หรือควรที่จะยกเลิกทั้งหมดหรืออาจจะยกเลิกเพียงบางส่วนและปรับแก้ในส่วนใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดในการประเมินหลักสูตร สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971 อ้างถึงใน ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 328-332) ได้กล่าวไว้

การประเมินคือกระบวนการของการกำหนด รวบรวม และประมวลผลข้อมูล ที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ ในการประเมินหลักสูตรมีหลักการพิจารณา 3 ประการ คือ ความเหมาะสมในด้านเทคนิค ประโยชน์ และประสิทธิผลในการลงทุน

2. การกำหนดแนวคิดในการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบซีบี (CIPP Model)

การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบซีบี ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. แบบจำลองการวิจัย ประกอบด้วย

การประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และรายวิชาการประเมินปัจจัยเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดตามแผนภาพประกอบลักษณะการประเมิน

ได้แก่ นิสิต อาจารย์ แหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการศึกษา และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินผลผลิต ได้แก่ คุณสมบัติและความรู้ ความสามารถของนิสิต ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา

2. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

นิสิตที่กำลังศึกษา ในสาขาการสอนนาฏยสังคีต จากมหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ถึงปัจจุบัน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา นิสิตที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2558 ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้นิสิตที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

Context	Input	Process	Product
			
การประเมินบริบท	การประเมินปัจจัยเบื้องต้น	การประเมินกระบวนการ	การประเมินผลผลิต
<ul style="list-style-type: none"> ✧ วัตถุประสงค์ ✧ โครงสร้าง ✧ รายวิชา 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ นิสิต ✧ อาจารย์ ✧ แหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ การบริหารหลักสูตร ✧ การจัดการเรียนการสอน ✧ การวัดและการประเมินผล ✧ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ คุณสมบัติและความสามารถของบัณฑิต ✧ ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้บัณฑิต
			
กรรมการบริหารหลักสูตร	นิสิตฝึกประสบการณ์ฯ	กรรมการบริหารหลักสูตร-นิสิต	ผู้บังคับบัญชานิสิตรุ่นปี 54

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต รายละเอียดจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นนิสิตสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีตปีการศึกษา 2544 ทั้งหมด 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ถึง ตอนที่ 6 เป็นข้อมูลด้านความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ในด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ด้านกระบวนการการบริหารจัดการหลักสูตรและการบริการ และด้านผลิตผลของหลักสูตร ลักษณะของข้อคำถามเป็นลักษณะแบบอัตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) โดยมีเกณฑ์มาตรฐานของคะแนนเป็นระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้นิสิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ปีการศึกษา 2544 ทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนิสิตที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2554 ของนิสิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ในด้านความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนิสิต ลักษณะของข้อคำถามเป็นลักษณะแบบอัตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) โดยมีเกณฑ์มาตรฐานของคะแนนเป็นระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต รายละเอียดครอบคลุมด้านสถานภาพและความคิดเห็นด้านต่างๆ เช่น ปรัชญา โครงสร้าง เนื้อหารายวิชา และองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ คุณภาพและแนวโน้มการพัฒนา รวมถึงการบริหารจัดการเพื่อคุณภาพในทุกด้านของหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามตามระบบการประเมินแบบซิปปี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลิตผล และคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมินหลักสูตร ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา สาขาคุรุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร

3.2 แบบสอบถามสำหรับนิสิตรหัส 54 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

3.3 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

3.4 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเหมาะสมและความถูกต้องของภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

3.5 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามฉบับจริงที่นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการบริหารหลักสูตร

1. นัดหมายเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์

2. ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 2 นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยง

1. สํารวจสถานศึกษาที่นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 ปฏิบัติการสอน

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจะทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ด้านการศึกษหลักสูตร

จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและพัฒนาบัณฑิตได้ครบทุกกระบวนการแต่ยังไม่พบปัญหาหลังจากการได้ปฏิบัติงานในการประกอบอาชีพจริง เนื่องด้วยยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นอกจากนี้ก็จะมีบางประเด็นที่เป็นปัญหาที่ต้องรอรระยะเวลาและการพิจารณาแก้ไขที่เหมาะสมจาก

ผู้บริหารสถานศึกษา เช่น คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์
หัวหน้าภาควิชาการจัดการเรียนรู้ อาทิเช่น

1. ปัญหาเรื่องคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
ไม่ครบจำนวนที่กำหนด หรือครบจำนวนแต่คุณวุฒิและ
ความสัมพันธ์ด้านคุณวุฒิกับภาระรับผิดชอบยังไม่ตรง
ตามข้อกำหนด

2. ปัญหาเรื่องห้องเรียนปฏิบัติการด้านดนตรีทั้ง
กลุ่มเปียโน เครื่องสาย และขับร้องยังไม่ได้มาตรฐาน

3. ปัญหาเรื่องเครื่องดนตรียังไม่เพียงพอต่อ
จำนวนผู้เรียนโดยเฉพาะเครื่องดนตรีไทย เครื่องประเภท
เครื่องสาย

4. ขอให้ลดจำนวนการเรียนวิชาเอกลงอีก
ประมาณ 6 หน่วยกิต

ด้านการประเมิน

การนำเสนอผลงานวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ตอน
ได้แก่ ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของกรรมการบริหาร
หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554
หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้บัณฑิต
โดยมีรายละเอียดสรุปดังนี้

ตอนที่ 1 คิดเห็นของกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขา
วิชาการสอนนาฏยสังคีต

ประเด็นการศึกษาแบบชิปปี้ (CIPP Model)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบริบท	4.30	0.42	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.15	0.51	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.47	0.58	มาก
4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร	4.53	0.59	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.37	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็น ของกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
นาฏยสังคีต พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, SD = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนิสิตรุ่นปีการศึกษา 2554 การศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

ประเด็นการศึกษาแบบชิปปี้ (CIPP Model)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบริบท	4.10	0.52	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.55	0.51	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.63	0.54	มาก
4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร	4.26	0.42	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.39	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 การความคิดเห็นของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2558 ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้บัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต

ประเด็นการศึกษาแบบชิปปี้ (CIPP Model)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบริบท	4.54	0.55	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.39	0.45	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.62	0.59	มาก
4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร	4.65	0.57	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.55	0.54	มาก

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สรุปผล

ผลการวิจัยด้านความคิดเห็นแบบซิปปี ของประชากรวิจัยสามกลุ่มพบว่าทุกประเด็นการประเมิน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาให้ได้จัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่พบจากงานวิจัยนี้ เป็นการค้นพบจากการที่ผู้วิจัยประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อคิดเห็นที่ได้จากกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีตในการตอบคำถาม ในงานวิจัยนี้เป็นการได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ที่ทำแบบประเมิน พบว่ามีความเห็นเหมาะสมในระดับมากในทุกด้าน ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.55$) มีเพียงบางประเด็นที่ได้มีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นผลมาจากหลักสูตรนี้ยังมีข้อต้องพัฒนาหลายประเด็น เช่น การปรับปรุงสถานที่ การเพิ่มกรอบอัตรการบรรจุอาจารย์และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา นอกเหนือจากนี้ก็เป็นประเด็นเรื่องของการปรับปรุงหลักสูตรแบบปกติที่สามารถรับทำความเข้าใจเพื่อพัฒนาร่วมกันระหว่างกรรมการบริหารหลักสูตร นอกเหนือจากนี้ก็เป็นประเมินในแนวทางการจัดการหลักสูตรที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานของหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ประกอบกับหลักสูตรที่ใช้ สนองต่อความต้องการของหน่วยงานและบุคคลากรทางการศึกษา กล่าวคือ เนื้อหา มีความเหมาะสม ครอบคลุม ทั้งด้านหลักสูตรการสอนและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพ

2. ข้อคิดเห็นที่ได้จากนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2558 ในการตอบคำถาม ในงานวิจัยนี้เป็นการได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ที่ทำแบบประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่ามีความเห็นที่เหมาะสมในระดับมากในทุกด้าน ($\bar{X} = 4.39, SD = 0.49$) มีเพียงบางประเด็นที่ได้มีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน และการเปลี่ยนแปลงทางด้านบริบททางการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบให้ชัดเจนมากกว่านี้ เช่น การจัดการเรียนการสอน การจัดการวัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมทางวิชาการของคณาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และคณะศึกษาศาสตร์ รวมถึงสภาพของบริบทที่สำคัญในการเรียนการสอน เช่น อาคาร สถานที่ ห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของตน แต่อย่างไรก็ตามนิสิตกลุ่มนี้ก็ได้ประสบผลสำเร็จในการใช้หลักสูตรนี้ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ วิชาการ และจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นการตอบโจทย์ของผู้ใช้นิสิตฝึกสอนของสถานศึกษาทุก ๆ ที่เป็นอย่างดีเพราะได้รับการชมเชยถึงผลการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม

3. ข้อคิดเห็นที่ได้จากผู้บังคับบัญชาและผู้ใช้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2558 ในการตอบคำถาม ในงานวิจัยนี้เป็นการได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ที่ทำแบบประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่ามีความเห็นที่เหมาะสมในระดับมากในทุกด้าน ($\bar{X} = 4.55, SD = 0.54$) นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะ ที่ควรพัฒนาที่เสนอให้ระบุชื่อของสาขาให้ชัดเจนว่าเป็นสาขาด้านการสอนดนตรีไทยหรือนาฏศิลป์ไทย และเรื่องทักษะเชิงวิชาการของนิสิตยังไม่เชี่ยวชาญแต่ชมเชยทักษะการสอนและการถ่ายทอด

ว่ายอดเยี่ยม ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากธรรมชาติของ
วิชาการเรียนซึ่งเป็นวิชาเชิงทักษะเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง
สนับสนุนส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้ความสามารถด้าน
ทักษะและกล้าแสดงออกในลักษณะของการแสดงต่อ
หน้าสาธารณชนบ่อยครั้ง จึงส่งผลให้เกิดทักษะและ
กระบวนการในการถ่ายทอดและเป็นผู้นำที่ดีด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการปรับปรุงการและพัฒนาแก้ไข
ข้อบกพร่องที่พบจากคำแนะนำของผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม
โดยพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสม
2. ควรมีการประเมินหลักสูตรการศึกษา
บัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ในมิติอื่น ๆ
และจากประชากรกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น เพื่อ
นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงพัฒนาในการดำเนินการบริหาร
หลักสูตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ออลีนเพรส.
 ทิศนา แจมมณี. (2526). *การประเมินหลักสูตร: เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง แนวทางและการประเมินและ
พัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กองวิชาการทบวงมหาวิทยาลัย
 ชำรง บัวศรี. (2532). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
 บุญส่ง นิลแก้ว. (2530). *การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
มหาลัยเชียงใหม่*. ปริญญาบัตรการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
 ปทีป เมธาคูณวุฒิ. (2532). *หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
 ปรานี กุลวิเศษย์. (2540). *การสร้างบัณฑิต*. ใน จรัส สุวรรณเวลา และคนอื่น ๆ บนเส้นทางอุดมศึกษา.
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 พัฒนา จันทนา. (2544). *การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา*. เชียงใหม่:
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 มารุต พัฒผล. (2556). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์
 การพิมพ์.
 ราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัย. (2546). *คู่มือการดำเนินงานบัณฑิตวิทยาลัย*. สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
 _____. (2547). *คู่มือดำเนินงานและบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา*. สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
 วสันต์ ทองไทย. (2550). *การประเมินหลักสูตรจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. เข้าถึงได้จาก
http://www.finearts.cmu.ac.th/thai/research/download/pdf/research48/activity48_24.pdf
 วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ธเนศวรการพิมพ์.

- _____. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน: ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ ปรีน.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2557). *การประเมินหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. Retrieved from <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/filesjournal/scan1.pdf>
- สมร เจนจิระ. (2544). *การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชิน เพ็ชรภักษ์. (2545). *องค์การแห่งการเรียนรู้*. ลำปาง: ศูนย์การศึกษาและพัฒนาครู สถาบันราชภัฏลำปาง.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2545). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่: The Knowledge Center ในเครือบริษัท ดวงกมลเชียงใหม่.
- สุภาภรณ์ วิวัฒน์ปฐพี. (2540). *การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณดี นิมมานพิสุทธิ์. (2545). *การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2548). *สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา*. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.

การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ในกลุ่มชาวไทยกูย อีสานใต้*

Development of The Local Wisdom Transmission Process Thai Kui Silk Weaving in Southern Isan, Thailand

ชัยสิทธิ์ กุณสวัสดิ์**

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล***

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และความเป็นมาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ศึกษากระบวนการอนุรักษ์ พื้นฟูลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านดั้งเดิม และพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่ยังคงเอกลักษณ์ ชุมชนชาวไทยกูย อีสานใต้ ในพื้นที่ 3 จังหวัดของอีสานใต้ ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านอาลี จังหวัดสุรินทร์ ชุมชนหมู่บ้านดงกระทิง จังหวัดบุรีรัมย์ และชุมชนหมู่บ้านตาโกน จังหวัดศรีสะเกษ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปฏิบัติการพัฒนากระบวนการอนุรักษ์ลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านของชาวไทยกูย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุมชนชาวไทยกูยอีสานใต้ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงแอ่งโคราช ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีความอุดมสมบูรณ์ มีวัฒนธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมระบบทุนนิยม มีประเพณีและวัฒนธรรมสืบทอดกันต่อมา มีการทอผ้าไหม เมื่อว่างจากการทำนา โดยการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้าเป็นอาชีพเสริม

2. กระบวนการอนุรักษ์ พื้นฟูลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านดั้งเดิม ของชุมชนชาวไทยกูยในอีสานใต้ ดำเนินการโดยการวางแผนการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานและมีผู้รับผิดชอบ โดยมีขั้นตอนเตรียมการขั้นตอนการประชุมวางแผนการปฏิบัติการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าไหม ขั้นตอนการมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม เกิดการปฏิบัติฟื้นฟูลวดลายผ้าไหมดั้งเดิมที่สูญหายโดยการทอขึ้นใหม่จากภูมิปัญญาของผู้อาวุโส มีจำนวน 6 ลาย

3. ผลจากการพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่คงเอกลักษณ์ ได้ลายผ้าไหมจำนวน 16 ลาย คือ ประยุกต์ผสมผสานจากลวดลายดั้งเดิม จำนวน 8 ลาย และการประยุกต์วิถีชีวิตของชาวไทยกูยผสมผสานลวดลายดั้งเดิมเป็นลายใหม่ จำนวน 8 ลาย จากการปฏิบัติการพัฒนาลายผ้า พบรูปแบบการถ่ายทอดสืบทอดความรู้และการเรียนรู้

*คุณุณิพนธ์ปรัชญาคุณุณิพนธ์จิต สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3 ลักษณะ คือ 1) กระบวนการถ่ายทอดและสืบทอดความรู้ในครอบครัว 2) การถ่ายทอดและสืบทอดจากคนภายนอกครอบครัว 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน/ ผ้าทอไหมพื้นบ้าน/ การมีส่วนร่วมกลุ่มทอผ้าไหม/ ภูมิปัญญาด้านสิ่งทอ/ ชาวไทยภูเขา

Abstract

The purpose of this study was to study about the background of the native wisdom transmission process Thai Kui silk weaving : in terms of revitalization of native wisdom on the transmission, and the developing of native identity design. The research focused on 3 provinces of Southern Isan Thai Kui community ; using the interview, brain storming, learning together to be the action developing of three groups of scholars from Arue village, Surin Province, Tagon village, Srisagate Province, and Dongkrating village, Bureeram Province. Data was collected using participatory methodology and in-depth interview, data were analyzed using content analysis.

1. Southern Isan Thai Kui community that has been in the Korat basin plateau has the plentiful of traditional and the same folklores that have been transmitted from the ancestors; because of the south eastern and north eastern monsoon influence. Since there was the social changing in to the capitalist; people do their weaving process such as mulberry planting and silk worm feeding as their extra job when they finish their rice field work.

2. The maintenance and revitalization process of Thai Kui native silk is by the people participation together in planning, preparing, and do their weaving with the wiser tutoring in 6 new native designs.

3. The accomplishment on developing native silk design are 16 designs. There are 8 applied with native designs, 8 Thai Kui folklore with native design to be new design. There have been founded that there are 3 formats on the wisdom transmission format and learning : (1) the on family transmission process, (2) the transmission process by people out of the family, (3) oneself learning; in addition.

บทนำ

การทอผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของคนไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ศิลปะการทอผ้าไหมนับเป็นงานศิลปะที่โดดเด่นทั้งสีสัน และความสวยงามของลวดลาย ความงามของผ้าทอนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยมือของผู้ทอ ซึ่งผู้ทอจะต้องทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และความคิดสร้างสรรค์อย่างมากในการผสมสี และประดิษฐ์ลวดลาย ผู้ทอจึงเป็นคนสำคัญที่จะช่วยให้ศิลปะการทอผ้าไหมได้รับการกล่าวถึงและสืบต่อกันจนถึงคนรุ่นหลัง (วัณณะ จุฑะวิภาต, 2545, หน้า 108) ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะจารีต ประเพณี ขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ส่วนภูมิปัญญาที่เกิดจากคนกับธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมชุมชน มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน โดยพิจารณาสิ่งแวดล้อมของชุมชนแล้วจินตนาการประยุกต์มาเป็นลวดลายผ้าไหม ถักทอเป็นลายต่าง ๆ ตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้พบเห็น (ผ้าไหม: เครื่องนุ่งห่ม, 2542, หน้า 278) จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน มีการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีการพัฒนาสืบทอดต่อกันมาของลูกหลานแต่ละชนเผ่าจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว กูไท เขมร กูย (ส่วย) และชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ กลุ่มชนเหล่านี้มีการทอผ้าสำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้สอย และใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ การทอผ้าไหมเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความขยัน ความอดทน และความละเอียดอ่อน ประณีต (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2543, หน้า 82) การอนุรักษ์ลายผ้าทอที่มีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นหน้าที่ของลูกหลานชาวไทยภูเขา รวมทั้งคนในชุมชนที่จะช่วยกันสานต่อเพื่อเป็นการอนุรักษ์ลายผ้าไหมดั้งเดิม ให้มีกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายในชุมชนจังหวัด ที่มีแนวโน้มในการจัดกระบวนการได้อย่างชัดเจน ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ เนื่องจากทั้ง

3 จังหวัดนี้ มีความเป็นชุมชนพื้นบ้านชาวไทยภูเขา ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีแตกต่างกันออกไปในแต่ละจังหวัดที่รับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการดำรงชีวิต ทั้งยังมีเสน่ห์ของการเป็นชุมชนที่มีการดำเนินชีวิตเรียบง่ายจากบรรพบุรุษจวบจนปัจจุบันเป็นเวลานับร้อยปี ภายใต้ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและการแต่งกายแบบโบราณที่สืบทอดกันมา

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นลูกหลานชาวไทยภูเขา เป็นผู้ใกล้ชิดกับศิลปวัฒนธรรมด้านสิ่งทอของชาวไทยภูเขา จึงตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาที่มีคุณค่าและบ่งบอกถึงวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ แต่ถูกละเลยและค่อย ๆ เลือนหายไป เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูอนุรักษ์ พัฒนาถ่ายทอด ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านแบบดั้งเดิมของกลุ่มผู้ทอผ้าชาวไทยภูเขาอีสานใต้ จึงเห็นสมควรพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านในกลุ่มชาวไทยภูเขาอีสานใต้ โดยค้นหาความรู้ภูมิปัญญา การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ ทำให้กระบวนการทอผ้าไหมพื้นบ้านแบบดั้งเดิมได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่ผู้ทอผ้าไหม ให้สามารถดำรงวิถีชีวิตในชุมชนได้อย่างมีความสุข เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนต่อไป

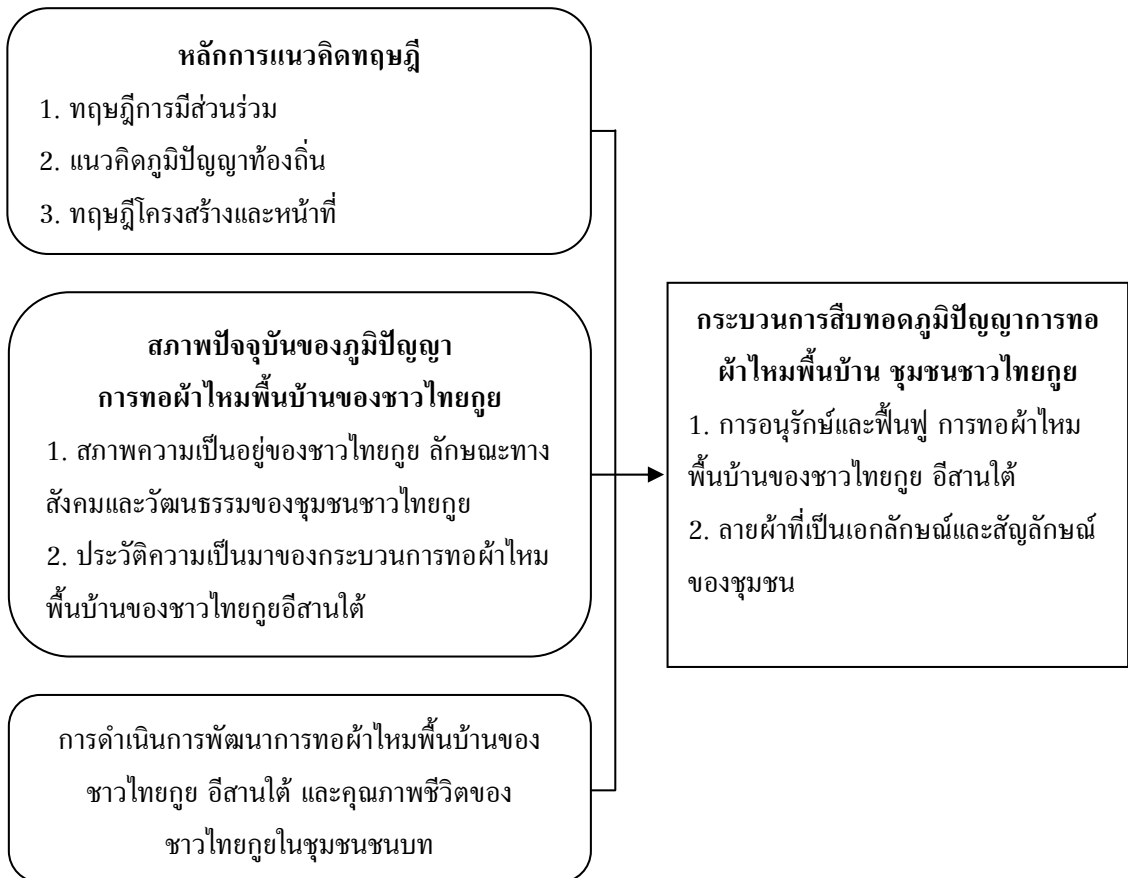
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และความเป็นมาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของชาวไทยภูเขาอีสานใต้
2. เพื่อศึกษากระบวนการอนุรักษ์พื้นฟูลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านดั้งเดิม ของชุมชนชาวไทยภูเขาอีสานใต้
3. เพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่ยังคงเอกลักษณ์ ชุมชนชาวไทยภูเขาอีสานใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการศึกษาและพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของกลุ่มชาวไทยกวย ในอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ โดยการศึกษาบริบทชุมชน บริบทกลุ่มทอผ้าไหม วิธีการทอผ้าไหม การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้าไหม และการพัฒนากระบวนการสืบทอดการทอผ้าไหมพื้นบ้านโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองของ

ชุมชน โดยใช้ทุนของท้องถิ่น เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR = Participatory Action Research) กับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกัน เพื่อได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centered Development) และแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ (Problem-Learning Process) โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในการดำเนินการดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ด้านพื้นที่ กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาใน 3 จังหวัดของอีสานใต้ ได้แก่ หมู่บ้านอาลี ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ หมู่บ้านดงกระทิง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ และหมู่บ้านตาโกน ตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากทั้ง 3 จังหวัดเลี้ยงตัวไหม และมีการทอผ้าไหมพื้นเมือง ซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านอันมีสืบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยกวยที่นิยมทอด้วยไหมทั้งผืน ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไว้ดังนี้

1. กลุ่มทอผ้าไหมทั้ง 3 ชุมชนอีสานใต้ ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีการอนุรักษ์ผ้าทอพื้นบ้านของชาวไทยกวย เพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมทั้ง 3 ชุมชน ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้าไหม วิธีการทอผ้าไหม และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้าในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีการทอผ้าไหมที่ยังคงเอกลักษณ์ของชาวไทยกวยอยู่เสมอ

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและปฏิบัติกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านในกลุ่มชาวไทยกวยอีสานใต้ โดยการลงมือปฏิบัติการทอผ้าไหมพื้นบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าทุกขั้นตอน สามารถปฏิบัติการทอผ้าไหมได้ต่อเนื่องตลอดการวิจัยชุมชนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อการจัดเวทีระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทอผ้า เพื่อร่วมกันศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการทอผ้าไหม ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มานานและไม่ได้โยกย้ายที่อยู่อาศัยไปที่อื่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **ขั้นเตรียมการ** เตรียมการเบื้องต้นก่อนปฏิบัติการภาคสนาม ดังนี้

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย บทความวารสาร หนังสือและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ รวมทั้งศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นบ้าน ติดต่อผู้นำชุมชน โดยประสานงานเบื้องต้นกับผู้ใหญ่บ้าน และประธานกลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านในแต่ละชุมชน เพื่อหารือถึงประเด็นการศึกษาวิจัย และความเป็นไปได้ของการวิจัย ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขออนุญาต ในการศึกษาวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และนำตัวต่อชุมชน อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย รวมทั้งขออนุญาตเก็บข้อมูล สร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในตัวผู้วิจัย

2. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยจำแนกเป็นระยะวิจัยและระยะพัฒนา ดังนี้

2.1 ระยะการวิจัย

2.1.1 ศึกษาบริบทของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชนทั้งทางกายภาพ สภาพสังคม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าของชุมชน โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลบริบทชุมชนในแต่ละประเด็น

2.1.2 ศึกษาบริบทกลุ่มทอผ้า วิธีการทอผ้าพื้นบ้าน การสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้า และ

การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้าพื้นบ้านในชุมชน โดยการศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า การบริหารจัดการกลุ่ม ศึกษาการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเพื่อพัฒนากระบวนการทอผ้าพื้นบ้าน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1.3 การจัดเวทีระดมความคิดเห็นร่วมกันภายในชุมชน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทอผ้า เพื่อร่วมกันศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการทอผ้าสำหรับการจัดประชุมของแต่ละชุมชน เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการทอผ้าในแต่ละชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมพื้นบ้าน และการนำผลสรุปที่ได้จากการจัดเวทีระดมความคิดเห็น ให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนากระบวนการทอผ้าไหมของชุมชนชาวไทยภูเขา เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค การพัฒนาอาชีพของกลุ่มทอผ้าไหม พร้อมกับสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับนโยบายในการสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการทอผ้า และแนวทางในการพัฒนากระบวนการทอผ้าไหมพื้นบ้าน

2.2 ระยะเวลาพัฒนา

ในขณะนี้เป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชนชาวไทยภูเขาทั้ง 3 จังหวัด เป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการสืบทอดการทอผ้าไหมพื้นบ้าน โดยมีกรดำเนินการดังนี้

การศึกษาดูงาน และอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่ศูนย์พัฒนาการทอผ้าไหมหมู่บ้านด่านเจริญ ตำบลกระเทียม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการอบรมปฏิบัติการกระบวนการทอผ้า และเทคนิคการทอผ้า การย้อมสีธรรมชาติ การออกแบบลวดลาย รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้า วิถีชีวิต วัฒนธรรม และค่านิยมในการใช้ผ้าทอ

และการทอผ้าของชาวไทยภูเขา การลงมือปฏิบัติการพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชาวไทยภูเขามีกการลงมือปฏิบัติการในแต่ละชุมชน เนื่องจากมีความพร้อมและความเหมาะสมในการดำเนินการทุกขั้นตอน โดยนำความรู้และประสบการณ์จากการอบรมเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมทุกขั้นตอน และดำเนินการทอผ้าไหมตามลวดลายอัตลักษณ์ของชุมชนที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้โดยมีการร่วมกันตรวจสอบผ้าทอ ลวดลายอัตลักษณ์ของชุมชนที่ทอสำเร็จแล้ว จัดกิจกรรมสรุปบทเรียนเพื่อคืนความรู้สู่ชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน

สรุปผลการวิจัย

บริบทชุมชนและ ความเป็นมาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของชาวไทยภูเขาอีสานใต้ สรุปได้ดังนี้

1. ชุมชนชาวไทยภูเขาอีสานใต้ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงแอ่งโคราช ได้แก่จังหวัด นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ สภาพอากาศโดยทั่วไปอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพหลักของชาวบ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบันคือการทำนา การปลูกพืชผักสวนครัว และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปัจจุบันจึงเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบสังคมที่ดี มีภูมิปัญญาที่มีคุณค่า และมีวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยเฉพาะการยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ส่วนภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของชาวไทยภูเขาอีสานใต้ สรุปได้ว่า เป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์คิดค้นของช่างทอผ้าไหมชาวไทยภูเขา เป็นศาสตร์และศิลป์ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานมานับร้อยๆ ปี ความวิจิตรบรรจงและลวดลายที่เกิดขึ้นบนผืนผ้าสะท้อนถึงคติความเชื่อ วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และความเป็น

มาในอดีต การโยกย้ายถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคมของ ผู้คนในแต่ละรุ่นได้เป็นอย่างดี ลวดลายบนผืนผ้า ใน แต่ละชุมชนต่าง ๆ มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามความ นิยมของแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งลวดลายที่สร้างขึ้นมาจาก จินตนาการและแรงบันดาลใจจากสิ่งรอบตัว ความเชื่อ วัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ลวดลายบนผืนผ้ามักเรียก ชื่อตามที่มาของลวดลาย ปัจจุบันการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ของชาวไทยถูก ยังคงรักษารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตนไว้อย่างเหนียวแน่น เป็นศิลปะการทอผ้าไหม ของกลุ่มชาวไทยถูก จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อยู่จนถึงปัจจุบัน และมีวัฒนธรรมการทอผ้าไหมอันเป็น ประเพณีของผู้หญิงที่สืบทอดกันมา โดยผ้าทอของแต่ละ ท้องถิ่นมีลักษณะและลวดลายการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์ เป็นของตัวเองอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ ผ้าจิด และผ้าไหมทางกระรอก

กระบวนการอนุรักษ์ พื้นฟูลวดลายผ้าไหม พื้นบ้านดั้งเดิมของชุมชนชาวไทยถูกอีสานใต้ มี กระบวนการฟื้นฟูลวดลายผ้าไหมแบบดั้งเดิม จาก การศึกษาวิธีการและกระบวนการในการฟื้นฟู ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชาวไทยถูก สรุปได้ดังนี้ คือ การดำเนินการวางแผนการปฏิบัติ การมีส่วนร่วม ในการวางแผนการทำงานและมีผู้รับผิดชอบ โดยมีขั้นตอนเตรียมการขั้นตอนการประชุมวางแผน การปฏิบัติฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าไหม ขั้นตอนการมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม เกิดการปฏิบัติฟื้นฟูลวดลายผ้าไหมดั้งเดิมที่สูญหาย โดยการทอขึ้นใหม่จากภูมิรู้ของผู้อาวุโส มีจำนวน 6 ลาย ได้แก่ ลายเกล็ดปลา (ชาวไทยถูก เรียกว่า “ชลอากา”) ลายจะครึ่ง ลายพระราชดุมเมืองจันทร์ ลายปัด ตูล (ดอกคำควน) ลายลูกหลงเอื้อย ลายตองเพาะรุเด็ม (ลายตะขอแบบโบราณ)

การพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่ยังคง เอกลักษณ์ ชุมชนชาวไทยถูกอีสานใต้ สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่ยังคง เอกลักษณ์ ชุมชนชาวไทยถูกอีสานใต้ทั้ง 3 ชุมชนมี

การกำหนดจำนวนเส้นไหมพุ่งที่ใช้ทำผ้าไหมมัดหมี่ให้มี จำนวนตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้ และใช้วิธีการทอผ้า พื้นฐาน คือ การทอลายขัดชนิด 2 ตะกอ และ 3 ตะกอ โดยใช้เส้นไหมยืนสีดำที่ล้อมด้วยเปลือกประตูและผล มะเกลือ สีนํ้าตาลเปลือกเม็ดมะขาม ที่ได้จากการล้อม ด้วยรากยอ สีเขียวที่ได้จากเปลือกต้นเพกา การทอผ้าไหม นิยมใช้เส้นไหมยืนเป็นสีเดียวกันทั้งหมด ชุมชนมี วัฒนธรรมการผ้าทอไหมพื้นบ้านที่มีกระบวนการผลิตที่ ยังคุณค่าและสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับวิถีวัฒนธรรมใน สังคมปัจจุบันบนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชนหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของทุกคนในการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น

2. การประยุกต์ลวดลายผ้าที่คงเอกลักษณ์ โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่นั้น สมาชิกได้ดูแบบจากผ้า ดั้งเดิมที่เป็นต้นแบบ พร้อมกับร่างแบบลายตามวิถี ชีวิต จินตนาการลงบนกระดาษกราฟจนเกิดลวดลายที่ ประยุกต์ผสมผสานลวดลายดั้งเดิมจำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายพญานาคชูยอดสน, ลายโสมมะพัฒน์, ลายมหาชาติ, ลายพญานาคประกายแสง, ลายคองเอื้อยประยุกต์, ลาย เสาชัย, ลายดอกศรโบราณ และลายดอกพริกไท และมีการประยุกต์วิถีชีวิตของชาวไทยถูกผสมผสานลวดลาย ดั้งเดิมกับลายที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายข้าวดอก, ลายขันหมากเบ็ง (บายศรีโบราณ), ลาย ฉัตรทองประคองดาว, ลายรำตรีด, ลายไก่อทอง, ลายดอก ฐปโบราณ, ลายนกยูงทอง, ลายนํ้าไหลชาวถูก ซึ่งยังคง เอกลักษณ์ของชาวไทยถูกอีสานใต้

3. การถ่ายทอดและการสืบทอดภูมิปัญญาการ ทอผ้าไหมของชาวไทยถูกอีสานใต้มีรูปแบบการถ่ายทอด สืบทอดความรู้และการเรียนรู้มี 3 ลักษณะดังนี้

3.1 กระบวนการถ่ายทอดและสืบทอดความรู้ ในครอบครัว ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ผู้เรียน คือลูกหลาน บางคนเรียนด้วยใจรักจากการที่เห็นความสำเร็จและการ ปลุกฝังของบรรพบุรุษที่ผ่านมามีลูกหลานบางคนเรียนด้วยความจำเป็น ตามปัจจัยของครอบครัวได้แก่ การทำเป็น อาชีพวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

3.2 การถ่ายทอดและสืบทอดจากคนภายนอกครอบครัว ที่ผู้สืบทอดริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจความต้องการและความถนัดอย่างมีเป้าหมายรู้จักแสวงหาแหล่งเรียนรู้จากปราชญ์ในชุมชน การร่วมกิจกรรม การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทอผ้า

3.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการแสวงหาความรู้ ทักษะที่จะต้องอาศัยการเรียนรู้และวิธีการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ช่วยทำให้เกิดแนวความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องและกว้างขึ้นที่เกิดจากทักษะการสังเกตและทักษะการฝึกปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

บริบทชุมชนและ ความเป็นมาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของชาวไทยภูเขาอีสานใต้มีสภาพทั่วไปดังนี้

ชุมชนชาวไทยภูเขาอีสานใต้ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงแอ่งโคราช ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ สภาพอากาศโดยทั่วไปอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพหลักของชาวบ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบันคือการทำนา การปลูกพืชผักสวนครัว และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปัจจุบันจึงเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบสังคมที่ดี มีภูมิปัญญาที่มีคุณค่า และมีวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยเฉพาะการยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ การใช้ภาษาเพื่อสื่อความสัมพันธ์ในการดำรงชีพ ความสัมพันธ์ด้านการแต่งงานเมื่อสถานการณ์จากภายนอกเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ต้องปรับตัวตามกระแสความเจริญ เพื่อความอยู่รอดของสังคม การปรับเพื่อแสวงหาทางเลือกใหม่และการปรับเพื่อดำรงรักษาเป็นชุมชนชาวไทยภูเขา ดังนั้นกระบวนการปรับตัวของชาวไทยภูเขาที่ผ่านมาไม่ได้หยุดนิ่ง มีการคิดประดิษฐ์

สร้างสรรค์ผลงานภายในชุมชนเพื่อการปรับเข้ากับปัจจัยภายนอก สอดคล้องกับไพฑูริย์ มีกุล (2533, หน้า 1-5) กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูย ชาวกูยเป็นคนไทยเชื้อสายหนึ่งที่อาศัยอยู่หนาแน่นทางตอนใต้ของอีสานในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และกระจายในบางพื้นที่ ของจังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา อุบลราชธานีและมหาสารคาม อพยพจากตอนเหนือของอินเดียมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีวัฒนธรรมโดดเด่นอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความลับชื่อในพิธีกรรม ไม่เป็นภาระของคนอื่นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประโยชน์ อุดมเดช (2545, หน้า 4) เรื่อง เช่นศาลปู่ตาทำนายอนาคต จิตวิญญาณและความเชื่อชาวกูยมีประเพณี ภาษา วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวตกทอดมาตั้งแต่อดีตที่เคยเจริญรุ่งเรือง มีความเชื่อตามแบบโบราณว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วยังคงวนเวียน ปกปักษ์รักษา ดูแลทุกข์สุขของญาติพี่น้องที่อยู่เบื้องหลัง ให้ความสำคัญของการเซ่นไหว้ศาลปู่ตา อยู่ที่ทำนายดวงจากไข่ต้มและคางไก่ในการทำนายอนาคต เป็นการปรับตัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของชาวไทยภูเขาอีสานใต้ เป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์คิดค้นของช่างทอผ้าไหมชาวไทยภูเขาเป็นศาสตร์และศิลป์ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน มานับร้อย ๆ ปี ความวิจิตรบรรจงและลวดลายที่เกิดขึ้นบนผืนผ้าสะท้อนถึงคติความเชื่อ วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และความเป็นมาในอดีต การโยกย้ายถิ่นฐาน ลวดลายบนผืนผ้า ในแต่ละชุมชนต่าง ๆ มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งลวดลายที่สร้างขึ้นมาจากจินตนาการและแรงบันดาลใจจากสิ่งรอบตัว ยังคงรักษารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนไว้อย่างเหนียวแน่นจนถึงปัจจุบัน และมีวัฒนธรรมการทอผ้าไหมอันเป็นประเพณีของผู้หญิงที่สืบทอดกันมา สอดคล้องกับคำกล่าวของนันทสาร สีตลับ (2542, หน้า 11) ลักษณะและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีลักษณะเป็นรูปธรรมและ

นามธรรม อันเกิดจากการสังสมความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน จะมีลักษณะจำกัดเฉพาะถิ่น มีความเป็นสากล มุ่งการมีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติและมีความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับชีวิตแล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพร เวทย์ศิริยานันท์ (2548, หน้า 103-105) ได้ศึกษาผ้าไหมมีบทบาทหน้าที่แสดงถึงภูมิปัญญาของช่างทอผ้าไหม สถานภาพ ทางสังคม คุณค่าทางจิตใจ และแสดงคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ และมีการสืบทอดภูมิปัญญาเรื่องผ้าไหมให้กับชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการอนุรักษ์ พื้นฟูลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านดั้งเดิม ของชุมชนชาวไทยภูเขาอีสานใต้ เป็นการอนุรักษ์โดยการศึกษาสภาพวัฒนธรรมของแหล่งกำเนิดงานศิลปะท้องถิ่น การสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อสนองความต้องการใช้สอยในชีวิตประจำวัน สะท้อนออกมาเป็นลวดลายผ้าที่มีความเก่าแก่และมีความหมายดี ควรแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นลายที่ค้นพบใหม่ ไม่มีผู้สืบทอดการทอ จึงต้องฟื้นฟูขึ้นใหม่ ทุกลายของผ้าไหมที่ฟื้นฟูชาวไทยภูเขาศึกษาแกะลายจากผ้าตัวอย่างที่มีอยู่ และการจดจำในอดีตที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม มีการร่างแบบลายผ้าลงบนกระดาษเป็นลวดลายดั้งเดิม ซึ่งข้อมูลของลวดลายและความหมายไม่มีเก็บรวบรวมเป็นลายลักษณ์อักษร มีเพียงคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ที่มีการถ่ายทอดสืบทอดมา รวมไปถึงอุปกรณ์ที่สำคัญในการทอลวดลาย คือ ฝ้ายยังต้องสร้างขึ้นมาใหม่ เพราะตัวอย่างผืนผ้าที่พอหาได้มีไม่ครบตามที่ได้เลือกกันไว้ อย่างไรก็ตามที่ชาวไทยภูเขามารวมกลุ่มครั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมทอผ้า เพื่อฟื้นฟูลวดลายดั้งเดิมและร่วมกันพัฒนา โดยมีการสรุปขั้นตอนกระบวนการกระบวนการอนุรักษ์ พื้นฟูลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านดั้งเดิมของชาวไทยภูเขา ที่เกิดจากการวางแผนการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานและมีผู้รับผิดชอบ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

- 1) ขั้นตอนเตรียมการ
- 2) ขั้นตอนการประชุมวางแผนการปฏิบัติ

- 3) ขั้นตอนของการมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม
- 4) ปฏิบัติการทอลวดลายดั้งเดิมตัวอย่างทั้ง 6 ลาย
- 5) ตรวจสอบความถูกต้องลวดลายดั้งเดิม
- 6) ปฏิบัติการทอลวดลายดั้งเดิมและการเรียนรู้เรื่องลวดลายระหว่างสมาชิก
- 7) การปฏิบัติการทอเพื่อฝึกความชำนาญในการทอลวดลายดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย สิงห์ยะบุตร, นันทิยา จันทร์อ่อน และสุจิต ศรีบ้านโพธิ์ (2545, หน้า 227-229) ได้ศึกษารูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าไหมแพรวาสายวัฒนธรรมผู้ไท จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งเป็นผ้าที่ทอด้วยวิธีการใช้นิ้วเกี่ยวเกาะ โดยมีไหมสีพื้นคือ สีแดงเข้ม อันเป็นสีที่เกิดจากการย้อมด้วยครั่ง ชาวผู้ไทใช้เป็นผ้าสไบเฉียงเพื่อไปร่วมพิธีกรรมที่สำคัญ มีการพัฒนารูปแบบด้วยการประยุกต์ขนาดและสีฝ้ายรวมทั้งการนำมาใช้ตัดชุดสำหรับบุคคลนอกเผ่าผู้ไท และสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภิตา ยงยอด (2545, หน้า 142-150) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาการทอผ้ามัดหมี่ของชาวบ้านกำพี้ ตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การทอผ้ามัดหมี่ของชาวบ้านเริ่มจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้หญิงมีการออกแบบลวดลายและเทคนิคการทอ ช่างทอผ้าที่ได้รับการอบรมการทอผ้าแล้วจะถ่ายทอดความรู้ให้ลูกหลาน ญาติพี่น้อง ส่วนผู้ชายจะช่วยเตรียมอุปกรณ์ในการทอผ้า โดยรู้จักปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบดั้งเดิมของผ้าพื้นเมืองให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคม อีกทั้งยังรักษาของเดิมที่เป็นอดีตไว้ และเผยแพร่ผลงานผ้าไหมพื้นเมืองไปสู่ชุมชนหรือท้องถิ่น รวมทั้งมีการรับเอารูปแบบผ้าไหมพื้นเมืองอื่นเข้ามาประยุกต์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผ้าพื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นให้เหมาะสมกับยุคสมัย

3. การพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่ยังคงเอกลักษณ์ ชุมชนชาวไทยภูเขาอีสานใต้พบว่า ผลจากการพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านได้ลายผ้าไหมจำนวน 16 ลาย คือ ประยุกต์ผสมผสานลวดลายดั้งเดิม จำนวน

8 ลาย และการประยุกต์วิถีชีวิตของชาวไทยกวยผสมผสานลวดลายดั้งเดิมเป็นลายใหม่ จำนวน 8 ลาย จาก การปฏิบัติการพัฒนาลายผ้า พบรูปแบบ การถ่ายทอด สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชาวไทยกวยอีสาน ได้มีรูปแบบการถ่ายทอดสืบทอดความรู้และการเรียนรู้ มี 3 ลักษณะ คือ 1) กระบวนการถ่ายทอดและสืบทอด ความรู้ในครอบครัว 2) การถ่ายทอดและสืบทอดจากคน ภายนอกครอบครัว 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการ พัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่คงเอกลักษณ์ชาวไทยกวย เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตซึ่งบอกถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีสอดคล้องกับ ทักษิณี บัวระภา (2541, หน้า 2-41) ได้ศึกษา ลวดลายผ้าของชนไท-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การ ออกแบบลวดลายผ้าจะเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็น อยู่ วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ลวดลายต่าง ๆ ที่ถักทอลงบนผืนผ้าด้วยเทคนิควิธีการทอต่าง ๆ ล้วน เป็นงานศิลปกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็น เครื่องหมายที่แสดงสัญลักษณ์ ความเชื่อความคิดและ จินตนาการโดยอาศัยการเลียนแบบธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น เป็นจากพืช จากสัตว์และสิ่งแวดล่อมอื่น ที่มีอิทธิพล ต่อมนุษย์ ทำให้เกิดเป็นแนวคิดและการผลิตผ้าขึ้นใช้ รูปแบบต่าง ๆ การที่เรารู้จักการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้คน ในสังคม มีการติดต่อสัมพันธ์กันมีการรู้จักสมาคมเกิด การยอมรับในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดี งาม รู้จักปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล่อม จนเกิดการ หล่อหลอมเป็นดุลยภาพแห่งอัตลักษณ์ที่ลึกซึ้งกลมกลืน มีการจดจำภูมิปัญญาความรู้ที่พบเห็นนำมาปรับประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวันของตน เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมอันงดงามที่ส่งต่อมามากหลายชั่ว อายุคน แล้วยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พนารัตน์ เดชกุลทอง (2552, หน้า 97-123) ได้ทำการวิจัยและ พัฒนาระบบการทอผ้าพื้นบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง: กรณีศึกษาในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว พบว่า ผลการศึกษาบริบทชุมชน บริบท กลุ่มทอผ้าและการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้า พบว่า

บ้านนาเสียวเป็นหมู่บ้านที่มีการทอผ้าไหมพื้นบ้านแบบ ครอบงวมมาตั้งแต่โบราณ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุควิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวนา ยุคสืบทอดภูมิปัญญา และยุคการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีการทอผ้าไหมมัดหมี่ ลายโบราณและลายประยุกต์แต่ไม่มีลายที่โดดเด่นเป็น อัตลักษณ์ของชุมชน มีการออกแบบลวดลายผ้าไหม มัดหมี่อัตลักษณ์ชุมชนโดยเน้นการอนุรักษ์ลวดลาย โบราณและข้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นแบบดั้งเดิม และ มีการประยุกต์ใช้ดินชั้นของลาว มาต่อเป็นดินชั้นของ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมมัดหมี่ลายอัตลักษณ์ทั้งสองแบบ ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชนและได้นำไป เป็นแบบสำหรับทอสวมใส่ แล้วยังสอดคล้องกับประไพ ทองเชิญ (2548, หน้า 123-124) ว่าการผลิตซ้ำตาม วิถีชีวิตชุมชนจัดได้ว่าเป็นภูมิปัญญาผ้าพื้นบ้านที่แสดง ถึงความเป็นตัวตนได้ การกำหนดกรอบมาตรฐานผ้าพื้น บ้านเพื่อสิ่งแวดล่อม ซึ่งเป็นหลักการที่กำหนดด้วยความ พร้อมใจ จากเครือข่ายองค์กรชุมชนเครือข่ายผู้ผลิตบน ฐานคิดของภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้านดั้งเดิมเป็นกรอบ มาตรฐานที่ครอบคลุมมิติชุมชน มิติสิ่งแวดล่อม และ มิติเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความชัดเจนให้ กับผ้าทอพื้นบ้านเพื่อสิ่งแวดล่อม 7 ประการดังนี้ คือ 1) ใช้เส้นใยธรรมชาติ 2) ข้อมสีธรรมชาติ 3) ทอด้วยก ีพื้นบ้าน ใช้เครื่องมือจากเทคโนโลยีพื้นบ้าน 4) ทอด้วย ฝีมือ มีพัฒนาการของฝีมือ 5) ผืนผ้าบอกเรื่องราวและมี เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น 6) มีความเป็นกลุ่มผู้ผลิต 7) กระบวนการผลิตมีความปลอดภัยต่อสุขภาพของ ผู้ผลิตผู้ชาย ผู้บริโภคและสิ่งแวดล่อม แล้วยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ฤทัยรัตน์ แพนทอง (2551, หน้า 144-165) ได้ศึกษาการเพิ่มผลผลิตภัณฑผ้าฝ้ายทอมือของ กลุ่มทอผ้าบ้านแม่แรง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัด ลำพูน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทอผ้าบ้านแม่แรงทำการคัด เลือกและตรวจสอบวัตถุดิบ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์และ เครื่องมือมีการควบคุมกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ส่งมอบได้ทันเวลา มีการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่าง

ประหยัดและคุ้มค่าเพื่อลดต้นทุน จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานและให้สวัสดิการแก่สมาชิกกลุ่มอย่างเหมาะสม ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และรับผิดชอบปัญหาในกระบวนการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุปเชิงแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านในกลุ่มชาวไทยภูเขา อีสานใต้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของชาวไทยภูเขาและการทอผ้าไหมพื้นบ้าน การศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมที่เป็นเสมือนเครื่องหมายที่แสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม แต่ละท้องถิ่น จึงต้องทำความเข้าใจถึงกระบวนการสืบทอด หรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่ง ซึ่งการสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าวจะมีการปรับตัวตลอดเวลาตามอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมหรือท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้นลวดลายผ้าไหมแต่ละผืนที่พบในช่วงเวลาที่แตกต่างกันจึงเป็นหลักฐานที่แสดงเรื่องราวมากมายที่โต้ตอบกันระหว่างวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นกับวัฒนธรรมที่เข้ามาครอบงำจากภายนอก ขณะเดียวกันมิติของวัฒนธรรมในฐานะพลังที่สร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านของกลุ่มชาวไทยภูเขาในอีสานใต้ ครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษารวบรวมองค์ความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านเกี่ยวกับการทอผ้าไหมพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาคไว้อย่างเป็นระบบ อันจะทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาอาชีพ การทอผ้าไหมมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษารวบรวมลวดลายดั้งเดิมของผ้าไหมพื้นบ้านที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละภาคของประเทศไทย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาลวดลายผ้าไหมเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของกระบวนการผลิตและรูปแบบการผลิตระดับชาติขึ้นว่า ได้มีการพัฒนากระบวนการผลิต และรูปแบบการผลิตในรูปแบบอย่างไร และสามารถเชื่อมโยงต่อแนวทางหรือวิธีการค้าขายขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

4. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนโดยรวบรวมลวดลายดั้งเดิมของผ้าไหมพื้นบ้านดั้งเดิมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีต

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ บัวระภา. (2549). การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนของกลุ่ม จังหวัดขอนแก่น. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนพร เวทย์ศิริยานันท์. (2548). ภูมิปัญญาผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- นันทสาร สีสลับ. (2542). ภูมิปัญญาไทย. ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ประไพ ทองเชิญ. (2548). นี้อคือ..ผ้าทอพื้นบ้าน. เชียงใหม่: วนิตการพิมพ์.
- ประโยชน์ อุดมเดช. (2545). จิตวิญญาณและความเชื่อชาวภูยกุ้ยบ้านธาตุกุสิงห์ วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล. กรุงเทพฯ: สารมวลชน.
- ผ้าไหม: เครื่องนุ่งห่ม. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย. ภาคอีสาน, 8, 2780.
- พนารัตน์ เดชกุลทอง. (2553). การวิจัยและพัฒนากระบวนการทอผ้าพื้นบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง กรณีศึกษาในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาค, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ไพฑูริย์ มีกุล. (2539). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฤทัยรัตน์ แพนทอง. (2551). การเพิ่มผลผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่แรง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชีวศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2545). ศิลปะพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: ศิลปประภา.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุตร, นันทิยา จันทร์อ่อน และสุดใจ ศรีบ้านโพน. (2545). รูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนและท้องถิ่น: ศึกษากรณีผ้าไหมแพรวาสายวัฒนธรรมผู้ไท จังหวัดกาฬสินธุ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. (2544). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- โสภิตา ขงยอด. (2547). การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการผลิตผ้าทอแบบครบวงจร: กรณีศึกษาบ้านกุดรัง กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

**การประเมิน “หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต”
ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2548
Curriculum Assessment in Bachelor of Education programming in
Thai Music and Dance Teaching (revised in 2005), Department of
Learning Management, Faculty of Education, Burapha University**

ดร.ชูชาติ พิณพาทย์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ประกอบการตัดสินใจในการบริหารและ พัฒนาหลักสูตร ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2548) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอน ที่ทำการสอนในหลักสูตรที่ประเมินในระหว่างปีการศึกษา 2549-2557 จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการ โรงเรียน ที่นิสิตฝึกประสบการณ์ จำนวน 29 คน นิสิตชั้นปีที่ 5 ที่เข้าศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา ในหลักสูตรนี้ จำนวน 29 คน และศิษย์เก่าที่เข้าศึกษาตั้งแต่ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จนถึงปีการศึกษาปี 2557 ซึ่งสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่าง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2558

ผลการวิจัยที่พบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร สำหรับตัวแปรที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นคือ ด้านกระบวนการประเมินปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา ได้แก่ ห้องปฏิบัติการดนตรีเครื่องสาย ห้องเครื่อง เปียโน ไม่เพียงพอกับการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอนโดยอาจารย์ผู้สอนและ นิสิตมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันมากขึ้น และเครื่องดนตรีเครื่องสาย เครื่องเปียโน ไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิต

Abstract

This study aimed to assess the Bachelor of Education Program in Thai music and dance teaching (revised 2005), Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University. The instrument was the questionnaire that evaluates the correlation of the objective and contents of the curriculum. The collected data were statistically analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. There were 78 participants including 5 curriculum

*อาจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

committees, 3 expert instructors teaching in 2006-2015 academic year, 29 school directors, 29 fifth year student teachers who attended university in 1st semester of 2010 academic year and have not yet graduated, practicing the school practicum and 12 alumni who attended university in 1st semester of 2009 academic year and have already graduated from this curriculum. The duration was from the month of August, 2014 to the month of January, 2015.

The finding revealed that all the variables met the acceptable standard. The selected variables for better improvement consisted of process factor; the supporting factor and educational supporters such as the string instrument's practice room, the PiPat's room that were inefficient for the teaching and learning process, the good teaching and learning atmosphere showing the more interaction between lecturers and students and the insufficiency of the string instruments and the PiPat instruments to the amount of students.

ความนำ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาในระดับที่สำคัญ เนื่องจากการศึกษาที่เตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ โดยนิสิตที่จบการศึกษาในระดับนี้แล้วจะต้องประกอบอาชีพได้ นิสิตจะต้องมีคุณลักษณะตามที่เจ้าของสถานประกอบการยอมรับ ซึ่งโดยทั่วไปเราเรียกว่า นิสิตที่มีคุณภาพ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพยายามทุกวิถีทางที่จะผลิตให้นิสิตของตนมีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาให้มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน ต้องเน้นคุณภาพของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต ให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประเมินหลักสูตรว่ามีคุณภาพหรือไม่ (เทื่อน ทองแก้ว, 2549) หลักสูตรต้องมีการพัฒนาให้มีความทันสมัยและปรับปรุงคุณภาพด้านมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี ประกอบกับมีการประเมิน เพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2553, หน้า 31) เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้พัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ระดับการศึกษาบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยเริ่มใช้กับนิสิตภาคปกติตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 การประเมินหลักสูตรในลักษณะการวิจัย จึงจำเป็นต้องประเมินทั้งระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในการผลิตบัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในด้านต่อไปนี้

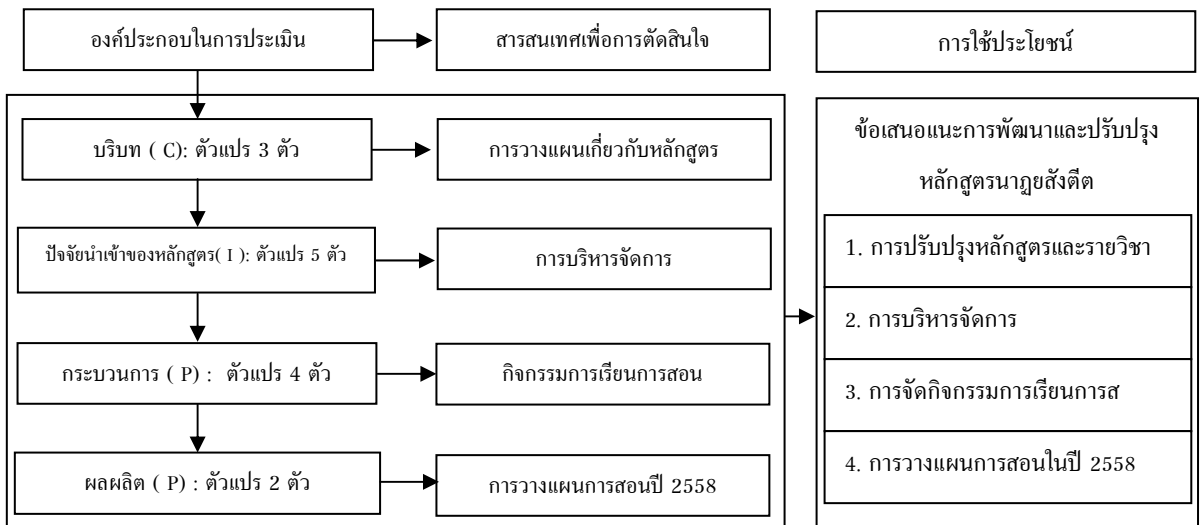
1. ด้านบริบท (Context) ความชัดเจนและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร
2. ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) คุณวุฒิ คุณสมบัติของผู้สอน และผู้เรียน

3. ด้านกระบวนการ (Process) ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจัดโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลรายวิชา

4. ด้านผลผลิต (Product) ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจในการเรียน 5 ปี

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงประเมินโดยผสมผสานระหว่างโมเดล CIPP (Stufflebeam, 1971) และโมเดล UFE (Patton, 1997) ดังแสดงในแผนภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบผลการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการที่จะร่วมมือการปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม

1.1 อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 3 คนที่ทำการสอนในหลักสูตรนี้

ประเมินในระหว่างปีการศึกษา 2549-2557 จำนวนรวมทั้งสิ้น 8 คน

1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นิสิตกำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 29 คน

1.3 นิสิตชั้นปีที่ 5 นิสิตรุ่นนี้เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันเป็นปีการศึกษา 2557 ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้ จำนวน 29 คน

1.4 ศิษย์เก่า ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันในปีการศึกษา 2557 สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบจำลองหลักการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam

ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ โดยทำการประเมินหลักสูตรใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนที่ทำการสอนในหลักสูตร ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นิสิตฝึก นิสิตชั้นปีที่ 5 และศิษย์เก่า ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว

3. หลักสูตรที่ประเมินในการศึกษานี้เริ่มใช้กับนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1/2549 ณ เวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล จึงมีนิสิตที่สำเร็จการศึกษาแล้ว และนิสิตที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา

4. ในการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตชั้นปีที่ 5 รุ่นที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 29 คน และศิษย์เก่า ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตทุกคน รวมจำนวนทั้งสิ้น 41 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างเดือนสิงหาคม-เดือนตุลาคม 2557 ในการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการประเมินแบบ Formative Evaluation มีจุดมุ่งเน้นสำคัญเพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นประกอบการตัดสินใจในการบริหารและพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวม ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า (rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ตอน รวม 71 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านบริบทของหลักสูตร จำนวน 13 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านกระบวนการของหลักสูตร จำนวน 30 ข้อ ตอนที่ 5 แบบสอบถามด้านผลผลิตของหลักสูตร จำนวน 8 ข้อ และสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 คน ที่ทำการสอนในหลักสูตรที่ประเมิน

ในระหว่างปีการศึกษา 2549-2557 จำนวนรวมทั้งสิ้น 8 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 29 คน นิสิตชั้นปีที่ 5 นิสิตรุ่นนี้เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันปีการศึกษา 2557 ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้ จำนวน 29 คนและศิษย์เก่าที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันในปีการศึกษา 2557 สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2557 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2558

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประเมิน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดกลุ่มตามประเด็นที่ศึกษา (Qualitative themes)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำ แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. แยกหมวดหมู่ตามตัวแปรที่ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล 5 ตอน โดยมีเกณฑ์การประเมินผลดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาบัณฑิต

(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับน้อย
มาก

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับ
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก
ที่สุด

**ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูล
ทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม** โดยคำนวณหาค่า
ความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) มี
รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ภาคเรียน/ปีการศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตร
ปรับปรุง พ.ศ. 2548) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษา/แผนการเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ภาค 1 ปีการศึกษา 2549	12	29.24
ภาค 1 ปีการศึกษา 2552	29	70.73
รวม	41	100

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษา/แผนการเรียน หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ในภาค 1 ปีการศึกษา 2549 มีจำนวน 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 29.24) และหลักสูตร
การศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ในภาค 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน
29 คน (คิดเป็นร้อยละ 70.73)

ตารางที่ 2 การเลือกเรียนหลักสูตร/สาขาวิชานี้ ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษา	41	100
ต้องการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์	19	46.34
ใกล้บ้าน/ที่ทำงาน	5	12.19
ต้องการทำงานในสายงานของสาขาวิชานี้	39	95.12
ชอบเรียนสาขานี้	8	19.51

จากตารางที่ 2 พบว่า การเลือกเรียนหลักสูตร/สาขาวิชานี้ เพราะต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 41 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) รองลงมาคือ ต้องการทำงานในสายงานของสาขาวิชานี้ จำนวน 39 คน (คิดเป็นร้อยละ 95.12) โดยเหตุผลใกล้บ้าน/ที่ทำงานมีจำนวนผู้ตอบน้อยที่สุด คือ จำนวน 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 12.19)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านบริบทของหลักสูตร
เป็นการวิเคราะห์ด้านบริบท (Context) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความต้องการสภาพแวดล้อม ความชัดเจนและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปผลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่า จำนวน 41 คน สาขาการวิชาสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2548)

รายการประเมิน	รวม (N = 41)		ระดับ ความคิดเห็น
	(\bar{X})	(SD)	
1. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในด้านการสอนนาฏยสังคีต (ดนตรี-นาฏศิลป์) ที่เกี่ยวข้องในระดับใด	3.85	0.62	มาก
2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และภาวะผู้นำของบุคลากรในศาสตร์นาฏยสังคีต (ดนตรี-นาฏศิลป์) ในระดับใด	3.60	0.67	มาก
3. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับใด	3.60	0.63	มาก
4. หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดการจ้างงาน อาชีพ	3.80	0.72	มาก
5. หลักสูตรมีความทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่	3.68	0.57	มาก
6. หลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้นิสิตมีคุณธรรม จริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม	3.72	0.84	มาก
7. จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรที่กำหนดให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 169 หน่วยกิต มีความเหมาะสม	3.40	0.70	ปานกลาง
8. หมวดวิชาเฉพาะ วิชาชีพรู 58 หน่วยกิต ที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสม	3.42	0.87	มาก
9. หมวดวิชาเฉพาะ วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 74 หน่วยกิต ที่กำหนดให้ศึกษามีความเหมาะสม	3.45	0.87	มาก
10. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 31 หน่วยกิตที่กำหนดให้ศึกษามีความเหมาะสม	3.72	0.67	มาก
11. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชาเอก คือ การสอนดุริยางคศึกษาไทย การสอนดุริยางคศึกษาสากล การสอนศิลปะการใช้เสียงและลีลา การสอนนาฏศิลป์ไทย การสอนนาฏศิลป์สากลตามที่สาขากำหนดมีความเหมาะสม	3.88	0.56	มาก
12. ชื่อหลักสูตรและวุฒิการศึกษา (สาขาวิชาเอก) ที่จบการศึกษามีความเหมาะสม	3.22	0.76	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.61	0.42	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ต่อหลักสูตรด้านบริบทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61, SD = 0.42$) โดยมีประเด็นของหมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชาเอก คือ การสอนดุริยางคศึกษาไทย การสอนดุริยางคศึกษาสากล การสอนศิลปะการใช้เสียงและลีลา การสอนนาฏศิลป์ไทย การสอนนาฏศิลป์สากลตามที่สาขากำหนดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.88, SD = 0.56$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร
เป็นการวิเคราะห์ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อตรวจสอบทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่และแผนที่จะปฏิบัติตามโครงการตรวจสอบความสามารถของหน่วยงานยุทธศาสตร์และวิธีการปฏิบัติให้บรรลุผลเพื่อเลือกแหล่งสนับสนุน วิธีการและกิจกรรม สรุปผลได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยรวมที่มีต่อประเด็นที่เกี่ยวกับด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

ประเด็นด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร	รวม (N = 41)		ระดับความคิดเห็น
	(\bar{X})	(SD)	
1. การจัดการศึกษาวิชาการค้นคว้าอิสระของหลักสูตร มีความเหมาะสม	3.54	0.74	มาก
2. ลำดับการเรียนรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา มีความเหมาะสม	3.02	0.83	ปานกลาง
3. เนื้อหาวิชาของหลักสูตรไม่มีความซ้ำซ้อน	2.88	0.99	ปานกลาง
4. การสอบประมวลความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาระดับนี้	3.60	0.92	มาก
5. การสอบปากเปล่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาระดับนี้	3.35	0.97	ปานกลาง
6. คณะกำหนดระบบการศึกษาให้สามารถสำเร็จการศึกษาภายในกำหนดระยะเวลา 5 ปี - 10 ปี	3.60	0.77	มาก
7. มีการจัดแผนการศึกษาไว้อย่างชัดเจนตลอดหลักสูตร	3.02	1.00	ปานกลาง
8. อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถ ในเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร	4.02	0.73	มาก
9. อาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมการสอนอย่างเหมาะสม	3.82	0.67	มาก
10. อาจารย์ผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย	3.85	0.48	มาก
11. จำนวนอาจารย์มีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน	2.75	0.77	ปานกลาง
12. มีการนำอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอน	3.40	0.77	ปานกลาง
13. สื่อการสอนที่ใช้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น	3.60	0.59	มาก
14. ตำรา เอกสารประกอบการเรียนการสอน เอกสารอ้างอิงที่ใช้มีความเหมาะสม	3.60	0.67	มาก
15. มีการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.60	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม	3.45	0.42	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ที่มีต่อประเด็นการประเมินของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.45$, S.D. = 0.42) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถในเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ อาจารย์ผู้สอนมีความสามารถถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 3.85$,

S.D. = 0.48) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จำนวนอาจารย์มีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 2.75$, S.D. = 0.77)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการ

เป็นการวิเคราะห์ด้านกระบวนการ (Process) เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องในกระบวนการเพื่อคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเพื่อเก็บข้อมูลเป็นหลักฐานควบคุมกำกับกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสรุปผลได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยรวมที่มีต่อประเด็นที่เกี่ยวกับด้านกระบวนการ

ประเด็นด้านกระบวนการของหลักสูตร	รวม (N=41)		ระดับ ความคิดเห็น
	(\bar{X})	(S.D.)	
1. การจัดตารางเวลาการเรียน มีความเหมาะสม	3.42	0.59	มาก
2. การจัดตารางเวลาการสอบ มีความเหมาะสม	3.28	0.75	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.35	0.60	ปานกลาง
การจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (สัมมนาวิชาการ, กิจกรรมพิเศษ, การศึกษาดูงาน)			
3. โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเรียน	3.15	0.73	ปานกลาง
4. การจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	3.15	0.73	ปานกลาง
5.การจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์และทักษะที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.12	0.82	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.14	0.76	ปานกลาง
การวัดผลและประเมินผลรายวิชา			
6. การวัดผลการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชามีความเที่ยงตรง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	3.68	0.65	มาก
7. การสอบวัดผลแต่ละรายวิชามีความสอดคล้องกับเนื้อหาของวิชาที่เรียน	3.77	0.66	มาก
8. วิธีการวัดผลและประเมินผลมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน	3.32	1.07	ปานกลาง
9. การวัดผลโดยวิธีการสอบเป็นสิ่งที่จำเป็น	3.95	0.67	มาก
10. การวัดผลจากการทำรายงานเป็นสิ่งที่จำเป็น	3.88	0.46	มาก
11. การวัดผลและประเมินผลกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	3.95	0.55	มาก
เฉลี่ยรวม	3.35	0.60	ปานกลาง

ประเด็นด้านกระบวนการของหลักสูตร	รวม (N=41)		ระดับ ความคิดเห็น
	(\bar{X})	(S.D.)	
ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา			
12. จำนวนห้องเรียนมีความเหมาะสมและเพียงพอ	2.75	0.77	ปานกลาง
13. จำนวนห้องปฏิบัติการดนตรีไทยเครื่องสายมีความเหมาะสมและเพียงพอ	2.88	0.99	ปานกลาง
14. จำนวนห้องปฏิบัติการดนตรีไทยปี่พาทย์มีความเหมาะสมและเพียงพอ	3.02	0.83	ปานกลาง
15. จำนวนเครื่องดนตรีไทย อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในห้องเรียนมีความเหมาะสมและเพียงพอ	3.15	0.73	ปานกลาง
16. สภาพแวดล้อมในสถาบันมีความเหมาะสม	3.32	1.07	ปานกลาง
17. จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ (PC) ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของคณะที่ให้บริการนิสิตมีความเพียงพอ	3.70	0.91	มาก
18. ระบบเครือข่าย Internet มีความสะดวก รวดเร็ว	3.90	0.70	มาก
19. การสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดมีความสะดวกรวดเร็ว	3.82	0.84	มาก
20. หนังสือ/วารสาร/สิ่งพิมพ์ และเอกสารตำราในห้องสมุดมีความทันสมัย	3.70	0.82	มาก
21. หนังสือ/วารสาร/สิ่งพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุดมีความเพียงพอ	3.75	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	3.39	0.84	ปานกลาง
การให้บริการข้อมูลการเรียนการสอน			
22. ท่านได้รับข้อมูลด้านการเรียนการสอน ครบถ้วน ทันเวลา	3.32	1.07	ปานกลาง
23. ท่านได้รับบริการด้านตำรา/เอกสารประกอบการเรียนการสอน ครบถ้วน ทันเวลา	3.23	0.66	ปานกลาง
24. ข้อมูลข่าวสารด้านการเรียนการสอนบน Website ของคณะมีครบถ้วนเหมาะสม	3.40	0.87	ปานกลาง
25. นักวิชาการศึกษาของคณะเต็มใจให้บริการ/ติดต่อ/ประสานงานเป็นอย่างดี	3.60	0.81	มาก
26. เจ้าหน้าที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ของคณะเต็มใจให้บริการเป็นอย่างดี	3.75	0.70	มาก
เฉลี่ยรวม	3.46	0.82	ปานกลาง
การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับอาจารย์			
26. ท่านสามารถติดต่ออาจารย์ผู้สอนได้อย่างสะดวก	3.70	0.91	มาก
27. ช่วงเวลาในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา มีความสะดวกเหมาะสม	3.88	0.46	มาก
28. การให้บริการของคณะในภาพรวมมีความเหมาะสม	2.75	0.77	ปานกลาง
29. ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการบริการ	3.28	0.75	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.40	0.72	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ที่มีต่อคุณภาพของหลักสูตรด้านกระบวนการ โดยประเด็นการให้บริการข้อมูลการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือประเด็นการอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับอาจารย์ ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.72) ส่วนประเด็นการจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (สัมมนาวิชาการ, กิจกรรมพิเศษ, การศึกษาดูงาน)มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.14$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยรวมที่มีต่อประเด็นที่เกี่ยวกับด้านผลผลิต

ประเด็นความคิดเห็นด้านผลผลิต	รวม (N=41)		ระดับ ความคิดเห็น
	(\bar{X})	(SD)	
1. ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรมีความเพียงพอกับความต้องการของท่าน	3.62	0.66	มาก
2. ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรนี้มีความสอดคล้องกับข้อกำหนดและคุณสมบัติของวิชาชีพการสอนนาฏยสังคีต (ดนตรี – นาฏศิลป์)ในระดับสากล	3.54	0.72	มาก
3. เนื้อหาวิชาในหลักสูตรตรงกับความต้องการของท่าน	3.62	0.70	มาก
4. การศึกษาในหลักสูตรนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่	3.77	0.66	มาก
5. จากการศึกษาในหลักสูตรนี้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปวิเคราะห์และตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบอย่างมีเหตุผล	3.74	0.63	มาก
6. ท่านมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการของตลาด การจ้างงาน อาชีพ	3.67	0.50	มาก
7. ความพึงพอใจในการศึกษาในหลักสูตรนี้โดยรวม	3.74	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม	3.68	0.52	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2548) ที่มีต่อด้านผลผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นรายข้อทุกข้อมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อหลักสูตรสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านผลผลิต

เป็นการวิเคราะห์ด้านผลผลิต (Product) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการประเมินกับจุดหมายและข้อมูลจากบริบทตัวป้อนและกระบวนการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิกหรือทำต่อไปหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร สรุปผลได้ ดังตารางที่ 6

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาในส่วนที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรการศึกษาศิลปะ สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้อุ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการสำรวจความคิดเห็นของศิษย์เก่า/นิสิต ตามหลักการของ CIPP Model พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร สำหรับตัวแปรที่ควรนำ

มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นคือ ด้านกระบวนการ ประเด็นปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา ได้แก่ ห้องปฏิบัติการดนตรีเครื่องสาย ห้องเครื่องเป่าพาทย์ ไม่เพียงพอเพียงกับการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอนโดยอาจารย์ผู้สอน และนิสิตมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันมากขึ้น และเครื่องดนตรีเครื่องสาย เครื่องดนตรีเป่าพาทย์ ไม่เพียงพอเพียงกับจำนวนนักศึกษา และการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสอน ยังไม่หลากหลาย Projector, Facebook, research database, statistical package ขาดห้องปฏิบัติและทฤษฎีดนตรีที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสอนที่ทันสมัย โดยเฉพาะ ICT และสื่อสังคม (Social media) ต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาเครื่องดนตรีให้มากขึ้น อาทิ ห้องปฏิบัติดนตรีไทยเก็บเสียงในห้องสมุด เว็บไซต์ในการสืบค้นทางดนตรี เพิ่มความเร็วของอินเทอร์เน็ตใน Wi-Fi Zone ฯลฯ เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้นอกเวลาเรียนได้มากขึ้น

2. ควรเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลมากขึ้น เช่น ให้นักเรียนร่วมกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลงาน ของเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้น เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนดนตรีให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องทุนการศึกษาต่อ เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มเติมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน เพื่อเป็นการยืนยันผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะการประเมินในด้านกระบวนการ ที่ต้องอาศัยร่องรอยหลักฐานประกอบการประเมินด้วย

2. ควรมีการประเมินหลักสูตรจำแนกเป็นรายวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เทียน ทองแก้ว. (2551). *การบริหารเพื่อมุ่งคุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุคเศรษฐกิจเสรี*. เข้าถึงได้จาก <http://dusithost.dusit.ac.th/~ei/tuan/file21122005007.doc>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. (2544). *หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: นิชิน แอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2550). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. *วารสารหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา*, 1(1), 45-49.
- สังัด อุทรานันท์. (2527). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2553). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนุชัย ตั้งศุภพรชัย. (2546). *การประเมินผลหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร พุทธศักราช 2539*. การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- _____. (2537). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: วงเดือนการพิมพ์.
- Beauchamp, G. A. (1964). *The curriculum of the elementary school*. Boston: Allyn and Bacon.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace & World.
- Patton, M. Q. 1997. *Utilization-Focused Evaluation: the New Century Text*. 3rd ed. California: Sage.
- Stufflebeam, D. L. (1971). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. *Journal of Research and Development in Education*, 5(1), 19-25.
- Stufflebeam, D. L., Gulickson, A., & Wingate, L. (2002). *The spirit of Consuelo: An evaluation of Ke Aka Hōona*. The Evaluation Center, Western Michigan University.

การสังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน
ระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
The Synthesis of Performance of Lecturers in Teaching
Management in Graduate Studies Level Faculty of Education,
Burapha University

ธนวัฒน์ วรรณประภา*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนด้านพฤติกรรมการเรียนของตนเองโดยจำแนกตามประเภทนิสิต 3) เพื่อเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนต่อรายวิชาโดยจำแนกตามประเภทนิสิต 4) เพื่อเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โดยจำแนกตามประเภทนิสิต ในการศึกษาี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากจากระบบประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยบูรพาสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเลือกอาจารย์ประจำสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ที่ดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 54 คน และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2,079 คน เป็นนิสิตภาคปกติ 555 คน และนิสิตภาคพิเศษ 1,524 คน

ผลการวิจัย

ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมเรียนของตนเอง, ความคิดเห็นต่อรายวิชา และความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ พบว่าในภาพรวม นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาภาคปกติมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.54, SD = .304$) และนิสิตภาคพิเศษมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับดี ($\bar{X} = 4.42, SD = .239$)

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน/ การจัดการเรียนการสอน

Abstract

This research aimed to 1) synthesize the effectiveness of lecturers' teaching management in graduate studies level of Faculty of Education, Burapha University 2) compare the effectiveness of teaching management on studying behavior that categorized by type of students 3) compare the effectiveness of teaching management towards courses that categorized by type of students 4) compare the effectiveness of lecturers' teaching management that categorized by type of students. The data from Teaching and Learning Effectiveness Evaluation System, Burapha University were analyzed for this study. The samples were 54 lecturers who taught in graduate studies level in semester 1, academic year 2014 and 2,079 graduate studies students from 555 students fulltime; and part time 1,524.

Results of the study are as follows:

The performance evaluation of teaching a graduate of the Faculty of Education and the third is a review of their study habits, the reviews on the course, the management and teaching staff. Found that overall Graduate students fulltime opinion on the effectiveness of teaching and learning at a very good level ($\bar{X} = 4.54, SD = .304$) and part time student opinions on the effectiveness of teaching and learning at a good level ($\bar{X} = 4.42, SD = .239$)

บทนำ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ดำเนินการเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จวบจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลา 37 ปี ได้ผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตมาแล้วเป็นจำนวนมากทั้งปริมาณจำนวนคนและจำนวนรุ่น ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย มีคณาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทั้งจากในประเทศและต่างประเทศจำนวนมาก และมีจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะมีจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรี 40 คนต่อห้องเรียน สำหรับนิสิตระดับปริญญาโท มีจำนวน 30 คนต่อห้องเรียน ส่วนนิสิตปริญญาเอกมีจำนวน 10 คนต่อห้องเรียน รวมทั้งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามไปด้วย

การประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา มีประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการประเมินเพื่อให้

สอดคล้องกับองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาในองค์ประกอบที่ 5 ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน และเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่กำหนดให้ผู้เรียนประเมินการสอนของอาจารย์ เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับมายังผู้สอน ได้นำจุดอ่อนจุดแข็งที่ได้รับจากการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนใน มคอ.3

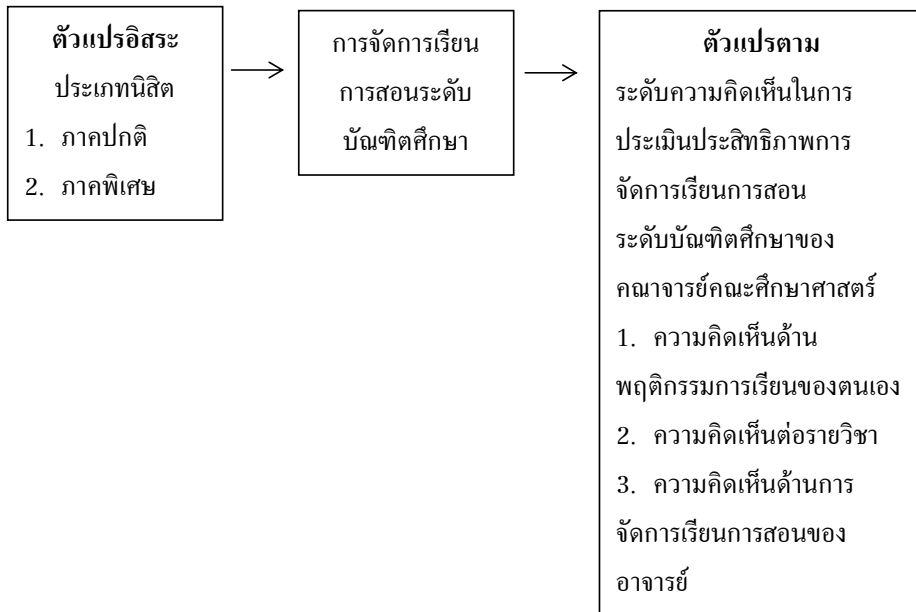
ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีลักษณะการประเมินอาจารย์แยกเป็นรายบุคคล ยังขาดมิติของภาพรวม อีกทั้งการประเมินระบบเดิมไม่ได้จำแนกประเภทนิสิตเป็นภาคปกติหรือภาคพิเศษ และระบุผลการประเมินเป็นภาพรวมทุกระดับการศึกษา ทำให้ขาดข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการวิจัยสังเคราะห์

ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ของคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลการสังเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ ได้นำไปดำเนินการปรับแก้ไขตามสมควร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. เพื่อเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนด้านพฤติกรรมการเรียนของตนเอง โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

3. เพื่อเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนต่อรายวิชา โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

4. เพื่อเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในห้องเรียน โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้เรียนระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ที่มีการจัดการเรียนการสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ใน 3 ด้าน คือ

1.1 ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมการเรียนของตนเอง

1.2 ความคิดเห็นต่อรายวิชา

1.3 ความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

2. ประเภทนิสิต หมายถึง นิสิตทั้งระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเป็นแบบภาคปกติ และภาคพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยสถาบันเพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในปีการศึกษา 2557 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินการเรียนการสอนในระบบประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอน (<http://assess.buu.ac.th>) ของมหาวิทยาลัยบูรพา

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรสำหรับการศึกษาวิจัย

1. อาจารย์ประจำระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ที่ดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 54 คน

2. นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 2,576 คน จากจำนวนกลุ่มเรียนทั้งสิ้น 196 กลุ่ม เป็นภาคปกติ 100 กลุ่ม มีจำนวน 729 คน และภาคพิเศษ 96 กลุ่ม มีจำนวน 1,847 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. อาจารย์ประจำ 54 คน

2. นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ประเมินการจัดการเรียนการสอนในระบบประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 2,079 คน คิดเป็นร้อยละ 80.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทนิสิต พบว่า เป็นนิสิตภาคปกติ จำนวน 555 คน คิดเป็นร้อยละ 76.13 และนิสิตภาคพิเศษ จำนวน 1,524 คน คิดเป็นร้อยละ 82.51

ขอบเขตด้านข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลการประเมินการเรียนการสอนจากระบบประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยสามารถเข้าถึงได้จาก <http://assess.buu.ac.th/new/index.php> กำหนดเลือกข้อมูลเฉพาะภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สำหรับใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ประเภทของนิสิต

2. ตัวแปรตาม คือ ระดับความคิดเห็นในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมการเรียนของตนเอง

2.2 ความคิดเห็นต่อรายวิชา

2.3 ความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสรุปรายละเอียดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยชื่ออาจารย์ผู้สอน ชื่อรายวิชา กลุ่มประเภทนิสิต ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของตนเอง ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อรายวิชา และ

ข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินการสอนของอาจารย์ในห้องเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สํารวจรายชื่ออาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ที่ดำเนินการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยขอข้อมูลจากหน่วยบุคคลของคณะศึกษาศาสตร์
2. ประสานขอข้อมูลจากหน่วยประกันคุณภาพของคณะศึกษาศาสตร์ โดยเลือกมาเฉพาะอาจารย์ประจำของคณะศึกษาศาสตร์ ที่สอนในระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เท่านั้น ซึ่งได้ข้อมูลมาทั้งสิ้น 54 ราย จำนวนกลุ่มเรียนทั้งสิ้น 196 กลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่างทางค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วย *t-test*

ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษาของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ประเด็นการประเมิน	ประเภทนิสิต				<i>t-test</i>	<i>p</i>
	ภาคปกติ		ภาคพิเศษ			
	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมกรเรียนของตนเอง	4.39	.365	4.28	.216	2.486*	.014
2. ความคิดเห็นต่อรายวิชา	4.57	.335	4.46	.279	2.498*	.013
3. ความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์	4.63	.319	4.50	.290	2.943*	.004
รวม	4.54	.304	4.42	.239	3.023*	.003

**P* < .05

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนได้ 3 ด้านคือ ด้านพฤติกรรมกรเรียนของตนเอง, ความคิดเห็นต่อรายวิชา และด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ พบว่า ในภาพรวมนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาภาคปกติมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.54$, *SD* = .304) และนิสิตภาคพิเศษมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับดี ($\bar{X} = 4.42$, *SD* = .239) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นของนิสิตภาคปกติและภาคพิเศษมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนด้านพฤติกรรมกรเรียนของตนเอง โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านพฤติกรรมกรเรียนของตนเอง โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ประเด็นการประเมิน	ประเภทนิสิต				t-test	p
	ภาคปกติ		ภาคพิเศษ			
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
1. ข้าพเจ้าศึกษาเนื้อหาและเตรียมความพร้อมก่อน เข้าเรียน	4.24	.047	4.11	.305	2.195*	.029
2. ข้าพเจ้าตั้งใจเรียน และซักถาม เมื่อมีข้อสงสัย	4.48	.395	4.30	.225	3.797*	.000
3. ข้าพเจ้าเข้าเรียนวิชานี้ตรงเวลา	4.44	.447	4.43	.248	.153	.878
4. ข้าพเจ้าทบทวนเนื้อหาและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หลังเรียน	4.33	.383	4.23	.257	2.178*	.031
5. ข้าพเจ้าอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เนื้อหาวิชานี้กับ เพื่อนร่วมชั้นเรียน	4.44	.409	4.32	.270	2.519*	.013
รวม	4.39	.365	4.28	.216	2.486*	.014

* $P < .05$

จากตารางที่ 2 ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านพฤติกรรมกรเรียนของตนเอง โดยจำแนกตามประเภทนิสิต นิสิตภาคปกติและนิสิตภาคพิเศษมีความคิดเห็นต่อข้อคำถามทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นข้อ 3 ข้าพเจ้าเข้าเรียนวิชานี้ตรงเวลา มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านิสิตทั้งภาคปกติและภาคพิเศษเข้าเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ตรงเวลา

ผลการเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนต่อรายวิชา โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อรายวิชา โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ประเด็นการประเมิน	ประเภทนิสิต				t-test	p
	ภาคปกติ		ภาคพิเศษ			
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
1. เนื้อหาวิชามีความทันสมัย	4.54	.384	4.45	.291	1.743	.083
2. มีสื่อการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริม การเรียนรู้ และ สอดคล้องกับเนื้อหา	4.54	.366	4.42	.312	2.536*	.012
3. ข้าพเจ้าได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชานี้	4.64	.329	4.52	.286	2.772*	.006
รวม	4.57	.335	4.46	.279	2.498*	.013

* $P < .05$

จากตารางที่ 3 ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อรายวิชา โดยจำแนกตามประเภทนิสิต นิสิตภาคปกติและนิสิตภาคพิเศษมีความคิดเห็นต่อข้อคำถามทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นข้อคำถามข้อที่ 1 เนื้อหารายวิชาที่มีความทันสมัย มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านิสิตทั้งภาคปกติและภาคพิเศษมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเนื้อหารายวิชาที่เปิดสอนในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความทันสมัย

ผลการเปรียบเทียบการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ โดยจำแนกตามประเภทนิสิต

ประเด็นการประเมิน	ประเภทนิสิต				<i>t-test</i>	<i>p</i>
	ภาคปกติ		ภาคพิเศษ			
	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา แผนการสอน และวิธีการประเมิน ผลการเรียนรู้	4.61	.358	4.54	.304	1.486	.139
2. มีการจัดการเรียนการสอน ตามแผนการสอน	4.59	.392	4.47	.303	2.482*	.014
3. มีเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาที่ดี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ	4.60	.367	4.39	.376	3.901*	.000
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม หรือซักถามในชั้นเรียน	4.70	.307	4.51	.310	4.271*	.000
5. ผู้สอนให้ข้อคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.61	.356	4.50	.373	2.149*	.033
6. มีวิธีการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสม	4.62	.343	4.47	.302	3.083*	.002
7. มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยตนเอง และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.67	.304	4.56	.301	2.581*	.011
8. อาจารย์เข้าและเลิกสอนตรงเวลา	4.61	.410	4.54	.348	1.295	.197
รวม	4.63	.319	4.50	.290	2.943*	.004

* $P < .05$

จากตารางที่ 4 ผลจากการศึกษาพบว่า นิสิตภาคปกติและนิสิตภาคพิเศษ มีความคิดเห็นต่อข้อคำถามทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ ยกเว้นข้อคำถามข้อที่ 1 มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา แผนการสอน และวิธีการประเมิน และข้อคำถามข้อที่ 8 อาจารย์เข้าและเลิกสอนตรงเวลา มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านิสิตทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าอาจารย์มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ ชี้แจงขอบข่ายเนื้อหา ชี้แจงแผนการสอน และวิธีการประเมินก่อนการจัดการเรียนการสอน และอาจารย์เข้าและเลิกสอนตรงเวลา

อภิปรายผล

1. ผลของระดับความคิดเห็นด้านพฤติกรรม การเรียนของตนเอง นิสิตภาคปกติและนิสิตภาคพิเศษ มีความคิดเห็นต่อข้อคำถามทุกข้อมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล และรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ ของผู้เรียนในการจัดการเกี่ยวกับการเรียน มีความแตกต่างกันตามสติปัญญา ลักษณะเฉพาะของผู้เรียน (กองวิจัยทางการศึกษา, 2543, หน้า 2) การจัดการเรียน การสอนในระดับบัณฑิตศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองในแง่บวกที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเองและควบคุมตนเอง ได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมได้ (วัฒนาพร ระวังบุทช์, 2542, หน้า 6 อ้างถึงใน สมใจ สุขไมตรี, 2548, หน้า 33) อีกทั้งผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียน ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานจากการเรียน ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ค้นพบคำตอบใหม่ ๆ มีประเด็นที่ทำทนาย สามารถบรรลุผลสำเร็จจากงานที่ผู้เรียนได้เริ่มด้วยตนเอง (วัฒนาพร ระวังบุทช์, 2542, หน้า 6 อ้างถึงใน สมใจ สุขไมตรี, 2548, หน้า 33) กาญจนา ไชยพันธุ์ (2545, หน้า 57-60) กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีการแสดงออกถึงการเกิดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ (5ส) อันได้แก่ สติปัญญา, ความสนใจ, การสืบเสาะ, การนำเสนอ และการสร้างสรรค์

2. ผลจากการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อ รายวิชา นิสิตภาคปกติและนิสิตภาคพิเศษมีความคิด เห็นสอดคล้องว่า เนื้อหาวิชามีความทันสมัย ซึ่งเป็นไป ตามวิสัยทัศน์ของคณะศึกษาศาสตร์ที่ปรากฏในแผน ยุทธศาสตร์ของคณะ อันเป็นเข็มทิศนำไปสู่ออนาคต เป็นภาพของความมุ่งมั่นที่คณะศึกษาศาสตร์กำหนดจะใช้

เป็นเส้นทางในการพัฒนา ในช่วงเวลา 2554 - 2558 โดย กำหนดไว้ดังนี้ “สถาบันชั้นนำในระดับนานาชาติที่ผลิต ครูวิชาชีพ และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยคุณภาพการ จัดการศึกษาระดับสากล เป็นศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการวิจัย แก่สังคมและประเทศ” (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา, 2558)

3. ผลจากการศึกษาระดับความคิดเห็นด้าน การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ พบว่า นิสิต ภาคปกติและนิสิตภาคพิเศษมีความคิดเห็นต่อข้อคำถาม ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (2540, หน้า 38 อ้างถึงใน มัสยา นามเหลา, 2553, หน้า 20-21) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการศึกษา ว่า ครูจะต้องมีการเตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเอง ให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งเรียนรู้ จะต้อง อธิบาย ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ ผู้เรียน ครูจะต้องเตรียมแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ รวมทั้งการเตรียม การวัดผลและประเมินผลให้พร้อมก่อนทุกครั้ง และ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2544) กล่าวถึงบทบาทของ ครูว่า ครูจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นหลัก จัดการเรียนรู้โดย ใช้กระบวนการวิจัย รวมทั้งการสร้างบรรยากาศสภาพ แวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูต้องให้อิสระแก่ผู้เรียนใน การแสวงหาความรู้ และให้คำปรึกษา การเสริมแรง และ พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการสังเคราะห์ผล การประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา ของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต่อเนื่องอีก 2 ปีการศึกษา เพื่อนำ ผลการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2545). ตัวบ่งชี้ของผู้สอนกับผู้เรียนเป็นสำคัญ. *วารสารวิชาการ*, 5(8), 57-60.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2558). *ประวัติของคณะศึกษาศาสตร์*. เข้าถึงได้จาก <http://www.edu.buu.ac.th/webnew/history.php>
- มัทยา นามเหล่า. (2553). *ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สมใจ สุขไมตรี. (2548). *ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ตามการประเมินของนักเรียน โรงเรียนสุรศักดิ์วิทยาคม จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

**การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา:
กรณีศึกษารายวิชาการพัฒนากับการศึกษา
The Learning Activities Management under
the Contemplative Education Concept : A Case Study
in Development and Education Course**

วรวิภา เพ็งพันธ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในรายวิชาการพัฒนากับการศึกษา จากนิสิตสาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาจำนวน 32 คน โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การจดบันทึก และรายงานการประเมินตนเองของผู้เรียน การวิเคราะห์ห้ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบกิจกรรมในรายวิชาทั้ง 8 กิจกรรม มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาทั้ง 8 บทเรียน สามารถนำกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ได้แก่ สนทนา (Dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) การเขียนบันทึก (Journaling) และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and Group Reflection)
2. ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทั้ง 8 กิจกรรม พบว่า ผู้เรียนสามารถเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง (พุทธิพิสัย) ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการเรียนรู้ (จิตพิสัย) และผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะต่อการเรียนรู้ (ทักษะพิสัย)
3. ผู้เรียนมีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงในด้านโลกทัศน์ ด้านการตระหนักถึงคนรอบข้าง ด้านการตระหนักถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านความรักความเมตตา และด้านการนิยามความสุขในการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research was to study learning activities model and results of them under the contemplative education concept in development and education course by using the sample group from 32 educational technology students. The researcher used the qualitative research methodology ; participation observation, journaling, self assessment report (SAR) and data analysis in content.

Research findings were as follows:

1. The eight activities of learning activities model in this course are related to the content of eight lessons. The contemplative education concept in dialogue, deep listening, journaling and self and group thinking feedback can be applied to them.

2. The results of eight activities under the contemplative education concept are shown that the students have knowledge increasing (cognitive domain) , learning attitude changes (affective domain) and learning skill changes (psychomotor domain).

3. The students have world view broadly in realized to other people, society and environment, love and kindness including to the definition of happiness in learning.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชากรโลกอย่างมาก ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความรู้เท่านั้นที่จะช่วยให้มนุษย์ยืนหยัดและแข่งขันได้ในทุกสถานการณ์ สะท้อนให้เห็นว่า ทิศทางและแนวโน้มอนาคตของการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น และจำเป็นที่จะต้องเตรียมการตั้งรับ ก้าวให้ทันและนำไปข้างหน้า เพื่อการมีชีวิตอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ของมนุษย์ได้อย่างรู้เท่าทันและยั่งยืน (พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2552)

การจะทันการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ไม่ใช่การพยายามที่จะไล่ให้ทันการเปลี่ยนแปลง โดยการใช้นวัตกรรมที่ทันสมัยหรือเรียนลัดด้วยการลอกเลียนแบบ เพราะการเปลี่ยนแปลงไม่เคยหยุด จึงลอกเลียนไม่ได้ การจะทันการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงจึงต้อง “รู้เท่าทัน” การเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่แค่พยายามจะ “เท่า” หรือ “ไล่ทัน” การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ จึงต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา พัฒนาการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน (และผู้สอน) ให้เรียนรู้เพื่อที่จะ “รู้เท่าทัน” การเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมชาติของสรรพสิ่ง นำไปสู่การเข้าใจ การยอมรับและเคารพตนเอง ผู้อื่น วัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย

ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ จึงควรเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างให้เกิดสังคมคุณภาพ ที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาที่ดี ความงาม และความจริงเป็นสิ่งเดียวกันที่นำไปเกิดสังคมอยู่เย็นเป็นสุข เกิดสันติภาพในโลกได้ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551)

ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ต้องการให้คนไทยยุคใหม่ (1) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต (2) มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (3) มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม และ (4) มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสามารถก้าวทันโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ดังนั้นแนวคิดทางการศึกษาที่มีความหลากหลายจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ส่วนหนึ่งของแนวคิดทางการศึกษาดังกล่าวนั้นคือจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)

จิริฐกาล พงศ์ภคเชียร (2550) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นการศึกษาที่เน้นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ให้ผู้ศึกษาย้อนกลับไปหารากของ

คุณค่าและความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นความเป็นพลวัตไม่หยุดนิ่ง สามารถมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริงที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยใช้หลักคำสอนทางศาสนา ดนตรี ศิลปะ ธรรมชาติซึ่งถือเป็นเครื่องมืออย่างดีที่สามารถทำให้เกิดการหยั่งรู้ภายใน จนก่อให้เกิดการค้นพบแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุขสงบอย่างแท้จริงด้วยตัวของตัวเอง และสามารถสัมผัสคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความมีคุณภาพของสรรพสิ่ง แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นความพยายามที่จะพลิกฟื้นการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านความรู้และจิตใจอย่างที่เราควรจะเป็นให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความดีงามรู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่ก่อประโยชน์เกื้อกูล ซึ่งหากแนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งปัญญาสูงสุดของชาติแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลการพัฒนาอย่างสมบูรณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพต่อไป

คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่ผลิต “ครูและนักการศึกษา” เพื่อออกไปปรับใช้สังคมจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคนให้มีความรอบรู้ เข้าใจและรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยใช้กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Humanized Educare) ซึ่งหมายถึง กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ หลักสูตรและการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่มีความสมดุลระหว่างศาสตร์ของวิชาชีพกับชีวิตและจิตใจของคณาจารย์และนิสิตนักศึกษาโดยได้มีการส่งเสริมการพัฒนาในสถาบันอุดมศึกษา ให้มีเป้าหมายพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนิสิตนักศึกษาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการเกิดความสมดุลทั้งทางกาย ใจและทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) เป็นหลัก ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาบัณฑิตไปในทิศทางที่พึงปรารถนา คือบัณฑิตที่สามารถ

สร้างความสันติ สงบสุข ร่วมเย็น และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขยั่งยืน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานหนึ่งได้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขีดความสามารถของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สู่การเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้โครงการดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมายจึงได้ดำเนินการสอนและวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในรายวิชา การพัฒนากับการศึกษา โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 402478 การพัฒนากับการศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 กลุ่ม ซึ่งมีนิสิตสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษาลงทะเบียนเรียนทั้งสิ้นจำนวน 32 คน
2. ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
 - 2.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
 - 2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
3. ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 1/2552 เดือน มิถุนายน – เดือนกันยายน 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **จิตตปัญญาศึกษา** หมายถึง การศึกษาที่เน้นการพัฒนาจิตใจและปัญญาอย่างแท้จริงทำให้เข้าถึง ความจริง ความดี ความงามทั้งในตนเองและสิ่งต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง (Personal transformation) และเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม

2. **กิจกรรมในรายวิชา** หมายถึง กิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อทำการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาการศึกษาพัฒนาการศึกษา ได้แก่ (1) ไคโรรีที่รัก (2) ล้อมวงบรรเลงบทเพลงของฉัน (3) อาจารย์ใหญ่ท่านใจดี (4) ไม่อดตายเพราะคำขायเป็น (5) วาดปลาแล้วมารวมกัน (6) คิดแตกต่างแต่ไม่แตกแยก (7) ซิมูไฮด์แล้วไปด้วยกัน และ 8) เจาะเวลาหาอดีต

3. **กิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา** หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนได้เลือกใช้เพื่อให้ให้นิสิตได้สะท้อนความคิดของตนเองอย่างอิสระหลังจากจบกิจกรรมในรายวิชา ได้แก่ (1) สนทนาสนทนา (Dialogue) (2) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) (3) การเขียนบันทึก (Journaling) และ (5) การสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and group reflection)

4. **ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา** หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมในรายวิชาและกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ (1) การเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน (พุทธิพิสัย) (2) การเปลี่ยนแปลงเจตคติ ในการเรียนรู้ (จิตพิสัย) (3) การเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะต่อการเรียนรู้ (ทักษะพิสัย) และ (4) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนดำเนินการ

วิจัยออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การเตรียมการ (เดือน มิ.ย. 52) ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัย และการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2 การดำเนินการวิจัย (เดือน ก.ค.- ก.ย. 52) ได้แก่ การวางแผนกิจกรรม การจัดกิจกรรม และการถอดบทเรียน และระยะที่ 3 การสรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ (เดือน ต.ค. - ธ.ค. 52)

การเก็บข้อมูลการวิจัย

การเก็บข้อมูลระหว่างการดำเนินการวิจัยเพื่อนำมาวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมาวิเคราะห์ภาพรวมและองค์ประกอบย่อยของการวิจัยดังนี้

1. การสังเกตระหว่างการจัดกิจกรรม บันทึกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. รวบรวมข้อมูลจาก 2.1) บันทึก (Journal) ทั้งของผู้วิจัยและผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนบันทึกการเรียนรู้ในแต่ละครั้งของการเข้าร่วมกิจกรรม 2.2) สนทนาสนทนา (Dialogue) 2.3) สนทนากลุ่มย่อย (Focus group) โดยให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ในแต่ละครั้งเพื่อทบทวนและประเมินการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง และ 2.4) การเขียนรายงานการประเมินตนเอง หลังจากเรียนจบครบ 16 สัปดาห์ โดยให้ผู้เรียนเขียนการเปลี่ยนแปลงตนเองที่เกิดขึ้นจากแต่ละกิจกรรมและส่งให้ผู้วิจัยตามกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรม การสังเกต การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การจดบันทึก การเขียนรายงานประเมินตนเอง และการบันทึกภาพถ่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัย เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ การเตรียมความพร้อมในการคิดอย่างเป็นระบบ และศึกษาระเบียบวิจัย หลักการวิจัยจากการอ่านเอกสาร ตำราวิจัยเชิงคุณภาพ เนื้อหา

สาระและประเด็นที่ศึกษาเมื่อเข้าสู่การดำเนินการ และระหว่างดำเนินการวิจัย

2. สมุดจดบันทึก เป็นสมุดบันทึกเหตุการณ์ ความรู้สึก ความคิดต่างๆ ที่สังเกตได้จากกระบวนการจัดกิจกรรม

3. แบบรายงานการประเมินตนเอง เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองตามแนวทางที่ผู้วิจัยวางแผนไว้ โดยเป็นการประเมินตนเองตามสภาพจริงและมีอิสระในการประเมิน

4. กล้องถ่ายภาพ ใช้เก็บภาพบรรยากาศ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบรายงานการประเมินตนเอง เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1. รูปแบบกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญา 2. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และ 3. การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายทาง ได้แก่ การสังเกต การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลและได้ข้อมูลที่ครอบคลุม รวมทั้งการนำข้อมูลไปให้กลุ่มทดลองตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

รูปแบบของกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาโดยไม่เน้นการบรรยายเนื้อหา แต่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้เนื้อหาผ่านกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นจะสามารถสร้างบรรยากาศของการเรียนให้เหมาะกับกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทั้งสิ้น 8 กิจกรรม ได้แก่

1.1 **ไดอะรี่ที่รัก** สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา การพัฒนาการศึกษาในบทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนา มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ การเขียนบันทึก (Journaling)

1.2 **ล้อมวงบรรเลงบทเพลงของฉัน** สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา การพัฒนาการศึกษาในบทที่ 2 การพัฒนาประเทศ มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ สนทนาสนทนา (Dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and group reflection)

1.3 **อาจารย์ใหญ่ท่านใจดี** สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา การพัฒนาการศึกษาในบทที่ 3 การศึกษากับการพัฒนา มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ สนทนาสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

1.4 **ไม่อดตายเพราะค้าขายเป็น** สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา การพัฒนาการศึกษาในบทที่ 6 การศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจ มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ สนทนาสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

1.5 **วาดปลาแล้วมารวมกัน** สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา การพัฒนาการศึกษาในบทที่ 4 การศึกษากับการพัฒนาสังคม มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ สนทนาสนทนา

การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนความคิดรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

1.6 คิดแตกต่างแต่ไม่แตกแยก สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาการศึกษาพัฒนาการศึกษาในบทที่ 7 การศึกษากับพัฒนาการเมือง มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ การเขียนบันทึกสุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

1.7 ซึมอไซด์แล้วไปด้วยกัน สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาการศึกษาพัฒนาการศึกษาในบทที่ 8 การศึกษาและประชาสังคม มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ สุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and group reflection)

1.8 เจาะเวลาหาอดีต สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาการศึกษาพัฒนาการศึกษาในบทที่ 5 การศึกษากับพัฒนาวัฒนธรรม มีกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ ได้แก่ สุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

2. ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทั้ง 8 กิจกรรม สามารถเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน (พุทธิพิสัย) มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการเรียนรู้ (จิตพิสัย) และมีการเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะต่อการเรียนรู้ (ทักษะพิสัย) ดังต่อไปนี้

2.1 การเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน (พุทธิพิสัย)

การเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน หรือพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจและความคิด ซึ่งเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญา เช่น ความจำ ความคิด การเลือกวิธีแก้ปัญหา การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การคิดรูปแบบ การตัดสินใจค่าของสิ่งต่างๆ เป็นต้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนของสมอง ซึ่งโครงสร้างพุทธิพิสัยประกอบด้วย

ความสามารถทางสติปัญญาจากง่ายสู่สิ่งที่ซับซ้อน และจากรูปธรรมสู่นามธรรม ผลการวิจัยพบว่าสามารถจำแนกขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ได้เป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

(1) ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำหรือระลึกถึงสิ่งของ เรื่องราว กระบวนการหรือหลักการต่างๆ ตามเนื้อหาที่ได้เรียนหรือมีประสบการณ์แล้ว

(2) ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความหมาย ตีความ หรือขยายความ ข่าวสาร แนวคิดในรูปแบบอื่นๆ สรุปด้วยคำพูดตนเอง หรือสรุปแนวโน้มจากข่าวสารที่ได้

(3) การนำไปใช้ (application) เป็นความสามารถในการเลือกใช้กฎ หลักการ หรือกระบวนการที่เหมาะสม สำหรับแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ใหม่

(4) การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะ ความสัมพันธ์ หลักการ แยกออกจากกันเป็นส่วนประกอบย่อยๆ จนเห็นลำดับชั้นของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบย่อยๆ อย่างชัดเจน

(5) การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการจัดการรวมส่วนประกอบย่อยๆ ข้อความ แผนงาน หรือหลักการ รวมเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบ โครงสร้างหรือแนวคิดใหม่ที่มีความหมายหรือความสำคัญแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

(6) การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของสิ่งของ กระบวนการ ผลผลิต หรือแนวคิดโดยใช้หลักการแห่งเหตุผลภายในหรือพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานจากภายนอก

2.2 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ ในการเรียนรู้ (จิตพิสัย)

การเปลี่ยนแปลงเจตคติ ในการเรียนรู้ หรือด้านจิตพิสัย (affective domain) เป็นการเรียนรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึก เกี่ยวกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม

เจตคติ โดยแบ่งระดับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่พัฒนาขึ้นในตัวบุคคลจากระดับต่ำจนถึงระดับสูงไว้ 5 ระดับ ได้แก่ 1) การรับรู้หรือการใส่ใจต่อสิ่งเร้า (receiving or attending) 2) การตอบสนอง (responding) 3) การเห็นคุณค่า (valuing) 4) การจัดระบบค่านิยม (organization) และ 5) การแสดงลักษณะตามค่านิยม (characterization)

ซึ่งการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นจะต้องอาศัยพื้นฐานระดับการเรียนรู้ที่ต่ำกว่า จากกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดไว้ในแบบรายงานการประเมินตนเอง พบว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการเรียนรู้เริ่มตั้งแต่ระดับ 3-5 ดังนี้

(1) การเห็นคุณค่า (valuing) การที่บุคคลมีความเชื่อว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าสำหรับตน แสดงความชอบสิ่งนั้นมากกว่าสิ่งอื่นและสร้างความผูกพันที่จะอุทิศตนเพื่อค่านิยมนั้น

(2) การจัดระบบค่านิยม (organization) เมื่อบุคคลยอมรับและเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้นแล้ว บุคคลจะรวบรวมค่านิยมต่างๆ ที่สัมพันธ์กันให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน อาจเปรียบเทียบจัดลำดับความสำคัญของค่านิยม พร้อมทั้งกำหนดแนวทางของพฤติกรรมหรือการแสดงออก

(3) การแสดงลักษณะตามค่านิยม (characterization) การที่บุคคลนำระบบค่านิยมที่สร้างขึ้นมาผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพและปรัชญาชีวิต ค่านิยมนั้นจึงเป็นแรงขับเคลื่อนที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงออกตามพฤติกรรมค่านิยมนั้น

2.3 การเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะต่อการเรียนรู้ (ทักษะพิสัย)

ทักษะพิสัยเป็นทักษะทางร่างกายเกี่ยวกับการประสานงานของประสาท (สมอง) และกล้ามเนื้อ เน้นความคล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องและชำนาญ นอกจากนี้ทักษะพิสัยยังรวมอยู่ในการเรียนรู้ทุกอย่าง สำหรับการจำแนกระดับการเรียนรู้ทางด้านทักษะการปฏิบัติ โดยมีพัฒนาการทางทักษะ-ปฏิบัติไว้อย่างเป็นลำดับขั้น

จากระดับง่ายไปจนถึงระดับซับซ้อน โดยจำแนกเป็น 7 ระดับ ได้แก่ 1) การรับรู้ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (perception) 2) ความพร้อมที่จะปฏิบัติ (set) 3) การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ (guided response) 4) การปฏิบัติจนเป็นนิสัย (mechanism) 5) การปฏิบัติที่ลับซับซ้อน (complex overt response) 6) การปรับเปลี่ยนปฏิบัติการ (adaptation) และ 7) การสร้างปฏิบัติการใหม่ (origination) ซึ่งทักษะการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นจะต้องอาศัยพื้นฐานระดับการเรียนรู้จากระดับง่ายไปจนถึงระดับซับซ้อน จากกิจกรรมในรายวิชาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดไว้ในแบบรายงานการประเมินตนเอง พบว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงทักษะต่อการเรียนรู้เริ่มตั้งแต่ระดับ 1- 4 ดังนี้

(1) การรับรู้ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (perception) การใช้ระบบประสาททั้ง 5 ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง ในการรับรู้และการแปลความหมายสิ่งเร้าที่ประสบ จัดนำมาสัมพันธ์กันเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

(2) ความพร้อมที่จะปฏิบัติ (set) การเตรียมความพร้อมทางด้านสมอง อารมณ์และร่างกายที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

(3) การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ (guided response) การลงมือปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบและการลองถูกลองผิด

(4) การปฏิบัติจนเป็นนิสัย (mechanism) ปฏิบัติการตามลำดับขั้นได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมั่นใจจนเกิดความเคยชินติดเป็นนิสัย

3. การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในประเด็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

3.1 ด้านโลกทัศน์ ต่อความเข้าใจในตนเอง และสามารถปรับตัวได้

3.2 ด้านการตระหนักถึงคนรอบข้าง สามารถเข้าใจผู้อื่นรวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

3.3 ด้านการตระหนักถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ มีการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ต่างๆ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

3.4 ด้านความรักความเมตตา รู้จักการเสียสละและรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

3.5 ด้านการนิยามความสุขในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นต่อการเรียนและสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้เรียน

สุนทรียสนทนา (Dialogue) เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการสร้างพื้นที่แห่งความไว้วางใจและพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้คือ

“...สำหรับไดอะรี่ที่ผมได้เขียนบันทึกส่งอาจารย์นะครับ อันดับแรกผมต้องขอบอกอาจารย์ว่าผมไม่รู้ว่าจะมีจุดประสงค์อะไรในงานชิ้นนี้แต่ที่สำคัญมันเป็นชิ้นงานที่ดีมากเลยครับ เพราะว่ามันทำให้เราได้เขียนสิ่งที่เราคิดว่ามันดีที่สุดของช่วงชีวิตหนึ่งลงไปและสำหรับงานชิ้นนี้ผมก็ตั้งใจทำมากเพราะว่าอยากจะทำให้อาจารย์ได้รู้จักตัวผมมากขึ้นจึงตั้งใจเขียนเป็นอย่างดีเลยทีเดียว...”

นิสิตคนที่ 17

จากรายงานการประเมินตนเอง 4 ตุลาคม 2552

“...การเล่าเรื่องนั้นเป็นสิ่งที่ดีค่ะ ถ้าบางครั้งเราลองมองในทางใหม่ว่า เมื่อเราเติบโตขึ้นนั้น แล้วเราเอาไดอะรี่ที่เราได้เขียนขึ้นมา ในตอนนั้นมาอ่าน เราจะรู้สึกได้ว่า เออ เราในตอนนั้น คิดแบบนี้เองหรือ แปลกดีค่ะ ขอบคุณอาจารย์ที่กรุณาเขียน คอมเมนต์ให้ค่ะ แต่ว่าเหนื่อยไปหน่อย 555+ อยากให้อาจารย์เขียนเยอะ ๆ หนูอยากอ่าน...”

นิสิตคนที่ 8

จากรายงานการประเมินตนเอง 26 กันยายน 2552

ได้ว่าเป็นกิจกรรมหลักในการสะท้อนความคิดของผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างอิสระ ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกประเมิน ทำให้ผู้เรียนเคารพในความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ กระบวนการดังกล่าวนี้ยังเป็นการฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ให้ผู้เรียนฟังอย่างมีสติโดยไม่ตัดสินใจประเมินผู้อื่นขณะที่ฟัง อีกทั้งเมื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and group reflection) แล้วนั้นก็จะได้ฟังแนวความคิดที่หลากหลายอย่างไม่ถือคติต่อกัน

การเขียนบันทึก (Journaling) เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนในด้านการเขียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดทบทวน ไตร่ตรองถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้เห็นตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น และกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นการส่วนตัวมากขึ้น

“...การทำไต่อาะรึนี้ยังเป็นการฝึกฝนการเขียนเราสามารถเขียนได้ว่าเราได้เรียนอะไรและได้ความรู้อะไร เป็นการทบทวนเนื้อหาในการเรียนไปในตัวทำให้จำได้และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ รู้สึกดีที่อาจารย์อ่านแล้วมีคอมเมนต์ตอบซึ่งมันเป็นคำแนะนำที่ดี...”

นิสิตคนที่ 26

จากรายงานการประเมินตนเอง 23 กันยายน 2552

“... เป็นการบันทึกการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้านั้นเขียนตัวอักษรที่อ่านง่ายค่ะ ขออีกนิดนะคะ แอบน้อยใจอาจารย์ค่ะที่ไม่ยอม Comment ให้ (อยากอ่านที่อาจารย์เขียน)ค่ะ ^_^...”

นิสิตคนที่ 29

จากรายงานการประเมินตนเอง 26 กันยายน 2552

“...อาทิพย์ไหนเรียนวิชาอาจารย์แล้วรู้สึกมีความสุขมาก ๆ ก็จะเก็บไปเขียน บางทีเขียนไปก็อึดไป รู้สึกดีอะ เวลาได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตัวเอง ตอนแรกก็ไม่คิดว่าอาจารย์จะอ่านทุกบรรทัดนะ เลยเขียนซะแบบไม่กลัว ความลับจะเปิดเผยเลยอะ ตอนหลัง ๆ เริ่มกลัว เดี่ยวเกิดมีใครมาเปิดอ่าน ความลับหนูแตกแน่ ๆ...”

นิสิตคนที่ 32

จากรายงานการประเมินตนเอง 1 ตุลาคม 2552

2. ผลการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เกิดขึ้น จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

2.1 การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง

ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้งและสอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยตนเองจนก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ตนเองและสามารถเรียนรู้ได้ต่อเนื่องตลอดเวลา มีความกล้าคิด พิจารณาด้วยใจที่ใคร่ครวญอย่างมีสติกับตนเอง กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น เกิดความรักความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น มีวินัยและความรับผิดชอบตนเองอย่างเห็นได้ชัดเจน มีความอ่อนน้อมถ่อมตนทั้งต่อผู้ที่อาวุโสสูงกว่าและผู้อาวุโสน้อยกว่า รู้จักกาลเทศะมากขึ้น ตลอดจนผู้เรียนสามารถค้นพบวิธีการเรียนรู้และการใช้ชีวิตได้อย่างเป็นสุข

2.2 การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับส่วนรวมในระหว่างการเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มุมมองและพฤติกรรม

ที่มีต่อโลกและชีวิตได้อย่างชัดเจน ตระหนักถึงคนรอบข้าง สังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เข้าใจปรากฏการณ์จากสิ่งที่เล็ก ๆ ไปสู่ผลกระทบที่ยิ่งใหญ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่มากกว่าประโยชน์ส่วนตนและการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือความจริง ความดี ความงาม ผู้เรียนจึงเกิดจิตอาสา แล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

3.1 ปัจจัยภายใน ประการแรก คือ การตระหนักรู้ เป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งการเกิดความสงบในจิตใจเพราะจิตใจที่เป็นปรกติจะทำให้ความคิดเป็นปรกติ และสามารถควบคุมอารมณ์และรู้เท่าทันอารมณ์ให้เป็นปรกติ อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม จนทำให้จิตสามารถขยายขอบเขตของการเรียนรู้จนเห็นและเข้าใจความจริงของสิ่งต่างๆ ได้อย่างชัดเจน และประการสุดท้ายคือการใคร่ครวญ การมีเวลาที่จะเพียงพอในการเรียนรู้ อย่างมีสติ ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเห็นสิ่งต่างๆ

ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่ด่วนตัดสินใจประเมินสิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อพื้นฐานหรือสมมุติฐานเดิมของตน มีเวลาได้พิจารณาอย่างเนิ่นนานพอ จนสามารถตกผลึกทางความคิด พิจารณาต้นสายปลายเหตุด้วยใจอย่างใคร่ครวญ จนเข้าใจถึงเหตุปัจจัยและความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

3.2 ปัจจัยภายนอก ประการแรกคือความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อนร่วมชั้นและครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน ทำตนให้เป็นที่รักและเคารพความเห็นของกันและกัน รู้จักการพูดเพื่อให้เกิดการต่อยอดทางความคิด อดทนต่อถ้อยคำที่มากกระทบจิตใจของตน แนะนำชักชวนในทางที่ดี ทำให้เห็นชอบ ทำในสิ่งที่ถูกที่ควร แบ่งปันความรู้และเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้สึกเอื้ออาทรต่อกัน ความรักความเมตตา การเปิดโลกทัศน์มุมมองใหม่ที่กว้างขวางมองโลกในแง่ดีมากขึ้น ปัจจัยภายนอกประการที่สองคือผู้สอน ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมาก ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาให้ลึกซึ้งและเข้าใจด้วยใจที่ใคร่ครวญ เพราะสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นแบบอย่างที่มีพลังในการพัฒนาตนเองของนิสิตทุก ๆ ด้าน ตลอดจนความเอาใจใส่ที่มีต่อศิษย์ การปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความรักความเมตตา และความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้สะท้อนและมองเห็นตนเองได้อย่างชัดเจนขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจและจิตวิญญาณของความเป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคต

“...การสอนของอาจารย์เหมือนเป็นการนำความคิดมาอภิปรายทำให้คนไม่กล้าคิดได้คิด ทำให้คนที่คิดเป็นได้คิดเพิ่ม ทำให้คนไม่กล้าได้เป็นคนกล้า ถือว่าเป็นการสอนที่แปลกแต่ดีจริง วิชานี้เสียเวลาที่เขาได้ไป มาคิดได้ก็หายไปเสียแล้ว อยากกล่าวตรงนี้เลยว่าหนูขอโทษค่ะ ที่เคยเห็นเวลาที่อาจารย์สอนเป็นเวลาที่เขาเคยคิดว่าน่าเบื่อ รู้สึกแย่นะคะ เมื่อมาคิดได้ตอนนี้ อาจารย์เป็นผู้ให้จริง ๆ จากหลาย ๆ เหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเวลาการสอน และหนูรู้สึกประทับใจมากเลยตอนที่ไปเกาะสี่ซัง ทำให้เห็นได้ว่าอาจารย์เป็นผู้เสียสละโดยแท้ หนูรู้สึกโชคคินะคะที่ได้มีโอกาสเรียนวิชาที่ดีกับครูที่ดี และจะจดจำตลอดไป...”

นิสิตคนที่ 11

จากรายงานการประเมินตนเอง 4 ตุลาคม 2552

และปัจจัยภายนอกประการสุดท้ายคือการเรียนรู้แบบองค์รวม กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญคือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการเจริญสติ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกสมาธิ สุนทรียสนทนา หรือการเขียนบันทึก โดยการจัดกิจกรรมยังต้องคำนึงถึงการให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง ร่วมคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากกระบวนการที่หลากหลาย และต้องได้ฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้โดยการได้อยู่กับตนเอง ทบทวนตนเอง เข้าใจตนเอง และมีการนำความรู้ของตนเองที่ได้รับไปเชื่อมโยงให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3.3 ปัจจัยเกื้อหนุน ประการแรกคือการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม การจัดบรรยากาศทางกายภาพโดยเฉพาะขนาดของชั้นเรียนต้องมีจำนวนผู้เรียนที่เหมาะสม เพราะจำนวนผู้เรียนส่งผลต่อความสามารถของอาจารย์ผู้สอนในการดูแลอย่างใกล้ชิดและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างลึกซึ้งอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นตัวกับการเรียนรู้และมีความกระหายใคร่รู้มากขึ้น และที่สำคัญที่สุดการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างหลากหลายช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้ผู้เรียนค้นพบและเห็นคุณค่า

ของความดี ความงาม และความจริงของทุกสรรพสิ่งมากขึ้น และปัจจัยเกื้อหนุนประการสุดท้ายคือการประเมินผล เป็นตัวกำหนดแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยความสุขเพื่อการพัฒนาตนเองมากกว่าการเรียนรู้เพื่อให้

ได้ผลการเรียนสูง ๆ เพียงอย่างเดียว และยังเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของอาจารย์ผู้สอนด้วยว่าจะเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องใดระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการกับผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียน

“...สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในหลาย ๆ อย่าง ทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิตนอกมหาวิทยาลัย เช่น การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี การยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น สอนให้รู้จักมองโลกในแง่บวกที่ต่าง มองด้านดีของสิ่งที่เราคิดว่าไม่ดี... สุดท้ายการเรียนหรือทำอะไรที่เราชอบทำแล้วมีความสุขบางทีเราก็ไม่หวังสิ่งที่จะตามมาเช่นเกรด -*- ประสบการณ์ได้กลับมากจากการเรียนนั้นบางทีมันยิ่งใหญ่กว่าตัวอักษรภาษาอังกฤษบนสมุดบันทึกผลการเรียน...”

นิสิตคนที่ 15

จากรายงานการประเมินตนเอง 27 กันยายน 2552

ข้อเสนอแนะในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

1. ผู้ที่จะนำองค์ความรู้และข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ ในฐานะครู อาจารย์ ผู้นำทางวิชาการ หรือกระบวนกร ควรเริ่มต้นจากความเข้าใจในเรื่อง ปรัชญาพื้นฐานของจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ และการศึกษาแบบองค์รวม นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจหลักการพื้นฐานของจิตตปัญญาศึกษา คือหลักจิตตปัญญาศึกษา 7 ประการให้ลึกซึ้งเสียก่อน ซึ่งกระบวนกรของจิตตปัญญาศึกษาไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยการเข้าร่วมเพียงครั้งเดียวเป็นระยะสั้น ๆ เพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วมยึดติดกับเทคนิคจนละเลยหัวใจหรือเนื้อหาแห่งจิตตปัญญาศึกษาได้

2. ครู อาจารย์ ผู้นำทางวิชาการ หรือกระบวนกร ควรเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย หรือประยุกต์กิจกรรมขึ้นมาใหม่มาใช้ให้เหมาะสมกับสาระโดยที่ไม่ละทิ้งเป้าหมายสูงสุดแห่งจิตตปัญญาศึกษา

3. ครู อาจารย์ ผู้นำทางวิชาการ หรือกระบวนกร ควรพิจารณาใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เพราะจะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และเข้าถึงความดี ความงาม และความจริงจากสิ่งที่อยู่รอบตัว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรสนับสนุนให้ครู อาจารย์ ผู้นำทางวิชาการ กระบวนกร หรือผู้ที่สนใจ นำความรู้จากกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปประยุกต์ใช้กับการวิจัยในระดับ เช่น งานวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู งานวิจัยของครูเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ และงานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา เป็นต้น

2. ควรสนับสนุนให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตตปัญญาศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และต่อยอดองค์ความรู้ในด้านจิตตปัญญาศึกษา

3. ควรสนับสนุนให้ครู อาจารย์ ผู้นำทางวิชาการ กระบวนกร หรือผู้ที่สนใจได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอเพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายทางด้านจิตตปัญญาศึกษาในทุกกระดับ

4. ผู้บริหารในองค์กรต่าง ๆ ทุกหน่วยงาน ต้องมีความศรัทธา จริงใจ จริงจัง และเชื่อมั่นว่าจิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวทางการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีได้ และควรนำกระบวนกรจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรมีการศึกษาและติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนเพื่อศึกษาว่าผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด
2. ผู้วิจัยควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ทุกภาคส่วนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง

3. ผู้วิจัยควรสร้างความร่วมมือในการทำวิจัยด้านจิตตปัญญาศึกษาในทุกสาขาวิชาอย่างเป็นเครือข่าย โดยกำหนดให้มีเครือข่ายในทุกภาคของประเทศไทย

4. ผู้วิจัยควรศึกษาวิจัยและสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและจัดทำเป็นหมวดหมู่ให้เป็นระบบเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการอ้างอิงและการประยุกต์ใช้

5. สำหรับผู้วิจัยที่สังกัดอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษาที่เหมาะสมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเสริมสร้างวินัยและพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

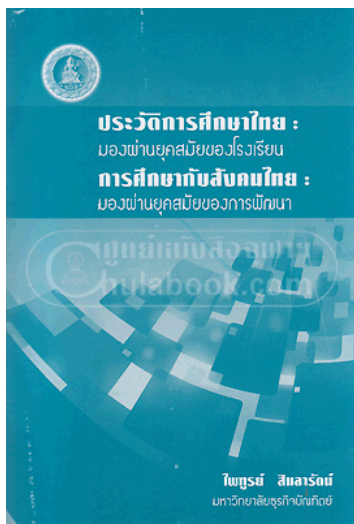
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2550). *การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. ครุศาสตร์ สาขาพัฒนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). “สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ด้วยการสร้างจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา”. *กล้าที่จะก้าวข้าม*. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- พิณสุดา สิริรังศรี, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการวิจัยเรื่องภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10-20 ปี*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). *ชุดโครงการเพิ่มขีดความสามารถของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สู่การเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. เอกสารการประชุมลงนามความร่วมมือ (MOU) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 3-5 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรมไบฮอก 2 กรุงเทพมหานคร (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)*. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.

วรรณกรรมวิจารณ์

ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย: มองผ่านยุคสมัยของโรงเรียน/
การศึกษากับสังคมไทย: มองผ่านยุคสมัยของการพัฒนา

ไพฑูริย์ สินดารัตน์. (2557). *ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย: มองผ่านยุคสมัยของโรงเรียน/ การศึกษากับสังคมไทย: มองผ่านยุคสมัยของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 45 หน้า.

ดร.ศรียรรณ ยอดนิล*

หนังสือประวัติศาสตร์การศึกษาไทย: มองผ่านยุคสมัยของโรงเรียน/การศึกษากับสังคมไทย: มองผ่านยุคสมัยของการพัฒนา เล่มนี้เป็นหนังสือที่มีความหนาไม่มากนักจึงสามารถอ่านจบเล่มได้ภายในระยะเวลาสั้นๆ แต่เนื้อหาสาระในหนังสือมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิวัฒนาการการจัดการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันอย่างละเอียดครบถ้วน โดยผู้เขียนแบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็นสองภาค ภาคแรก เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การศึกษาไทย ภาคสอง เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา กับสังคมไทย เนื้อหาทั้งสองภาคนำเสนอเป็นหัวข้อย่อยจำนวน 8 เรื่อง โดยลำดับเนื้อหาสาระตามชื่อเรื่องของหนังสือกล่าวคือ ประวัติการศึกษาไทยนำเสนอตามยุคสมัยของโรงเรียน ส่วนเนื้อหาภาคสองการศึกษา กับ

สังคมไทยนำเสนอตามยุคสมัยของการพัฒนา ตามรายละเอียดดังนี้

ภาคแรก เริ่มเรื่องแรกด้วย “ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย” กล่าวถึงการศึกษาไทยตั้งแต่ยุคก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เรื่องที่สอง ได้แก่ “การศึกษาแบบเดิมของไทยสนองต่อชนชั้นและชุมชน (พ.ศ. 1826-2414)” เป็นเรื่องราวของการศึกษาไทยตั้งแต่เริ่มมีการประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นโดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นยุคสมัยที่ยังไม่มีระบบโรงเรียนของไทยอย่างเป็นทางการ เรื่องที่สาม “เริ่มระบบโรงเรียน: โรงงานอุตสาหกรรมทางการศึกษา (พ.ศ. 2414-2475)” เป็นเรื่องราวของการศึกษาไทยในช่วงตั้งแต่เริ่มจัดตั้งโรงเรียนแห่งแรกขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายในบริเวณพระบรมมหาราชวังเมื่อปีพ.ศ. 2414 ได้แก่ โรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวังจนกระทั่งสิ้นสุดการศึกษาภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ส่วนเรื่องที่สี่ คือ “เริ่มประชาธิปไตย: ต้องการให้โรงเรียนอิสระและเสรี (พ.ศ. 2475-2542)” กล่าวถึงการศึกษาไทยตั้งแต่เริ่มระบอบประชาธิปไตยจนถึงช่วงการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 เรื่องที่ห้า “ด้วยเทคโนโลยีข่าวสาร (ICT): โรงเรียนไม่ใช่สิ่งผูกขาดทางการศึกษาอีกต่อไป (พ.ศ. 2542-2557)” กล่าวถึงการศึกษาไทยในช่วงหลังการประกาศ

ใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นยุคที่การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น หากแต่เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคนี้ เรื่องที่ทกหรือเรื่องสุดท้ายของภาคแรกได้แก่ “โรงเรียน: จากผืนดินอันแห้งแล้งสู่ผืนนาอันอุดม (พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน)” กล่าวถึงสภาพของการศึกษาในยุคปัจจุบัน

ภาคสองของหนังสือ ผู้เขียนกล่าวถึงการศึกษา กับสังคมไทย โดยอาศัยมุมมองผ่านยุคสมัยของการพัฒนา โดยมุ่งให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับระบบของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทย ผู้เขียนได้แบ่งสังคมไทยออกเป็น 3 ยุคใหญ่ๆ ซึ่งสังคมแต่ละยุคมีลักษณะแตกต่างกัน จึงส่งผลให้การศึกษามีความแตกต่างกันด้วย การแบ่งยุคสมัยของสังคมไทยในหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วย 1) ลักษณะสังคมไทยในอดีต มีลักษณะดังนี้ ก. ประชาชนพลเมืองมีอาชีพทางการกรรมหรือเกษตรกรรม ข. สังคมหมู่บ้าน ค. สังคมศาสนา และคุณธรรม ง. สังคมครอบครัว ลักษณะของการศึกษาจึงเป็นการศึกษาเพื่อดำรงชีวิตตามบริบทของตนหรือเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต และจากสภาพสังคมศาสนาและคุณธรรม จึงทำให้การศึกษามุ่งเน้นการสอนคนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อความร่มเย็นของประเทศชาติบ้านเมือง 2) สังคมไทยยุคปฏิรูปประเทศ มีลักษณะดังนี้ ก. สังคมอุตสาหกรรม ข. สังคมเมือง ค. สังคมหย่อน ง. สังคมผลประโยชน์ ลักษณะของการศึกษาจึงเปลี่ยนมาเป็นการศึกษาเพื่อการแข่งขัน มุ่งความเป็นเลิศเป็นคนเก่งมากกว่า

สร้างผู้เรียนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ 3) ลักษณะสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ มีลักษณะดังนี้ ก. สังคมเทคโนโลยี ข. สังคมเครือข่าย ค. สังคมไร้ศาสนา ง. สังคมนานาชาติ ลักษณะของการศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่ต้องเร่งพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถ มีองค์ความรู้ที่จำเป็น มีทักษะการคิด มีทักษะการประกอบอาชีพ สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ เพื่อสนองต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ให้เท่าทันกับสังคมโลกาภิวัตน์

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ครอบคลุมประวัติ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาสังคมไทยอย่างครบถ้วนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจวิวัฒนาการความเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาไทยได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้นำเสนอการวิเคราะห์การศึกษา กับสังคมไทยในยุคสมัยต่างๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ถึงรูปแบบการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยในแต่ละยุคที่เปลี่ยนแปลงไป และด้วยเหตุที่ผู้เขียนเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษามายาวนาน จึงทำให้มุมมองของผู้เขียนมีความลุ่มลึกและกว้างขวางในทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีรายชื่อเอกสารแนบท้ายที่เกี่ยวข้องสำหรับให้ผู้อ่านสามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้อีกด้วย หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะอย่างยิ่งสำหรับนักการศึกษา ครูอาจารย์ นิสิตนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศไทย สามารถอ่านทำความเข้าใจได้ในเวลาอันรวดเร็วแต่ได้เนื้อหาที่สมบูรณ์ครบถ้วน จึงเป็นหนังสือด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมที่น่าอ่านอย่างยิ่งอีกเล่มหนึ่ง

ใบสมัครสมาชิก/ ต่ออายุ
วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ข้าพเจ้า.....นามสกุล.....

- ขอ () สมัครสมาชิกวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
- () ต่ออายุสมาชิกวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
- () 1 ปี ค่าสมาชิก 150 บาท พร้อมนี้ได้ส่ง
- () เงินสด.....บาท
- () ตัวแลกเงิน/ ธนาณัติ ปทฝ. มหาวิทยาลัยบูรพา สั่งจ่ายในนาม นางศรีวรรณ ยอดนิล
ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131 โทรศัพท์ 038 - 102067 โทรสาร 038 - 391043

มีความประสงค์ให้ส่งวารสารไปที่

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่อยู่.....

.....โทรศัพท์.....

ลงชื่อ.....

(.....)

...../...../.....

สมาชิกวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

สมาชิกเลขที่...../.....

เริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่...../...../..... () ฉบับที่.....

หมดอายุ...../...../..... () ฉบับที่.....

(ฉบับสุดท้าย)

ลงชื่อ.....

(.....)

...../...../.....

**ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร
การศึกษาและการพัฒนาสังคม**

1. ประเภทของผลงานที่จะตีพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- 1.1 บทความวิจัย
- 1.2 บทความวิชาการ

2. การพิมพ์ต้นฉบับผลงานที่จะตีพิมพ์

- 2.1 ความยาวของบทความวิชาการ/ บทความวิจัย ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)
- 2.2 ชนิดของตัวอักษรที่พิมพ์เป็น Angsana
- 2.3 ระยะการกั้นหน้ากระดาษ
 - หัวกระดาษ 1.5 นิ้ว
 - ซ้าย 1.5 นิ้ว
 - ขวา 1 นิ้ว
 - ล่าง 1 นิ้ว
 - หัวข้อใหญ่ชิดซ้าย ตัวหนา ขนาด 16 พอยท์
 - ขนาดตัวอักษรปกติ 16 พอยท์

3. รูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ

- 3.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 3.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 3.3 บทนำ
- 3.4 เนื้อหา
- 3.5 บทสรุป
- 3.6 เอกสารอ้างอิง
- 3.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

4. รูปแบบการนำเสนอบทความวิจัย

- 4.1 ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.3 คำสำคัญ
- 4.4 บทนำ
- 4.5 วิธีการวิจัย
- 4.6 ผลการวิจัย
- 4.7 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย เพื่อการประยุกต์ใช้
- 4.8 บรรณานุกรม
- 4.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี)). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา..., สาขาวิชา..., คณะ..., มหาวิทยาลัย...

5. วิธีการส่งบทความ

5.1 กรอกแบบนำส่งเอกสาร

5.2 แนบบทความ จำนวน 3 ชุด

5.3 แนบไฟล์บทความ 1 แผ่น (แผ่น Diskette หรือ แผ่นซีดีรอม)

5.4 ส่งเอกสารที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ภาควิชาการอาชีวศึกษาและ
พัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อาคาร QS1 ห้อง408 หรือส่งทางไปรษณีย์ในนาม ภาควิชาการ
อาชีวศึกษาและพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

กรณีเป็นบุคคลภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 2,500 บาท
(ส่งเป็นธนาณัติพร้อมกับการนำส่งบทความ)

ส่งจ่ายในนาม รศ.ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ไปรษณีย์
มหาวิทยาลัยบูรพา)

6. ระยะเวลาในการรอคอย

6.1 กองบรรณาธิการส่งบทความให้กรรมการกลั่นกรองพิจารณา รอผลการพิจารณาจากกรรมการกลั่น
กรอง ประมาณ 4 - 12 สัปดาห์

6.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากกรรมการกลั่นกรองพิจารณาเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความ
ให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรรมการกลั่นกรอง ภายใน 1 สัปดาห์

6.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้วส่งไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ให้กองบรรณาธิการฯ โดยวิธีส่งด้วยตนเอง
หรือส่งทางอีเมล : supukjira@buu.ac.th

6.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร

7. การตีพิมพ์วารสาร

7.1 กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความวิชาการ/บทความวิจัย ส่งตีพิมพ์เมื่อมีจำนวนผู้ขอลง
ครบแล้ว

7.2 การตีพิมพ์วารสารจะใช้เวลาประมาณ 60 วัน เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการ
จะแจ้งผู้เขียนให้ทราบและจัดส่งวารสารให้ต่อไป

หมายเหตุ *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม สงวนสิทธิ์ที่จะไม่ลงตีพิมพ์บทความที่เคยลงในวารสารวิชาการ
ฉบับอื่นแล้ว

** การขอตีพิมพ์บทความลงในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม จะต้องมีรายการอ้างอิงจากวารสาร
การศึกษาและการพัฒนาสังคม ฉบับใดก็ได้ ลงในบทความของผู้ส่งบทความอย่างน้อย 2 รายการ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลพท.บางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

โทร. 038-102067 E-mail : supukjira@buu.ac.th, sriwan@buu.ac.th

ดูรายละเอียดได้ที่ www.edu.buu.ac.th/vesd/

**แบบนำส่งเอกสาร
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**

เรียน บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ผู้ส่งบทความ (ผู้เขียน/ผู้วิจัย) ชื่อ - สกุล.....
 สังกัด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
 ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้.....
 โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail :

มีความประสงค์ขอส่ง

- บทความวิชาการ จำนวน 3 ชุด () มีแผ่น Diskette () ไม่มีแผ่น Diskette
 () เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร.....
 () ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่
- บทความวิจัย จำนวน 3 ชุด () มีแผ่น Diskette () ไม่มีแผ่น Diskette
 () เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร.....
 () ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

- โดย ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
 ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
 เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ จำนวน 2,500 บาท (สองพันห้าร้อยบาทถ้วน)
 (กรณีเป็นบุคคลภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)

ลงนาม.....
 (.....)

ผู้ส่งบทความ

วันที่...../...../.....

Department of Vocational Education and Social Development,
Faculty of Education, Burapha University
ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 038-102067-68 โทรสาร 038-391043
<http://www.edu.buu.ac.th/vesd/>